

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

Εικονογράφος – Σκιτσογράφος

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΣΑΕΚ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2026

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ

Εικονογράφος – Σκιτσογράφος

ΣΑΕΚ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2026

**ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ
ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ
«ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΟΣ – ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΟΣ»**

Συγγραφική ομάδα

Ευάγγελος Συρίγος
Γεωργία Τσιρώνη
Δρ Γεωργία Χειρχαντέρη
Γεωργία Βάββα
Θεοδώρα Μαλλιαρού
Γεώργιος Μέριανος

**Σύμβουλος μεθοδολογίας ανάπτυξης
του εκπαιδευτικού εγχειριδίου**

Δέσποινα Μπεκρή σε συνεργασία
με Μανώλη Φραγκιαδουλάκη

Γλωσσική επιμέλεια

Εκδόσεις Σοκόλη

Σχεδιασμός-σελιδοποίηση

Mr. Moschos / WINK DESIGN

Το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού εγχειριδίου της ειδικότητας διαμορφώθηκε από τη συγγραφική ομάδα με βάση μεθοδολογικές προδιαγραφές και ειδικά πρότυπα που επεξεργάστηκε το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ στο πλαίσιο της Πράξης «ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΔΗΓΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΙΕΚ)» (κωδικός ΟΠΣ [MIS] 5069281) του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020», που υλοποιήθηκε με σύμπραξη των κοινωνικών εταίρων και, ειδικότερα, από το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ (επικεφαλής εταίρο της κοινοπραξίας), το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, το ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, το ΚΑΕΛΕ/ΕΣΕΕ, το ΙΝΣΕΤΕ και τον ΕΟΠΠΕΠ, και συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Κ.Τ.). Το παρόν εκπαιδευτικό εγχειρίδιο αναπτύχθηκε με την ευθύνη του ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, τα επιστημονικά στελέχη του οποίου παρακολούθησαν και υποστήριξαν τον συντονισμό του έργου σε όλες του τις φάσεις.

Περιεχόμενα

1	Πρόλογος	7
2	Εισαγωγή	9
A	Περιγραφή ειδικότητας	11
1	Τίτλος της ειδικότητας και ομάδα προσανατολισμού	11
1 . 1	Τίτλος ειδικότητας	11
1 . 2	Ομάδα προσανατολισμού (επαγγελματικός τομέας)	11
2	Συνοπτική περιγραφή ειδικότητας	12
2 . 1	Ορισμός ειδικότητας	12
2 . 2	Αρμοδιότητες/Καθήκοντα	13
2 . 3	Προοπτικές απασχόλησης στον κλάδο ή τομέα	14
2 . 4	Πρόσθετες πηγές πληροφόρησης	16
B	Σκοπός και προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας	18
1	Σκοπός του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας	18
2	Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης	19
Γ	Βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές και αναλυτικό περιεχόμενο του προγράμματος της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης	23
1	Ωρολόγιο πρόγραμμα	24
2	Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης	26
2 . 1	ΕΞΑΜΗΝΟ Α΄	26
2 . 1 . A	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΤΕΧΝΩΝ	26
2 . 1 . B	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ	35
2 . 1 . Γ	ΑΡΧΕΣ ΓΡΑΦΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	45
2 . 1 . Δ	ΑΡΧΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ	55
2 . 1 . Ε	ΧΡΩΜΑ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΥΜΕΣΩΝ	64
2 . 1 . ΣΤ	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΙΚΟΝΑ	73
2 . 2	ΕΞΑΜΗΝΟ Β΄	85
2 . 2 . A	ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΓΡΑΦΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	85
2 . 2 . B	ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑ	95

2 . 2 . Γ	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΥΜΕΣΩΝ	104
2 . 2 . Δ	ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΙΚΟΝΑΣ	114
2 . 2 . Ε	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΨΗΦΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΓΡΑΦΙΚΩΝ	121
2 . 2 . ΣΤ	ΑΡΧΕΣ ΣΕΝΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑΣ	129
2 . 2 . Ζ	ΑΡΧΕΣ ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΗΧΟΥ	136
2 . 3	ΕΞΑΜΗΝΟ Γ΄	144
2 . 3 . Α	ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΡΑΦΙΚΩΝ	144
2 . 3 . Β	ΑΡΧΕΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ	150
2 . 3 . Γ	ΑΡΧΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΣΚΙΤΣΟΥ	161
2 . 3 . Δ	ΑΡΧΕΣ ΚΙΝΟΥΜΕΝΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ (2D)	171
2 . 4	ΕΞΑΜΗΝΟ Δ΄	178
2 . 4 . Α	ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ	178
2 . 4 . Β	ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΙΑΣ	188
2 . 4 . Γ	ΨΗΦΙΑΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ	198
3	Διδακτική μεθοδολογία	205
4	Υγεία και ασφάλεια κατά τη διάρκεια της κατάρτισης	208
4 . 1	Βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας	208
4 . 2	Μέσα ατομικής προστασίας	209
Δ	Προδιαγραφές υλοποίησης πρακτικής άσκησης	210
1	Ο θεσμός της πρακτικής άσκησης	211
2	Οδηγίες για τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η	213
2 . 1	Προϋποθέσεις εγγραφής στο πρόγραμμα πρακτικής άσκησης	213
2 . 2	Δικαιώματα και υποχρεώσεις του/της πρακτικά ασκούμενου/-ης	213
2 . 3	Φορείς υλοποίησης πρακτικής άσκησης	215
3	Ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/-τριας της πρακτικής άσκησης	218
4	Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα της πρακτικής άσκησης	219
5	Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος πρακτικής άσκησης	224
5 . 1 . Α	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	224
5 . 1 . Β	ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ	224
5 . 1 . Γ	ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΙΑ	225
5 . 1 . Δ	ΨΗΦΙΑΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ	226
5 . 1 . Ε	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ	227
5 . 2	Μεθοδολογία υλοποίησης πρακτικής άσκησης	228

	Βιβλιογραφία	230
A	Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με την ειδικότητα	231
B	Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με τη μεθοδολογία ανάπτυξης των εκπαιδευτικών εγχειριδίων	238
Γ	Σχετική εθνική νομοθεσία	241

1 | Πρόλογος

Το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο της ειδικότητας «Εικονογράφος – Σκιτσογράφος» αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Πράξης «ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΔΗΓΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΙΕΚ)¹» [κωδικός ΟΠΣ (MIS) 5069281], η οποία υλοποιήθηκε με σύμπραξη των κοινωνικών εταίρων, και, ειδικότερα από το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ (επικεφαλής εταίρο της κοινοπραξίας), το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, το ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, το ΚΑΕΛΕ/ΕΣΕΕ, το ΙΝΣΕΤΕ και τον ΕΟΠΠΕΠ, και συγχρηματοδοτήθηκε από το ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση».

Το έργο αυτό αποτέλεσε μία ολοκληρωμένη παρέμβαση για τη βελτίωση και ενίσχυση του θεσμού της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης σε μια περίοδο κατά την οποία, περισσότερο από ποτέ, το αίτημα της διασύνδεσής του με την αγορά εργασίας είναι επιτακτικό και επίκαιρο. Ιδιαίτερα, μετά τη μακρά περίοδο οικονομικής κρίσης και ύφεσης την οποία αντιμετώπισε η ελληνική κοινωνία αλλά και τις συνέπειες από την πανδημική κρίση Covid-19, οι αναδυόμενες προκλήσεις καθιστούν αναγκαία στοχευμένα μέτρα εκσυγχρονισμού του θεσμού. Το συγκεκριμένο έργο αποτέλεσε μια συστηματική προσπάθεια αντιμετώπισης χρόνιων αδυναμιών του πεδίου, αναβάθμισης του επιπέδου των παρεχόμενων γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, και βελτίωσης των μαθησιακών αποτελεσμάτων που απορρέουν από την επαγγελματική κατάρτιση σε συγκεκριμένες ειδικότητες.

Εμπερικλείοντας μια καινοτόμο δέσμη αλληλοσυμπληρούμενων δράσεων, μεθόδων και πρακτικών, επιδίωξε να συμβάλει με πολλαπλασιαστικό τρόπο στην ενίσχυση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του πεδίου της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του έργου:

- Διεξήχθη ποιοτική έρευνα με στόχο τη διερεύνηση των χαρακτηριστικών και της δυναμικής που διέπει το πεδίο της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης στη χώρα μας και στον ευρωπαϊκό χώρο, με στόχο τη διαμόρφωση σχετικών προτάσεων πολιτικής.
- Αναπτύχθηκαν:
 - Επικαιροποιημένοι «οδηγοί κατάρτισης» για 130 ειδικότητες αρχικής κατάρτισης,
 - Αντίστοιχα εκπαιδευτικά εγχειρίδια, για την υποστήριξη της κατάρτισης/εκπαίδευσης των σπουδαστών/-τριών,
 - Συναφείς τράπεζες θεμάτων για κάθε ειδικότητα.

1 Όπου αναφέρεται ο όρος «Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης» ή το αρκτικόλεξο «ΙΕΚ», νοούνται οι Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης ή το αρκτικόλεξο «ΣΑΕΚ», αντίστοιχα, παρ. 2 άρθρο 3 του Ν. 5082/2024(Α'9).

- Το σύνολο των παραπάνω στηρίχθηκε σε ένα ενιαίο μεθοδολογικό πλαίσιο, μέσω του οποίου επιδιώχθηκε η σύνδεση της κοινωνικής εμπειρίας της εργασίας, της εκπαίδευσης και της πιστοποίησής της λαμβάνοντας υπόψη του το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, καθώς και τις ιδιαιτερότητες του πεδίου της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης.
- Τέλος, με γνώμονα την ενίσχυση της θετικής επενέργειας του έργου σε θεσμικό επίπεδο αναπτύχθηκε μια μεθοδολογία ευέλικτης τακτικής περιοδικής επανεξέτασης και επικαιροποίησης των περιεχομένων των οδηγιών κατάρτισης, των εγχειριδίων και των τραπεζών θεμάτων, έτσι ώστε αυτά να βρίσκονται –κατά το δυνατόν– σε αντιστοιχία με τα νέα τεχνολογικά, οργανωσιακά, εργασιακά, περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και των εκπαιδευομένων.

2 | Εισαγωγή

Το παρόν εγχειρίδιο, εκκινώντας από την περιγραφή της ειδικότητας, εστιάζεται στο αναλυτικό περιεχόμενο και τις βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές ενός προγράμματος κατάρτισης στην ειδικότητα «Εικονογράφος – Σκιτσογράφος». Στοχεύει στην ενημέρωση του συνόλου των συντελεστών του, λαμβάνοντας υπόψη τα περιεχόμενα των καθηκόντων και τις ιδιαιτερότητές της, καθώς και τους ισχύοντες θεσμικούς περιορισμούς στο πεδίο.

Απευθύνεται κυρίως στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες αλλά και στους/στις εκπαιδευτές/-τριες των προγραμμάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης. Επιπλέον, αποτελεί ένα χρήσιμο εγχειρίδιο για τα στελέχη σχεδιασμού, τους σχετικούς φορείς υλοποίησής τους –τις Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης–, αλλά και για το σύνολο των υπόλοιπων συντελεστών ενός προγράμματος αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, ιδιαίτερα για όσους/-ες συμμετέχουν στην υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.

Το εγχειρίδιο αυτό αποτελεί μια συστηματική βάση, η οποία περιλαμβάνει βασικά στοιχεία για την κατανόηση του πεδίου της συγκεκριμένης ειδικότητας, αλλά κυρίως εστιάζεται στην ανάλυση των μαθησιακών ενοτήτων και των εκπαιδευτικών προδιαγραφών της θεωρητικής και της εργαστηριακής κατάρτισης, καθώς και την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.

Στην κατεύθυνση αυτή, για το κάθε πρόγραμμα αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης το οποίο δύναται να υλοποιηθεί, είναι απαραίτητο να ληφθούν συστηματικά υπόψη το εκπαιδευτικό περιεχόμενο αλλά και οι μεθοδολογικές προδιαγραφές που περιλαμβάνονται.

Ειδικότερα, το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο αποτελείται από τέσσερα Μέρη (Α΄-Δ΄).

- **Το Μέρος Α΄ παρέχει συνοπτικά τις πληροφορίες που αφορούν την περιγραφή της ειδικότητας.**

Περιλαμβάνει την περιγραφή της ειδικότητας, των κύριων εργασιακών καθηκόντων της, των προοπτικών απασχόλησης σε αυτήν, ενώ γίνεται αναφορά σε βασικές πηγές πληροφόρησης σε σχέση με την ειδικότητα.

- **Το Μέρος Β΄ εστιάζεται στον καθορισμό των ευρύτερων αλλά και των επιμέρους ενοτήτων προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων του προγράμματος κατάρτισης.**

Αναφέρεται στις δραστηριότητες που θα είναι σε θέση να επιτελέσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες μετά το πέρας της συνολικής κατάρτισής τους στη συγκεκριμένη ειδικότητα.

- **Το Μέρος Γ΄ εστιάζεται στο περιεχόμενο και τη διάρθρωση του προγράμματος θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης, καθώς και σε βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές υλοποίησής του.**

Το Μέρος Γ΄ περιλαμβάνει το ωρολόγιο πρόγραμμα, καθώς και την περίληψη, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, τις ώρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα, τις βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά, ένα κείμενο αναφοράς και τις προτεινόμενες πηγές μελέτης κάθε μαθησιακής ενότητας. Επιπλέον, αναφέρεται στην προτεινόμενη διδακτική μεθοδολογία, καθώς και σε σημαντικές πληροφορίες που αφορούν την υγεία και την ασφάλεια κατά τη διάρκεια της κατάρτισης.

- **Το Μέρος Δ΄ εστιάζεται στην περιγραφή του περιεχομένου, των χαρακτηριστικών και των προδιαγραφών υλοποίησης της πρακτικής άσκησης.**

Περιλαμβάνεται η περιγραφή του θεσμού της πρακτικής άσκησης και παρέχονται χρήσιμες οδηγίες για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες και τους/τις εκπαιδευτές/-τριες στον χώρο εργασίας. Στα περιεχόμενα συγκαταλέγονται, επίσης, οι ενότητες μαθησιακών αποτελεσμάτων της πρακτικής άσκησης, ενδεικτικές εργασίες τις οποίες θα εκτελέσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες, καθώς και οι ειδικές προδιαγραφές υλοποίησης που αφορούν τον εξοπλισμό. Αναλύονται οι ενότητες μαθησιακών αποτελεσμάτων, ενώ προτείνονται βασικές μεθοδολογικές αρχές για την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.

Το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο και η τράπεζα θεμάτων της ειδικότητας συνδέονται οργανικά με τον αντίστοιχο οδηγό κατάρτισης της ειδικότητας.²

Για τη συγγραφή της μεθοδολογίας ανάπτυξης των εκπαιδευτικών εγχειριδίων συνεργάστηκαν οι Ρένα Βαρβιτσιώτη, Ελένη Θεοδωρή, Κωνσταντίνος Μαρκίδης και Δέσποινα Μπαμπανέλου, η οποία ανέλαβε και τη συντακτική της επιμέλεια. Αυτή εκπονήθηκε στο πλαίσιο της «Οριζόντιας Εκπαιδευτικής Μεθοδολογίας» της εν λόγω Πράξης «ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΔΗΓΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΙΕΚ)» και με βάση μια κατάλληλη προσαρμοσμένη εκδοχή του Προτύπου ανάπτυξης εκπαιδευτικών υλικών του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ (Γούλας, Μαρκίδης & Μπαμπανέλου, 2021).

2 Συρίγος Ε., Τσιρώνη, Γ. & Σιδηρά, Μ. (2024). *Οδηγός Κατάρτισης στην Ειδικότητα: «Εικονογράφος – Σκιτσογράφος»* (2η έκδοση). Αθήνα: Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης Και Διά Βίου Μάθησης

A

Περιγραφή ειδικότητας

1 | Τίτλος της ειδικότητας και ομάδα προσανατολισμού

1.1 • Τίτλος ειδικότητας

«Εικονογράφος – Σκιτσογράφος».³

1.2 • Ομάδα προσανατολισμού (επαγγελματικός τομέας)

Η ειδικότητα ανήκει στην ομάδα προσανατολισμού «Εφαρμοσμένων Τεχνών και Καλλιτεχνικών Σπουδών».

3 ΦΕΚ 2661/Β'/30-5-2022

2 | Συνοπτική περιγραφή ειδικότητας

2.1 • Ορισμός ειδικότητας

Ο/Η επαγγελματίας «Εικονογράφος – Σκιτσογράφος» έχει ως βασικό αντικείμενο τον σχεδιασμό εικαστικών αναπαραστάσεων ή μεταμορφώσεων της πραγματικότητας, ιδεών, εννοιών, χαρακτήρων, κίνησης, με σκοπό τη δημοσίευση σε έντυπα ή ψηφιακά μέσα επικοινωνίας. Σχεδιάζει έργα προσωπικής έκφρασης κατά παραγγελία ή για εμπλουτισμό του προσωπικού του χαρτοφυλακίου. Για τις προτάσεις του/της, δημιουργεί πρωτότυπο σχεδιαστικό υλικό εργαζόμενος/-η με το προσωπικό του/της ύφος και οπτικό λεξιλόγιο (visual vocabulary), ακολουθώντας τις αρχές και τη μεθοδολογία του εικαστικού σχεδιασμού. Για την παραγωγή των έργων χρησιμοποιεί κατάλληλα εργαλεία και βοηθήματα, όπως μολύβια, μελάνια και χρώματα για έργα σε υπόστρωμα σχεδίου (χαρτί ή άλλο), ή ψηφιακά εργαλεία (ψηφιακή γραφίδα ή άλλο) και κατάλληλα λογισμικά επεξεργασίας ψηφιακών έργων.

Η εικονογράφιση είναι μια πρωτότυπη και δημιουργική διαδικασία, που διαθέτει τη δυνατότητα να αποτυπώνει οπτικά κοινωνικές, πολιτικές και πολιτιστικές ιδέες, γεγονός που την καθιστά ιδανική λύση για ένα μεγάλο εύρος σύνθετων δημιουργικών έργων επικοινωνίας. Η εικονογράφιση, ως παγκόσμια αναγνωρίσιμη «γλώσσα» οπτικής επικοινωνίας, αναπτύσσεται μέσω της δημιουργικής διαδικασίας της οπτικής σκέψης (visual thinking), έπειτα από ενδελεχή διερεύνηση ιδεών και συνδυάζει τις παραδοσιακές τεχνικές των εικαστικών τεχνών με τις σύγχρονες ψηφιακές τεχνικές, με σκοπό την οπτικοποίηση/αφήγηση ενός θέματος μέσω εκφραστικών εικόνων και με τη χρήση ποικίλων μικτών τεχνικών.

Η δημιουργία σκίτσου αναφέρεται στον σχεδιασμό και την ανάπτυξη σκίτσων απεικόνισης χαρακτήρων, αντικειμένων και άλλων θεμάτων με απλές και καθαρές γραμμές, εξασφαλίζοντας έτσι το σημαίνον και το σημαινόμενο του περιεχομένου. Σημαντικό στοιχείο του σχεδιασμού είναι η εμφύχωση των χαρακτήρων με απόδοση συναισθημάτων και η εξασφάλιση της επανάληψης των μορφών για στατικές ή κινούμενες αφηγήσεις (comics, animation κ.ά.). Δημοφιλής μορφή σκιτσογραφίας είναι η γελοιογραφία, με τη στοχευμένη υπερβολή επιλεγμένων χαρακτηριστικών και τη χιουμοριστική διάθεση.

Κατηγορία ειδικού ενδιαφέροντος στην ειδικότητα αποτελεί ο σχεδιασμός εικονογραφημένων σεναρίων (storyboards), πρακτική απαραίτητη στη βιομηχανία των ταινιών και της διαφήμισης που χρησιμοποιείται για την οργάνωση ταινίας ή διαφημιστικού spot (πριν την εκτέλεση της παραγωγής).

Οι επαγγελματίες της ειδικότητας είναι πολυλειτουργικοί καλλιτέχνες/-ιδες (multifunctional artists), που είναι δυνατόν να εξειδικευθούν σε πολλά αντικείμενα και τομείς, όπως στη διαφήμιση, τις εκδόσεις, την τηλεόραση, τον κινηματογράφο,

τα πολυμέσα κ.ά. Μεγάλο μέρος του αντικειμένου αποτελούν οι εικονογραφήσεις, οι οποίες βασίζονται σε κείμενα που αφορούν εικονογραφημένες παιδικές εκδόσεις, επιστημονικά εγχειρίδια, θεματικά άρθρα, άρθρα επικαιρότητας κ.ά. Επίσης, οι επαγγελματίες αυτής της ειδικότητας δημιουργούν έργα που βασίζονται σε μια ιδέα ή σε μια έννοια και ενσωματώνονται σε διαφημιστικό ή άλλο υλικό, π.χ. αφίσες, εξώφυλλα βιβλίων, φυλλάδια, καταλόγους, διαφημιστικές έντυπες καταχωρίσεις ή ψηφιακές αναρτήσεις κ.ά. Ένα άλλο αντικείμενο είναι ο ψηφιακός σχεδιασμός εικόνων που προορίζονται για τις παραγωγές των πολυμέσων.

Ο/Η εικονογράφος – σκισσογράφος ερευνά, προτείνει, λαμβάνει αποφάσεις επί του σχεδιασμού και δημιουργεί έργα, ακολουθώντας τις οδηγίες του πελάτη ή του καλλιτεχνικού επιμελητή ή του υπεύθυνου παραγωγής, τηρώντας τα χρονοδιαγράμματα που έχουν συμφωνηθεί και ακολουθώντας την εφαρμογή καλών πρακτικών για την εξασφάλιση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας.

Οι απαιτήσεις σε δεξιότητες και ικανότητες για την επιτυχή άσκηση του επαγγέλματος είναι η εικαστική αντίληψη, η δημιουργική φαντασία, η πρωτοτυπία, η αφαιρετική ικανότητα, η έμφαση στη λεπτομέρεια, η αίσθηση του χιούμορ, η αποτελεσματική χρήση πολλαπλών εικαστικών τεχνικών αναλογικών ή ψηφιακών μέσων, η εξοικείωση με τα λογισμικά επεξεργασίας εικόνων (χαρτογραφικών και διανυσματικών), η ευελιξία αποδοχής αλλαγών, η δυνατότητα παρακολούθησης οδηγιών, καθώς, επίσης, η υπομονή και η συναισθηματική σταθερότητα, δεξιότητες επικοινωνίας, παρουσίασης, διαπραγμάτευσης και συνεργασίας, αλλά και συνέπεια στην τήρηση χρονικών προθεσμιών για την ολοκλήρωση του έργου. Για την άσκηση ελεύθερου επαγγέλματος, απαιτούνται επιπροσθέτως επιχειρηματικές δεξιότητες. Ανάλογα με το αντικείμενο της εικονογράφησης ή της σκισσογραφίας, απαιτείται η γνωστική προσέγγιση των εκάστοτε αντικειμένων (π.χ. ανατομία για τα ιατρικά θέματα, βοτανική για περιβαλλοντικά θέματα κ.ά.). Επίσης, απαιτείται πολύωρη, συνεχής πνευματική δραστηριότητα, καθώς και διατήρηση της ίδιας στάσης του σώματος στο γραφείο/σχεδιαστήριο ή στον σταθμό εργασίας, με αποτέλεσμα τη σωματική και την πνευματική κόπωση.

Δεν υπάρχουν επίπεδα επαγγελματικής ιεραρχίας (διαβαθμίσεις) στο επάγγελμα του/της εικονογράφου – σκισσογράφου, πέραν των διαβαθμίσεων που διαμορφώνονται από τα έτη προϋπηρεσίας και το πεδίο ευθύνης που αναλαμβάνει ο/η απασχολούμενος/-η.

2.2 • Αρμοδιότητες/Καθήκοντα

Ο/Η επαγγελματίας της ειδικότητας «Εικονογράφος – Σκισσογράφος» ασκεί (ενδεικτικά και όχι περιοριστικά) τις παρακάτω αρμοδιότητες/καθήκοντα:

- Συμμετέχει σε ενημερωτικές επαφές (briefs) με πελάτες, συντάκτες ή επιχειρηματίες για τον προσδιορισμό των αναγκών του σχεδιαστικού έργου,

- Ενημερώνεται ενδελεχώς για το περιεχόμενο και τα νοήματα του έργου που αναλαμβάνει να εικονογραφήσει,
- Σχεδιάζει έργα με το χέρι σε κατάλληλα υποστρώματα σχεδίασης με μολύβια, μελάνια και χρώματα,
- Δημιουργεί με τα κατάλληλα αναλογικά ή ψηφιακά μέσα ολοκληρωμένα πρωτότυπα έργα βασισμένα σε ένα κείμενο ή σε μια ιδέα,
- Συνδυάζει τεχνικές σχεδιασμού με ψηφιακά μέσα,
- Συνθέτει σκηνές και πλάνα ενός διαφημιστικού σποτ ή κινηματογραφικού έργου σε διαδοχική σειρά με μορφή σκίτσων-εικόνων και διαλόγων, με στόχο να οπτικοποιηθεί μια αφήγηση βάσει σεναρίου (storyboard),
- Δημιουργεί ενημερωτικά εικονογραφήματα (infographics) και σύνθετα γραφήματα που προορίζονται για διάφορες εφαρμογές, όπως εκδόσεις, εκπαίδευση και έρευνα,
- Χειρίζεται τα βασικά πακέτα εφαρμογών λογισμικού ψηφιακής σχεδίασης της ειδικότητας,
- Παρουσιάζει στον πελάτη διαφορετικές προτάσεις του έργου με σκίτσα και προσχέδια στο προκαταρκτικό στάδιο διαμόρφωσης των σχεδίων,
- Βελτιώνει και εξελίσσει τα σχέδιά του σύμφωνα με τις υποδείξεις του καλλιτεχνικού επιμελητή ή του πελάτη,
- Παρακολουθεί την πραγμάτωση των αναπαραστάσεών του, για να επαληθεύσει την ορθή προσαρμογή τους στα τελικά έργα,
- Προσδιορίζει χρόνο εκτέλεσης ενός έργου και τηρεί τα χρονοδιαγράμματα που έχουν συμφωνηθεί,
- Αναλαμβάνει έργα για περιοδικά, εκδόσεις, διαφημίσεις, πολυμέσα, κινηματογράφο, τηλεόραση κ.ά.,

Οι παραπάνω αρμοδιότητες και τα καθήκοντα δεν είναι απαραίτητα περιοριστικά στην άσκηση της εργασίας του/της, αλλά προσαρμόζονται στη φύση των καθηκόντων.

2.3 • Προοπτικές απασχόλησης στον κλάδο ή τομέα

Ο/Η κάτοχος διπλώματος της ειδικότητας «Εικονογράφος – Σκιτσογράφος» δύναται να εργαστεί σε πολλούς και σημαντικούς τομείς παραγωγικού ενδιαφέροντος, που αφορούν επιχειρήσεις, εταιρείες, οργανισμούς και ιδιώτες των πολιτιστικών και δημιουργικών βιομηχανιών. Ο χώρος των «πολιτιστικών και δημιουργικών» βιομηχανιών περιλαμβάνει κατά κανόνα όλες τις επιχειρήσεις παραγωγής εμπορεύσιμων αγαθών υψηλού αισθητικού ή συμβολικού χαρακτήρα. Στην Ελλάδα, οι κλάδοι με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στην προστιθέμενη αξία είναι οι εκδόσεις και οι εκδόσεις λογισμικού, ενώ οι κλάδοι της διαφήμισης, των οπτικοακουστικών και των ραδιοτη-

λεοπτικών παραγωγών έχουν τους μεγαλύτερους πολλαπλασιαστές παραγωγής σε όλους τους κλάδους της ελληνικής οικονομίας.⁴

Ενδεικτικά μπορεί να απασχοληθεί στους εξής τομείς:

- Διαφημιστικές Επιχειρήσεις (Branding & Design),
- Δημιουργικά Γραφεία,
- Εταιρείες Δημοσίων Σχέσεων (Public Relations), Εταιρείες Δημοσίων Υποθέσεων (Public Affairs), Εταιρείες Επικοινωνίας,
- Εταιρείες Προβολής, Οργάνωσης και Εκμετάλλευσης Χορηγιών, Εταιρείες Event Marketing,
- Εταιρείες-Γραφεία Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού,
- Εκδοτικές εταιρείες (βιβλία: παιδικά εικονογραφημένα, εικονοβιβλία/picture books, λογοτεχνικά, εκπαιδευτικά, εξώφυλλα, κόμικς/graphic novel),
- Ημερήσιος και Περιοδικός Τύπος (έντυπος και ηλεκτρονικός),
- Επιχειρήσεις Τηλεοπτικών και Κινηματογραφικών Παραγωγών,
- Εταιρείες Παραγωγής Κινούμενων Σχεδίων & Εικονογράφησης,
- Εταιρείες Παραγωγής Πολυμέσων,
- Επιχειρήσεις σχεδιασμού βίντεο-παιχνιδιών,
- Εταιρείες σχεδιασμού και ανάπτυξης ιστοσελίδων,
- Ψηφιακές πλατφόρμες πρακτορείων οπτικοακουστικού υλικού-εικονογραφήσεων (Creative Marketplaces),
- Εταιρείες ανάπτυξης λογισμικού,
- Εταιρείες Προεκτύπωσης Γραφικών Τεχνών,
- Εταιρείες Εκτυπώσεων (Λιθογραφίας-Offset, Βαθυτυπίας, Φλεξογραφίας, Μεταξοτυπίας, Ψηφιακής Εκτύπωσης), Συσκευασίας, Κυτιοποιίας κ.ά.,
- Εταιρείες επιγραφών και πινακίδων σήμανσης,
- Φωτογραφικά εργαστήρια,
- Επιχειρήσεις σχεδιασμού και παραγωγής υφασμάτων και ένδυσης,
- Επιχειρήσεις κατασκευής διακοσμητικών αντικειμένων,
- Επιχειρήσεις παραγωγής μοντέλων παιχνιδιών παραδοσιακής μορφής,
- Επιστημονικοί Φορείς (Δημόκριτος, Ίδρυμα Ευγενίδου κ.ά.),
- Μουσεία, Φεστιβάλ, Μορφωτικά Ιδρύματα, Ινστιτούτα ξένων χωρών κ.ά.,
- Δημόσιες Υπηρεσίες (Δημόσια τηλεόραση, Βουλή των Ελλήνων, Υπουργείο Πολιτισμού, Υπουργείο Τουρισμού, Υπουργεία, Εποπτευόμενοι Φορείς, Οργανισμοί, Γραφεία Τύπου κ.ά.),
- Ως αυτοαπασχολούμενοι/-ες ελεύθεροι επαγγελματίες.

4 Συρίγος Ε., Τσιρώνη, Γ. & Σιδηρά, Μ. (2024). *Οδηγός Κατάρτισης στην Ειδικότητα: «Εικονογράφος – Σκιτσογράφος»* (2η έκδοση). Αθήνα: Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης

2.4 • Πρόσθετες πηγές πληροφόρησης

- ΑΣΙΦΑ ΕΛΛΑΣ. Ελληνική Ένωση Κινουμένων Σχεδίων. Ανακτήθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2024 από:
<https://asifahellas.eu/>
- Βιβλίο Γραφικών Τεχνών. Ανακτήθηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 2024 από:
<https://www.graphicarts.gr/>
- Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Διά Βίου Μάθησης (ΓΓΕΕΚΔΒΜ). Ανακτήθηκε στις 10 Οκτωβρίου 2024 από:
<https://gsvetlly.minedu.gov.gr/>
- Διεθνής Έκθεση Συσχευασίας, SYSKEVASIA-EXPO. Ανακτήθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2024 από:
<https://syskevasia-expo.gr/>
- Διεθνής Επαγγελματική Ένωση για το Σχεδιασμό (AIGA-The professional Association for design). Ανακτήθηκε τον Οκτώβριο του 2024 από:
<https://www.aiga.org/>
- Διεθνής πάροχος λογισμικού για τη δημιουργία και τη δημοσίευση ευρέος φάσματος περιεχομένου: Adobe Systems Incorporated,
www.adobe.com/gr_en/
- Διεθνές Συμβούλιο Σχεδιασμού (Ico-D. International Council of Design). Ανακτήθηκε στις 2 Οκτωβρίου 2024 από:
<https://www.theicod.org/en>
- Έκθεση Γραφικών Τεχνών & Οπτικής Επικοινωνίας GRAPHICA-EXPO. Ανακτήθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2024 από:
<https://www.graphicaexpo.gr/>
- Ελληνικό Τμήμα της Διεθνούς Οργάνωσης για τη Νεότητα (IBBY)-Κύκλος του Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου (ΚΕΠΒ). Ανακτήθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2024 από:
<http://www.greekibby.gr/>
- Ένωση Γραφιστών και Εικονογράφων Κύπρου (ΕΓΕΚ-Cyprus Association of Graphic Designers and Illustrators). Ανακτήθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2024 από:
<https://cagdi.org.cy/>
- Ένωση Εταιρειών Διαφήμισης και Επικοινωνίας Ελλάδος (ΕΔΕΕ), (Τομείς: Branding & Design, IMC-Integrated Marketing Communications, Media Specialists, Δημοσίων Σχέσεων, Διαφήμισης). Ανακτήθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2024 από:
<https://www.edee.gr/>

- Ευρωπαϊκή Ταξινόμηση Ικανοτήτων, Δεξιοτήτων και Επαγγελμαμάτων (ESCO Classification). Εικονογράφος (Illustrator-Code 2166.10), Σκιτσογράφος (Drawing Artist-Code 2651.6), Σχεδιαστής Εικονογραφημένου Σεναρίου (Storyboard artist-Code 2651.10), Σχεδιαστής ψηφιακών μέσων (Digital media designer-Code 2166.7). Ανακτήθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2024 από:
https://esco.ec.europa.eu/en/classification/occupation_main
- Ευρωπαϊκό δίκτυο για επαγγελματίες στα Μέσα και τη Δημιουργική Βιομηχανία (EGIN-European Graphic-Media Industry Network). Ανακτήθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2024:
<https://www.developmentaid.org/organizations/view/73884/egin-european-graphicmedia-industry-network>
- Καλλιτεχνική Εταιρεία εικονογράφησης Παιδικών Βιβλίων ΑΙΣΩΠΟΣ. Ανακτήθηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 2024 από:
<http://dp.iset.gr/book/view.html?id=77271>
- Λέσχη Ελλήνων Γελοιογράφων (Greek Cartoonists Association). Ανακτήθηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 2024 από:
<https://www.facebook.com/GreekCartoonistsAssociation/>
- Πανελλήνια Ένωση Πτυχιούχων Τεχνολογίας Γραφικών Τεχνών HELGRAMED. Ανακτήθηκε στις 10 Ιουλίου 2024 από:
<https://www.helgramed.gr/>
- Τμήμα Γραφιστικής και Οπτικής Επικοινωνίας, Σχολή Εφαρμοσμένων Τεχνών και Πολιτισμού, ΠΑΔΑ (Κατευθύνσεις: Α. Γραφιστικής, Β. Τεχνολογίας Γραφικών Τεχνών). Ανακτήθηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 2024 από:
<https://gd.uniwa.gr/>
- Τμήμα Εικαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Ανακτήθηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 2024 από:
<https://arts.uoi.gr/web/>
- Τμήμα Τεχνών Ήχου και Εικόνας. Ανακτήθηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 2024 από:
<https://avarts.ionio.gr/gr/>

B

Σκοπός και προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας

1 | Σκοπός του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας

Βασικός σκοπός του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας είναι να προετοιμάσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία στην ειδικότητα «Εικονογράφος – Σκιτσογράφος». Επιδιώκεται, μέσω της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης, αλλά και της πρακτικής άσκησης ή της μαθητείας, να αποκτήσουν τις αναγκαίες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες για την άσκηση της ειδικότητας «Εικονογράφος– Σκιτσογράφος».

2 | Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης

Οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι ικανότητες που θα αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατά τη διάρκεια της κατάρτισής τους οργανώνονται σε ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων που καλύπτουν το σύνολο του προγράμματος κατάρτισης της ειδικότητας.

Πιο συγκεκριμένα, για την ειδικότητα «Εικονογράφος – Σκιτσογράφος» διακρίνουμε τις παρακάτω ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων:

- α) «Οργάνωση και μεθοδολογία σχεδιασμού»,
- β) «Εικονογράφηση»,
- γ) «Σκιτσογραφία»,
- δ) «Ψηφιακή αφήγηση»,
- ε) «Ανάπτυξη κουλτούρας δημιουργικών δεξιοτήτων».

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρουσιάζονται τα επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα ανά ενότητα. Προσδιορίζουν με σαφήνεια όσα οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα γνωρίζουν ή/και θα είναι ικανοί/-ές να πράττουν αφού ολοκληρώσουν το πρόγραμμα κατάρτισης της συγκεκριμένης ειδικότητας.

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
A. «Οργάνωση και μεθοδολογία σχεδιασμού» συνέχεια >>	• Σχεδιάζουν θέματα με παρατήρηση εκ του φυσικού ή ακόμα και αφηρημένες έννοιες, • Τηρούν τις αρχές σύνθεσης, όπως είναι οι αναλογίες, οι άξονες, οι κλίσεις κ.ά., • Αναδεικνύουν όγκους και υφές με τη μέθοδο της φωτοσκίασης, • Επιλέγουν τους κατάλληλους χρωματικούς συνδυασμούς για την απόδοση της πραγματικότητας, ή κάποιου μηνύματος ή ενός συναισθήματος, • Συμμετέχουν αποτελεσματικά σε ενημερωτικές επαφές (brief) με πελάτες, επιχειρηματίες ή συντάκτες για να προσδιορίζουν τις σχεδιαστικές ανάγκες τους,

συνέχεια >>

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
« συνέχεια A. «Οργάνωση και μεθοδολογία σχεδιασμού»	- Μελετούν ενδελεχώς το περιεχόμενο και τον στόχο των εικονογραφήσεων που αναλαμβάνουν, - Αναλύουν τα δεδομένα της έρευνας/μελέτης για να καθορίσουν το περιεχόμενο του σχεδιασμού, - Προετοιμάζουν υποδείγματα σκίτσων, εικονογραφήσεων και γραφικών, σύμφωνα με τις οδηγίες του «πελάτη» ή του καλλιτεχνικού επιμελητή, - Σχεδιάζουν το έργο που τους έχει ανατεθεί, λαμβάνοντας υπόψη τους τεχνικούς περιορισμούς της παραγωγής, - Παρακολουθούν την ορθή ενσωμάτωση των σχεδίων τους στο τελικό έργο, - Συνεργάζονται με άτομα άλλων συναφών ειδικοτήτων, όπως εκδότες, συγγραφείς, επιμελητές, επιμελητές εικόνων, φωτογράφους και γραφίστες, διαφημιστές και επιστήμονες, - Τηρούν τα χρονοδιαγράμματα εκτέλεσης εργασιών, που έχουν οριστεί.
B. «Εικονογράφιση» συνέχεια »	- Εφαρμόζουν τις αρχές της οπτικής αντίληψης και τη θεωρία της σημειολογίας, - Ερμηνεύουν ένα κείμενο ή μια ιδέα για την παραγωγή εικονογραφήσεων, - Δημιουργούν εικονογραφημένες ιστορίες με σειρά διαδοχικών σκίτσων και διαλόγων, - Δημιουργούν πρωτότυπες συνθέσεις αποφεύγοντας τη χρήση έτοιμων σχεδιαστικών λύσεων, - Κάνουν χρήση αρχών και τεχνικών σχεδίασης για εφαρμογή σε σενάρια πραγματικού κόσμου, - Σχεδιάζουν χαρακτήρες, αντικείμενα, περιβάλλοντα και συνθέσεις πλοκής με εικαστικές τεχνικές, - Διακρίνουν σχεδιαστικά μεγέθη και οπτικές παραμορφώσεις στις συνθέσεις με βάση την προοπτική (foreshortening),

συνέχεια »

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
« συνέχεια Β. «Εικονογράφιση»	• Προσαρμόζουν τα σχέδιά τους αναλόγως, για έντυπες ή/και ηλεκτρονικές δημοσιεύσεις, • Τηρούν την ισχύουσα νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας κατά την παραγωγή των έργων τους.
Γ. «Σκιτσογραφία»	• Σχεδιάζουν σκίτσα μέσω αφαιρετικής διαδικασίας και απλοποίησης, • Ακολουθούν τα στάδια δημιουργίας και ανάπτυξης σκίτσων (προσχέδια, διαμόρφωση, χρώμα), • Αποδίδουν στους χαρακτήρες εμπύχωση με συναισθήματα και κίνηση, • Αποδίδουν σχεδιαστικά εκφράσεις και συναισθήματα στους «ήρωες» μιας ιστορίας, • Αποδίδουν οπτικοποιημένους ήχους με σκίτσα, • Σχεδιάζουν πρωτότυπες γελοιογραφίες για την οργάνωση ιδεών με χιουμοριστική διάθεση, • Αναφέρουν τις βασικές αρχές απόδοσης κίνησης, • Εφαρμόζουν τις τεχνικές σχεδιασμού κίνησης (motion design) και τις τεχνικές ανάπτυξης animation.
Δ. «Ψηφιακή αφήγηση» συνέχεια >>	• Εφαρμόζουν οπτικούς, ψυχολογικούς και ιδεολογικούς κώδικες για τον σχεδιασμό μιας ψηφιακής αφήγησης, • Σχεδιάζουν εικονογραφημένα σενάρια (storyboard) με ακολουθία εικόνων και οδηγιών για την οπτική εξέλιξη ενός διαφημιστικού σεναρίου, μιας μυθοπλασίας, ενός κινηματογραφικού ή άλλου έργου, • Δημιουργούν εικαστικό περιεχόμενο (concept art) και πεδία βάθους (backgrounds) για ένα πλάνο ή μια σκηνή, • Σχεδιάζουν ψηφιακά γραφικά και χαρτογραφικές εικόνες σε 2D απεικονίσεις, προς ένταξη σε εφαρμογές πολυμέσων, • Αναγνωρίζουν τις αρχές λειτουργίας της μουσικής και των ήχων σε μια ταινία,

συνέχεια >>

Πίνακας 1 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	Επιμέρους προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα Με την ολοκλήρωση του προγράμματος κατάρτισης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί/-ές να:
« συνέχεια Δ. «Ψηφιακή αφήγηση»	- Αναφέρουν και λαμβάνουν υπόψη τις αφηγηματικές τεχνικές και τις τεχνικές λήψεων ενός οπτικοακουστικού έργου, - Περιγράφουν τις βασικές αρχές συγγραφής και τα στάδια ανάπτυξης ενός σεναρίου.
Ε. «Ανάπτυξη κουλτούρας δημιουργικών δεξιοτήτων»	- Παρακολουθούν τις τάσεις και τις εξελίξεις των πεδίων της ειδικότητας, για λόγους επαγγελματικής ετοιμότητας, - Συγκεντρώνουν σε φακέλους «εικαστικό υλικό έμπνευσης» (inspiration images) έντυπης ή/και ψηφιακής μορφής, - Μελετούν πρωτότυπο οπτικό και οπτικοακουστικό υλικό αναγνωρισμένων εικονογράφων και σκιτσογράφων για την εξέλιξη του προσωπικού τους ύφους, - Καταρτίζονται στις νέες τεχνολογίες για τη βελτίωση της παραγωγικότητάς τους, - Καταγράφουν με πρόχειρες μικρογραφίες σε σημειωματάρια (sketchbooks) ιδέες και προτάσεις για μελλοντική χρήση, - Πειραματίζονται με νέα υλικά και τεχνικές εικονογράφησης, - Ετοιμάζουν ατομικό φάκελο εργασιών (presentation portfolio), ως εργαλείο προβολής του έργου τους στην αγορά εργασίας και ως συνοδευτικό του βιογραφικού τους σημειώματος.

Βασικές εκπαιδευτικές προδιαγραφές και αναλυτικό περιεχόμενο του προγράμματος της θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης

1 | Ωρολόγιο πρόγραμμα

Παρατίθεται το ωρολόγιο πρόγραμμα της ειδικότητας «Εικονογράφος – Σκιτσογράφος», με παρουσίαση των εβδομαδιαίων ωρών θεωρίας (Θ), εργαστηρίων (Ε) καθώς και του συνόλου (Σ) αυτών ανά μάθημα και ανά εξάμηνο:

Πίνακας 2 /// Ωρολόγιο πρόγραμμα

ΕΞΑΜΗΝΟ		Α			Β			Γ			Δ		
Α/Α	ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ
1	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΤΕΧΝΩΝ	3		3									
2	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ	2		2									
3	ΑΡΧΕΣ ΓΡΑΦΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ		4	4									
4	ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΓΡΑΦΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ					4	4						
5	ΑΡΧΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ		4	4									
6	ΣΥΝΘΕΣΗ & ΧΡΩΜΑ					4	4						
7	ΧΡΩΜΑ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΥΜΕΣΩΝ	3		3									
8	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΥΜΕΣΩΝ				2		2						
9	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΙΚΟΝΑ		4	4									
10	ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΙΚΟΝΑΣ					3	3						
11	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΨΗΦΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΓΡΑΦΙΚΩΝ					3	3						
12	ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΡΑΦΙΚΩΝ								4	4			
13	ΑΡΧΕΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ								6	6			
14	ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ											6	6
15	ΑΡΧΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΣΚΙΤΣΟΥ								6	6			
16	ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΙΑΣ											6	6
17	ΑΡΧΕΣ ΣΕΝΑΡΙΟΥ ΚΑΙ ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑΣ				2		2						
18	ΑΡΧΕΣ ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΗΧΟΥ					2	2						

συνέχεια >>

Πίνακας 2 /// Ωρολόγιο πρόγραμμα

ΕΞΑΜΗΝΟ		Α			Β			Γ			Δ		
Α/Α	ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ	Θ	Ε	Σ
19	ΑΡΧΕΣ ΚΙΝΟΥΜΕΝΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ (2D)								4	4			
20	ΨΗΦΙΑΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ											8	8
ΣΥΝΟΛΟ		8	12	20	4	16	20	0	20	20	0	20	20

2 | Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης

2.1 • ΕΞΑΜΗΝΟ Α΄

2.1.A • ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Ιστορία των τεχνών» επιχειρεί να μυήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες αφενός στην καλλιτεχνική δημιουργία και την έκφραση του ανθρώπου μέσα από προβλήματα της ζωής, όπως γέννηση, έρωτας, θάνατος κ.ά., και αφετέρου στην αισθητική εμπειρία μέσω της παρατήρησης, της ανάλυσης και της ερμηνείας των ιδιαίτερων μορφολογικών χαρακτηριστικών, ιδιοτεροτήτων, τάσεων και τεχνικών των έργων τέχνης, ανά χρονική περίοδο, κίνημα και πολιτισμό. Σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι η αισθητική καλλιέργεια, η έμπνευση και η δημιουργία, παράλληλα με την ανάπτυξη αντιληπτικής ικανότητας και κριτικής σκέψης. Ως προς το περιεχόμενο της μαθησιακής ενότητας, εξετάζονται θέματα που αφορούν την εξοικείωση των εκπαιδευομένων με την καλλιτεχνική δημιουργία και την κατανόηση της αξίας των τεχνών ως δημιουργημάτων του ανθρώπου, μέσα από μελέτη, ανάλυση, περιγραφή, σύγκριση των μορφολογικών χαρακτηριστικών και των εικονογραφικών στοιχείων, καθώς και των τεχνικών δημιουργίας αντιπροσωπευτικών αριστουργημάτων ανά ιστορική περίοδο και ανά πολιτισμό, από την παλαιολιθική εποχή έως τις αρχές του 21ου αιώνα. Παράλληλα, εξετάζονται οι σημαντικότεροι εκπρόσωποι των κινήματων και τα αντιπροσωπευτικά τους έργα, με κριτική θεώρηση των αξιών που αυτά εμπεριέχουν, υπό την οπτική της δημιουργίας ενός «έργου τέχνης», ως πηγαίας έκφρασης του εσωτερικού κόσμου του δημιουργού, που διεγείρει αισθητικά τη συνείδηση του αποδέκτη, εκφράζοντας το «ωραίο» και το «εσωτερικά όμορφο».

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Επισημαίνουν την αξία των τεχνών, που είναι δημιουργήματα του ανθρώπου στο πλαίσιο αισθητικών, πολιτικών και πολιτισμικών παραγόντων από την Παλαιολιθική Εποχή μέχρι σήμερα,
- Ταξινομούν τα έργα τέχνης σύμφωνα με τις καλλιτεχνικές τάσεις και τα κινήματα κάθε εποχής,
- Περιγράφουν τα έργα τέχνης κάνοντας χρήση της βασικής ορολογίας των εικαστικών τεχνών (σε αναλύσεις ή παρουσιάσεις εικαστικών έργων),

- Διακρίνουν τα ιδιαίτερα μορφολογικά χαρακτηριστικά, τη δομή, τις τεχνικές, τα υλικά, το ύφος και την εξέλιξη των εικαστικών τεχνών κάθε περιόδου, μέσα από τους δημιουργούς και τα αντιπροσωπευτικά εικαστικά έργα τους,
- Παρουσιάζουν τα οπτικά μέρη ενός έργου τέχνης ως προς τα μορφολογικά του στοιχεία (άξονες, κίνηση, βάθος, φόρμες, χρώμα, υφές κ.ά.),
- Συγκρίνουν επιλεγμένα έργα τέχνης, καλλιτεχνικές τάσεις και κινήματα των σημαντικών περιόδων από την Παλαιολιθική Εποχή μέχρι και τις αρχές του 21ου αιώνα,
- Αναπτύσσουν την κριτική τους σκέψη, επεκτείνοντας την αντιληπτική τους ικανότητα και αξιοποιώντας τις γνώσεις τους σε τομείς των εικαστικών τεχνών,
- Συνθέτουν δεδομένα και πληροφορίες για καλλιτεχνικά κινήματα μέσω αντιπροσωπευτικών εικαστικών έργων, αξιοποιώντας κάθε πρόσφορη έντυπη ή ψηφιακή πηγή,
- Συγγράφουν με κατάλληλη μεθοδολογία, ατομικές ή/και ομαδικές ερευνητικές εργασίες,
- Παρουσιάζουν ατομικές ή/και ομαδικές εργασίες.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Κινήματα Τέχνης / Τεχνικές ζωγραφικής / Αισθητική / Σπηλαιογραφίες / Πορτρέτα φαγιούμ / Βράχυνση μορφών / Εξιδανίκευση μορφών / Ατμοσφαιρική προοπτική / Γραμμική προοπτική / Κιαροσκούρο / Χαρακτηριστικά τέχνης / Εκπρόσωποι κινήματων.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (3), Εργαστήριο (0), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΠΑΛΑΙΟΛΙΘΙΚΗ ΤΕΧΝΗ, ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑΣ, ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ ΤΕΧΝΗ
2	ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ, ΚΛΑΣΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ
3	ΡΩΜΑΪΚΗ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ
4	Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ
5	ΜΠΑΡΟΚ, ΡΟΚΟΚΟ ΚΑΙ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ
6	ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ, ΡΕΑΛΙΣΜΟΣ, ΙΜΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΣ
7	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΣΙΔΗΡΟΥ, ΓΥΑΛΙΟΥ ΚΑΙ ΟΠΛΙΣΜΕΝΟΥ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑΤΟΣ, ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΕΣ, ART NOUVEAU
8	ΕΞΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΣ, ΦΩΒΙΣΜΟΣ, Ο ΓΑΛΑΖΙΟΣ ΚΑΒΑΛΑΡΗΣ, ΚΥΒΙΣΜΟΣ, ΦΟΥΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
9	ΝΤΕ ΣΤΙΛ, ΣΟΥΠΕΡΜΑΤΙΣΜΟΣ, ΚΟΝΣΤΡΟΥΚΤΙΒΙΣΜΟΣ, ΝΤΑΝΤΑΪΣΜΟΣ, ΣΟΥΡΕΑΛΙΣΜΟΣ, ΜΠΑΟΥΧΑΟΥΖ
10	ΑΦΗΡΗΜΕΝΟΣ ΕΞΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΣ, ΠΟΠ ΑΡΤ, ΟΠ ΑΡΤ, ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ, ΜΙΝΙΜΑΛΙΣΜΟΣ, ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Κείμενο αναφοράς

2.1.A.1 | ΠΑΛΑΙΟΛΙΘΙΚΗ ΤΕΧΝΗ, ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑΣ, ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ ΤΕΧΝΗ

Η πρώτη μαθησιακή υποενότητα αποτελεί εισαγωγή στις απαρχές της δημιουργικής παρόρμησης και της εικονοποιητικής τάσης του ανθρώπου. Εδώ εξετάζονται η παλαιολιθική τέχνη, η τέχνη της Μεσοποταμίας και η τέχνη της Αιγύπτου. Η σημασία της υποενότητας δεν εξαντλείται στην κατανόηση των χαρακτηριστικών των πρώτων δι-ασωθέντων τεχνουργημάτων. Οι πρώτες αναπαραστάσεις του κόσμου φανερώνουν τη διαχρονική δύναμη και τη σημασία που έχει η εικόνα για το ανθρώπινο είδος και κατ' επέκταση τη βαρύτητα και τη δυναμική του επαγγέλματος του σύγχρονου ει-κονογράφου. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες παρατηρούν τις βραχογραφίες (παραστάσεις ζωγραφισμένες στα τοιχώματα σπηλαίων) και στα ειδώλια της παλαιολιθικής και της νεολιθικής εποχής και μελετούν την τέχνη της Αιγύπτου και της Μεσοποταμίας.

Στους/Στις εκπαιδευόμενους/-ες αναλύεται το χρονικό και ερμηνευτικό πλαίσιο της παλαιολιθικής τέχνης, της τέχνης της Μεσοποταμίας και της τέχνης της Αιγύ-πτου. Αρχικά, μέσω της παρατήρησης και της ανάλυσης εικόνων των βραχογραφιών, εξηγείται ο γραμμικός τρόπος αναπαράστασης μορφών (ωρινιάκια περίοδος) και τα φυσιοκρατικά στοιχεία που εστιάζονται στα ιδιαίτερα οπτικά χαρακτηριστικά, τον όγκο, την ανατομία, το τρίχωμα και τον καλπασμό των ζώων (μαγδαληνία περίοδος). Επίσης, διακρίνονται και κατατάσσονται τα επιζωγραφισμένα με διακοσμητικά σχή-ματα αγγεία της παλαιολιθικής εποχής (κτενισμένη διακόσμηση). Περιγράφονται οι μορφοπλαστικές διαφορές των ειδωλίων της παλαιολιθικής και της νεολιθικής επο-χής ως προς τα χαρακτηριστικά και τις στάσεις των σωμάτων. Τέλος, αναλύεται το φυσιοκρατικό και το γεωμετρικό ύφος των ζωγραφικών έργων της αρχαίας Αιγύπτου, όπου η πραγματικότητα αποτυπώνεται με πληρότητα και σαφήνεια από μνήμης.

Προτείνεται, ως πρακτική άσκηση, η περιγραφή και η μορφική ανάλυση συγκεκρι-μένων τεχνουργημάτων κάποιας περιόδου.

2.1.A.2 | ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΗ, ΚΛΑΣΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα αναφέρεται στην τέχνη του κυκλαδικού, του μινω-ικού και του μυκηναϊκού πολιτισμού, στην τέχνη των γεωμετρικών και των αρχαϊκών χρόνων, αλλά και στην τέχνη της κλασικής και της ελληνοιστικής περιόδου.

Αρχικά, εξετάζονται οι λιτές μαρμαρίνες γλυπτικές μορφές της πρωτοκυκλαδι-κής περιόδου, καθώς και οι τοιχογραφίες της υστεροκυκλαδικής περιόδου από το Ακρωτήρι της Θήρας, και αναλύονται οι επιδράσεις της αιγυπτιακής ζωγραφικής. Παρουσιάζονται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της μινωικής και της μυκηναϊκής τέχνης, μέσα από στοιχεία των μινωικών και μυκηναϊκών ανακτόρων, και αναλύεται η τεχνική των νωπών τοιχογραφιών των Μινωιτών. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τα ειδώλια και τα αγγεία της γεωμετρικής περιόδου, στα οποία κυριαρχούν οι γεωμετρικές μορφές.

Υπογραμμίζεται η διάκριση ανάμεσα στον δωρικό και τον ιωνικό ρυθμό στην αρχιτεκτονική των μαρμάρινων πλέον κτισμάτων των αρχαϊκών χρόνων και αναλύονται μορφολογικά τα μελανόμορφα και τα ερυθρόμορφα αρχαϊκά αγγεία, στα οποία διαφαίνεται για πρώτη φορά η βράχυνση των μορφών, δηλαδή όταν το ανθρώπινο πόδι αρχίζει να σχεδιάζεται όπως φαίνεται από εμπρόσθια όψη. Επίσης, στα επιζωγραφισμένα αγάλματα της εποχής (κούροι και κόρες) μαρτυρείται, αντίστοιχα, μια απόπειρα προσέγγισης της πραγματικότητας. Τέλος, εξηγείται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες η στατικότητα των μορφών και η αναίρεση της ακαμψίας, η εξιδανίκευση και η εν κινήσει απόδοσή τους στη γλυπτική της κλασικής και της ελληνιστικής περιόδου.

Προτείνεται η εφαρμογή ατομικών ή/και ομαδικών εργασιών περιγραφής και μορφικής ανάλυσης αντιπροσωπευτικών έργων κάποιας συγκεκριμένης περιόδου. Ιδανικά, προτείνονται εκπαιδευτικές επισκέψεις σε μουσεία ή αρχαιολογικούς χώρους (Μουσείο Αρχαίας Ολυμπίας, Μουσείο Ακρόπολης ή άλλο, όπου υπάρχουν αντίστοιχα εκθέματα).

2.1.A.3 | ΡΩΜΑΪΚΗ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αναφέρεται στην τέχνη της ρωμαϊκής και της βυζαντινής περιόδου. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες προσεγγίζουν την τέχνη της ρωμαϊκής περιόδου και τα σωζόμενα μνημειώδη κτίρια. Επίσης, εξοικειώνονται με τη μεθοδολογία της παρατήρησης και της ανάλυσης των έργων, αναλύοντας τις διαφορές και τις ομοιότητες της ρωμαϊκής και της ελληνικής γλυπτικής. Γίνεται αναλυτική αναφορά στα νεκρικά πορτρέτα φαγιούμ, με έμφαση στην τάση απεικόνισης των πραγματικών χαρακτηριστικών του προτύπου. Τα πορτρέτα φαγιούμ, ζωγραφισμένα με την τεχνική της εγκαυστικής, έφεραν χαρακτηριστικά της ελληνιστικής ζωγραφικής και άσκησαν σημαντική επίδραση στη βυζαντινή αιογραφία.

Στη συνέχεια, περιγράφονται τα βασικά χαρακτηριστικά της τέχνης της βυζαντινής περιόδου, στην οποία το ενδιαφέρον των δημιουργών στρέφεται στην απόδοση του εσωτερικού κόσμου και όχι των εξωτερικών χαρακτηριστικών. Εξετάζεται ο τρόπος απόδοσης των μορφών και των σωμάτων (όπως τα εξαϋλωμένα και αλλοιωμένα αναλογικά σώματα ή το βλέμμα των προσώπων), που αποσκοπεί να φανερώσει πνευματικότητα. Μελετάται η «βυζαντινή προοπτική» των εικόνων, στις οποίες οι μορφές δεν μικραίνουν όσο μεγαλώνει η απόστασή τους από τον παρατηρητή, αλλά το μέγεθος τους αυξομειώνεται ανάλογα με τη θρησκευτική σπουδαιότητά τους. Αναλύονται η βυζαντινή αρχιτεκτονική και η ναοδομία, η περίπτωση του ναού της Αγίας Σοφίας και η σημασία της επίδρασης της βυζαντινής τέχνης στη χριστιανική τέχνη του Μεσαίωνα, ιδιαίτερα μετά την εμφάνιση της ρομανικής και της γοτθικής τέχνης, που κυριάρχησαν έως την Αναγέννηση.

Προτείνεται εκπαιδευτική επίσκεψη σε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο (Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης, Αρχαιολογικό Μουσείο Ελευσίνας κ.ά.), το οποίο προσφέρεται για παρατήρηση εκθεμάτων της ρωμαϊκής ή της βυζαντινής περιόδου.

2.1.A.4 | Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στην παρουσίαση των έργων τέχνης της Αναγέννησης, εποχή κατά την οποία η τέχνη αποδεσμεύεται πλέον από τον μεσαιωνικό θρησκευτικό δογματισμό. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη σημασία των κυριότερων στοιχείων της τέχνης της Αναγέννησης, όπως η μελέτη του φωτός, της σκιάς, των αρμονικών αναλογιών του ανθρώπινου σώματος και η αναβίωση των αξιών της κλασικής αρχαιότητας. Αναλύεται το νέο πρότυπο του οικουμενικού ανθρώπου (*homo universalis*), κατά το οποίο ο καλλιτέχνης είναι και επιστήμονας με προβληματισμούς απέναντι στη δημιουργική πράξη και χρησιμοποιεί νέους κανόνες αναλογιών και προοπτικής σχεδίασης με τη χρήση μαθηματικών γνώσεων. Αναλύεται η εμφανιζόμενη για πρώτη φορά γραμμική προοπτική, δηλαδή η εικονική απόδοση της τρίτης διάστασης. Προτείνεται η μελέτη της νωπογραφίας του Masaccio στην Santa Maria Novella της Φλωρεντίας, που θεωρείται ένα από τα πρώτα έργα εφαρμογής της γραμμικής προοπτικής. Μελετάται το έργο σημαντικών δημιουργών, όπως ο Leonardo da Vinci με τα αινιγματικά χαμόγελα των μορφών του που οφείλονται στην τεχνική του “*sfumato*”, ο S. Botticelli και ο Jan van Eyck. Παρομοίως, παρουσιάζεται και μελετάται το έργο του Μιχαήλ Άγγελου, του Tiziano και του σημαντικού χαρακτήρα A. Dürer. Τέλος, εξετάζονται ορισμένες εξαιρέσεις στα ζωγραφικά πρότυπα της εποχής, όπως το ρεύμα του μανιερισμού και το έργο του ζωγράφου H. Bosch.

Προτείνεται η ανάθεση εργασίας αναζήτησης, συλλογής και παρουσίασης έργων της περιόδου, με στόχο την αναγνώριση και την εξοικείωση των εκπαιδευομένων με τα στοιχεία της γραμμικής και της ατμοσφαιρικής προοπτικής.

2.1.A.5 | ΜΠΑΡΟΚ, ΡΟΚΟΚΟ ΚΑΙ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα αφορά την τέχνη του μπαρόκ, του ροκοκό και του νεοκλασικισμού. Αρχικά, εξετάζεται η τέχνη του μπαρόκ. Το μπαρόκ, ως καλλιτεχνικό ύφος, δεν ακολουθεί τους αυστηρούς κανόνες της Αναγέννησης. Ως καλλιτεχνικό κίνημα, στοχεύει να εντυπωσιάσει και να συγκινήσει συναισθηματικά τον θεατή. Στα μεγαλοπρεπή αρχιτεκτονήματα παρατηρούνται έντονες καμπύλες γραμμές, εσοχές-εξοχές, περίτεχνα διακοσμητικά στοιχεία, νωπογραφίες, πλούσια υφάσματα, έπιπλα και πολύτιμα υλικά. Στη ζωγραφική, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται την ποικιλία των τεχνοτροπιών, στις οποίες κυριαρχούν τα έντονα χρώματα, η κίνηση, η δραματικότητα των μορφών και οι αντιθέσεις φωτός-σκιάς (καιοσκούρο). Ως πρακτική άσκηση προτείνεται η ανάλυση με κάθε πρόσφορο τρόπο (προβολή αρχείων έργων υψηλής ανάλυσης, ανάρτηση αφισών κ.ά.) των έργων σημαντικών δημιουργών, όπως οι P. Rubens, C. Lorain, M. Caravaggio, H. Rembrandt, J. Vermeer και D. Velázquez, καθώς επίσης και η περιγραφή και η ανάλυση του έργου «Νυχτερινή Περίπολος» του Rembrandt, που αποτυπώνει τα χαρακτηριστικά της ζωγραφικής του μπαρόκ. Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στην τάση που διαδέχθηκε το μπαρόκ, δηλαδή το ροκοκό. Σε αντίθεση με το αυστηρό ύφος του μπαρόκ, το ροκοκό εισάγει πολλές καμπύλες,

ανάλαφρα παιχνιδίσματα χρωμάτων και μορφών με στόχο να ευχαριστηθεί ο θεατής. Προτείνεται άσκηση σύγκρισης των έργων των δύο περιόδων. Τέλος, εξετάζεται το ρεύμα του νεοκλασικισμού, το οποίο αντιτάχθηκε στον υπερβολικό χαρακτήρα του μπαρόκ και στην ελαφρότητα και τη διάσπαση της μορφής του ροκοκό. Χαρακτηριστικά του νεοκλασικισμού είναι η εξιδανίκευση των μορφών, η έμφαση στα περιγράμματα, η ακρίβεια της μορφής χωρίς λεπτομέρειες, σε μια προσπάθεια συσχετισμού με την κλασική ελληνική τέχνη και τις αξίες του Διαφωτισμού.

Τέλος, προτείνεται άσκηση ανάλυσης έργων αντιπροσωπευτικών εκπροσώπων, όπως του J. L. David και του A. Canova.

2.1.A.6 | ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ, ΡΕΑΛΙΣΜΟΣ, ΙΜΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΣ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποεπένδυση, αναλύονται τα καλλιτεχνικά ρεύματα του ρομαντισμού, του ρεαλισμού και του ιμπρεσιονισμού. Αρχικά, εξετάζεται το κίνημα του ρομαντισμού. Οι ρομαντικοί καλλιτέχνες προτάσσουν τη σημασία της θρησκευτικής πίστης στην καλλιτεχνική παραγωγή, εκδηλώνουν την αντίθεσή τους στα κλασικά πρότυπα, ενισχύουν το εξωτικό στοιχείο αλλά και την επαφή με τη φύση. Σε αντίθεση με τη λογική του νεοκλασικισμού, εξυμνείται η έκφραση των ατομικών ανησυχιών του καλλιτέχνη, η διεκδίκηση της ελευθερίας, ταυτόχρονα με τη μελαγχολία, το γραφικό (pittoresque) και το ύψιστο (sublime). Ως πρακτική άσκηση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να περιγράψουν και να αναλύσουν έργα των E. Delacroix, T. Gericault, W. Turner και F. Goya. Στη συνέχεια, μελετάται το καλλιτεχνικό ρεύμα του ρεαλισμού. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω της προβολής αντιπροσωπευτικών έργων των εκπροσώπων του κινήματος (π.χ. G. Courbet, J.-F. Millet, H. Daumier), περιγράφουν και αναλύουν τα θέματα που απεικονίζονται στα έργα αυτά. Στη συνέχεια, μελετάται το κίνημα που σημάδεψε την οριστική στροφή στην ιστορία της ζωγραφικής από την εποχή της Αναγέννησης, ο ιμπρεσιονισμός. Αναλύεται στη θεωρία και εμπεδώνεται με πρακτική άσκηση ο τρόπος που οι ιμπρεσιονιστές ζωγράφοι (π.χ. P. A. Renoir, E. Degas, G. Seurat, V. W. V. van Gogh κ.ά.) αποδίδουν την εντύπωση (impression) της ατμόσφαιρας, του αέρα, του φωτός, του στιγμιαίου, μέσα από ρυθμικές πινελιές, χωρίς τη χρήση του μαύρου και με ζεύγη συμπληρωματικών-αντίθετων χρωμάτων ακόμα και στις σκιές.

Η παρούσα εκπαιδευτική υποεπένδυση ολοκληρώνεται με την αναφορά στο έργο του P. Cézanne, ο οποίος θεωρείται πρόδρομος του κινήματος του «κυβισμού».

2.1.A.7 | ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΣΙΔΗΡΟΥ, ΓΥΑΛΙΟΥ ΚΑΙ ΟΠΛΙΣΜΕΝΟΥ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑΤΟΣ, ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΕΣ, ART NOUVEAU

Στα τέλη του 19ου αιώνα, τα αστικά κέντρα γίνονται τόπος συγκέντρωσης του κεφαλαίου. Το πνεύμα της εποχής αντικατοπτρίζεται στην αρχιτεκτονική, που είχε σκοπό να υπηρετήσει τις νέες κοινωνικές συνθήκες. Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπένδυση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τα κύρια χαρακτηριστικά των αρχιτεκτονικών τύπων της εποχής, όπως τα μεταλλικά χυτά στοιχεία και τα μεγάλα γυάλινα

ανοίγματα. Είναι η εποχή κατά την οποία αναπτύσσεται η δυναμική του τσιμέντου, που άρχισε να εκτιμάται ως υλικό και να χρησιμοποιείται σε χυτές φόρμες, οπλισμένο με σίδερο που αυξάνει την αντοχή του και τη μορφοπλαστική του δυνατότητα. Παρουσιάζονται αρχιτεκτονήματα όπως ο Πύργος του Γκουστάβ Αιφελ, η οικία του Ογκύστ Περέ και η Γκαλερία Βιτόριο Εμανουέλε. Επιπλέον, στο πλαίσιο αυτής της υποεπνότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τα έργα της Αρ Νουβό (Art Nouveau), που εμφανίζεται την ίδια εποχή. Στα έργα αυτά μπορεί να παρατηρηθεί η συμμετρία, οι ελεύθερες γραμμές και τα διακοσμητικά στοιχεία με μορφές του ζωικού και του φυτικού βασιλείου. Επίσης, προτείνεται η παρουσίαση των αρχιτεκτονημάτων (εσωτερικά και εξωτερικά) του καταλανικού μοντερνισμού, δηλαδή κυρίως των έργων του A. Gaudí στη Βαρκελώνη (π.χ. Sagrada Família, Casa Milà, Casa Batlló). Είναι ιδιαίτερα ωφέλιμοι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να διδαχθούν το κίνημα «τέχνες και χειροτεχνίες» (Arts and Crafts), που εκφράζει την αυτοδυναμία των εφαρμοσμένων τεχνών της εποχής, κυρίως μέσω του έργου του χαράκτη, εκδότη και σχεδιαστή υφασμάτων William Morris και του ζωγράφου G. Klimt. Προτείνεται να εκπονηθεί εργασία περιγραφής και μορφικής ανάλυσης των αντιπροσωπευτικών έργων της συγκεκριμένης περιόδου.

2.1.A.8 | ΕΞΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΣ, ΦΩΒΙΣΜΟΣ, Ο ΓΑΛΑΖΙΟΣ ΚΑΒΑΛΑΡΗΣ, ΚΥΒΙΣΜΟΣ, ΦΟΥΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπνότητα αφορά κινήματα καλλιτεχνικής πρωτοπορίας, όπως ο φωβισμός, ο εξπρεσιονισμός, ο κυβισμός, ο «Γαλάζιος Καβαλάρης» και ο φουτουρισμός. Η διδασκαλία της υποεπνότητας ενδείκνυται να ξεκινήσει με τον φωβισμό και την ανάλυση των έργων των A. Derain και H. Matisse. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εστιάζουν αρχικά την προσοχή τους στα χαρακτηριστικά του κινήματος, όπως στις έντονες χρωματικές αντιθέσεις και τις παράταιρα χρωματισμένες μορφές, οι οποίες έχουν στόχο εκφραστικό και όχι την αναπαράσταση της πραγματικότητας. Επιπλέον, εξοικειώνονται μέσα από παρουσιάσεις και αναλύσεις με τα κύρια χαρακτηριστικά των έργων εκπροσώπων του εξπρεσιονισμού, όπως των E. Munch, J. Ensor, E. Barlach, στα οποία παρατηρείται αδρή γραφή, στρεβλωμένες μορφές, έντονα περιγράμματα και χρώματα. Προτείνεται να πραγματοποιηθεί άσκηση ερμηνείας και μορφικής ανάλυσης του έργου του Munch «Η Κραυγή», στο οποίο απαντούν όλα τα χαρακτηριστικά του κινήματος του εξπρεσιονισμού.

Αντιθέτως, στο κίνημα του «Γαλάζιου Καβαλάρη» (Der Blaue Reiter), οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με την ανεικονική αναπαράσταση, τη δύναμη της αφηρημένης φόρμας και το ψυχολογικό αποτύπωμα του χρώματος μέσω των έργων των V. Kandinsky, F. Marc, A. Macke. Σκόπιμο θα ήταν, κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας, να δοθεί έμφαση στο κίνημα του κυβισμού και το έργο των Pablo Picasso και G. Braque, ώστε να γίνει κατανοητός ο καινοτόμος, για την εποχή, τρόπος απόδοσης των αντικειμένων. Ο κατακερματισμός του αντικειμένου αποτυπώνεται και στη ζωγραφική των φουτουριστών. Ενδεικτικά, προτείνονται προς παρουσίαση και ανάλυση έργα

των ζωγράφων U. Boccioni και C. Carra. Τέλος, προτείνεται να ανατεθεί εργασία διαδικτυακής αναζήτησης, συλλογής υλικού αναφοράς και παρουσίασης έργων καλλιτεχνών των εξεταζόμενων περιόδων.

2.1.A.9 | ΝΤΕ ΣΤΙΛ, ΣΟΥΠΕΡΜΑΤΙΣΜΟΣ, ΚΟΝΣΤΡΟΥΚΤΙΒΙΣΜΟΣ, ΝΤΑΝΤΑΪΣΜΟΣ, ΣΟΥΡΕΑΛΙΣΜΟΣ, ΜΠΑΟΥΧΑΟΥΖ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, αναλύονται τα βασικά χαρακτηριστικά και τα έργα των σημαντικών κινήματων που εμφανίζονται μεταξύ 1900-1930. Αρχικά, εξετάζεται η ομάδα «ντε στιλ» (De Stijl). Μέσω ανάλυσης έργων των P. Mondrian και T. V. Doesburg, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με αφαιρετικές συνθέσεις καθαρών σχημάτων και χρωμάτων που βασίζονται στους κανόνες της χρυσής τομής. Επίσης, προτείνεται η ανάλυση έργων του K. Malewicz, του κινήματος του σουπρεματισμού, και κυρίως η μελέτη της περίπτωσης του έργου του «Μαύρο τετράγωνο» (“Black Suprematic Square”). Παράλληλα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες προσεγγίζουν τις αφαιρετικές γεωμετρικές τάσεις του κινήματος της ρωσικής πρωτοπορίας, του κονστρουκτιβισμού. Σκόπιμο είναι να εστιάσουν την προσοχή τους στα έργα των T. Tzara, H. Ball και M. Duchamp, του κινήματος του ντανταϊσμού, που εμφανίζεται ως μορφή αντιτέχνης, με χαρακτηριστικό τις εσκεμμένα τυχαίες, δίχως νόημα, ανασυνθέσεις καθημερινών αντικειμένων (ready mades), σκουπιδιών, κουρελιών κ.λπ.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται, επίσης, σε επαφή με μια διαφορετική προσέγγιση του αυτοματισμού και του τυχαίου ως καταγραφή του ασυνειδήτου, και συγκεκριμένα με το κίνημα του σουρεαλισμού και τα έργα καλλιτεχνών όπως των Man Ray, S. Dali και R. Magritte. Τέλος, κρίνεται σκόπιμη για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες η εξοικείωση με τη σχολή Μπάουχαουζ (Bauhaus), που επέδρασε καταλυτικά στη σύγχρονη τέχνη, την αρχιτεκτονική και τις εφαρμοσμένες τέχνες, με κύρια χαρακτηριστικά τη λειτουργικότητα, την απλότητα, τη χρηστικότητα, τις γεωμετρικές φόρμες, την ασυμμετρία και το χρώμα. Εκπρόσωποι του κινήματος, ενδεικτικά, είναι οι P. Klee, László Moholy-Nagy και J. Itten.

Τέλος, προτείνεται να γίνει άσκηση εντοπισμού και περιγραφής εφαρμογών των αναλογιών της «χρυσής τομής» σε αντιπροσωπευτικά ζωγραφικά έργα του Bauhaus.

2.1.A.10 | ΑΦΗΡΗΜΕΝΟΣ ΕΞΠΡΕΣΙΟΝΙΣΜΟΣ, ΠΟΠ ΑΡΤ, ΟΠ ΑΡΤ, ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ, ΜΙΝΙΜΑΛΙΣΜΟΣ, ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Στην τελευταία μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με ρεύματα τέχνης όπως ο αφηρημένος εξπρεσιονισμός, η ποπ αρτ, η οπ αρτ, η κινητική τέχνη, ο μινιμαλισμός και η εννοιολογική τέχνη. Αρχικά, εξετάζεται ο αμερικανικός αφηρημένος εξπρεσιονισμός, με την ανάλυση έργων σημαντικών εκπροσώπων του, όπως οι J. Pollock και M. Rothko. Πρόκειται για έργα με κοινά χαρακτηριστικά τον αυτοσχεδιασμό και την ελεύθερη φόρμα. Στη συνέχεια, προσεγγίζεται το κίνημα της ποπ αρτ, που χαρακτηρίζεται από την επιστροφή στην αναπαράσταση και εμ-

φανίζεται ως αντίδραση στον αφηρημένο εξπρεσιονισμό. Ενδείκνυται η μελέτη της περίπτωσης του Andy Warhol, που φιλοτέχνησε έργα κολάζ ή φωτομοντάζ με θέμα την καταναλωτική κοινωνία. Αντίδραση, επίσης, στον αφηρημένο εξπρεσιονισμό αποτελεί και το κίνημα του μινιμαλισμού, με χαρακτηριστικά τη γεωμετρικότητα, την απόρριψη περιττών στοιχείων και τις μονοχρωματικές συνθέσεις. Επιπλέον, σκόπιμο κρίνεται να εξοικειωθούν οι εκπαιδευόμενοι/-ες με έργα ειδικού ενδιαφέροντος, όπως της οπ. αρτ. Τα έργα της τελευταίας βασίζονται στην οπτική ψευδαίσθηση και στην εντύπωση της κίνησης στη δισδιάστατη επιφάνεια. Την έννοια της κίνησης στην τέχνη συναντάμε και στις τρισδιάστατες κατασκευές των Α. Calder ή του Π. Βασιλάκη (Takís), του κινήματος της «κινητικής τέχνης».

Είναι ιδιαίτερα ωφέλιμο για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να μελετήσουν την περίπτωση της εννοιολογικής τέχνης, χαρακτηριστικό της οποίας είναι η προσπάθεια απο-εμπορευματοποίησης της τέχνης με τη στροφή στα «φτωχά» υλικά και τις επιτελεστικές πρακτικές. Η τέχνη αυτή παράγει εφήμερες μορφές που δεν αποθηκεύονται ή πωλούνται εύκολα. Προτείνεται να ανατεθεί η εργασία διαδικτυακής αναζήτησης συλλογής υλικού αναφοράς και παρουσίασης έργων σύγχρονων καλλιτεχνών που εμφανίζουν έντονες επιρροές της εννοιολογικής τέχνης. Η εργασία μπορεί να επεκταθεί και σε συναφή κινήματα, όπως Arte Povera, Land Art, Process-Art, Performance κ.ά.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Gombrich, E. H. (2011). *Το Χρονικό της Τέχνης* (μτφρ. Λ. Κάσδαγλη). Αθήνα: Εκδόσεις MIET (Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης).
2. Foster, H., Krauss, R., Bois, Y.-A., Buchloh, B. H. D. & Joselit, D. (2009). *Η Τέχνη από το 1900. Μοντερνισμός, Αντιμοντερνισμός, Μεταμοντερνισμός* (μτφρ. Ι. Τσολακίδου). Αθήνα: Εκδόσεις Επίκεντρο.

Συμπληρωματικές

1. Arnason, H. H. (2006). *Ιστορία της Σύγχρονης Τέχνης. Ζωγραφική, Γλυπτική, Αρχιτεκτονική, Φωτογραφία* (μτφρ. Φ. Κοκαβέσης). Αθήνα: Εκδόσεις Επίκεντρο.
2. Ζιρώ, Ο., Μερτζάνη, Ε. & Πετρίδου, Β. (2002). *Ιστορία της Τέχνης – Β΄ και Γ΄ ΕΠΑ.Α.* Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Ιστορία των γραφικών τεχνών» επιχειρεί να μυήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στα έργα γραφικών τεχνών από τις πρώτες απόπειρες του ανθρώπου για γραπτή επικοινωνία μέχρι την επινόηση της γραφής. Παρουσιάζεται η σπουδαία εφεύρεση της τυπογραφίας από τον Γουτεμβέργιο, που πλαισιώνει και υποστηρίζει κάθε κοινωνική, πολιτική, οικονομική, πολιτιστική ανάγκη εδώ και έξι αιώνες. Παρουσιάζεται, επίσης, η εξέλιξη της τυπογραφίας σε έντυπη και ψηφιακή.

Ως προς το περιεχόμενο της μαθησιακής ενότητας, εξετάζονται θέματα που αφορούν την κατανόηση της αξίας της γραφής ως μέσου επικοινωνίας για την ανάπτυξη και τη διάδοση των πολιτισμών ανά τους αιώνες, μέσω της απεικόνισης του φευγαλέου προφορικού λόγου, της γραπτής διατύπωσης σκέψεων και ιδεών, καθώς και της διάδοσής τους στον χώρο και τον χρόνο. Μελετώνται οι πρώτες γραφές, η μετάβαση από τη συνθετική γραφή στην αναλυτική, εικονογραφική, μη αλφαβητική γραφή των Σουμερίων, των Αιγυπτίων και των Κινέζων, το αλφάβητο, τα «εικονογραφημένα» χειρόγραφα βιβλία με ξυλογραφικές εικόνες, η εφεύρεση της τυπογραφίας στο τέλος του Μεσαίωνα και την αρχή της Αναγέννησης, η εκτύπωση των εικόνων στα βιβλία με τη μέθοδο της χαλκογραφίας και της λιθογραφίας, η εφεύρεση της φωτογραφίας και τα πρώτα “clichés”, οι λιθογραφικές, βαθυτυπικές, φλεξογραφικές εκτυπώσεις, καθώς και η εξέλιξη των μεθόδων και των τεχνικών μέχρι την ψηφιακή τυπογραφία.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Γνωρίζουν πως η γραφή αποτελεί μέσο για την ανάπτυξη και τη διάδοση των πολιτισμών ανά τους αιώνες,
- Παραθέτουν τα χαρακτηριστικά των μη αλφαβητικών γραφών των Σουμερίων, των Αιγυπτίων, των Κινέζων και των Κρητών,
- Περιγράφουν τη σημασία του Δίσκου της Φαιστού ως προδρόμου της τυπογραφίας,
- Συγκρίνουν το ελληνικό αλφάβητο με το σημιτοφοινικικό αλφάβητο, καθορίζοντας τη σημασία του,
- Περιγράφουν τα βασικά χαρακτηριστικά των υλικών-φορέων της γραφής (πάπυρος, περγαμηνή, χαρτί),
- Περιγράφουν το Ειλητάριο, τα Τετράδια, τους Κώδικες και τα “scriptorium”,
- Αναλύουν τη σημασία του έργου του Γουτεμβέργιου ως προς τη συνεισφορά του στον πολιτισμό και την εξέλιξη της ανθρωπότητας,
- Συγκρίνουν τις διαδικασίες εκτύπωσης με τις μεθόδους της ξυλογραφίας, της χαλκογραφίας και της λιθογραφίας,

- Διατυπώνουν τους παράγοντες που οδήγησαν τη δημιουργική έμπνευση των καλλιτεχνών στο διαφημιστικό έντυπο και τις διεθνείς εκθέσεις βιομηχανικών προϊόντων στις αρχές του 20ού αιώνα,
- Περιγράφουν τις βασικές αρχές της θεωρίας της μορφής (θεωρία Gestalt) και των βασικών χαρακτηριστικών του καλλιτεχνικού κινήματος Op Art (Οπτική Τέχνη),
- Αναγνωρίζουν τις επιδράσεις στον γραφικό σχεδιασμό (Graphic Design) και τις Γραφικές Τέχνες των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των καλλιτεχνικών κινήματων Art Nouveau, Arts and Crafts, De Stijl, κονστρουκτιβισμός, ντανταϊσμός, σουρεαλισμός κ.ά.
- Διατυπώνουν τις βασικές αντιλήψεις της σχολής Bauhaus, περιγράφοντας πώς αυτές απεικονίζονται στα έργα του σύγχρονου βιομηχανικού σχεδιασμού (Industrial Design) και της τυπογραφίας,
- Επισημαίνουν τις θετικές συνέπειες της εισαγωγής της φωτογραφίας στις συνθέσεις εντύπων μαζικής επικοινωνίας, ως προς την ιστορική αλήθεια,
- Αναγνωρίζουν την προσφορά του ημερήσιου και του περιοδικού τύπου στην κοινωνία, καθώς και τη συμβολή της γραφιστικής δημιουργίας,
- Εκτιμούν τη συμβολή των βασικών εκπροσώπων του μεταμοντερνισμού στον εκδοτικό σχεδιασμό περιοδικών και εντύπων,
- Συγγράφουν με κατάλληλη μεθοδολογία ατομικές ή/και ομαδικές ερευνητικές εργασίες,
- Παρουσιάζουν ατομικές ή/και ομαδικές εργασίες.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Οπτική επικοινωνία / Σπηλαιογραφίες, Σημειογραφία / Συνθετική/Αναλυτική γραφή / Ιδεογραφική/Εικονογραφική γραφή / Αλφαβητικές/Μη αλφαβητικές γραφές / Ειλητάριο, τετράδια, κώδικες / Ξυλογραφία, Χαλκογραφία, Λιθογραφία / Φωτογραφία (φωτομηχανική αναπαραγωγή, φωτομοντάζ) / Art Nouveau (Νέα Τέχνη) / Σχολή Bauhaus / Γραφικός σχεδιασμός (Graphic design) / Αναλογικές μέθοδοι και τεχνικές εκτυπώσεων.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΠΡΩΙΜΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΟΠΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
2	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ, ΜΗ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΕΣ ΓΡΑΦΕΣ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΗΜΕΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΙΣ ΙΔΕΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ
3	ΚΡΗΤΙΚΕΣ ΓΡΑΦΕΣ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΕΟΓΡΑΦΙΚΗ ΣΤΗ ΓΡΑΜΜΙΚΗ Β΄, Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΣΚΟΥ ΤΗΣ ΦΑΙΣΤΟΥ
4	ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΓΡΑΦΗΣ: ΑΠΟ ΤΟ ΦΟΙΝΙΚΙΚΟ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟ
5	Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΥΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΕΩΝ ΓΡΑΦΗΣ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΤΡΑ ΣΤΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ ΒΙΒΛΙΟ
6	Η ΕΦΕΥΡΕΣΗ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ
7	ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΩΣ ΤΟΝ 19ο ΑΙΩΝΑ
8	ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΚΑΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΗΝ ΕΝΤΥΠΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
9	ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ ΤΟΝ 19ο ΚΑΙ ΤΟΝ 20ό ΑΙΩΝΑ
10	Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ 19ου ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΤΟΥ 21ου ΑΙΩΝΑ

Κείμενο αναφοράς

2.1.B.1 | ΠΡΩΙΜΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΟΠΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στη σημασία της γραπτής και της οπτικής επικοινωνίας, καθώς και στην ιστορική τους εξέλιξη, από τις προϊστορικές σπηλαιογραφίες μέχρι τις πρώτες μορφές γραπτής επικοινωνίας. Σκοπός είναι να αναδειχθεί ο θεμελιώδης ρόλος της γραπτής και της οπτικής επικοινωνίας στην ανθρώπινη ιστορία και ο τρόπος με τον οποίο οι πρώτες μορφές επικοινωνίας συνέβαλαν στη διαμόρφωση του πολιτισμού και την εξέλιξη της κοινωνίας. Αρχικά, εξετάζονται οι προϊστορικές σπηλαιογραφίες (Λασκώ στη Γαλλία, Αλταμίρα στην Ισπανία, Ορινιάκ στα Πυρηναία), με σκηνές κυνηγιού, μορφές ζώων και θρησκευτικές τελετές. Εξηγείται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες πώς η μετάβαση από τις απλές εικονικές αναπαραστάσεις στις πρώτες μορφές γραφής αποτέλεσε ορόσημο για την εξέλιξη του πολιτισμού, με την καταγραφή ιστορικών γεγονότων και θρησκευτικών πεποιθήσεων, καθώς και με τη μεταβίβαση της γνώσης από γενιά σε γενιά. Στη συνέχεια, εξετάζεται η συμβολή αυτής της καταγραφής στη διατήρηση και τη διάδοση της ανθρώπινης εμπειρίας και των πολιτιστικών επιτευγμάτων, ενισχύοντας έτσι την κοινωνική συνοχή και την ανάπτυξη των πρώτων οργανωμένων κοινωνιών, θέτοντας έτσι τις βάσεις για τη δημιουργία των πρώτων πολιτισμών. Τέλος, εξηγείται το γεγονός πως, ακόμα κι αν οι αρχικές μορφές γραφής εμφανίζονται περιορισμένες σε σύγκριση με τα σύγχρονα συστήματα γραπτής επικοινωνίας, αποτέλεσαν τα θεμέλια για την ανάπτυξη πιο σύνθετων και εξελιγμένων μορφών γραπτής έκφρασης.

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων, προτείνεται η δημιουργία χρονογραμμής, είτε με σχεδιασμό στο χέρι είτε μέσω κατάλληλης εφαρμογής (όπως TimelineJS, Tiki-Toki, Time Graphics, TimeToast, Office Timeline). Στη χρονογραμμή θα απεικονίζεται χρονικά και με χρήση εικονιδίων η εξέλιξη από τις σπηλαιογραφίες έως τις αλφαβητικές γραφές, και βέβαια η δημιουργία του ελληνικού αλφαβήτου που θα εξεταστεί στην τέταρτη υποενότητα.

2.1.B.2 | ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ, ΜΗ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΕΣ ΓΡΑΦΕΣ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΗΜΕΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΙΣ ΙΔΕΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εξετάζει την εξέλιξη της γραφής από τα πρώιμα συστήματα της σημειογραφίας μέχρι τα πιο εξελιγμένα ιδεογραφικά και εικονογραφικά συστήματα. Σκοπός είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εντοπίσουν, να αναλύσουν και να συγκρίνουν τις συνθετικές, ιδεογραφικές και εικονογραφικές μορφές γραφής, προσδιορίζοντας τον τρόπο γραφής και τις διαφορές ως προς τον τρόπο συνδυασμού των συμβόλων ώστε να αποδοθεί νόημα, καθώς και την επίδρασή τους στην ανάπτυξη των πολιτισμών. Αρχικά, εξετάζονται οι συνθετικές, μη αλφαβητικές ιδεογραφικές και εικονογραφικές μορφές γραφής, που αποτελούνται από σύμβολα και εικόνες και χρησιμοποιούνται για να δηλώσουν κάποιο αντικείμενο. Παρουσιάζεται η σφηνοειδής γραφή των Σουμερίων στη Μεσοποταμία, που χρησιμοποιήθηκε για την καταγραφή εμπορικών συναλλαγών, νομικών κειμένων και θρησκευτικών ύμνων και αποτέλεσε ένα από τα πρώτα δομημένα συστήματα καταγραφής της ανθρώπινης γλώσσας. Στη συνέχεια, εξετάζονται τα ιερογλυφικά των Αιγυπτίων, ένα σύστημα γραφής με συνδυασμό συμβόλων, που ήταν το θεμέλιο της αιγυπτιακής πολιτιστικής ταυτότητας. Παράλληλα, παρουσιάζεται η πολύπλοκη κινεζική γραφή με τα ιδεογράμματά της, εικονογραφικά δηλαδή σύμβολα που αναπαριστούσαν αντικείμενα, έννοιες και ήχους. Τα ιδεογράμματα αποτελούσαν εργαλείο διοίκησης και διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Αντίστοιχα, γίνεται σύντομη αναφορά στη γραφή του πολιτισμού των Μάγια, στην Αμερική. Τέλος, εξηγείται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες ότι οι παραπάνω μη αλφαβητικές γραφές, ως μέσο επικοινωνίας, προσφέρουν πολύτιμες γνώσεις για την εξέλιξη των συστημάτων γραφής, καθώς και για την πνευματική και καλλιτεχνική δυναμική των κοινωνιών που τις ανέπτυξαν.

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων, προτείνεται δεκάλεπτη ατομική ή ομαδική εργασία κλειστού τύπου, κατάταξη, λόγου χάρη, συγκεκριμένων εικονογραμμάτων στην εποχή και την περιοχή που αναπτύχθηκαν, συμπληρωματικά με την εργασία της 1ης υποενότητας.

2.1.B.3 | ΚΡΗΤΙΚΕΣ ΓΡΑΦΕΣ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΕΟΓΡΑΦΙΚΗ ΣΤΗ ΓΡΑΜΜΙΚΗ Β΄, Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΣΚΟΥ ΤΗΣ ΦΑΙΣΤΟΥ

Η μαθησιακή υποενότητα ερευνά την εξέλιξη των συστημάτων γραφής στην αρχαία Κρήτη. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη μετάβαση από την ιδεογραφική γραφή στις πιο

σύνθετες μορφές της Γραμμικής Α΄ και Β΄ και εξετάζεται, παράλληλα, ο Δίσκος της Φαιστού. Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αξιολογήσουν τη συμβολή των κρητικών γραφών στην εξέλιξη της ιστορίας της γραφής και της τυπογραφίας. Αρχικά, εξετάζονται οι βασικές μορφές κρητικής γραφής, όπως η ιδεογραφική γραφή, η αρχαιότερη μορφή γραφής στην Κρήτη που αποτελείται από σύμβολα, τα οποία αναπαριστούν έννοιες ή αντικείμενα, και υπήρξε η βάση για την ανάπτυξη πιο σύνθετων συστημάτων γραφής. Μελετάται η Γραμμική Α΄, που χρησιμοποιήθηκε για την καταγραφή εμπορικών συναλλαγών και διοικητικών δεδομένων και θεωρείται ότι προετοίμασε το έδαφος για την εμφάνιση της Γραμμικής Β΄, της πρώτης συλλαβογραφικής γραφής της πρώιμης ελληνικής γλώσσας.

Εξετάζεται, επίσης, ο Δίσκος της Φαιστού, ως πρόδρομος της τυπογραφίας. Ο Δίσκος, με 241 χαραγμένα αμφίπλευρα, τυποποιημένα και επαναλαμβανόμενα σύμβολα σε διάφορους συνδυασμούς, δηλώνει μια πρωτοποριακή μέθοδο μαζικής αναπαραγωγής γραπτών μηνυμάτων σε νωπό πηλό και προσφέρει σημαντικά στοιχεία για την τεχνολογία και τη γραπτή επικοινωνία της εποχής.

Γνωρίζοντας την εξέλιξη της κρητικής γραφής και τη σημασία του Δίσκου της Φαιστού, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν πολύτιμες γνώσεις για τα πρώτα συστήματα γραφής και τυπογραφίας, καθώς και για την πολιτισμική σημασία αυτών των επιτευγμάτων στον αρχαίο κόσμο.

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων, προτείνεται δεκαπεντάλεπτη ατομική ή ομαδική εργασία μελέτης συμβόλων, π.χ. του δίσκου της Φαιστού, με καταγραφή προτάσεων ερμηνείας τους. Η εργασία αυτή διεξάγεται συμπληρωματικά με την εργασία της πρώτης υποενότητας, η οποία βρίσκεται υπό εξέλιξη και ολοκληρώνεται στην επόμενη υποενότητα.

2.1.B.4 | ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΓΡΑΦΗΣ: ΑΠΟ ΤΟ ΦΟΙΝΙΚΙΚΟ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εξετάζει την εξέλιξη και τον αντίκτυπο των αναλυτικών αλφαβητικών συστημάτων γραφής στην αρχαία Μεσόγειο. Εστιάζεται στη μετάβαση από το σημιτοφοινικικό αλφάβητο στο ελληνικό, που θεμελίωσε τη σύγχρονη γραπτή επικοινωνία. Σκοπός της υποενότητας είναι να αναδείξει τον τρόπο με τον οποίο τα αλφαβητικά συστήματα, με την απλοποίηση της γραφής μέσω της χρήσης περιορισμένου αριθμού συμβόλων (γραμμάτων), επηρέασαν την επικοινωνία και τον πολιτισμό των λαών που τα ανέπτυξαν. Αρχικά, εξετάζονται τα χαρακτηριστικά του σημιτοφοινικικού αλφαβήτου με 22 συμφωνικά φωνήματα (χωρίς σύμβολα για τα φωνήεντα), που αναπτύχθηκε από τους Φοίνικες τον 12ο αιώνα π.Χ. Οι Φοίνικες το διέδωσαν σε διάφορες περιοχές της Μεσογείου, θέτοντας τη βάση για την ανάπτυξη άλλων αλφαβητικών συστημάτων. Μελετάται το ελληνικό αλφάβητο, το οποίο εμφανίστηκε τον 8ο αιώνα π.Χ. και βασίστηκε στο σημιτοφοινικικό εισάγοντας την καινοτομία της προσθήκης γραμμάτων για τα φωνήεντα, χαρακτηριστικό που το καθιστά

πρώτη πλήρως φωνητική γραφή, όπου κάθε γράμμα αντιστοιχεί σε έναν ξεχωριστό ήχο. Συζητείται ο ρόλος του στην ανάπτυξη της λογοτεχνίας, της φιλοσοφίας, της επιστήμης και της διάδοσης του ελληνικού πολιτισμού. Συζητείται, επίσης, η παράλληλη λειτουργία του ως πρότυπο για τα περισσότερα ευρωπαϊκά αλφάβητα, τη διαμόρφωση των οποίων επηρέασε, όπως το λατινικό, που αναπτύχθηκε αργότερα και αποτέλεσε τη βάση για πολλά σύγχρονα ευρωπαϊκά αλφάβητα. Τέλος, γίνεται αναφορά στη «Στήλη της Ροζέτας», αρχαίο τρίγλωσσο αιγυπτιακό μνημείο που συνέβαλε στην κατανόηση της αρχαίας αιγυπτιακής γλώσσας (αιγυπτιακά ιερογλυφικά).

Προτείνεται ως δραστηριότητα η ολοκλήρωση της μελέτης της εξέλιξης των γραφών με τις αλφαβητικές γραφές της παρούσας υποενότητας και, συμπληρωματικά, η δημιουργία σχετικής παρουσίασης με συγκριτική αναφορά σε όλες τις γραφές που έχουν καταγραφεί στη χρονογραμμή, ενώ δίνεται έμφαση στο σχετικό φωτογραφικό υλικό.

2.1.B.5 | Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΥΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΕΩΝ ΓΡΑΦΗΣ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΤΡΑ ΣΤΟ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ ΒΙΒΛΙΟ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα επιχειρεί να διερευνήσει τη μακρά πορεία της ανάπτυξης υλικών και μέσων γραφής, εστιάζοντας την προσοχή σε αυτά που χρησιμοποιήθηκαν από την αρχαιότητα μέχρι την ύστερη μεσαιωνική περίοδο. Σκοπός της είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να διερευνήσουν τη σημασία της εξέλιξης των υλικών και των μέσων γραφής και τον τρόπο με τον οποίο αυτές οι αλλαγές επηρέασαν τη διάδοση της γνώσης. Αρχικά, γίνεται αναφορά στις πρώτες μορφές γραφής πάνω σε πέτρα, μια πρακτική που συνδέεται με τις αρχαιότερες επιγραφές και τα μνημεία. Ακολουθεί η μετάβαση σε πιο ευέλικτα υλικά, όπως ο πάπυρος, που χρησιμοποιήθηκε κυρίως στην αρχαία Αίγυπτο για την καταγραφή πληροφοριών, και η περγαμηνή, που έφερε επανάσταση στη γραφή προσφέροντας ένα πιο ανθεκτικό και πρακτικό υλικό για τη δημιουργία βιβλίων. Στη συνέχεια, εξετάζεται η ανάπτυξη του ειληταρίου (2ος αιώνας μ.Χ.), ενός βιβλίου από διάφορα υλικά, όπως η περγαμηνή, ο πάπυρος και το χαρτί, το οποίο, τυλιγμένο γύρω από έναν άξονα, αποτέλεσε πρόδρομο των μεταγενέστερων βιβλιοδετημένων βιβλίων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εμφάνιση και τη διάδοση του χαρτιού στην Ευρώπη (12ος αιώνας), σε συνδυασμό με τη χρήση της μελάνης, της καλλιγραφίας και της εικονογράφησης, που οδήγησαν στη μαζική παραγωγή χειρόγραφων βιβλίων, ως μορφή τέχνης και όχι μόνο επικοινωνίας, καθώς και στα μοναστηριακά εργαστήρια scriptorium του Μεσαίωνα, που διατήρησαν και διέδωσαν τη γνώση αυτή την περίοδο.

Τέλος, αναλύεται η μετάβαση από το χειρόγραφο βιβλίο στην τυπογραφία, με την επισήμανση ότι οι τεχνολογικές καινοτομίες στην παραγωγή βιβλίων μετά τον 15ο αιώνα διαμόρφωσαν τη σύγχρονη γραπτή παράδοση. Προτείνεται ως δραστηριότητα η συγκριτική μελέτη υλικών και φορέων γραφής με τη δημιουργία χρονογραμμής με εικόνες και σύντομο σχολιασμό.

2.1.B.6 | Η ΕΦΕΥΡΕΣΗ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα αναφέρεται στο σημαντικότερο επίτευγμα στην ιστορία της ανθρώπινης επικοινωνίας, την εφεύρεση της τυπογραφίας από τον Γουτεμβέργιο τον 15ο αιώνα. Αρχικά, εξετάζεται η χρήση των σφραγίδων, ως πρόδρομων της τυπογραφίας, και η καθοριστική συμβολή του Γουτεμβέργιου, ο οποίος επινόησε τη χρήση κινητών μεταλλικών στοιχείων τον 15ο αιώνα. Στον ίδιο οφείλεται η κατασκευή του πρώτου τυπογραφικού πιεστηρίου και η εκτύπωση της «Βίβλου των 42 στίχων», που αποτελεί ορόσημο στην ιστορία της τυπογραφίας ως το πρώτο εκτυπωμένο βιβλίο με τη νέα τεχνολογία, σηματοδοτώντας παράλληλα την απαρχή της τυπογραφικής επανάστασης. Στη συνέχεια, περιγράφεται πώς αυτή η καινοτομία επέτρεψε τη μαζική παραγωγή βιβλίων με την ίδρυση τυπογραφείων στην Ευρώπη για την ευρεία διάδοση των ιδεών, μειώνοντας το κόστος και καθιστώντας τα βιβλία προσιτά σε ευρύτερες κοινωνικές ομάδες, επηρεάζοντας έτσι την εκπαίδευση, τη θρησκεία και τον πολιτισμό. Παράλληλα, η τυπογραφία συγκρίνεται με την προγενέστερη διαδικασία αντιγραφής των χειρόγραφων βιβλίων στα *Scriptorium*, η οποία απαιτούσε πολύ χρόνο και κόστος και περιόριζε την πρόσβαση στη γνώση. Επισημαίνεται, επίσης, ότι ήδη από τον 9ο αιώνα η τυπογραφία αναπτυσσόταν ανεξάρτητα στην Κίνα και την Ιαπωνία με την εφεύρεση της ξυλογραφίας και τη χρήση ξύλινων κινητών στοιχείων για την εκτύπωση κειμένων. Τέλος, εξηγούνται οι συνέπειες αυτής της εφεύρεσης: η διάδοση της γνώσης και των ιδεών, η προώθηση της λογοτεχνίας, η αναδιαμόρφωση της επικοινωνίας, η αλλαγή της ανθρώπινης αντίληψης για τον κόσμο.

Προτείνεται, ως δραστηριότητα, ο σχεδιασμός αρχιγράμματος, η χάραξή του σε επιφάνεια λινόλεουμ διαστάσεων έως (10X10 εκ.) και η εκτύπωσή του με χρήση ακριλικών χρωμάτων ως προσομοίωση της τυπογραφικής εκτύπωσης.

2.1.B.7 | ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΩΣ ΤΟΝ 19ο ΑΙΩΝΑ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εξετάζει την εξέλιξη των εκτυπωτικών μεθόδων, οι οποίες διαμόρφωσαν την παραγωγή και τη διάδοση του έντυπου υλικού από τον 15ο έως τον 19ο αιώνα. Σκοπός είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να διερευνήσουν τους τρόπους με τους οποίους οι εκτυπωτικές μέθοδοι και οι τεχνικές εξελίχθηκαν και αλληλοεπédρασαν, συμβάλλοντας έτσι στη διάδοση της έντυπης επικοινωνίας και διαμορφώνοντας την πολιτιστική κληρονομιά.

Αρχικά, εξετάζονται οι παραδοσιακές εκτυπωτικές μέθοδοι, εστιάζοντας την προσοχή στις τεχνολογίες που επηρέασαν την παραγωγή εντύπων, όπως: α) η ξυλογραφία, η οποία πρωτοεμφανίστηκε στην Κίνα τον 8ο αιώνα και διαδόθηκε στην Ευρώπη τον 14ο αιώνα και η οποία έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην εικονογράφηση και τη διακόσμηση βιβλίων και την αναπαραγωγή έργων τέχνης, β) η τυπογραφία του Γουτεμβέργιου, με τη μαζική παραγωγή βιβλίων προσιτών στο κοινό, γ) η χαλκογραφία, τον 16ο αιώνα, με την παραγωγή λεπτομερών και ακριβών εκτυπώσεων, κυρίως χαρ-

τών και έργων τέχνης, και δ) η λιθογραφία του Σενεφέλντερ, στα τέλη του 18ου αιώνα, που επέτρεψε την ταχύτερη και οικονομικότερη αναπαραγωγή κειμένων και εικόνων.

Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τις σημαντικές τεχνολογικές εξελίξεις του 19ου αιώνα που άλλαξαν ριζικά την τυπογραφία, όπως: α) η φωτογραφία, που οδήγησε στη φωτομηχανική αναπαραγωγή εικόνων στα έντυπα, β) η στερεοτυπία και το περιστροφικό πιεστήριο, που αύξησαν την ταχύτητα μαζικής παραγωγής εντύπων, γ) η λινοτυπία και η μονοτυπία, που απλοποίησαν την αναπαραγωγή κειμένων, δ) το γυάλινο ράστερ, στο τέλος του αιώνα, που επέτρεψε την εκτύπωση φωτογραφιών σε έντυπα βελτιώνοντας τη γραφική ποιότητα. Αυτές οι τεχνικές συγκρίνονται ως προς την αποτελεσματικότητα, την οικονομία και την καλλιτεχνική αξία. Αναδεικνύεται ο τρόπος με τον οποίο συνέβαλαν στην εξέλιξη της κοινωνίας και του πολιτισμού.

Τέλος, προτείνονται εκπαιδευτικές επισκέψεις σε μουσεία γραφικών τεχνών.

2.1.B.8 | ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΚΑΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΗΝ ΕΝΤΥΠΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα επιχειρεί να αναδείξει τη μετάβαση από τις παραδοσιακές τεχνικές εικονογράφησης και διακόσμησης χειρόγραφων βιβλίων στην αναπαραγωγή εικόνων με μεθόδους φωτομηχανικής, εστιάζοντας την προσοχή στη σημασία της φωτογραφίας στην εξέλιξη των τεχνικών παραγωγής εικονογραφημένων εντύπων. Σκοπός της είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κατανοήσουν τη συμβολή της φωτογραφίας στις τεχνικές αναπαραγωγής εικόνων.

Αρχικά, γίνεται επισκόπηση των πρώτων μορφών εικονογράφησης στα χειρόγραφα από τη βυζαντινή και τη μεσαιωνική περίοδο μέχρι την Αναγέννηση και αναλύεται η σημασία της εικονογράφησης ως καλλιτεχνικού και πολιτιστικού στοιχείου των βιβλίων. Παρουσιάζονται οι τεχνικές αναπαραγωγής: α) η ξυλογραφία, μία από τις πρώτες τεχνικές αναπαραγωγής εικόνων που χρησιμοποιήθηκε ευρέως, η διαδικασία όμως ήταν χρονοβόρα και απαιτούσε εξειδικευμένες δεξιότητες, β) η χαλκογραφία (16ος αιώνας), που παρείχε μεγαλύτερη λεπτομέρεια και ακρίβεια στην αναπαραγωγή εικόνων, καθιστώντας την ιδανική για τη δημιουργία υψηλής ποιότητας έργων τέχνης, γ) η λιθογραφία (τέλη 18ου αιώνα), πιο ευέλικτη μέθοδος, που επέτρεψε τη γρήγορη αναπαραγωγή εικόνων επηρεάζοντας σημαντικά την εκτύπωση και τη διαφήμιση. Τονίζεται ότι και στις τρεις περιπτώσεις η δημιουργία των εντύπων εικόνων γινόταν στο χέρι. Τονίζεται, επίσης, ότι αυτές οι τεχνικές επέτρεπαν τη μαζική αναπαραγωγή έργων τέχνης και την ευρεία διάδοσή τους μέσω των εντύπων, και γίνεται σύγκριση με τα πρώτα ανάγλυφα «μεταλλογραφήματα» (clichés-κλισέ), τα οποία δημιουργήθηκαν με την εφεύρεση της φωτογραφίας (αρχές 19ου αιώνα) και τα οποία επέτρεψαν την ακριβή και γρήγορη αναπαραγωγή εικόνων για εφημερίδες, περιοδικά και βιβλία. Τα κλισέ επέτρεψαν, επίσης, τον χρωματικό διαχωρισμό, που οδήγησε αργότερα στη φωτοαναπαραγωγή έγχρωμων εικόνων, ενισχύοντας έτσι τη δυναμική των εντύπων και της οπτικής επικοινωνίας. Ως δραστηριότητα, προτείνεται η συγκριτική ερευνητική μελέτη εικονογράφησης χειρόγραφων και εκτυπωμένων βιβλίων.

2.1.B.9 | ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ ΤΟΝ 19ο ΚΑΙ ΤΟΝ 20ό ΑΙΩΝΑ

Αυτή η μαθησιακή υποενοότητα εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο τα καλλιτεχνικά ρεύματα διαμόρφωσαν τον γραφικό σχεδιασμό, επιδρώντας στην αισθητική των εντύπων και της διαφήμισης. Σκοπός της είναι η συγκριτική μελέτη των αρχών των καλλιτεχνικών κινήματων που υιοθετήθηκαν στον γραφικό σχεδιασμό και επηρέασαν τον τρόπο της προσέγγισης, της σύνθεσης και της αισθητικής των εντύπων και της διαφήμισης στην καθημερινή κουλτούρα.

Αρχικά, εξετάζεται η Art Nouveau, με τις καμπύλες γραμμές και τα φυσικά μοτίβα, που επηρέασε βαθιά τον γραφικό σχεδιασμό (εικονογράφιση, αφίσες, διαφήμιση), εισάγοντας νέα αισθητική ως αντίθεση στον βιομηχανικό χαρακτήρα της εποχής. Εισάγεται η έννοια της οπτικής αντίληψης και η επίδραση που άσκησε στην αντίληψη των μορφών (θεωρία Gestalt), καθώς και η επίδραση που άσκησε στον σχεδιασμό και την οργάνωση των οπτικών γραφικών στοιχείων.

Εξετάζονται κινήματα του 20ού αιώνα (φουτουρισμός, ντανταϊσμός, κονστρουκτιβισμός κ.ά.) που εισήγαγαν νέες, δυναμικές και αφαιρετικές μορφές στην καλλιτεχνική έκφραση. Στη συνέχεια, αναλύεται η σημαντική επίδραση της σχολής Bauhaus ως προς τη λειτουργικότητα, την απλότητα, την εργονομία και τον μινιμαλισμό στη γραφιστική και τον βιομηχανικό σχεδιασμό, σχολή η οποία ενσωμάτωσε την αισθητική στη μαζική παραγωγή. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν το κίνημα της οπτικής τέχνης Op Art, που εισήγαγε την έννοια της οπτικής ψευδαίσθησης με στόχο την προσέλκυση της προσοχής του κοινού σε έντυπα και διαφημίσεις. Παρουσιάζεται ο ρόλος της γραφιστικής στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο, τη διαφήμιση και τη μαζική επικοινωνία γενικότερα.

Τέλος, αναλύονται οι ρόλοι επαγγελματιών, όπως «εικονογράφος», «φωτογράφος», «γραφίστας», και πώς οι ρόλοι αυτοί εξελίχθηκαν μέσα από τις επιδράσεις των καλλιτεχνικών ρευμάτων επηρεάζοντας την οπτική επικοινωνία, τη διαφήμιση και τον Τύπο. Ως δραστηριότητα, προτείνεται η συγκριτική ερευνητική μελέτη έργων των αναφερομένων κινήματων, με τη δημιουργία χρονογραμμής και σύντομο σχολιασμό.

2.1.B.10 | Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΤΟΥ 19ου ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΤΟΥ 21ού ΑΙΩΝΑ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενοότητα περιγράφει τη μετάβαση της τυπογραφίας από τις παραδοσιακές εκτυπωτικές μεθόδους και τεχνικές στις σύγχρονες ψηφιακές, αναλύοντας πώς οι τεχνολογικές εξελίξεις έχουν επηρεάσει τη μορφή, το περιεχόμενο και την επικοινωνία μέσω των εντύπων, σε συνδυασμό με τη χρήση του Διαδικτύου και της διάδοσης των πολυμέσων. Σκοπός της υποενοότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να διερευνήσουν διαχρονικά τις αλλαγές στην τεχνολογία και τα εργαλεία της τυπογραφίας, αναγνωρίζοντας τη σημασία τους στην εξέλιξη του γραφικού σχεδιασμού και των εκδόσεων.

Αρχικά, γίνεται αναφορά στις τεχνολογίες του 19ου αιώνα, όπως η φωτογραφία, η στερεοτυπία, το περιστροφικό πιεστήριο, η λινοτυπία, η μονοτυπία, το γυάλινο ρά-

στερ, που βελτίωσαν την ταχύτητα και την αποτελεσματικότητα της τυπογραφίας και άλλαξαν τους όρους της μαζικής παραγωγής στις φωτομηχανικές τεχνικές αναπαραγωγής εικόνων και τη φωτοστοιχειοθεσία, με συνέπεια τη μετάβαση από την υψιτυπία στην επιπεδοτυπία (offset). Στη συνέχεια, εξετάζεται η σταδιακή μείωση των ξυλογραφικών εικόνων και η παράλληλη αύξηση των φωτογραφικών με τη χρήση φωτοτσιγκογραφίας (κλίσέ), και η προσθετική αλλαγή της μεθόδου εκτύπωσης από την τυπογραφία στην έμμεση λιθογραφία offset, τη βελτίωση της απόδοσης των εικόνων και την εξέλιξη των υπολοίπων εκτυπωτικών μεθόδων (φλεξογραφία, βαθυτυπία, μεταξοτυπία). Τέλος, ακολουθεί συγκριτική αναφορά στην ψηφιακή επανάσταση της δεκαετίας του 1980, που εξελίσσεται μέχρι σήμερα, με το ψηφιακά παραγόμενο έντυπο αλλά και τα νέα μέσα μαζικής επικοινωνίας. Τα μέσα αυτά δημιουργούν νέα δεδομένα με τη συμβολή των υπολογιστών και του Διαδικτύου και επιτρέπουν την ανάπτυξη νέων μορφών, όπως κατ' απαίτηση εκτύπωση (print-on-demand), διαδραστική τυπογραφία, εικονική και επαυξημένη πραγματικότητα. Προτείνεται εκπαιδευτική επίσκεψη σε εταιρεία γραφικών τεχνών όπου υπάρχει δυνατότητα σύγκρισης τεχνολογιών προηγούμενης τεχνολογίας, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ές να κατανοήσουν τις σύγχρονες εξελίξεις στον τομέα, οι οποίες αναδεικνύουν τις νέες δυνατότητες έκφρασης και επικοινωνίας.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Βιθυνός, Ε. & Λυμπεράκης, Α. (2002). *Η Τέχνη και η Επικοινωνία στις Γραφικές Τέχνες. Ιστορία της Τέχνης/Ιστορία των Γραφικών Τεχνών* (τόμος Α΄). Πάτρα: Εκδόσεις ΕΑΠ.
2. Brighurst, R. (2001). *Στοιχεία της τυπογραφικής τέχνης* (μτφρ. Γ. Δ. Ματθιόπουλος). Ηράκλειο: Εκδόσεις ΠΕΚ (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης).
3. Ματθιόπουλος, Γ. Δ. (2009). *Ανθολόγιο ελληνικής τυπογραφία. Συνοπτική ιστορία της τέχνης του έντυπου ελληνικού βιβλίου από τον 15ο έως τον 20ό αιώνα*. Ηράκλειο: Εκδόσεις ΠΕΚ (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης).

Συμπληρωματικές

1. Βιθυνός, Ε. (2019). *Ιστορία των Γραφικών Τεχνών – Β΄ ΕΠΑ.Λ, Τομέας Εφαρμοσμένων Τεχνών*. Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».
2. Σκλαβενίτης, Τρ. Ε. & Στάικος, Κ. (επιμ.). (2004). *Το έντυπο ελληνικό βιβλίο, 15ος-19ος αιώνας*. Αθήνα: Εκδόσεις Κότινος.

2.1.Γ • ΑΡΧΕΣ ΓΡΑΦΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Αρχές γραφικού σχεδιασμού» εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές αρχές, τους κανόνες, το συντακτικό και την ορολογία της γραφιστικής γλώσσας και της οπτικής επικοινωνίας, με στόχο τη δημιουργία μιας αρμονικής σύνθεσης, η οποία είναι η οπτική έκφραση μιας ιδέας και η οποία αποτελεί το αποτέλεσμα της οργάνωσης επί μέρους στοιχείων σε μια ενιαία διάταξη-ολότητα. Ο σχεδιασμός μιας σύνθεσης ξεκινά ως αρχική ιδέα από την έμπνευση και ολοκληρώνεται ως τελικό έργο, αποτέλεσμα μελέτης και σχεδιασμού μέσω αρμονικών χαράξεων και τεχνικών, ακολουθώντας βασικές αρχές (ενότητα, αρμονία, αναλογία, ισορροπία, αξονικότητα, συμμετρία, ασυμμετρία, αντίθεση, έμφαση, ρυθμός, επανάληψη, ιεραρχία).

Ως προς το περιεχόμενο της μαθησιακής ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να διερευνήσουν μέσω προσχεδίων στο χέρι, κατάλληλων τροποποιήσεων και τελικής επιλογής έπειτα από αξιολόγηση, τα προβλήματα της οπτικής επικοινωνίας που αφορούν τον γραφικό σχεδιασμό μιας σχεδιαστικής ενότητας, από τα βασικά γεωμετρικά στοιχεία (σημεία, γραμμές, σχήματα, στερεά, και των συνδυαστικών μετασχηματισμών τους), έως τη χρήση χρωμάτων, λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία και τις ιδιότητές τους. Επίσης, μελετούν και δημιουργούν ομαδικά συνθέσεις βάσει της οπτικοποίησης χαρακτήρων ή λέξεων. Σχεδιάζουν σύμβολα και γραφικά μοτίβα με εννοιολογική προσέγγιση, μετασχηματίζουν εικόνες του φυσικού ή τεχνητού κόσμου μέσω απλοποίησης-σχηματοποίησης-στιλιζαρίσματος και, τέλος, παρουσιάζουν τα έργα τους σε ολοκληρωμένη μορφή.

Η μαθησιακή ενότητα πραγματοποιείται σε εργαστήριο γραφικού σχεδιασμού, βάσει των προδιαγραφών του Οδηγού Κατάρτισης (Μέρος Γ2).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Ορίζουν την έννοια της σύνθεσης ως οπτικής έκφρασης μιας ιδέας, βάσει αρχών, κανόνων και τεχνικών,
- Περιγράφουν τη διαδικασία δημιουργίας μιας εικαστικής σύνθεσης ως προς την έμπνευση, τη μορφή και τα συστατικά της στοιχεία,
- Αναγνωρίζουν τους μηχανισμούς μετάδοσης ενός εικαστικού μηνύματος (αναπαράσταση, συμβολισμός, αφαίρεση),
- Αναπτύσσουν δεξιότητες και μεθόδους σχεδιασμού με έμφαση στη δημιουργία μηνυμάτων μέσω πολλαπλών προσχεδίων, αξιολόγησης και ανατροφοδότησης,
- Δημιουργούν ανεικονικές συνθέσεις με σημεία, γραμμές, σχήματα, στερεά, χρώματα, φόρμες-αντιφόρμες, υφές, άξονες, κίνηση, προοπτική κ.λπ.,
- Δημιουργούν πρωτότυπα γραφικά, σύμφωνα με τις αρχές της εικαστικής σύνθεσης,

- Συνδυάζουν κατάλληλα τα χρώματα (αρμονικές συγχορδίες) σε μια σύνθεση βάσει των ιδιοτήτων (απόχρωση, φωτεινότητα, κορεσμό), των χαρακτηριστικών και της εννοιολογικής σημασίας τους,
- Μετασχηματίζουν τα στοιχεία μιας σύνθεσης ως προς τη μεταξύ τους σχέση, την απόσταση, το μέγεθος, τη γωνία θέασης, την κλίση-περιστροφή, τον όγκο, την υλικότητα, την επικαλυπτικότητα κ.λπ.,
- Οπτικοποιούν μεμονωμένους τυπογραφικούς χαρακτήρες ή έννοιες λέξεων, αποδίδοντας την εννοιολογική σημασία τους με κατάλληλες τροποποιήσεις και επιλογή αρμονικών χρωμάτων,
- Σχεδιάζουν σειρά σημάτων σήμανσης με εννοιολογική προσέγγιση, λαμβάνοντας υπόψη τη σημασιολογία των μορφών,
- Εφαρμόζουν στις συνθέσεις τους κλίμακες και αρμονικές χαράξεις με αναλογίες ανθρωπομετρίας-εργονομίας,
- Δημιουργούν νέες προτάσεις γραφικών-μοτίβων για χρήση στην παραγωγή υφασμάτων, διακοσμητικών ταινιών, χαρτιού περιτυλίγματος κ.ά.,
- Μετασχηματίζουν μια εικόνα του φυσικού ή τεχνητού κόσμου μέσω απλοποίησης-σχηματοποίησης-στιλιζαρίσματος, δημιουργώντας νέα γραφικά μορφών και σχημάτων,
- Αξιολογούν και ερμηνεύουν κριτικά ένα γραφιστικό έργο, προάγοντας τη σύνθετη και επαγωγική σκέψη,
- Συνεργάζονται για τη δημιουργία ομαδικών εργασιών-projects.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Αναπαράσταση / Συμβολισμός / Αφαίρεση / Φόρμα-αντιφόρμα / Θεωρία Gestalt / Ενημέρωση (Brief) / Δυναμικές συνθέσεις / Γραφισμός κειμένου / Στιλιζάρισμα εικόνων / Σύμβολα (Pictograms) / Εικονογραφήματα (Infographics) / Βηματο-επανάληψη.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (4), Σύνολο (4).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΓΡΑΦΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ
2	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΘΕΣΕΩΝ ΜΕ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΑ ΟΠΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
3	ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΜΕΤΑΔΟΣΗΣ ΟΠΤΙΚΩΝ ΜΗΝΥΜΑΤΩΝ
4	ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΕΡΓΩΝ ΓΡΑΦΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
5	ΕΠΙΛΟΓΗ ΧΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΣΥΝΔΥΑΣΜΩΝ ΣΕ ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ
6	ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ ΟΠΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΣΕ ΔΥΝΑΜΙΚΕΣ ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ
7	ΓΡΑΦΙΣΜΟΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ
8	ΣΤΙΛΙΖΑΡΙΣΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ
9	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΥΜΒΟΛΩΝ (PICTOGRAMS)-ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ (INFOGRAPHICS)
10	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΜΟΤΙΒΩΝ (PATTERN DESIGN)

Κείμενο αναφοράς

2.1.Γ.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΓΡΑΦΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα εισάγει στις βασικές έννοιες και τους όρους της γραφιστικής τέχνης, καθώς και των κύριων στοιχείων που την καθορίζουν. Η γραφιστική στοχεύει στην επίλυση προβλημάτων και την αποτελεσματική επικοινωνία μηνυμάτων ή ιδεών σε ένα συγκεκριμένο κοινό. Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται, αρχικά, τη διαδικασία δημιουργίας οπτικού περιεχομένου με τη χρήση στοιχείων όπως κείμενα, εικόνες, χρώματα και γραφικά, οργανωμένα σε ελκυστικές διατάξεις. Η υποενότητα εισάγει, επίσης, σε έννοιες όπως ο σχεδιασμός διατάξεων, η τυπογραφία, το χρώμα, η επωνυμία (branding), η οπτική ταυτότητα, ο σχεδιασμός διεπαφής χρήστη (οθόνη) κ.ά.

Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν τα πεδία εφαρμογής του γραφικού σχεδιασμού, όπως διαφήμιση και μάρκετινγκ, branding, εκδόσεις, περιβαλλοντικά γραφικά, συστήματα σήμανσης, σχεδιασμό τυπογραφικών χαρακτήρων, ψηφιακό σχεδιασμό και κινούμενα γραφικά. Παράλληλα, για την προετοιμασία των εκπαιδευομένων, αναφέρεται ο εξοπλισμός που είναι απαραίτητος για τον σχεδιασμό των γραφικών έργων. Συστήνεται, στο αρχικό τουλάχιστον στάδιο, οι εργασίες να γίνονται με το χέρι, οπότε είναι αναγκαίο να αναφερθούν εργαλεία και υλικά όπως μολύβια, χαρτιά, μελάνια κ.ά. Η μεθοδολογία προσέγγισης του σχεδιασμού εστιάζεται στην κατανόηση των αναγκών του κοινού-στόχου και στη σημασία της έρευνας αγοράς πριν από την έναρξη οποιουδήποτε γραφιστικού έργου. Βασικός σκοπός της υποενότητας είναι η εισαγωγή στην έννοια της γραφιστικής τέχνης και η κατανόηση της ανάγκης του σχεδιασμού λειτουργικών και ελκυστικών διατάξεων, βάσει των αρχών εικαστικής σύνθεσης και τυπογραφικού σχεδιασμού. Κατά τη διάρκεια της

εκπαίδευσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν περιπτώσεις εφαρμοσμένων έργων γραφιστικής με αισθητικό και λειτουργικό ενδιαφέρον.

Προτείνεται η παρουσίαση επιτυχημένων και μη επιτυχημένων γραφιστικών έργων, με στόχο τη σύγκριση μεταξύ τους. Για εξάσκηση, προτείνεται δεκάλεπτη ομαδική άσκηση ελέγχου του βαθμού κατανόησης, κλειστού τύπου, π.χ. πολλαπλών επιλογών ή αντιστοίχισης. Ενδεικτικά: «Βρείτε σε πίνακα τη σωστή απάντηση για κάθε ερώτηση (τι είναι γραφιστική, τι είναι επωνυμία, τι είναι οπτική ταυτότητα κ.ά.)».

2.1.Γ.2 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΘΕΣΕΩΝ ΜΕ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΑ ΟΠΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα εξετάζει την επιλογή και την αξιοποίηση των βασικών οπτικών στοιχείων μιας σύνθεσης, που καθορίζουν τη μορφή ενός έργου και μεταδίδουν το μήνυμα και τα νοήματά του. Στόχος της είναι η κατανόηση των οπτικών στοιχείων, ώστε να επιτευχθεί η αποτελεσματική οργάνωσή τους σε μια σύνθεση. Αρχικά, εξετάζονται τα βασικά οπτικά στοιχεία της σύνθεσης, όπως είναι τα σημεία, οι γραμμές και τα σχήματα, τα οποία αποτελούν το θεμελιώδες οπτικό υλικό για τη δημιουργία απλών όσο και πολύπλοκων συνθέσεων. Στη συνέχεια, αναλύεται η μεθοδολογία για τη σύνθεση των οπτικών στοιχείων σε διατάξεις που βασίζονται στις αρχές του σχεδιασμού, όπως η ισορροπία, η κίνηση, η αντίθεση, η ρυθμικότητα και η αρμονία. Αυτές οι αρχές περιλαμβάνουν την διερεύνηση τρόπων δημιουργικής χρήσης των βασικών κανόνων της θεωρίας της οπτικής αντίληψης Gestalt, η οποία, μαζί με άλλες θεωρίες και κανόνες όπως η θεωρία του πλέγματος, η χρυσή αναλογία και η θεωρία των χρωμάτων, αποτελούν τη βάση πολλών κανόνων σχεδιασμού που σήμερα εφαρμόζονται ευρέως. Ειδικότερα, δίνεται έμφαση στην αρχή της συμπλήρωσης (κλείσιμο) και στην αρχή της συνέχειας, οι οποίες επιτρέπουν την ολοκλήρωση σχημάτων ή τη δημιουργία οπτικών ψευδαισθήσεων, ενισχύοντας την αντίληψη του θεατή και την αλληλεπίδρασή του με το έργο. Επιπλέον, αναλύονται οι τεχνικές και οι διαδικασίες που εφαρμόζονται στη δημιουργία συνθέσεων με την αξιοποίηση των σχέσεων φόρμας-αντιφόρμας (negative space), όπου ο αρνητικός χώρος δεν θεωρείται απλώς κενός, αλλά σημαντικό και ενεργό στοιχείο της σύνθεσης, το οποίο συμβάλλει στην ισορροπία και την αισθητική πληρότητα του έργου.

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν γνώσεις και δεξιότητες σχετικά με τις τεχνικές σύνθεσης των βασικών οπτικών στοιχείων, ώστε να μπορούν να επιτύχουν ένα ευρύ φάσμα καλλιτεχνικής έκφρασης και οπτικής επικοινωνίας στις συνθέσεις τους. Προτείνονται πρακτικές ασκήσεις που περιλαμβάνουν τη δημιουργία συνθέσεων αφηρημένων εννοιών, όπως α) με τη χρήση σημείων και γραμμών για την απόδοση ρυθμού και κίνησης, και β) με τη χρήση σχημάτων για την ανάδειξη μορφών και δομών.

2.1.Γ.3 | ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΜΕΤΑΔΟΣΗΣ ΟΠΤΙΚΩΝ ΜΗΝΥΜΑΤΩΝ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τους βασικούς τρόπους εκπομπής και πρόσληψης οπτικών μηνυμάτων που χρησιμοποιούνται στην οπτική επικοινωνία. Οι μέθοδοι που μελετούν σε αυτή την υποενότητα περιλαμβάνουν την «αναπαράσταση», που αναφέρεται σε οτιδήποτε έχει πολύ έντονες ομοιότητες με την πραγματικότητα, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τη φωτογραφία ή την επιστημονική εικονογράφηση, όπου η πιστή απόδοση της λεπτομέρειας και της μορφής είναι σημαντική για την κατανόηση. Επιπλέον, εξετάζεται ο «συμβολισμός», ο οποίος είναι αποτέλεσμα αφαίρεσης και απλότητας και ο οποίος μεταφέρει το νόημα μέσω συμβόλων και εικόνων που δεν αποτυπώνουν την πραγματικότητα με ρεαλιστικό τρόπο, αλλά χρησιμοποιούν μορφές και σχήματα για να προκαλέσουν συγκεκριμένες συνειρμικές αντιδράσεις. Τέλος, μελετούν την «οπτική αφαίρεση», η οποία περιγράφει την απλοποίηση που οδηγεί σε έντονο και συμπυκνωμένο νόημα, όπου το περιττό αφαιρείται και μένει μόνο το ουσιώδες, δημιουργώντας έτσι δυναμική και άμεση οπτική επικοινωνία.

Είναι ιδιαίτερα ωφέλιμο οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κατανοήσουν τα ειδικά θέματα σχεδιασμού εικόνων-συμβόλων, όπως η αναγνωρισιμότητα, η ευκολία απομνημόνευσης και η δυνατότητα αναπαραγωγής σε κάθε εναλλαγή κλίμακας, στοιχεία που είναι καθοριστικά για την αποτελεσματική χρήση τους σε διάφορα μέσα και μεγέθη. Τα σύμβολα, αν και δεν παρουσιάζουν πολλές λεπτομερείς πληροφορίες, διατηρούν τον βασικό χαρακτήρα και τα κύρια χαρακτηριστικά του αρχικού αντικειμένου, επιτρέποντας την άμεση αναγνώρισή του από το κοινό. Κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με την παρουσίαση αντιπροσωπευτικών δειγμάτων έργων γραφιστικής με κάθε μέθοδο αναπαράστασης, όπως σύμβολα, αφίσες, έργα γκράφιτι, χάρτες μετρό ή πόλεων, εξώφυλλα βιβλίων, επιγραφές κ.ά.

Για πρακτική εξάσκηση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να ασκηθούν στη μετάδοση ενός μηνύματος ή μιας έννοιας, όπως αγώνας, ελευθερία, ταξίδι, ή ακόμα και σε πιο σύνθετα θέματα, όπως η προβολή εκδήλωσης ενός μουσικού φορέα ή η επικοινωνία κοινωνικού μηνύματος που προέρχεται από δημόσιο φορέα. Προτείνεται ατομική εργασία με στόχο τη μετάδοση ενός μηνύματος μέσω συμβολισμού ή οπτικής αφαίρεσης, π.χ. αφίσα κοινωνικού περιεχομένου σχετικά με αιμοδοσία, ανακύκλωση, προστασία περιβάλλοντος).

2.1.Γ.4 | ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΕΡΓΩΝ ΓΡΑΦΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να μελετούν και να εφαρμόζουν τις βασικές μεθόδους που χρησιμοποιούνται στη δημιουργία συνθέσεων γραφικού σχεδιασμού βήμα βήμα, μέσα από μια διαδικασία που απαιτεί έρευνα, οργάνωση, πειραματισμό και δημιουργικότητα.

Ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη για τη δημιουργία συνθέσεων γραφικού σχεδιασμού καλύπτει τα στάδια από την παραλαβή και την οργάνωση του υλικού και της ροής των εργασιών, τη δημιουργική διαδικασία (creative processes), μέχρι την τε-

λική εκτέλεση της μακέτας (final design) και την ετοιμασία των αρχείων για την ενσωμάτωσή τους σε ολοκληρωμένα έργα ή τη διανομή σε διάφορα μέσα. Οι εργασίες μπορούν να αφορούν τόσο ψηφιακά όσο και έντυπα μέσα, ανάλογα με το εκάστοτε δημιουργικό πλαίσιο και τις ανάγκες της οπτικής επικοινωνίας, λαμβάνοντας υπόψη τις σύγχρονες τάσεις και τις τεχνολογίες που εξελίσσονται διαρκώς στον χώρο του γραφικού σχεδιασμού. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τη σειρά δημιουργίας πρωτότυπων συνθέσεων, που εκτελούνται βήμα βήμα: προσδιορισμός τεχνικών προδιαγραφών, παραλαβή υλικού και ενημέρωση (brief), προγραμματισμός σχεδιασμού, έρευνα-ανάλυση-έμπνευση, βασική ιδέα, προετοιμασία υλικού, επεξεργασία, δημιουργία και παρουσίαση προσχεδίων-ιδεών, εγκρίσεις, βελτιώσεις-αλλαγές και υλοποίηση τελικής μακέτας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εκτέλεση ικανού αριθμού δημιουργικών προσχεδίων, με πιθανές λύσεις προς επιλογή, κάτι που ενισχύει την ικανότητα οπτικής αφήγησης και τη συνδυαστική σκέψη. Κατά τη διάρκεια της υποεπένδυσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τη διαδικασία της δημιουργίας έργων γραφικού σχεδιασμού ακολουθώντας δεοντολογία επαγγελματικού επιπέδου, με βάση τα πρότυπα και τις απαιτήσεις της σύγχρονης δημιουργικής βιομηχανίας.

Προτείνεται ατομική εργασία με σταδιακή υλοποίηση σε τέσσερα στάδια: α) ενημέρωση (brief), παραλαβή δεδομένων και υλικού β) έρευνα-ανάλυση-έμπνευση, γ) προτάσεις ιδεών-εγκρίσεις-βελτιώσεις και δ) σχεδιασμός τελικής μακέτας. Η συγκεκριμένη υποεπένδυση, λόγω του πλήθους των διαδικασιών που περιλαμβάνει προς υλοποίηση, προτείνεται να διδαχθεί εκτενώς.

2.1.Γ.5 | ΕΠΙΛΟΓΗ ΧΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΣΥΝΔΥΑΣΜΩΝ ΣΕ ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπένδυση ασχολείται με τη δημιουργία χρωματικών συνδυασμών σε συνθέσεις βάσει ορισμένων κριτηρίων, όπως οι ιδιότητες, ο συμβολισμός και η εννοιολογική σημασία. Το χρώμα είναι απαραίτητο στοιχείο για τις γραφιστικές συνθέσεις, καθώς μπορεί να μεταφέρει ένα ευρύ φάσμα συναισθημάτων και διαθέσεων. Κι αυτό επειδή η αντίδραση σ' ένα χρώμα διαφοροποιείται λόγω κουλτούρας, προηγούμενων συσχετίσεων ή προσωπικής προτίμησης. Στόχος της υποεπένδυσης είναι τα χρώματα που εφαρμόζονται σε μια σύνθεση να ενισχύουν τον συναισθηματικό αντίκτυπο και να ευθυγραμμίζονται με το μήνυμα ή την έννοια που θέλουμε να μεταδώσουμε, ώστε να επιτυγχάνεται η μέγιστη οπτική και ψυχολογική επίδραση στο κοινό στο οποίο απευθύνεται. Η αποτελεσματική χρήση του χρώματος ενισχύει την αναγνωσιμότητα, κατευθύνει την προσοχή και ενισχύει τη συναισθηματική σύνδεση του θεατή με το οπτικό μήνυμα. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν τον ρόλο των ιδιοτήτων των χρωμάτων, αφού, σύμφωνα με την ψυχολογία, κάθε χρώμα προκαλεί διαφορετικά συναισθήματα. Για παράδειγμα, τα θερμά χρώματα μπορούν να δημιουργήσουν αίσθηση ζεστασιάς και άνεσης, ενώ τα ψυχρά αίσθηση ηρεμίας και απομόνωσης. Στη συνέχεια, εξετάζουν τη συμβολική σημασία των χρωμάτων, που ποικίλλει

στις διάφορες κοινωνίες και σε διάφορα περιβάλλοντα (contexts), λαμβάνοντας υπόψη κοινωνικές διαφορές και ιστορικές αναφορές που επηρεάζουν την ερμηνεία τους.

Σε αυτή την υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με πρακτικά παραδείγματα και ασκήσεις επιλογής χρωμάτων για τη δημιουργία χρωματικών συνδυασμών βάσει της θεωρίας στην οποία έχουν εκπαιδευτεί, ενισχύοντας με αυτόν τον τρόπο την κριτική σκέψη και την αισθητική τους αντίληψη. Έμφαση δίνεται στον πειραματισμό με διαφορετικές χρωματικές παλέτες.

Προτείνεται ατομική εργασία με επιλογές χρωμάτων που εναρμονίζονται με ευρύτερα θέματα, όπως η υγεία, η φύση, η επιστήμη ή άλλα παρόμοια θέματα, ώστε να καλλιεργηθεί η ικανότητα επιλογής και συνδυασμού χρωμάτων που υποστηρίζουν το περιεχόμενο και το ύφος της σύνθεσης.

2.1.Γ.6 | ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ ΟΠΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΣΕ ΔΥΝΑΜΙΚΕΣ ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα εξετάζει διεξοδικά τους τρόπους με τους οποίους μια σύνθεση γίνεται δυναμική. Τα δυναμικά σύνολα αποτελούν βασικό εργαλείο για τον καθορισμό σημείων εστίασης ενδιαφέροντος μέσα στην οπτική σύνθεση, δίνοντας ζωή και κίνηση στο έργο. Χωρίς τη χρήση δυναμικών συνθέσεων, οι γραφιστικές εφαρμογές θα ήταν στατικές, αδιάφορες και δεν θα κατάφερναν να υποστηρίξουν αποτελεσματικά την προώθηση των μηνυμάτων. Έχει παρατηρηθεί πως η ανάγνωση μιας γραφιστικής εφαρμογής είναι πιο εύκολη όταν υπάρχει σημείο εστίασης (focal point). Για να επιτευχθεί μια ενδιαφέρουσα σύνθεση, κατά τη διαδικασία του σχεδιασμού τα αντικείμενα οργανώνονται και αναδιατάσσονται με διάφορες τεχνικές, δημιουργώντας έτσι αρμονία και δυναμική ισορροπία.

Στο πλαίσιο της μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται, αρχικά, με την εφαρμογή στην πράξη τεχνικών οργάνωσης και διαχείρισης των στοιχείων ενός έργου σε δυναμικά σύνολα. Τέτοιες τεχνικές περιλαμβάνουν την επικάλυψη (overlap), που δίνει βάθος και προοπτική, το μέγεθος (size) ως μέσο ιεράρχησης πληροφοριών, τη θέση (position) για την κατεύθυνση του βλέμματος, την κλίση (skew) και την περιστροφή (rotate) για τη δημιουργία κίνησης και ενδιαφέροντος, καθώς και την αποφυγή τοποθέτησης αντικειμένων στο κέντρο της σελίδας (off center) ώστε να αποφεύγεται η μονοτονία. Επιπλέον, διδάσκονται τεχνικές για τη δημιουργία όγκου και τρισδιάστατης αίσθησης, που ενισχύουν την οπτική δυναμική της σύνθεσης. Για την ευρύτερη κατανόηση των διαφόρων τεχνικών, παρουσιάζονται δείγματα «αδύναμων» και «δυναμικών» έργων, ενώ οι εκπαιδευόμενοι/-ες παροτρύνονται να τα συγκρίνουν μεταξύ τους και να προτείνουν εναλλακτικές ιδέες βελτίωσης. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εφαρμόζουν τεχνικές προκειμένου να αναπτύξουν τις απαραίτητες δεξιότητες για την προσαρμογή των αδύναμων οπτικά συνθέσεων σε δυναμικές.

Τέλος, εξοικειώνονται με την ανάθεση εργασιών και ασκήσεων που ανταποκρίνονται σε πραγματικές επαγγελματικές περιστάσεις, όπως δημιουργίες για καταχώρι-

ση σε περιοδικό, συνθέσεις για εξώφυλλα, αφίσες, web banners κ.ά. Η εργασία μπορεί να είναι, ακόμα, η προσαρμογή ενός ήδη υπάρχοντος έργου με αναδιάταξη των στοιχείων σε θέση και σε μέγεθος.

2.1.Γ.7 | ΓΡΑΦΙΣΜΟΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα επιδιώκει να δώσει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες γραφισμού κειμένου, για την αποτελεσματική απόδοση εννοιών, λέξεων ή και μεμονωμένων τυπογραφικών χαρακτήρων μέσω διαφόρων τεχνικών οπτικοποίησης. Ως γνωστόν, ο ανθρώπινος εγκέφαλος ανταποκρίνεται άμεσα στα οπτικά δεδομένα, επεξεργάζεται τις εικόνες πολύ πιο γρήγορα από τα κείμενα και απομνημονεύει τα σύμβολα καλύτερα από τις λέξεις που εκφράζουν το ίδιο νόημα. Στην αρχή, εξηγείται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες, μέσω της ανάλυσης εννοιών, η χρήση ειδικών τεχνικών απεικόνισης, όπως είναι οι υφές, οι εικόνες μέσα σε φόρμα τυπογραφικών χαρακτήρων, διαφανειών, διαβαθμισμένων χρωμάτων (degrade), αφαίρεσης-απλοποίησης κ.λπ. καθώς και οι στρατηγικές οπτικής σκέψης (visual thinking). Επιπλέον, δίνεται έμφαση στον καθορισμό του κοινού στόχου και την κατανόηση της σχέσης μεταξύ μορφής και νοήματος, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να μπορούν να δημιουργούν γραφισμούς με σαφήνεια και αισθητική αρτιότητα. Στη συνέχεια, εξετάζονται τα τυπογραφικά στοιχεία και τα βασικά χαρακτηριστικά τους (μέγεθος, βάρος, όρθια, πλάγια, παραμορφώσεις). Επομένως, είναι σκόπιμο να γίνει επίδειξη τίτλων κινηματογραφικών ταινιών ή δειγμάτων σημάτων, λογοτύπων και άλλων εφαρμογών της εξεταζόμενης κατηγορίας.

Προτείνεται εξάσκηση μέσω εφαρμογών στην απόδοση αφηρημένων εννοιών, π.χ. δύναμη, ταχύτητα, ενέργεια, ευελιξία κ.ά. ή φράσεων, όπως σλόγκαν ή τίτλους ταινιών, με πρωτότυπο σχεδιασμό τυπογραφικών στοιχείων σε συνδυασμό με επιμέρους εικαστικά ή γεωμετρικά γραφικά, που διευκολύνουν την καθαρή και αποτελεσματική απεικόνιση των εννοιών. Μέσω αυτής της πρακτικής, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενισχύουν την ικανότητά τους να συνδυάζουν το κείμενο με οπτικά στοιχεία, δημιουργώντας έργα που είναι ταυτόχρονα λειτουργικά και ελκυστικά. Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα προσφέρει τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται για την απόδοση αφηρημένων ή σύνθετων εννοιών με την κατάλληλη οπτικοποίηση και τη διερεύνηση της εφαρμογής των παραγόμενων έργων ως λογοτύπων, διαδικτυακών μμιδίων (internet memes), emojis κ.λπ.

2.1.Γ.8 | ΣΤΙΛΙΖΑΡΙΣΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στην ανάπτυξη των γνώσεων και των δεξιοτήτων των εκπαιδευόμενων στον σχεδιασμό οπτικών αντικειμένων, τα οποία συνδυάζουν αρμονικά απλουστευμένα και στιλιζαρισμένα στοιχεία, ακολουθώντας βήμα βήμα διαδικασίες απλοποίησης, σχηματοποίησης και στιλιζαρίσματος. Στόχος της υποενότητας είναι η ανάπτυξη ευέλικτων τεχνικών απλοποι-

ησης-στιλιζαρίσματος εικόνων με το χέρι για τη δημιουργία γραμμικών σχεδίων και μορφών. Κατά τον σχεδιασμό, δίνεται έμφαση στα κύρια χαρακτηριστικά του θέματος, διατηρώντας παράλληλα τον χαρακτήρα του. Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται ότι για τη δημιουργία ενός στιλιζαρισμένου σχεδίου, αρχικά, ακολουθείται η διαδικασία απλοποίησης, κατά την οποία επιλέγονται καθαρά σχήματα και διακριτές περιοχές φωτός και σκιάς, με στόχο να εντοπιστούν τα βασικά γεωμετρικά στοιχεία που συνθέτουν το αντικείμενο. Στη συνέχεια, ακολουθεί η σχηματοποίηση, όπου η εικόνα προσαρμόζεται σε μορφή μαύρου-άσπρου (photo to sketch), αυξάνοντας την αντίθεση και αφαιρώντας τις περιττές λεπτομέρειες, με στόχο τη μεταφορά των βασικών δομών σε καθαρές γραμμές και σχήματα. Τέλος, στο στάδιο του στιλιζαρίσματος, το σχέδιο ανάγεται σε απλοποιημένα σχήματα, που δίνουν έμφαση στην αποτύπωση των κύριων γραμμών και τη διατήρηση της χαρακτηριστικής φόρμας, ώστε η εικόνα να παραμένει άμεσα αναγνωρίσιμη. Κάθε στάδιο της διαδικασίας στιλιζαρίσματος απαιτεί προσεκτική παρατήρηση και κριτική σκέψη από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, ενώ το τελικό στάδιο απαιτεί καλλιτεχνική κρίση και αισθητική αντίληψη, προκειμένου να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ απλότητας και αναγνωρισιμότητας. Τέλος, εξηγείται ότι η απλοποίηση και το στιλιζάρισμα εικόνων για τη δημιουργία γραφικών και αφαιρετικών μορφών γίνεται, ουσιαστικά, με τη χρήση διαφόρων τεχνικών που συνδυάζονται μεταξύ τους, όπως π.χ. η γεωμετρική αφαίρεση, η γραμμική τέχνη (line art) και η χρήση αρνητικού χώρου.

Στην υποενότητα αυτή, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται, επίσης, με μελέτες περιπτώσεων και πρακτικές ασκήσεις που εστιάζονται στην εφαρμογή των τριών σταδίων σχεδιασμού στιλιζαρίσματος. Ως άσκηση, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να επιλέξουν μια τονική εικόνα και, ακολουθώντας τα στάδια του σχεδιασμού, να υλοποιήσουν το στιλιζάρισμα ενός αντικειμένου.

2.1.Γ.9 | ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΥΜΒΟΛΩΝ (PICTOGRAMS)-ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ (INFOGRAPHICS)

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα επιδιώκει να προσφέρει τις απαραίτητες γνώσεις και τα εργαλεία για τη δημιουργία και τη σχεδίαση συμβόλων και εικονογραφημάτων με εννοιολογική προσέγγιση, λαμβάνοντας υπόψη την αναγνώριση των μορφών και άλλων βασικών σχεδιαστικών στοιχείων.

Τα σύμβολα ή εικονογράμματα (pictograms) είναι γραφικά σύμβολα που μεταφέρουν νόημα μέσω της αναγνώρισης των μορφών και χρησιμοποιούνται σε συστήματα γραφής και οπτικής επικοινωνίας, όπως π.χ. τα σήματα σήμανσης (signs). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τον σχεδιασμό των συμβόλων-εικονογραμμάτων, ακολουθώντας τη φόρμα των αντικειμένων, την αποφυγή χρήσης γραμμών, το προσωπικό στιλ σχεδιασμού γραμμών, την αποφυγή απόλυτων πολιτιστικών στοιχείων (πολιτισμική ουδετερότητα) και άλλων, κατά περίπτωση, περιορισμών. Παράλληλα, έρχονται σε επαφή με μελέτες περίπτωσης, όπως τα εικονογράμματα των Ολυμπι-

ακών Αγώνων, της λειτουργικής νοηματικής γλώσσας του Otl Aicher και το διεθνές πρότυπο ISO 7001, το οποίο ρυθμίζει τα διεθνή κριτήρια «κατανοητότητας» και ορίζει γενικές κατευθυντήριες γραμμές σχεδιασμού. Τα εικονογραφήματα (infographics) είναι, συνήθως, σύνθετα γραφήματα απεικόνισης και ανάλυσης δεδομένων, πληροφοριών ή στατιστικών για ένα θέμα, με πολλά γραφικά, φωτογραφίες και χρώματα και περιορισμένο κείμενο, με τρόπο που βοηθά την εύκολη αφομοίωση πληροφοριών σε μια οπτικά ελκυστική μορφή. Στο συγκεκριμένο πεδίο, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με την έρευνα και την επεξεργασία δεδομένων πριν από την οπτικοποίηση και με τεχνικές αφήγησης μέσω δεδομένων (data storytelling) για την αποτελεσματική μετάδοση πληροφοριών. Διδάσκονται, επίσης, τις αρχές της οπτικοποίησης δεδομένων και πληροφοριών.

Ως πρακτική εφαρμογή προτείνεται εργασία για τα σύμβολα, με σήματα σήμανσης διαφόρων τύπων, όπως τα συστήματα σήμανσης για το περιβάλλον π.χ. ενός αεροδρομίου, καθώς και εργασία για τα εικονογραφήματα, ανάπτυξη infographics σε ημισέλιδο εφημερίδας συγκεκριμένης θεματολογίας (π.χ. ακραίο φυσικό φαινόμενο, ναυάγιο κ.ά.) ή στατιστικού περιεχομένου. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στην προσπάθεια και τη συμπεριληπτικότητα στον σχεδιασμό, ώστε τα σύμβολα να είναι κατανοητά από το ευρύ κοινό, συμπεριλαμβανομένων ατόμων με αισθητηριακές δυσκολίες.

2.1.Γ.10 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΜΟΤΙΒΩΝ (PATTERN DESIGN)

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τη διερεύνηση και την εφαρμογή των βασικών μεθόδων που χρησιμοποιούνται στη σχεδίαση αναλογικών γραφικών μοτίβων. Το μοτίβο είναι μια διάταξη διαδοχικής σειράς ενός ή περισσότερων επαναλαμβανόμενων οπτικών στοιχείων-πρότυπων (rapport), που οδηγεί σε μια σύνθεση. Οι μέθοδοι που μελετώνται περιλαμβάνουν την εφαρμογή τεχνικών σχεδίασης και τη μελέτη υπάρχοντων μοτίβων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τη σχεδίαση αναλογικών μοτίβων (pattern design), ακολουθώντας τη σχετική διαδικασία: επιλογή στοιχείου-βάσης (γεωμετρικό ή ελεύθερο σχήμα), καθορισμός μεγέθους-κλίμακας σχήματος, καθορισμός απόστασης για την επανάληψη των μοτίβων, πειραματισμός με διάφορες διατάξεις, περιστροφές ή παραμορφώσεις του σχήματος και χρωματικές παλέτες. Κατά τη διαδικασία αυτή, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην κατανόηση των βασικών αρχών συμμετρίας, ρυθμού και ισορροπίας που διέπουν τη δημιουργία επιτυχημένων μοτίβων. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με την έννοια της «βασικής μονάδας επανάληψης» και τον τρόπο που αυτή συνδέεται αρμονικά στις διάφορες κατευθύνσεις του επιπέδου. Στο πλαίσιο αναζήτησης αναφορών για έμπνευση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τη μελέτη μοτίβων από τη φύση, από τους διάφορους πολιτισμούς ή τομείς σχεδιασμού (Art Deco, Op Art, μεξικάνικη τέχνη, ισλαμική τέχνη, αφρικάνικα υφάσματα, γιαπωνέζικα χαρακτικά κ.ά.) Συνιστάται ως «καλή πρακτική» η πλοήγηση

σε πλατφόρμες ψηφιακών αποθετηρίων εμπορικών μοτίβων (abstracts), σε συλλογές σχεδίων υφάσματος-τάσεων μόδας-ταπετσαριών και πλακιδίων. Η προσέγγιση αυτή διευρύνει το οπτικό λεξιλόγιο των εκπαιδευόμενων και τους εξοικειώνει με τις ποικίλες εφαρμογές των μοτίβων στον σύγχρονο σχεδιασμό. Κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης, θα εξοικειωθούν, επίσης, με πρακτικά παραδείγματα ήδη προσαρμοσμένων μοτίβων και ασκήσεις εξ αρχής σχεδιασμού.

Ως πρακτική άσκηση, προτείνεται ο σχεδιασμός ενός γραφικού σε δεδομένη διάσταση, π.χ. 10Χ10 εκ. και η επανάληψή του επί τέσσερα για τη δημιουργία μοτίβου (π.χ. για πλακάκι). Η μαθησιακή υποενότητα επιδιώκει να προσφέρει τις απαραίτητες γνώσεις και τα εργαλεία για τη δημιουργία γραφικών-μοτίβων ή άλλων γραφικών σχεδιασμού επιφανειών (surface design), με εφαρμογή σε μια τεράστια ποικιλία καταναλωτικών προϊόντων.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Αντωνιάδης, Κ. (2002). *Γραφιστική. Φωτογραφία* (τόμος Β΄). Πάτρα: Εκδόσεις ΕΑΠ.
2. Αμούργη, Α., Βογιατζή, Μ., Καλαντζάκης, Δ. & Καλαντζής, Β. (2002). *Γραφιστική. Γραφιστική δημιουργία έντυπου υλικού* (τόμος Γ΄). Πάτρα: Εκδόσεις ΕΑΠ.
3. Ambrose, G. & Harris, P. (2008). *The Fundamentals of Graphic Design*. Switzerland: AVA Publishing.

Συμπληρωματικές

1. Bringhurst, R. (2001). *Στοιχεία της τυπογραφικής τέχνης* (μτφρ. Γ. Δ. Ματθιόπουλος). Ηράκλειο: Εκδόσεις ΠΕΚ (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης).
2. Κωνσταντόπουλος, Π. (2022). *Infographics. Μικρές ιστορίες για μεγάλα γεγονότα*. Αθήνα: Εκδόσεις Gamma.

2.1.Δ • ΑΡΧΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Αρχές ελεύθερου σχεδίου» εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές αρχές της οπτικής-εικαστικής απεικόνισης ενός θέματος στη σχεδιαστική επιφάνεια. Ο σχεδιασμός γίνεται με μολύβι ή κάρβουνο και ελεύθερη γραφή, χωρίς τη χρήση σχεδιαστικών οργάνων, με παρατήρηση θεμάτων είτε εκ του φυσικού είτε από εκτυπωμένο πρωτότυπο, για την απόδοση της πραγματικότητας. Το ελεύθερο σχέδιο, ως χρηστικό εργαλείο, προσφέρει θεμελιώδεις γνώσεις και δεξιότητες για την ειδικότητα, διευρύνοντας την αντίληψη των εκπαιδευόμενων και

καλλιεργώντας, παράλληλα, την παρατηρητικότητα τους, με στόχο την ανάπτυξη της σχεδιαστικής τους ικανότητας.

Ως προς το περιεχόμενο της μαθησιακής ενότητας, εξετάζονται θέματα που αφορούν τα υλικά και τα μέσα σχεδιασμού, την ορθή τοποθέτηση του θέματος στη σχεδιαστική επιφάνεια, τη μέθοδο μελέτης-ανάλυσης της σύνθεσης και τη μεταφορά της τρισδιάστατης πραγματικότητας στις δύο διαστάσεις της σχεδιαστικής επιφάνειας, τις αναλογίες του προς αναπαραγωγή θέματος, τους βασικούς άξονες και τις επί μέρους κλίσεις, την ανάδειξη υφών και όγκων με τη μέθοδο της φωτοσκίασης, την απόδοση θέματος από πρότυπο εικόνας υπό κλίμακα, την προστασία και αποθήκευση των τελικών σχεδίων κ.ά. Μέσω του ελευθέρου σχεδίου, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έχουν τη δυνατότητα, με την εφαρμογή των παραπάνω τεχνικών και μεθόδων, να αναπτύξουν το προσωπικό τους ύφος.

Η μαθησιακή ενότητα πραγματοποιείται σε εργαστήριο ελευθέρου σχεδίου, βάσει των προδιαγραφών του Οδηγού Κατάρτισης (Μέρος Γ2).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναλύουν μια σύνθεση στα δομικά της στοιχεία μέσω παρατήρησης και μελέτης,
- Σχεδιάζουν υπό κλίμακα θέματα, βάσει εκτυπωμένων εικόνων με χρήση πλέγματος,
- Περιγράφουν τις βασικές αρχές του ελεύθερου σχεδίου (αναλογίες, κλίσεις, άξονες, φωτοσκιάσεις κ.ά.),
- Σχεδιάζουν αντικείμενα ή συνθέσεις αντικειμένων εκ του φυσικού υπό κλίμακα τηρώντας τις αναλογίες,
- Χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τα κατάλληλα υλικά και μέσα για τα σχέδιά τους,
- Προσδιορίζουν την τοποθέτηση ενός σχεδίου στην επιφάνεια σχεδίασης,
- Αποτυπώνουν μια σύνθεση μετρώντας τις αναλογίες και τις κλίσεις με τη βοήθεια βελόνας στη σχεδιαστική επιφάνεια,
- Εφαρμόζουν τους κανόνες προοπτικής για την τρισδιάστατη απεικόνιση των αντικειμένων στις δύο διαστάσεις της σχεδιαστικής επιφάνειας,
- Επαληθεύουν τις αναλογίες της σύνθεσης, παρατηρώντας τη θέση των αξόνων και των κλίσεων στις επί μέρους φόρμες του θέματος,
- Αποδίδουν όγκους, υφές, πτυχώσεις και το βάθος μιας σύνθεσης με χρήση τόνων (φωτοσκίαση),
- Αποδίδουν ματιέρες στη σχεδιαστική επιφάνεια,
- Αναπτύσσουν σκίτσα, βάσει σκαριφημάτων και προτύπων εικόνων,
- Αναπτύσσουν την οπτική και αισθητική τους αντίληψη, καθώς και τη σχεδιαστική τους ικανότητα,
- Αναπτύσσουν προσωπικό ύφος σχεδίασης μέσω της διεκπεραίωσης ποικιλίας εργασιών,

- Οργανώνουν σε φάκελο εργασιών τα έργα τους με την κατάλληλη μεθοδολογία,
- Αποθηκεύουν σε φάκελο-portfolio τα έργα τους.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Εκ του φυσικού / Σχεδιαστική επιφάνεια / Καβαλέτα, πινακίδες / Βελόνα μετρήματος / Μολύβια σχεδίου / Κλίσεις, άξονες / Φωτοσκίαση, τόνοι / Προοπτική / Υφές-Ματιέρες / Κλίμακες / Κανόνας Καννάβου / Προσωπικό ύφος.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (4), Σύνολο (4).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ: ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ
2	ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΘΕΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ
3	ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΣΗ ΔΟΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ
4	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ: ΑΝΑΛΟΓΙΕΣ, ΑΞΟΝΕΣ ΚΑΙ ΚΛΙΣΕΙΣ
5	ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΡΙΣΔΙΑΣΤΑΤΗ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ
6	ΦΩΤΟΣΚΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΓΚΩΝ
7	ΥΦΕΣ ΚΑΙ ΜΑΤΙΕΡΕΣ
8	ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΕΙΚΟΝΑΣ ΥΠΟ ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΚΑΝΑΒΟΥ
9	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΥΦΟΥΣ: ΟΡΓΑΝΩΣΗ & ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ
10	ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ

Κείμενο αναφοράς

2.1.Δ.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ: ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τις βασικές αρχές, τα υλικά, τα μέσα και τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται στην πρακτική του ελεύθερου σχεδίου. Σκοπός της υποενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες άμεση επαφή με τα υλικά και τα μέσα του ελεύθερου σχεδίου. Μέσω της χρήσης τους, θα εξασκηθούν στη δημιουργία διαφορετικών γραμμών και υφών, την αποτύπωση σκιών και όγκων με ακρίβεια, καθώς και την αντίληψη του τρόπου με τον οποίο οι επιλογές τους επηρεάζουν το τελικό αποτέλεσμα.

Αρχικά, εξετάζονται οι κατάλληλοι τύποι μολυβιών (HB, 2B, 4B, 6B κ.λπ.) και η δι-αφορά τους στην απόδοση ίχνους και λεπτομερειών, η χρήση κάρβουνου για έντονες σκιάσεις, καθώς και η επιλογή κατάλληλου χαρτιού για κάθε τεχνική. Αναλύεται η χρήση γομολάστιχας και γόμας κάρβουνου για διορθώσεις και λεπτομέρειες, η δι-

αδικασία προστασίας και αποθήκευσης των υλικών, καθώς και η σωστή οργάνωση του χώρου εργασίας για την αποτελεσματική διαχείριση των μέσων και των έργων. Παρουσιάζονται οι ιδιαιτερότητες και οι δυνατότητες των υλικών, όπως η βελόνα, τα μολύβια διαφόρων σκληροτήτων, το κάρβουνο, η γόμα και τα διαφορετικά είδη χαρτιού, ως προς την ακρίβεια, την ποικιλία γραμμών αλλά και την απόδοση τόνων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις διαφορές υφής και αίσθησης κάθε υλικού και στον ρόλο τους στη φωτοσκίαση και την απόδοση όγκου και βάθους.

Στο πλαίσιο της εργαστηριακής άσκησης, προτείνεται η δημιουργία τονικής σκάλας πέντε έως επτά βαθμίδων με μολύβια διαφορετικής σκληρότητας, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να πειραματιστούν στον τρόπο με τον οποίο η πίεση του μολυβιού επιδρά στην ένταση των τόνων, διερευνώντας παράλληλα τις διαφορές ανάμεσα στις διάφορες τεχνικές σκίασης.

2.1.Δ.2 | ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΘΕΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τις αρχές, τις τεχνικές και τις στρατηγικές που απαιτούνται για την ορθή τοποθέτηση ενός αντικειμένου ή μιας σύνθεσης στην επιφάνεια σχεδίασης. Σκοπός της είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναπτύξουν την ικανότητα να τοποθετούν σε ορθή θέση τα θέματα στη σχεδιαστική επιφάνεια, λαμβάνοντας υπόψη τις διαστάσεις και τις αναλογίες τους, καθώς και τη σύνθεση του συνολικού έργου. Αρχικά, εξασκούνται στην ορθή τοποθέτηση του θέματος, αξιοποιώντας τον διαθέσιμο σχεδιαστικό χώρο. Η διαδικασία αυτή θεωρείται σημαντική για την ισορροπία και τη σύνθεση του έργου, καθώς η θέση του θέματος επηρεάζει την οπτική αντίληψη για το σχέδιο και την αλληλεπίδραση του θεατή. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη σωστή τοποθέτηση του κύριου αντικειμένου στο κέντρο του ενδιαφέροντος και στη διατήρηση των αναλογιών και της ισορροπίας. Στη συνέχεια, εξετάζονται οι τεχνικές παρατήρησης, μέτρησης και ανάλυσης του θέματος, η χρήση αξόνων και σημείων αναφοράς για την ακριβή του τοποθέτηση, καθώς και η σημασία της ισορροπίας στο σχέδιο. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν τη σημασία του αρνητικού χώρου και πώς αυτός μπορεί να ενισχύσει την παρουσία του θετικού θέματος, καθώς και τις μεθόδους τοποθέτησης, όπως η χρυσή τομή και ο κανόνας των τρίτων κ.ά. Τέλος, μελετούν παραδείγματα επιτυχημένων συνθέσεων που έχουν γίνει από γνωστούς καλλιτέχνες και παρουσιάζουν τον τρόπο με τον οποίο οι αρχές αυτές εφαρμόστηκαν στην πράξη.

Στο πλαίσιο της εργαστηριακής άσκησης, προτείνεται ο σχεδιασμός απλής σύνθεσης δύο γεωμετρικών στερεών, ώστε να μελετηθεί η ορθή τοποθέτησή τους στη σχεδιαστική επιφάνεια με βάση τις μετρήσεις των αναλογιών τους.

2.1.Δ.3 | ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΣΗ ΔΟΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τις βασικές αρχές και τους κανόνες που διέπουν τη διάρθρωση μιας σύνθεσης, εστιάζοντας την προσοχή και αναλύοντας

τα επιμέρους δομικά στοιχεία της. Συγκεκριμένα, μελετάται η διάταξη των μορφών και των αντικειμένων μέσα σε μια σύνθεση, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο οργανώνονται και αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους. Σκοπός της υποεπενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναπτύξουν την ικανότητα ανάλυσης των δομικών στοιχείων μιας σύνθεσης, ώστε να διακρίνουν τις σχέσεις μεταξύ των διαφορετικών στοιχείων και να μπορούν να οργανώνουν το σχέδιό τους με ακρίβεια. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται στην παρατήρηση της αναλογίας, της σύνθεσης, της οπτικής ιεραρχίας και, κυρίως, της ισορροπίας. Των στοιχείων, δηλαδή, που καθορίζουν την επιτυχία ενός έργου. Στη συνέχεια, εξετάζονται οι βασικές δομικές αρχές μιας σύνθεσης, όπως οι γραμμές, οι άξονες, τα σχήματα και οι όγκοι. Αναλύεται η σημασία της συμμετρίας και της ισορροπίας στη διάταξη των επιμέρους στοιχείων, καθώς και η επίδρασή τους στη συνολική αίσθηση του έργου. Επιπλέον, μελετάται η σχέση των επιμέρους στοιχείων με το γενικό πλαίσιο, προσδιορίζοντας τον τρόπο με τον οποίο γραμμές, σχήματα, όγκοι και χώροι συνεργάζονται για τη δημιουργία μιας αρμονικής και ισορροπημένης εικόνας. Τέλος, διδάσκεται η χρήση της οπτικής ιεραρχίας για την ανάδειξη των κύριων στοιχείων μιας σύνθεσης, καθώς και η εφαρμογή της αρμονίας και της αντίθεσης για την ενίσχυση του οπτικού ενδιαφέροντος στο σχέδιο.

Στο πλαίσιο της εργαστηριακής άσκησης, προτείνεται ο σχεδιασμός μιας απλής σύνθεσης τριών γεωμετρικών στερεών, με στόχο τη μελέτη της αποτύπωσης της μορφής τους στη σχεδιαστική επιφάνεια, καθώς και του τρόπου με τον οποίο οργανώνονται και αλληλοεπιδρούν επηρεάζοντας την αντίληψη του θεατή.

2.1.Δ.4 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ: ΑΝΑΛΟΓΙΕΣ, ΑΞΟΝΕΣ ΚΑΙ ΚΛΙΣΕΙΣ

Αυτή η μαθησιακή υποεπενότητα εστιάζεται στις θεμελιώδεις αρχές σχεδίασης και τους κανόνες του ελεύθερου σχεδίου ως προς τις αναλογίες, τους βασικούς άξονες και τις κλίσεις των επιμέρους στοιχείων μιας σύνθεσης. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στη χρήση αυτών των αρχών, με στόχο την ορθή αναπαράσταση των αντικειμένων και τη διατήρηση της ισορροπίας του σχεδίου. Σκοπός της υποεπενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες, πραγματοποιώντας τις κατάλληλες μετρήσεις, να αναπτύξουν την ικανότητα να παρατηρούν, να εντοπίζουν και να εφαρμόζουν τις σωστές αναλογίες ανάμεσα στα μέρη ενός θέματος.

Αρχικά, εξετάζονται οι βασικές αρχές σχεδίασης και οι κανόνες των αναλογιών, η χρήση των αξόνων για την οργάνωση του σχεδίου, καθώς και η σημασία της ορθής απόδοσης των κλίσεων. Εξηγείται η αναγνώριση των βασικών αξόνων που καθοδηγούν τη δομή του σχεδίου και η αποτύπωση των κλίσεων, έτσι ώστε μέσω της πρακτικής εφαρμογής οι εκπαιδευόμενοι/-ες να είναι σε θέση να αποδίδουν με σαφήνεια τις μορφές και τις σχέσεις των στοιχείων. Μελετάται ο τρόπος μέτρησης των αναλογιών με εργαλεία, όπως η χρήση βελόνας, για τον καθορισμό των σχέσεων μεταξύ των επιμέρους δομικών στοιχείων. Τέλος, εξετάζεται η χρήση των βασικών αξόνων

ως εργαλείων, με στόχο την ορθή τοποθέτηση των επιμέρους στοιχείων, καθώς και οι τεχνικές αποτύπωσης των κλίσεων, με στόχο την ακριβή απόδοση της γεωμετρίας και της προοπτικής ενός αντικειμένου ή μιας σύνθεσης.

Στο πλαίσιο της εργαστηριακής άσκησης, προτείνεται ο σχεδιασμός σύνθεσης τριών συμμετρικών αντικειμένων (δοχεία, κουτιά, φιάλες κ.ά.) με στόχο τη μελέτη και την αποτύπωση των αναλογιών και των κλίσεων των μορφών τους στη σχεδιαστική επιφάνεια, μέσω κατάλληλων μετρήσεων ώστε η σύνθεση να αποδίδεται με ισορροπία.

2.1.Δ.5 | ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΡΙΣΔΙΑΣΤΑΤΗ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τις αρχές και τις τεχνικές που διέπουν την απόδοση της τρίτης διάστασης σε ένα σχέδιο, με στόχο τη δημιουργία της αίσθησης του βάθους στον χώρο. Η προοπτική αποτελεί βασικό εργαλείο για τη ρεαλιστική απεικόνιση αντικειμένων και συνθέσεων, επιτρέποντας την αναπαράσταση του τρισδιάστατου κόσμου σε δύο διαστάσεις. Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναπτύξουν την ικανότητα της ορθής απόδοσης του χώρου και του βάθους σε ένα σχέδιο εφαρμόζοντας τις αρχές της προοπτικής.

Η υποενότητα αποσκοπεί να ενισχύσει την ικανότητα των εκπαιδευομένων να σχεδιάζουν αντικείμενα που φαίνονται φυσικά τοποθετημένα στον χώρο, λαμβάνοντας υπόψη την οπτική γωνία του παρατηρητή και τη θέση του αντικειμένου σε σχέση με αυτήν, βελτιώνοντας έτσι τον ρεαλισμό των σχεδίων τους. Αρχικά, μελετάται η χρήση αυτών των τεχνικών για την απόδοση σωστών αναλογιών και χώρων. Στη συνέχεια, εξετάζονται οι βασικές μορφές προοπτικής, όπως η γραμμική προοπτική ενός σημείου φυγής και η πιο σύνθετη προοπτική δύο σημείων φυγής, καθώς και οι τρόποι ορθής εφαρμογής τους σε ένα σχέδιο. Μελετώνται και εφαρμόζονται τεχνικές για την απόδοση της ατμοσφαιρικής προοπτικής και της κλίμακας στο σχέδιο, ώστε να δημιουργείται η αίσθηση της απόστασης και του βάθους. Εξετάζονται, επίσης, οι παραμορφώσεις που προκύπτουν από την αλλαγή γωνιών θέασης και ο τρόπος με τον οποίο επηρεάζουν τη συνολική εικόνα.

Στο πλαίσιο της εργαστηριακής άσκησης, προτείνεται ο σχεδιασμός σκηνών εσωτερικού και εξωτερικού χώρου από διαφορετικές γωνίες, αξιοποιώντας διάφορους τύπους προοπτικής (μονοσημειακή, δισημειακή). Στόχος είναι η σταδιακή βελτίωση της απόδοσης της τρίτης διάστασης και του βάθους στα σχέδια, ώστε η σύνθεση να αποδίδεται με αυξημένη ακρίβεια και ρεαλισμό.

2.1.Δ.6 | ΦΩΤΟΣΚΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΓΚΩΝ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τη χρήση φωτός και σκιάς για την απόδοση της τρισδιάστατης μορφής και του βάθους ενός αντικειμένου ή μιας σύνθεσης αντικειμένων στο σχέδιο. Η φωτοσκίαση αποτελεί βασικό εργαλείο για τη δημιουργία ρεαλιστικών όγκων και βάθους, καθώς και για τη σωστή απόδοση των αναλογιών και των διαστάσεων. Μέσα από την ανάλυση της πηγής φωτός, της κατεύθυνσής

του και της επίδρασής του στις επιφάνειες, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να αποδώσουν την αίσθηση του όγκου και του χώρου στο σχέδιό τους, εφαρμόζοντας τεχνικές φωτοσκίασης. Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναπτύξουν την ικανότητα να δημιουργούν ρεαλιστικούς όγκους και να αποδίδουν το βάθος μέσω της κατάλληλης χρήσης φωτεινών και σκοτεινών περιοχών. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν τις βασικές αρχές της φωτοσκίασης, αναλύοντας τις επιδράσεις του φυσικού και τεχνητού φωτισμού σε διάφορες επιφάνειες, με στόχο την εφαρμογή των τεχνικών φωτοσκίασης. Παρουσιάζονται οι τεχνικές δημιουργίας ρεαλιστικών όγκων και βάθους, μέσω της προοδευτικής διαβάθμισης των τόνων για την απόδοση σκιών και αντανάκλασεων. Τέλος, μελετώνται τα διαφορετικά είδη σκιάς, όπως οι διαπερατές και οι σκληρές σκιές, καθώς και η σχέση ανάμεσα στα φωτεινά και τα σκοτεινά τμήματα μιας σύνθεσης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη χρήση μολυβιών διαφορετικής σκληρότητας ή/και κάρβουνου για την επίτευξη της κατάλληλης τονικής κλίμακας.

Ως πρακτική άσκηση, προτείνεται ο σχεδιασμός σύνθεσης τριών και πλέον στερεών αντικειμένων, τοποθετημένων με διαφορετικές κλίσεις, που φωτίζονται από τεχνητές πηγές φωτός με μεταβαλλόμενες γωνίες. Στόχος είναι η διερεύνηση της φωτοσκίασης και η ρεαλιστική απόδοση του όγκου και του βάθους.

2.1.Δ.7 | ΥΦΕΣ ΚΑΙ ΜΑΤΙΕΡΕΣ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τις τεχνικές αποτύπωσης διαφορετικής υφής στις επιφάνειες των αντικειμένων σε μια σύνθεση από φυσικά ή τεχνητά υλικά, όπως ξύλο, ύφασμα, μέταλλο, γυαλί κ.ά. δίνοντας έμφαση στον τρόπο με τον οποίο αποδίδονται τα ειδικά χαρακτηριστικά των υλικών στη σχεδιαστική επιφάνεια. Η αποτύπωση της ποικιλίας υλικών και επιφανειών, καθώς και η ορθή αναπαράσταση της υφής με δημιουργία «ματιέρων», προσδίδει ρεαλισμό και αυθεντικότητα στο σχέδιο. Σκοπός είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν τη δεξιότητα να αποτυπώνουν αποτελεσματικά τις διαφορετικές υφές της επιφάνειας των αντικειμένων με δημιουργία «ματιέρων», χρησιμοποιώντας κατάλληλες τεχνικές αποτύπωσης.

Αρχικά, εξετάζονται οι τεχνικές απόδοσης υφής και ματιέρων με διαφορετικά μέσα σχεδίασης, η ανάλυση της οπτικής υφής της επιφάνειας ενός αντικειμένου, καθώς και οι διαφορές μεταξύ των υλικών που συναντώνται στη φύση ή την καθημερινότητα. Μελετώνται τεχνικές για τη δημιουργία λεπτομερών και ρεαλιστικών αποτυπώσεων των υφών με τη χρήση σκίασης, διαβάθμισης τόνων και διαφορετικών γραμμών. Μέσα από τη χρήση μολυβιών διαφορετικής σκληρότητας και απόληξης, από κάρβουνο ή άλλο υλικό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να αποδώσουν με σχετική ακρίβεια την αίσθηση της υφής κάθε υλικού, τη σκληρότητα, την απαλότητα, τη στιλπνότητα, τη γυαλάδα ή την τραχύτητα, που χαρακτηρίζουν τις επιφάνειες σε συνδυασμό με το προσπίπτον φως, ενισχύοντας τη ρεαλιστική διάσταση στην απόδοση των σχεδίων.

Στο πλαίσιο της εργαστηριακής άσκησης, προτείνεται ο σχεδιασμός σύνθεσης αντικειμένων με ποικίλες υφές, όπως γυαλί για την απόδοση της λείας επιφάνειας και

της διαφάνειας, μέταλλο για την αποτύπωση των αντανakλάσεων, ύφασμα με εμφανές στημόνι και υφάδι ή φυσικά στοιχεία, όπως κλαδιά δένδρων κ.ά. που δημιουργούν διάφορες χαρακτηριστικές υφές και ποιότητες.

2.1.Δ.8 | ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΕΙΚΟΝΑΣ ΥΠΟ ΚΛΙΜΑΚΑ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΚΑΝΝΑΒΟΥ

Αυτή η υποενότητα εξετάζει τη διαδικασία μεταφοράς μιας εικόνας στη σχεδιαστική επιφάνεια μέσω της χρήσης πλέγματος, τεχνική που επιτρέπει την ακριβή αναπαραγωγή μιας εικόνας ή σύνθεσης σε διαφορετικές κλίμακες διατηρώντας τις αναλογίες και τις λεπτομέρειες. Με τη χρήση καννάβου ως εργαλείου ανάλυσης, η εικόνα διασπάται σε μικρότερα τμήματα, διευκολύνοντας την ακριβή μεταφορά των στοιχείων υπό κλίμακα. Σκοπός είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν την ικανότητα να σχεδιάζουν «μεταφέροντας» εικόνες υπό κλίμακα με τη βοήθεια πλέγματος, διατηρώντας τις σωστές αναλογίες και τις λεπτομέρειες του πρωτότυπου.

Εξετάζονται οι βασικές αρχές της χρήσης του καννάβου για τη σχεδίαση εικόνας υπό κλίμακα, η διατήρηση των αναλογιών και η διαδικασία μεταφοράς λεπτομερειών. Στη συνέχεια, αναλύονται οι τεχνικές για τη σωστή χρήση του πλέγματος, η επιλογή της κατάλληλης κλίμακας και η αντιμετώπιση πιθανών δυσκολιών κατά τη σχεδίαση σύνθετων θεμάτων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην απόδοση της ακρίβειας και τη διατήρηση της γεωμετρίας της αρχικής εικόνας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται στη μεταφορά εικόνων σε μεγαλύτερη ή μικρότερη κλίμακα, αναπτύσσοντας δεξιότητες στην παρατήρηση και την ανάλυση μορφών.

Στο πλαίσιο της εργαστηριακής άσκησης, προτείνεται η μεγέθυνση μιας εικόνας από τυπωμένο πρωτότυπο σε αναλογία π.χ. 2:1, με τη χρήση της μεθόδου του καννάβου. Αρχικά, χαράσσεται κάνναβος με σταθερό βήμα (π.χ. ανά 1 ή 2 εκ.) με μολύβι σε ριζόχαρτο τοποθετημένο πάνω στο πρωτότυπο της εικόνας. Στη συνέχεια, σχεδιάζεται αντίστοιχος κάνναβος με διπλάσιο ή άλλο προκαθορισμένο βήμα (π.χ. ανά 2 ή 4 εκ.) στη σχεδιαστική επιφάνεια. Με αυτόν τον τρόπο, οι μορφές και οι λεπτομέρειες της εικόνας μεταφέρονται με ακρίβεια, διατηρώντας τις σωστές αναλογίες σε κάθε τμήμα του καννάβου.

2.1.Δ.9 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΥΦΟΥΣ: ΟΡΓΑΝΩΣΗ & ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ

Η μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στη διαδικασία μέσω της οποίας οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναπτύσσουν το προσωπικό τους, μοναδικό σχεδιαστικό ύφος. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ενίσχυση της δημιουργικότητας και της αυτοέκφρασης, ενώ αναλύεται η δομή και η οργάνωση της σχεδιαστικής διαδικασίας ως μέσου για την επίτευξη σαφούς, προσωπικού καλλιτεχνικού ύφους. Παράλληλα, εξετάζεται η σημασία της μεθοδικότητας στη διαχείριση του καλλιτεχνικού χρόνου και των μέσων σχεδίασης. Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναπτύξουν την προσωπική τους καλλιτεχνική ταυτότητα, αναπτύσσοντας τις δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να οργανώνουν μεθοδικά τη δημιουργική διαδικασία.

Αρχικά, εξετάζονται τεχνικές για την καλλιέργεια της δημιουργικότητας και την ανάπτυξη στρατηγικών οργάνωσης της εργασίας. Αναλύονται διαφορετικές σχεδιαστικές προσεγγίσεις, η χρήση ελεύθερων στίλ, η επιλογή θεμάτων και η σύνθεση έργων βασισμένων σε προσωπικές αναζητήσεις. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αξιοποίηση ποικίλων μέσων και υλικών (όπως μολύβια διαφορετικής σκληρότητας, κάρβουνο, κιμωλία, μελάνι, σε υποστρώματα διαφορετικής υφής) για την επίτευξη μοναδικών αποτελεσμάτων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενθαρρύνονται να πειραματιστούν με διαφορετικά μέσα και υλικά, με στόχο την ελεύθερη έκφραση και τη δημιουργική σκέψη. Η οργάνωση και η αυτοπειθαρχία υποστηρίζουν τη δημιουργικότητα, ενώ η αυτογνωσία και η προσωπική ανατροφοδότηση συμβάλλουν στη διαμόρφωση ενός συνεπούς καλλιτεχνικού αποτελέσματος.

Στο πλαίσιο της εργαστηριακής άσκησης, προτείνεται ο σχεδιασμός του ίδιου θέματος σε τουλάχιστον δύο διαφορετικά χαρτιά (π.χ. γραφής, χρωματιστό κανσόν, κλασσικό σχεδίου, ριζόχαρτο ή άλλο) και η ενθάρρυνση της ατομικής έκφρασης, με στόχο την ενίσχυση της αυτοπεποίθησης και της αυτονομίας στη σχεδιαστική διαδικασία. Επιπλέον, προτείνεται να συμμετάσχουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες σε ομαδικές δραστηριότητες ετεροπαρατήρησης, που προάγουν τη συνεργασία και την ανταλλαγή ιδεών.

2.1.Δ.10 | ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τη διαδικασία αξιολόγησης των έργων των εκπαιδευομένων, με στόχο τη βελτίωση και την ενίσχυση της δημιουργικής τους πορείας. Μέσω δομημένης κριτικής ανάλυσης, προάγεται η αντικειμενική παρατήρηση και η στοχευμένη αξιολόγηση, ενώ η ανατροφοδότηση αναδεικνύεται ως βασικό εργαλείο για την εξέλιξη των δεξιοτήτων τους. Σκοπός της υποενότητας είναι η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης των εκπαιδευομένων, που αξιοποιούν τη διαδικασία της ανατροφοδότησης ως εργαλείο ώστε να βελτιωθεί η τεχνική τους. Μέσω της κριτικής ανάλυσης, οι εκπαιδευόμενοι εντοπίζουν τα δυνατά και αδύνατα σημεία των έργων τους, αναγνωρίζουν πιθανά λάθη ή αστοχίες και δημιουργούν στρατηγικές βελτίωσης.

Αρχικά, εξετάζονται οι τεχνικές αξιολόγησης έργων, η διαδικασία διατύπωσης επικοινωνητικών σχολίων, οι αρχές της ανατροφοδότησης και η σημασία της αυτοαξιολόγησης. Αναλύεται ο τρόπος με τον οποίο η κριτική μπορεί να ενσωματωθεί σε μελλοντικά έργα. Ενισχύεται έτσι η δημιουργική ικανότητα και η αίσθηση αυτοβελτίωσης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον ρόλο της επικοινωνίας και της συνεργασίας, καθώς οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να εκφράζουν και να δέχονται σχόλια με στόχο τη βελτίωση της καλλιτεχνικής τους πορείας. Παράλληλα, καλλιεργείται η ικανότητα παροχής και αποδοχής επικοινωνητικής ανατροφοδότησης, καθώς και η ανάπτυξη ευελιξίας και προσαρμοστικότητας, που αποτελούν καθοριστικά στοιχεία για τη δημιουργική τους εξέλιξη.

Προτείνεται ως δραστηριότητα η συμμετοχή των εκπαιδευομένων σε κριτικές συζητήσεις και η ανταλλαγή κριτικών σχολίων, με στόχο την ανατροφοδότηση των

έργων τους. Στο πλαίσιο αυτό, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να αναγνωρίσουν και να αξιολογήσουν στα έργα τους στοιχεία όπως η σύνθεση, η τοποθέτηση στον χώρο, η ευκρίνεια των γραμμών χάραξης στο χαρτί, η ποιότητα της φωτοσκίασης κ.ά.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Αρφαράς, Μ. Ε. (2010). *Το Ελεύθερο Σχέδιο. Συνθέσεις με μολύβι* (τόμος Α΄). Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
2. Διαμαντοπούλου, Α. Δ. (2009). *Μορφές με Ελεύθερο Χέρι*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
3. Παπασταμούλης, Κ. (2003). *Χρώμα – Σκίτσο και Αρχές Ελεύθερου Σχεδίου*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.

Συμπληρωματικές

1. Αντωνοπούλου, Ν., Κούρτης, Κ. & Παπαδάκης, Χ. (1999). *Ελεύθερο Σχέδιο*. Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».
2. Σεβαστάκης, Δ., Σπηλιόπουλος, Α. & Χαρίσης, Η. (2001). *Ελεύθερο Σχέδιο. Χρώμα – Γ΄ ΕΠΑ.Λ*. Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».

2.1.Ε • ΧΡΩΜΑ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΥΜΕΣΩΝ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Χρώμα γραφικών τεχνών και πολυμέσων» έχει σκοπό την κατανόηση της έννοιας του χρώματος και των χρωματικών συστημάτων, καθώς και των προβλημάτων που σχετίζονται με τη διαχείριση του χρώματος σε εκτυπώσεις και ψηφιακές εφαρμογές, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η αξιόπιστη απόδοση του χρώματος βάσει της οπτικής απεικόνισης στον φυσικό κόσμο.

Ως προς το περιεχόμενο της μαθησιακής ενότητας, εξετάζονται θέματα που αφορούν τις έννοιες «φως» και «χρώμα», τον μηχανισμό της όρασης, τα φαινόμενα κατά τη διάδοση του φωτός (ανάκλαση, διάθλαση, σκεδασμός), τα υποκειμενικά (απόχρωση, φωτεινότητα, κορεσμός) και αντικειμενικά (φωτομετρικά μεγέθη, μήκη κύματος, θερμοκρασία χρώματος κ.ά.) χαρακτηριστικά του χρώματος, τα φαινόμενα σύγχρονης και υστερογενούς αντίθεσης, την οπτική αντίληψη του χρώματος, τις βασικές διαταραχές στην αντίληψη των χρωμάτων, τις κατηγορίες χρωμάτων, τις μεθόδους ανάμειξης χρωμάτων, τους χρωματικούς συνδυασμούς, τη θερμοκρασία του χρώματος μιας φωτεινής πηγής, τα χρωματικά μοντέλα και τα συστήματα κατανομής χρωμάτων (χρωματικός κύβος, RGB, CMY, CMYK, Munsell, HSB, HSV, Lab, CIE), ενώ γίνεται και αναφορά στις τεχνικές διαχείρισης των συσκευών (πυκνόμετρο, φασματοφωτόμετρο, χρωματόμετρο κ.ά.).

Παράλληλα, παρουσιάζονται μέθοδοι δημιουργίας χρωματικών παλετών με online ψηφιακά εργαλεία, καθώς και τα ανάλογα λογισμικά μέσω προσδιορισμού χρωμάτων με μονάδες ή με ποσόστωση.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Περιγράφουν τον μηχανισμό της όρασης και τη διαδικασία αντίληψης των χρωμάτων,
- Αναλύουν τα φαινόμενα κατά τη διάδοση του φωτός,
- Αναλύουν την έννοια του χρωματικού βάθους,
- Αντιλαμβάνονται τις διαταραχές στην αντίληψη των χρωμάτων,
- Περιγράφουν τα αντικειμενικά και τα υποκειμενικά χαρακτηριστικά του χρώματος,
- Περιγράφουν τα φαινόμενα σύγχρονης και υστερογενούς αντίθεσης,
- Συγκρίνουν τις χρωματικές μεθόδους μίξης χρωμάτων, προσθετική (ακτινοβολία) και αφαιρετική (χρωστικές),
- Αναγνωρίζουν τα κύρια χρωματικά μοντέλα προσδιορισμού των χρωμάτων,
- Αντιλαμβάνονται την κατανομή των χρωμάτων στο χρωματικό διάγραμμα CIE,
- Διακρίνουν τα βασικά και συμπληρωματικά χρώματα των μεθόδων RYB, RGB και CMYK,
- Αναγνωρίζουν τα τυποποιημένα χρώματα,
- Χρησιμοποιούν την ορθή ορολογία για το χρώμα και τη διαχείρισή του,
- Ορίζουν τις βασικές έννοιες της χρωματικής διαχείρισης μεταξύ συσκευών (χρωματική γκάμα, χρωματικός χώρος, προφίλ χρώματος κ.ά.),
- Παραθέτουν εργαλεία μέτρησης χρώματος,
- Δημιουργούν χρωματικές παλέτες με on-line εργαλεία διαχείρισης χρωμάτων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ορατό φάσμα / Φωτεινές πηγές / Μηχανισμός όρασης / Αντίληψη χρωμάτων / Φαινόμενα διάδοσης φωτός / Προσθετική/αφαιρετική μέθοδος / Συμπληρωματικά/αντίθετα χρώματα / Χρωματικά συστήματα / Φασματοφωτόμετρο/χρωματόμετρο / Προφίλ ICC.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (3), Εργαστήριο (0), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΟΠΤΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΤΟ ΟΡΑΤΟ ΦΑΣΜΑ
2	ΦΩΤΕΙΝΕΣ ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΧΡΩΜΑΤΟΣ
3	ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΟΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΧΡΩΜΑΤΩΝ
4	ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΧΡΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ
5	ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΔΙΑΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ: ΑΝΑΚΛΑΣΗ, ΔΙΑΘΛΑΣΗ, ΣΚΕΔΑΣΜΟΣ
6	ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΧΡΩΜΑΤΟΣ
7	ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΑΙ ΥΣΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΧΡΩΜΑΤΩΝ
8	ΧΡΩΜΑΤΙΚΑ ΜΟΝΤΕΛΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΧΡΩΜΑΤΩΝ
9	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΧΡΩΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΥΛΙΚΟΥ-ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ
10	ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΧΡΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΧΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΠΑΛΕΤΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.1.Ε.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΟΠΤΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΤΟ ΟΡΑΤΟ ΦΑΣΜΑ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές αρχές της οπτικής αντίληψης, εξετάζοντας τη σημασία του φωτός και του χρώματος στην οπτική επικοινωνία. Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναπτύξουν σφαιρική αντίληψη της φύσης του φωτός και της χρωματικής εμπειρίας στην οπτική επικοινωνία, καθώς και να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τις βασικές παραμέτρους του ορατού φάσματος.

Αρχικά, γίνεται μια ιστορική αναδρομή από τις πρώτες απόπειρες χρήσης χρώματος έως τη θεωρία του Νεύτωνα σχετικά με το ηλιακό φάσμα, τη θεωρία των χρωμάτων και της όρασης του Palmer, την κυματική θεωρία του Young, την επαναστατική θεωρία του Maxwell για το ηλεκτρομαγνητικό κύμα, τη κβαντική θεωρία των Plank-Einstein και τη θεωρία των αντίθετων χρωμάτων του Helmholtz. Ακολούθως, μελετάται το χρώμα ως εμπειρία-αίσθηση, αναλύεται το ορατό και μη ορατό φάσμα, πώς τα διαφορετικά μήκη κύματος του φωτός αντιστοιχούν σε συγκεκριμένα χρώματα και πώς αυτές οι χρωματικές πληροφορίες μεταφράζονται σε οπτικά σήματα από τον ανθρώπινο εγκέφαλο. Τέλος, εξετάζονται οι εφαρμογές της οπτικής επικοινωνίας με παραδείγματα, καθώς και η σημασία του φωτός και του χρώματος για την μετάδοση αξιόπιστων πληροφοριών που βασίζονται και στην ψυχολογία των χρωμάτων.

Προτείνεται η εκπόνηση γραπτής εργασίας με θέμα την επίδραση της ψυχολογίας των χρωμάτων στη συμπεριφορά των χρηστών, με επιλεγμένα παραδείγματα από τυπωμένες ή διαδικτυακές εφαρμογές. Εναλλακτικά, με θέμα π.χ. τις εφαρμογές μη ορατών χρωμάτων (UV, infrared).

2.1.E.2 | ΦΩΤΕΙΝΕΣ ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΧΡΩΜΑΤΟΣ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τις ιδιότητες διαφορετικών φωτεινών πηγών και την επίδραση της θερμοκρασίας του χρώματος στην αντίληψη και την απόδοση των χρωμάτων. Σκοπός της υποενότητας είναι η ανάπτυξη δεξιοτήτων με στόχο την επιλογή κατάλληλων φωτεινών πηγών, βάσει της θερμοκρασίας χρώματος και της χρωματικής απόδοσης. Παράλληλα, η υποενότητα αποσκοπεί στην ενίσχυση της θεωρητικής γνώσης σχετικά με την επίδραση του φυσικού ή τεχνητού φωτισμού του περιβάλλοντος στις χρωματικές συνθέσεις και τη δημιουργική έκφραση. Αρχικά, εξετάζεται η έννοια της θερμοκρασίας του χρώματος, η θεωρία του μέλανος σώματος και η κατηγοριοποίηση των αποχρώσεων φωτός σε θερμές (π.χ. 2000-3500K), φυσικές (3500-5000K) και ψυχρές (5000-10000K). Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στη διαφορά μεταξύ φυσικού και τεχνητού φωτισμού, καθώς και στην επίδρασή τους στη χρωματική απόδοση. Τέλος, παρουσιάζονται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες οι ιδιότητες διαφορετικών πηγών φωτός, όπως το φυσικό φως, αλλά και το τεχνητό φως από λαμπτήρες πυρακτώσεως, φθορισμού ή LED, ενώ αναλύεται η χρήση χρωματοφωτόμετρου ή φασματοφωτόμετρου για την πραγματοποίηση μετρήσεων του μήκους κύματος με ακρίβεια.

Προτείνεται ως δραστηριότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες να συγκρίνουν διαφορετικές φωτεινές πηγές, παρατηρώντας την επίδρασή τους στη χρωματική απόδοση χρωματικών σκαλών ή επιλεγμένων εκτυπωμένων εικόνων, και να καταγράψουν πώς επηρεάζεται η χρωματική αντίληψη, π.χ. των βασικών χρωμάτων, ανάλογα με τη θερμοκρασία χρώματος κάθε φωτεινής πηγής. Η φωτογραφική αποτύπωση των παρατηρήσεων μέσω ψηφιακών συσκευών (ψηφιακή φωτογραφική μηχανή, κινητό ή tablet) ή/και η χρήση μετρητικών οργάνων (χρωματοφωτόμετρου ή φασματοφωτόμετρου) για τη μέτρηση μήκους κύματος διαφόρων χρωμάτων από διαφορετικές φωτεινές πηγές, θα ενισχύσει την εμπειρική μάθηση. Θα ακολουθήσει συζήτηση επί των συμπερασμάτων ως προς τις παρατηρούμενες διαφορές στις αποχρώσεις και την επίδραση της θερμοκρασίας χρώματος.

2.1.E.3 | ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΟΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΧΡΩΜΑΤΩΝ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τη λειτουργία του ανθρώπινου οπτικού συστήματος, εστιάζοντας την προσοχή στους βιολογικούς και φυσικούς μηχανισμούς που επιτρέπουν την αντίληψη του φωτός και των χρωμάτων. Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν ολοκληρωμένη εικόνα της σύνθετης διαδικασίας μέσω της οποίας ο οφθαλμός και ο εγκέφαλος συνεργάζονται για την αντίληψη των χρωμάτων. Παράλληλα, εξοικειώνονται με τις φυσικές διεργασίες της όρασης, καθώς και με τις αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στο φως, τους φωτοϋποδοχείς και τον εγκέφαλο.

Αρχικά, εξετάζονται οι βασικές λειτουργίες του οπτικού συστήματος, που περιλαμβάνουν τον κερατοειδή, τον φακό, την ίριδα, τον αμφιβληστροειδή και το οπτικό νεύρο. Αναλύεται ο τρόπος με τον οποίο το φως εισέρχεται στο μάτι μέσω του κερα-

τοειδούς, διαθλάται από τον φακό και εστιάζεται στον αμφιβληστροειδή. Εξετάζονται οι δύο τύποι φωτοϋποδοχέων: τα ραβδία, που είναι ευαίσθητα σε χαμηλή ένταση φωτός και διευκολύνουν την όραση σε συνθήκες χαμηλού φωτισμού, καθώς και τα κωνία, που ευθύνονται για την αντίληψη των χρωμάτων. Περιγράφεται η κατηγοριοποίηση των κωνίων σε τρεις τύπους, καθένας από τους οποίους ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένα μήκη κύματος του φωτός (μπλε, πράσινη και κόκκινη ακτινοβολία), παρέχοντας τη βάση για τη διάκριση των χρωμάτων. Τέλος, περιγράφεται η διαδικασία μεταφοράς των ηλεκτρικών σημάτων από τους φωτοϋποδοχείς στον εγκέφαλο μέσω του οπτικού νεύρου, καθώς και η επεξεργασία τους στον οπτικό φλοιό.

Προτείνεται ως δραστηριότητα ο σχεδιασμός απλού χάρτη ροής-γραφήματος της διαδικασίας της όρασης (από την είσοδο του φωτός στον οφθαλμό έως την ερμηνεία του στον οπτικό φλοιό), χρησιμοποιώντας λέξεις-κλειδιά, συνοδευόμενες από εικόνες ή σκίτσα, ατομικά ή ομαδικά. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες παρουσιάζουν το αποτέλεσμα, εξηγώντας τα στάδια της διαδικασίας και τη σημασία τους στην αντίληψη των χρωμάτων.

2.1.E.4 | ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΧΡΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τις διάφορες μορφές χρωματικής ανεπάρκειας (δαλτονισμό), όπως είναι η αχρωματοψία και οι ποικίλες χρωματικές αδυναμίες (δυσχρωματοψία), καθώς και τις μεθόδους που μπορούν να εφαρμοστούν για την αντιμετώπισή τους. Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν την ικανότητα να εντοπίζουν τις διαφορετικές μορφές χρωματικών διαταραχών και να αναγνωρίζουν τις ενδείξεις που χαρακτηρίζουν κάθε μία από αυτές. Επίσης, επιδιώκεται η εξοικείωση με τις διαθέσιμες διορθωτικές τεχνικές και τα εργαλεία που μπορούν να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής των ατόμων τα οποία επηρεάζονται, παρέχοντας πρακτικές λύσεις σε επαγγελματικό και προσωπικό επίπεδο. Αρχικά, εξετάζονται οι κύριες μορφές δαλτονισμού, όπως η αχρωματοψία, η πρωτανοπία (αδυναμία αντίληψης του κόκκινου), η δευτερονοπία (αδυναμία αντίληψης του πράσινου) και η τριτανοπία (αδυναμία αντίληψης του μπλε). Αναλύονται οι βιολογικοί μηχανισμοί που ευθύνονται γι' αυτές τις διαταραχές, εστιάζοντας το ενδιαφέρον στη λειτουργία των κωνίων στον αμφιβληστροειδή, καθώς και σε γενετικές/φυσιολογικές αιτίες. Στη συνέχεια, εξετάζονται οι διαφορές μεταξύ αχρωματοψίας και δυσχρωματοψίας. Εξετάζονται, επίσης, οι διορθωτικές τεχνικές που έχουν αναπτυχθεί για τη βελτίωση της χρωματικής αντίληψης και οι τεχνολογίες, όπως είναι οι ειδικοί φακοί που φιλτράρουν τα μήκη κύματος και οι εφαρμογές λογισμικού που επιτρέπουν την προσαρμογή χρωμάτων σε ψηφιακό περιβάλλον. Τέλος, αναλύονται στρατηγικές σχεδιασμού οπτικών έργων, ώστε να είναι προσβάσιμα σε άτομα με χρωματικές αδυναμίες.

Προτείνεται ως δραστηριότητα η δημιουργία ενημερωτικού οδηγού σχετικά με τις χρωματικές διαταραχές, ο οποίος θα περιλαμβάνει περιγραφή της πρωτανοπίας, δευτερονοπίας, τριτανοπίας και αχρωματοψίας, καθώς και παραδείγματα εφαρμο-

γών τεχνολογίας ή σχεδιασμού για τη διευκόλυνση των ατόμων που επηρεάζονται. Ο οδηγός μπορεί να περιλαμβάνει εικόνες που προσομοιώνουν την αντίληψη των χρωμάτων από άτομα με διαφορετικούς τύπους δαλτονισμού. Η εργασία θα παρουσιαστεί και θα συζητηθεί στην τάξη.

2.1.E.5 | ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΔΙΑΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ: ΑΝΑΚΛΑΣΗ, ΔΙΑΘΛΑΣΗ, ΣΚΕΔΑΣΜΟΣ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα διερευνά τα βασικά φυσικά φαινόμενα που επηρεάζουν την πορεία και τη συμπεριφορά του φωτός, καθώς και τη σχέση τους με την αντίληψη των χρωμάτων. Τα φαινόμενα αυτά διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο, τόσο στην οπτική εμπειρία όσο και στη χρωματική απεικόνιση. Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εξοικειωθούν με τη λειτουργία των φαινομένων ανάκλασης, διάθλασης και σκεδασμού του φωτός, προκειμένου να λαμβάνουν υπόψη αυτές τις αρχές στην ακριβή απόδοση των χρωμάτων σε διάφορες εφαρμογές.

Αρχικά, εξετάζονται τα τρία βασικά φαινόμενα που επηρεάζουν τη διάδοση του φωτός: η ανάκλαση, που αφορά την αλλαγή κατεύθυνσης του φωτός όταν προσκρούει σε μια επιφάνεια, η διάθλαση, που αναφέρεται στην αλλαγή κατεύθυνσης του φωτός όταν αυτό περνά από ένα μέσο σε άλλο με διαφορετική πυκνότητα, φαινόμενο που προκαλεί τη διάσπαση του λευκού φωτός στα χρώματα που το συνθέτουν, και ο σκεδασμός, φαινόμενο που προκύπτει όταν το φως διασκορπίζεται σε πολλές κατευθύνσεις λόγω αλληλεπιδράσεων με μικροσκοπικά σωματίδια, με αποτέλεσμα την αλλαγή των χρωμάτων στο περιβάλλον, ειδικότερα το λυκαυγές. Ο σκεδασμός δημιουργεί χαρακτηριστικά χρώματα, ενώ επηρεάζει και την εμφάνιση διάφορων φυσικών επιφανειών. Η παρουσίαση των φαινομένων συνοδεύεται από οπτικό υλικό, όπως εικόνες, βίντεο και διαδραστικές εφαρμογές, που ενισχύουν την κατανόηση και τη σύνδεση των θεωρητικών εννοιών με την πρακτική εφαρμογή.

Προτείνεται ως δραστηριότητα ο πειραματισμός με τα φαινόμενα: ανάκλαση (χρήση καθρέφτη για παρατήρηση της ανάκλασης φωτός υπό διαφορετικές γωνίες), διάθλαση (τοποθέτηση μολυβιού σε ένα ποτήρι νερό και παρατήρηση της αλλαγής στην κατεύθυνση του μέσα στο νερό), σκεδασμός (δημιουργία τεχνητής ομίχλης με σπρέι νερού και φακό για παρατήρηση της διάχυσης του φωτός). Ακολουθεί καταγραφή των παρατηρήσεων και παρουσίαση στην τάξη με συνοδευτικές φωτογραφίες ή σκίτσα.

2.1.E.6 | ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΧΡΩΜΑΤΟΣ

Η μαθησιακή υποενότητα αναλύει τις παραμέτρους που επηρεάζουν την αντίληψη του χρώματος. Σκοπός της είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αντιληφθούν τις διαφορές μεταξύ υποκειμενικών και αντικειμενικών χαρακτηριστικών του χρώματος, ώστε να είναι σε θέση να τα ορίζουν με ακρίβεια σε πρακτικές και ψηφιακές εφαρμογές.

Αρχικά, αναλύονται τα βασικά υποκειμενικά χαρακτηριστικά ενός χρώματος: α) απόχρωση ή χροιά (hue). Αναφέρεται στο κυρίαρχο χρώμα, που καθορίζεται από το μήκος κύματος του φωτός (όπως κόκκινο, μπλε ή πράσινο), λαμβάνοντας υπόψη π.χ. αν

πρόκειται για το κόκκινο χρώμα, ότι υπάρχουν περισσότερα από ένα κόκκινα, ανάλογα με το μήκος κύματος που γίνεται αντιληπτό από το ανθρώπινο μάτι, β) φωτεινότητα ή λαμπρότητα (brightness/value) ή τόνος (luminance), που αναφέρεται στην ένταση του παραγόμενου αισθήματος και συνδέεται με την ένταση του εξωτερικού ερεθίσματος, δηλαδή πόσο ανοιχτό ή σκούρο φαίνεται ανάλογα με την προσθήκη μαύρου, λευκού ή γκρι χρώματος, και γ) βαθμός κόρου ή κορεσμός (saturation/chroma) ή καθαρότητα (purity), που περιγράφει πόσο «καθαρό» είναι ένα χρώμα, στο οποίο όσο μικρότερος είναι ο βαθμός κόρου, τόσο αυτό τείνει να γίνει άχροο (αχρωματικό).

Επιπλέον, αναλύονται τα αντικειμενικά χαρακτηριστικά ενός χρώματος που σχετίζονται με το ερέθισμα: α) φωτομετρικά μεγέθη, που μετρούν την ποσότητα φωτός η οποία εκπέμπεται, β) θερμοκρασία χρώματος, που καθορίζει αν ένα χρώμα είναι «θερμό» (κίτρινο, κόκκινο) ή «ψυχρό» (μπλε, πράσινο), και γ) μήκη κύματος, που αντιστοιχούν στις συνιστώσες ακτινοβολίες, οι οποίες καθορίζουν τα βασικά χρώματα.

Προτείνεται ως δραστηριότητα η δημιουργία πίνακα που να αποτυπώνει την αλληλεπίδραση υποκειμενικών και αντικειμενικών χαρακτηριστικών ενός χρώματος, όπως π.χ. την επίδραση της θερμοκρασίας χρώματος στον κορεσμό ή τις μεταβολές της φωτεινότητας υπό διαφορετικές συνθήκες φωτισμού.

2.1.E.7 | ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΑΙ ΥΣΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΧΡΩΜΑΤΩΝ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τα οπτικά φαινόμενα που προκύπτουν από την αλληλεπίδραση των χρωμάτων. Αναδεικνύεται πώς αυτά επηρεάζουν την οπτική αντίληψη και συμβάλλουν στη δημιουργία έντονων χρωματικών εντυπώσεων. Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν την ικανότητα να αναγνωρίζουν και να εφαρμόζουν τα φαινόμενα της σύγχρονης και υστερογενούς αντίθεσης στη δημιουργία οπτικών έργων, ενισχύοντας τη δυναμική και την αποτελεσματικότητα της οπτικής επικοινωνίας.

Αρχικά, εξετάζεται το φαινόμενο της σύγχρονης αντίθεσης, όπου ένα χρώμα με μεγάλη λαμπρότητα, όταν βρίσκεται δίπλα σε ένα χρώμα με μικρότερη λαμπρότητα, φαίνεται ακόμα πιο λαμπερό (και το αντίστροφο). Επιπλέον, μελετάται η περίπτωση κατά την οποία βάζουμε μια έγχρωμη επιφάνεια δίπλα σε μια αχρωματική και τότε δημιουργείται η εντύπωση ότι η τελευταία αποκτά το συμπληρωματικό χρώμα της πρώτης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο δίσκος του Helmholtz, ο οποίος μπορεί να αξιοποιηθεί ως άσκηση μέσω λογισμικού δημιουργίας κινούμενης εικόνας, προσφέροντας πρακτική κατανόηση της σύγχρονης αντίθεσης. Εξετάζεται, επίσης, το φαινόμενο της υστερογενούς αντίθεσης, όπου ένα χρώμα συνεχίζει να επηρεάζει την οπτική αντίληψη ακόμα και αφού έχει απομακρυνθεί από το οπτικό πεδίο, δημιουργώντας ένα είδωλο συμπληρωματικού χρώματος σε ουδέτερη επιφάνεια (αρνητικό μετείκασμα). Τέλος, διερευνώνται οι ψυχολογικές και φυσιολογικές επιδράσεις αυτών των φαινομένων και ο τρόπος με τον οποίο επηρεάζουν την αισθητική αντίληψη του θεατή. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη σύνδεση μεταξύ χρωμάτων και συναισθημάτων.

Προτείνεται ως δραστηριότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες να πειραματιστούν σε ομάδες με τη χρήση έγχρωμων χαρτιών, προκειμένου να παρατηρήσουν τα φαινόμενα της σύγχρονης και της υστερογενούς αντίθεσης και, στη συνέχεια, να εξετάσουν και να σχολιάσουν επιλεγμένα παραδείγματα αυτών των φαινομένων σε έντυπες και διαδικτυακές εφαρμογές.

2.1.E.8 | ΧΡΩΜΑΤΙΚΑ ΜΟΝΤΕΛΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΧΡΩΜΑΤΩΝ

Η μαθησιακή υποεπάρκεια εξετάζει τις βασικές αρχές και τις θεωρίες που διέπουν τα χρωματικά μοντέλα, καθώς και τη σημασία τους στις εκτυπώσεις και τα πολυμέσα. Σκοπός της υποεπάρκειας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εξοικειωθούν με τα διάφορα χρωματικά συστήματα και να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις για την κατάλληλη εφαρμογή τους, ανάλογα με τις ανάγκες των οπτικών έργων που δημιουργούν.

Αρχικά, εξετάζονται τα πιο διαδεδομένα χρωματικά μοντέλα όπως το RGB (Red, Green, Blue), που χρησιμοποιείται κυρίως για αναπαραγωγή χρωμάτων σε ψηφιακές οθόνες μέσω της προσθετικής μεθόδου, και το CMYK (Cyan, Magenta, Yellow, Key/Black), που εφαρμόζεται στις εκτυπώσεις μέσω της αφαιρετικής μεθόδου, σε σύγκριση με το παραδοσιακό μοντέλο RYB (Red, Yellow, Blue) της ζωγραφικής. Εξετάζονται, επίσης, παραστάσεις μοντέλων όπως ο χρωματικός κύβος του RGB ή/και του CMY(K), καθώς και το σύστημα Munsell που βασίζεται σε τρία χαρακτηριστικά: απόχρωση (hue), κορεσμός (chroma) και φωτεινότητα (value). Στη συνέχεια, αναλύεται το χρωματικό μοντέλο Lab (CIELAB), το οποίο προσφέρει έναν ολιστικό τρόπο προσδιορισμού των χρωμάτων επιτρέποντας την ακριβέστερη αναπαραγωγή τους σε διάφορες συσκευές. Εξετάζεται, παράλληλα, ο ρόλος του χρωματικού διαγράμματος CIE (Commission Internationale de l'Éclairage), το οποίο θέτει πρότυπα για τη μέτρηση και την περιγραφή των χρωμάτων. Παρουσιάζονται, επίσης, τα μοντέλα HSB (Hue, Saturation, Brightness) και HSV (Hue, Saturation, Value), που χρησιμοποιούνται ευρέως σε λογισμικά γραφικών για την εύκολη επιλογή και επεξεργασία των χρωμάτων. Τέλος, εξηγείται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες η σημασία των χρωματικών προφίλ (π.χ. ICC) και των εργαλείων διαχείρισης χρωμάτων, όπως είναι τα χρωματόμετρα/φασματοφωτόμετρα, για τη διασφάλιση ακριβούς χρωματικής απόδοσης σε διαφορετικές συσκευές.

Προτείνεται ως δραστηριότητα ο υπολογισμός των τιμών βασικών και συμπληρωματικών χρωμάτων, βάσει του χρωματικού κύβου στα χρωματικά μοντέλα RGB και CMY(K).

2.1.E.9 | ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΧΡΩΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΥΛΙΚΟΥ-ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ

Η εν λόγω μαθησιακή υποεπάρκεια εξετάζει τεχνικές και μεθόδους που εφαρμόζονται για τη διασφάλιση της συνέπειας και της ακρίβειας των χρωμάτων σε διαφορετικές συσκευές και μέσα, όπως οθόνες, εκτυπωτές, ψηφιακές πλατφόρμες. Σκοπός της υποεπάρκειας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εξοικειωθούν με τις αρχές διαχείρισης χρώματος, αναπτύσσοντας γνώσεις και δεξιότητες για την επίλυση προβλημάτων που σχετίζονται με τη χρωματική αναντιστοιχία μεταξύ οθονών και εκτυπώσεων.

Αρχικά, εξετάζονται οι βασικές έννοιες διαχείρισης χρωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των χρωματικών χώρων και των προτύπων αναπαραγωγής, οι αρχές της χρωματικής βαθμονόμησης και η χρήση προφίλ χρώματος (ICC profiles), για τη διασφάλιση της ακρίβειας της χρωματικής αναπαραγωγής. Αναλύονται οι διαδικασίες βαθμονόμησης (calibration) οθονών, σαρωτών και εκτυπωτών για την εξασφάλιση αρμονίας μεταξύ τους, καθώς και ο ρόλος των λογισμικών διαχείρισης χρώματος (color management) στην προσαρμογή της εμφάνισης των χρωμάτων. Στη συνέχεια, αναλύονται και συγκρίνονται τα χρωματικά μοντέλα που χρησιμοποιούνται στις συσκευές, όπως RGB στις οθόνες και CMYK στους εκτυπωτές, με έμφαση στις δυνατότητες και τους περιορισμούς κάθε μοντέλου, καθώς και οι διαφορές μεταξύ των συσκευών στον τρόπο αναπαραγωγής των χρωμάτων, αλλά και οι προκλήσεις που προκύπτουν κατά την εκτύπωση ή την προβολή πολύπλοκων γραφικών και φωτογραφιών.

Προτείνεται ως δραστηριότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εργαστούν σε ομάδες και να μετατρέψουν ψηφιακές εικόνες σε διαφορετικά χρωματικά μοντέλα μέσω λογισμικών επεξεργασίας εικόνας. Επίσης, να συγκρίνουν το οπτικό αποτέλεσμα διερευνώντας τον τρόπο με τον οποίο η φωτεινότητα της οθόνης και οι συνθήκες φωτισμού στο περιβάλλον επηρεάζουν την εμφάνιση των χρωμάτων, καταγράφοντας παρατηρήσεις και συμπεράσματα.

2.1.E.10 | ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΧΡΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΧΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΠΑΛΕΤΩΝ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τις μεθόδους και τα πρότυπα που χρησιμοποιούνται για τον καθορισμό και την τυποποίηση των χρωμάτων. Εξετάζει, επίσης, τις διαδικασίες και τις τεχνικές για τη δημιουργία ισορροπημένων και λειτουργικών χρωματικών παλετών. Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να μάθουν τα διεθνή πρότυπα τυποποίησης χρωμάτων και τις διαδικασίες που ακολουθούνται για την πιστή αναπαραγωγή τους. Παράλληλα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναπτύσσουν δεξιότητες για τη δημιουργία και τη διαχείριση χρωματικών παλετών, κατανοώντας τη σημασία της σωστής επιλογής χρωμάτων στον οπτικό σχεδιασμό και δίνοντας έμφαση στη δημιουργία λειτουργικών και οπτικά ελκυστικών χρωματικών παλετών.

Αρχικά, εξετάζονται πρότυπα όπως CMYK, RGB, και συστήματα, όπως Pantone, Munsell και NCS, που εξασφαλίζουν την ομοιομορφία και τη συνεργασία μεταξύ δημιουργών και παραγωγών. Στη συνέχεια, μελετάται η ανάλυση χρωματικών μοντέλων, η χρήση λογισμικών και εργαλείων όπως Coolers, Adobe Color, Paletton, ColorSpace κ.ά. καθώς και η εφαρμογή αρχών, όπως η χρωματική αρμονία, η αντίθεση και η ισορροπία. Αναλύονται οι προκλήσεις που προκύπτουν από τη μεταφορά χρωμάτων μεταξύ φυσικών και ψηφιακών μέσων και δίνεται έμφαση στις επιπτώσεις του φωτισμού του περιβάλλοντος στην αντίληψη των χρωμάτων. Έμφαση δίνεται, επίσης, στην πιστότητα, τη συνέπεια και τη λειτουργικότητα των έργων σε τομείς όπως η διαφήμιση, η εκτύπωση και η ψηφιακή απεικόνιση.

Προτείνεται ως δραστηριότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες να δημιουργήσουν ανά ομάδες χρωματικές παλέτες χρησιμοποιώντας λογισμικά όπως το Adobe Color, το Colors ή άλλο, και να τις εφαρμόσουν σε διαφορετικά σενάρια σχεδιασμού, π.χ. λογότυπα, αφίσες ή ιστοσελίδες, εξετάζοντας την αποτελεσματικότητα των χρωματικών επιλογών για να κατανοήσουν την επίδραση των χρωμάτων στη συνοχή, τη λειτουργικότητα και την αισθητική κάθε έργου.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Goethe, J. W. (1970). *Theory of Colours*. Cambridge, Massachusetts, USA: MIT Press Ltd.
2. Σταθάκης, Κ., Ελευθεριάδης, Ι. & Αντωνιάδης, Κ. (2002). *Η Τέχνη και η Επικοινωνία στις Γραφικές Τέχνες. Χρώμα* (τόμος Γ΄). Πάτρα: Εκδόσεις ΕΑΠ.
3. Πολίτης, Α. & Γεωργιάδου, Ε. (2019). *Χρώμα & Χρωματική διαχείριση. Παράλληλα κείμενα*. Πάτρα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Συμπληρωματικές

1. Wong, W. (1998). *Αρχές σχεδίασης με χρώμα. Ψηφιακή Σχεδίαση* (μτφρ. Τ. Πολίτης). Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
2. Βρυωνάκης, Ν. (2008). *Διαχείριση χρώματος στις γραφικές τέχνες (Color management in print media and graphic arts)*, [Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, ΕΑΠ]. Πάτρα Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Ανακτήθηκε στις 14 Μαΐου 2025 από: <https://apothesis.eap.gr/archive/item/75490>

2.1.ΣΤ • ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΙΚΟΝΑ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Εισαγωγή στην ψηφιακή εικόνα» εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές έννοιες και την επεξεργασία μιας ψηφιακής χαρτογραφικής εικόνας (bitmap). Αφορά τις διαδικασίες επεξεργασίας μιας ψηφιακής εικόνας, που περιλαμβάνουν αλλαγή στη μορφή και την αρχική κατάστασή της με στόχο τη βελτίωση αφενός αισθητικά ως προς την καλλιτεχνική της αξία και αφετέρου ως προς τα τεχνικά χαρακτηριστικά της (τύπος αρχείου, μέγεθος, ανάλυση, χρωματικό μοντέλο, βάθος χρώματος, χρωματική ισορροπία, απομάκρυνση ανεπιθύμητων εικονοστοιχείων, αποκατάσταση προβληματικών περιοχών κ.ά.). Ως προς το περιεχόμενο της μαθησιακής ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να ανατρέξουν σε ένα σύγγραμμο ιστορικό της εφεύρεσης της φωτογραφίας μέχρι την εποχή της ανάπτυξης της ψηφιακής εικόνας. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται θέματα που αφορούν τη χρήση των

βασικών εντολών ενός λογισμικού επεξεργασίας εικόνας, καθώς και εργαλείων μέσω των οποίων επιτυγχάνεται η βελτίωση της ποιότητας, όπως είναι οι ρυθμίσεις τονικών και χρωματικών αντιθέσεων, η αφαίρεση ανεπιθύμητων στοιχείων ή/και η προσθήκη στοιχείων που καθιστούν πληρέστερο το επιθυμητό μήνυμα της εικόνας. Παράλληλα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες επεξεργάζονται μια εικόνα μέσω επιπέδων, συνθέτουν νέες ψηφιακές εικόνες με μοντάζ ολόκληρων εικόνων ή μέρους αυτών, προσθέτουν σχήματα, χρώματα και τυπογραφικούς χαρακτήρες, και αποθηκεύουν τα αρχεία των εικόνων σε αρχικό, τελικό, αλλά και επεξεργάσιμο τύπο αρχείου, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα μελλοντικής επεξεργασίας.

Η μαθησιακή ενότητα πραγματοποιείται σε εργαστήριο εφαρμογών πληροφορικής, βάσει των προδιαγραφών του Οδηγού Κατάρτισης (Μέρος Γ2).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Περιγράφουν τις βασικές έννοιες που αφορούν τη λήψη και την επεξεργασία ψηφιακών χαρτογραφικών εικόνων,
- Περιγράφουν όλους τους δυνατούς τρόπους επιλογής από πολλαπλές πηγές μιας χαρτογραφικής ψηφιακής εικόνας,
- Περιγράφουν τα βασικά τεχνικά χαρακτηριστικά μιας ψηφιακής χαρτογραφικής εικόνας (μέγεθος, ανάλυση, βάθος χρώματος), καθώς και τη μορφή (δυναμικές-binary, γκρι επιπέδων-grayscale, έγχρωμες-colored),
- Μετατρέπουν με τη βοήθεια συσκευής σάρωσης (scanner) μια αναλογική εικόνα σε ψηφιακή, ρυθμίζοντας τα βασικά τεχνικά χαρακτηριστικά της,
- Περιγράφουν τις λειτουργίες των βασικών εργαλείων-εντολών των διαθέσιμων λογισμικών επεξεργασίας εικόνας,
- Δημιουργούν σε επίπεδα (Layers) ανοιχτές ή κλειστές διαδρομές,
- Ορίζουν σε μια ψηφιακή εικόνα βασικές ρυθμίσεις, όπως τύπο αρχείου, ανάλυση, βάθος χρώματος, μέγεθος εκτύπωσης κ.ά.,
- Τροποποιούν μια ψηφιακή εικόνα, ως προς τη θέση, τη γωνία, την κλίμακα, το μέγεθος ή/και την επιφάνεια προς κάθε κατεύθυνση,
- Βελτιώνουν τη χρωματική απόδοση μιας ψηφιακής εικόνας ρυθμίζοντας κατάλληλα την τονική και χρωματική αντίθεση, τη φωτεινότητα, την απόχρωση, τον κορεσμό κ.ά.,
- Διαχειρίζονται χρωματικά και τονικά μια ψηφιακή εικόνα μέσω του πλαισίου διαλόγου «Προσαρμογές» (Adjustments) σε πρόσθετα επίπεδα για εύκολη επαναφορά ή απόκρυψη των ρυθμίσεων,
- Τροποποιούν μια ψηφιακή εικόνα μέσω των πλαισίων διαλόγου: πινέλα (Brushes), χρώμα (Color), χρωματικά δείγματα (Swatches), χρωματικά στιλ (Styles), κανάλια (Channels), επίπεδα (Layers), μάσκες (Masks), διαδρομές (Paths), ιστορικό (History) κ.ά.,

- Σχεδιάζουν διαδρομές με καμπύλες Bézier για να τις χρησιμοποιήσουν ως μάσκες ή για τη δημιουργία κλειστών ή ανοιχτών διαδρομών ή για την αφαίρεση-αποκοπή μέρους μιας εικόνας κ.λπ.,
- Επαναφέρουν μια ψηφιακή εικόνα μετά από επεξεργασία σε προηγούμενη κατάσταση μέσω του παραθύρου (panel) ιστορικό (history),
- Συνθέτουν νέες ψηφιακές εικόνες με μοντάζ ολόκληρων ψηφιακών εικόνων ή μέρους αυτών, προσθήκη σχημάτων, χρωμάτων, τυπογραφικών χαρακτήρων κ.ά. μέσω επιπέδων (Layers),
- Οργανώνουν τα επίπεδα εργασίας σε ομάδες (layer groups), τα οποία μπορούν να μετακινούν μεμονωμένα ή ομαδικά, ορίζοντας σε κάθε επίπεδο διαφάνεια (transparency) αλλά και μίξεις επιπέδων,
- Αποθηκεύουν τις εργασίες σε φακέλους (folders), σε αρχικό, τελικό, αλλά και επεξεργάσιμο τύπο αρχείου (.psd) για τη δυνατότητα μελλοντικής επεξεργασίας.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Εικονοστοιχεία / Μορφότυποι ψηφιακών εικόνων / Επιλογή εικόνων / Σαρωτής (Scanner) / Εργαλεία επιλογής / Εξισορρόπηση ιστογράμματος / Εργαλεία αποκατάστασης / Επίπεδα (Layers) / Καμπύλες Bézier / Μάσκες περικοπής / Προσαρμογές (Adjustments) / Χρωματικά δείγματα.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (4), Σύνολο (4).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ
2	ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΙΚΟΝΩΝ ΓΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗ
3	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΕΝΟΥ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ
4	ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΕΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ
5	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΕΙΚΟΝΩΝ ΜΕ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ (ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ)
6	ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΜΕ ΕΠΙΠΕΔΑ (LAYERS)
7	ΚΑΜΠΥΛΕΣ ΒÉZIER-ΜΑΣΚΕΣ
8	ΧΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ
9	ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΣΧΗΜΑΤΟΣ-ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΘΕΣΗΣ ΕΙΚΟΝΩΝ
10	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ, ΕΞΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ ΑΡΧΕΙΩΝ ΣΥΝΘΕΤΩΝ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

Κείμενο αναφοράς

2.1.ΣΤ.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποτελεί εισαγωγή στις βασικές έννοιες που αφορούν τα τεχνικά χαρακτηριστικά και τις μορφές αρχείων των ψηφιακών τονικών εικόνων. Οι ψηφιογραφικές εικόνες (ή γραφικά bitmap) είναι εικόνες που αποθηκεύονται σε ψηφιακή μορφή, αποτελούνται από ένα πλέγμα από πεπερασμένα σε αριθμό εικονοστοιχεία (pixels) και αποθηκεύουν πληροφορίες για το χρώμα και τη θέση τους στην εικόνα. Η ψηφιακή εικόνα λειτουργεί ως φορέας πληροφορίας και ταυτόχρονα ως μέσο καλλιτεχνικής έκφρασης, συνδυάζοντας τεχνικά και αισθητικά στοιχεία. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν τη δομή των ψηφιακών εικόνων ράστερ, η οποία καθορίζει τον τρόπο εμφάνισής τους και επηρεάζει την ποιότητά τους. Βασικά χαρακτηριστικά της δομής είναι οι διαστάσεις, η ανάλυση, το μέγεθος αρχείου, το βάθος χρώματος, το χρωματικό μοντέλο και η μορφή αρχείου. Βασικές μορφές εικόνων που αναφέρονται είναι οι δυαδικές (mode bitmap), που αποτελούνται από δύο χρώματα, συνήθως μαύρο και άσπρο, οι εικόνες γκρι επιπέδων (grayscale), που έχουν αποχρώσεις του γκρι, και οι έγχρωμες (colored), που προσφέρουν ένα ευρύ φάσμα χρωμάτων. Οι μορφότυποι ή φορμά αρχείων, όπως JPEG, PNG, GIF, EPS, TIFF κ.λπ. αφορούν τον τρόπο με τον οποίο αποθηκεύονται οι πληροφορίες της εικόνας. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν τις διαφορές μεταξύ απωλεστικών και μη απωλεστικών τεχνικών συμπίεσης, καθώς και τις επιπτώσεις τους στην ποιότητα της εικόνας. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν τις εφαρμογές των εικόνων ράστερ στην εικονογράφηση, στον γραφικό σχεδιασμό, τη φωτογραφία κ.ά. με σκοπό την προβολή σε ψηφιακές συσκευές (οθόνες υπολογιστών, smartphone, tablet κ.ά.) ή την εκτύπωση σε έντυπα. Η επιλογή του κατάλληλου τύπου αρχείου επηρεάζει την ποιότητα, τη δυνατότητα επεξεργασίας και την απόδοση της εικόνας σε κάθε διαφορετικό μέσο.

Παρουσιάζεται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες, μέσα από σχετικά παραδείγματα, σύντομο ιστορικό από την εποχή της εφεύρεσης της φωτογραφίας έως την εποχή της ανάπτυξης της ψηφιακής εικόνας. Προτείνεται ως πρακτική άσκηση ο χαρακτηρισμός δεδομένων ψηφιακών εικόνων κατά μέγεθος, ανάλυση και χρωματικό μοντέλο (με τη χρήση του κατάλληλου λογισμικού).

2.1.ΣΤ.2 | ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΙΚΟΝΩΝ ΓΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η επιλογή εικόνων ή φωτογραφιών για αυτόνομη χρήση ή δημιουργική ενσωμάτωση σε μια εικονογράφηση προϋποθέτει τη χρήση κριτηρίων, ώστε να προσδιοριστεί η ποιότητα, η αξιοπιστία και η καταλληλότητα. Σκοπός της μαθησιακής υποενότητας είναι η διαχείριση της επιλογής εικόνων, με βάση αισθητικά και τεχνικά κριτήρια, από έγκυρες πηγές προέλευσης, καθώς και η μετατροπή αναλογικών εικόνων σε ψηφιακή μορφή με τη βοήθεια συσκευής σάρωσης. Η ορθή επιλογή εικόνας επηρεάζει άμεσα

το τελικό αποτέλεσμα μιας σύνθεσης, καθώς κάθε στοιχείο φέρει νοηματικό και συναισθηματικό φορτίο που συμβάλλει στην αισθητική και λειτουργική αρτιότητα του έργου στο οποίο θα ενταχθεί. Τα αισθητικά κριτήρια αφορούν τον εικονογραφικό πλούτο της εικόνας, όπως πρωτότυπη σύνθεση, χρωματική αρμονία, αντίθεση, εφέ, εμφανές κύριο θέμα και οπτική ισορροπία (πρώτο πλάνο, κύριο θέμα και βάθος πεδίου). Τα τεχνικά κριτήρια ποιότητας και αρτιότητας της εικόνας εξασφαλίζουν ότι η εικόνα είναι καθαρή, αποδοτική και αισθητικά ευχάριστη για τον θεατή (απόδοση λεπτομέρειας και χρωμάτων, εστίαση, περιθώριο δυναμικού εύρους, επαρκής ανάλυση και άλλες παράμετροι). Αν η ποιότητα είναι υψίστης σημασίας, επιλέγονται μορφές χωρίς απώλειες π.χ. TIFF, για περιορισμένο αριθμό χρωμάτων επιλέγονται JPG ή GIF και για διαφάνεια PNG.

Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τον τρόπο να κάνουν επιλογή εικόνων/φωτογραφιών με βάση την πηγή προέλευσης, όπως εικόνες ελεύθερης χρήσης από ψηφιακά αποθετήρια, αναζήτηση από το Διαδίκτυο με εξασφάλιση παραχώρησης δικαιωμάτων χρήσης, φωτογραφικές λήψεις, επαγγελματικές φωτογραφήσεις κ.ά. Αν πρόκειται για αναλογικές εικόνες, για να τις μετατρέψουμε σε ψηφιακές γίνεται χρήση σαρωτή (scanner), ρυθμίζοντας την ανάλυση, το χρωματικό μοντέλο και τον τύπο αποθήκευσης.

Προτείνεται αναζήτηση σε διαφορετικές πηγές στο Διαδίκτυο και εισαγωγή εικόνων δεδομένης θεματολογίας με τη χρήση λίστας ελέγχου (checklist) αισθητικών και τεχνικών κριτηρίων και την καταγραφή παρατηρήσεων. Τέλος, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να σαρώσουν τυπωμένα πρότυπα εικόνων που θα τους δοθούν, ρυθμίζοντας τα τεχνικά χαρακτηριστικά τους.

2.1.ΣΤ.3 | ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΕΝΟΥ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ασχολούνται με τις λειτουργίες των βασικών εργαλείων, των μενού και των διατάξεων του χώρου εργασίας του λογισμικού ψηφιακής επεξεργασίας εικόνων, με στόχο την επεξεργασία και τον χειρισμό της εικόνας. Επιπλέον, διδάσκονται τη σημασία της προσαρμογής των πάνελ και των μενού, ώστε να υπάρχει ευκολότερη πρόσβαση στα εργαλεία για την ταχύτερη εκτέλεση των εργασιών. Όσον αφορά την εργαλειοθήκη, η υποενότητα αρχικά καλύπτει την εκμάθηση εργαλείων επιλογής, κοπής, αποκατάστασης, ζωγραφικής, κειμένου, καθώς και τη δημιουργία περιβάλλοντος προσανατολισμένου στις προτιμήσεις των χρηστών και τις σχετικές συντομεύσεις του πληκτρολογίου, με σκοπό τη βέλτιστη παραγωγικότητα. Στόχος της μαθησιακής υποενότητας είναι η εξοικείωση με τη δομή του περιβάλλοντος εργασίας, ώστε να ενισχυθεί η αυτονομία των εκπαιδευόμενων και να διευκολυνθεί η εστίαση στην καλλιτεχνική δημιουργία χωρίς τεχνικά εμπόδια.

Στη συνέχεια, γίνεται εκτενής αναφορά στα εργαλεία επιλογής με τα οποία οι εκπαιδευόμενοι/-ες επιλέγουν ένα τμήμα της εικόνας ώστε να προβούν σε περεταί-

ρω επεξεργασία της για βελτιώσεις, αλλαγές, μετακινήσεις κ.ά. Ενδεικτικά εργαλεία επιλογής είναι: Marquee Tool για την επιλογή απλών γεωμετρικών περιοχών, εργαλείο λάσο (Lasso) για την επιλογή με ελεύθερο χέρι ακανόνιστων περιοχών, Quick Selection Tool για τμήμα εικόνων με γρήγορη πινελιά, Magic Wand Tool για περιοχές με βάση την ομοιότητα χρώματος, εργαλείο πένας (Pen Tool) για σύνθετες επιλογές με ακριβή έλεγχο, γρήγορη μάσκα (Quick Mask) για πρόχειρες επιλογές κ.ά. Η κατανόηση της λειτουργίας κάθε εργαλείου ενδυναμώνει την ικανότητα παρέμβασης σε συνθέσεις εικόνων και την ευελιξία τροποποίησής τους. Τέλος, εξετάζονται οι προτιμήσεις ρυθμίσεων, όπως το εύρος επιλογής, το μαλάκωμα των άκρων της επιλογής (Feathering), η διαμόρφωση επιλογής για μεγαλύτερο έλεγχο, η διαχείριση μασκών κ.ά. Η ορθή χρήση των ρυθμίσεων αυτών επιτρέπει τη φυσική ενσωμάτωση αλλαγών χωρίς να αλλοιώνεται η συνοχή της εικόνας.

Ως άσκηση προτείνεται η μετακίνηση ορισμένων περιοχών σε δεδομένη εικόνα, ώστε να δημιουργηθεί νέα εμφάνιση. Σε αυτό το αρχικό στάδιο, βοηθάει ένα υπόδειγμα καθοδήγησης ώστε να εξοικειωθούν οι εκπαιδευόμενοι/-ες με τις ζητούμενες ρυθμίσεις εργαλείων.

2.1.ΣΤ.4 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΕΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα διδάσκονται οι βασικές εργασίες που απαιτούνται για την προετοιμασία μιας ψηφιακής εικόνας προς εκτύπωση, όπως και η ανάπτυξη των τεχνικών για την προσαρμογή της ισορροπίας των χρωμάτων σε μια ψηφιακή εικόνα ή σε επιλεγμένες περιοχές της. Σκοπός της ενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κατανοήσουν τις βασικές τεχνικές επεξεργασίας ψηφιακών εικόνων, που θα τους επιτρέπουν να προσαρμόζουν τις δημιουργίες τους για εκτύπωση, Διαδίκτυο, διαφημιστικά μέσα και εκδόσεις. Η δυνατότητα ελέγχου και διόρθωσης εικόνων και χρωμάτων αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της σύγχρονης ψηφιακής εικονογράφησης, επηρεάζοντας το τελικό αισθητικό και εκτυπωτικό αποτέλεσμα.

Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τις τεχνικές για την εκτέλεση των απαραίτητων εργασιών μετατροπής του χρωματικού μοντέλου (RGB, CMYK, Lab, Grayscale, Index), προσαρμογής του μεγέθους (πλάτος Χ ύψος) και ρύθμισης της ανάλυσης (ppi). Στη συνέχεια, γίνεται εκτενής αναφορά στις συνήθεις τεχνικές για την προσαρμογή της ισορροπίας των χρωμάτων με εξισορρόπηση ιστογράμματος (histogram), τις ρυθμίσεις των χρωματικών καναλιών (curves, levels), της αντίθεσης (contrast), του τόνου (hue), του κορεσμού (saturation) και της φωτεινότητας (brightness). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται με αυτές τις τεχνικές τη σημασία της διατήρησης της λεπτομέρειας και της υφής κατά την επεξεργασία, καθώς και τις τεχνικές για την αποφυγή οπτικού θορύβου. Αξίζει να σημειωθεί πως τα σύγχρονα λογισμικά διαθέτουν αυτοματοποιημένες ενέργειες χρωματικών διορθώσεων, οι οποίες όμως ελέγχονται δύσκολα και καλό είναι να αποφεύγονται. Τέλος, γίνεται αναφορά στην αποφυγή της υπερβολικής επεξεργασίας (over-processing), καθώς και στη

χρήση των πάνελ ιστορικού (history), περιήγησης (navigator), πληροφοριών (info) κ.ά. Η ορθολογική χρήση των εργαλείων και η αποφυγή παρεμβάσεων που μειώνουν τη φυσικότητα της εικόνας αποτελούν δείκτη ωριμότητας και τεχνικής δεξιοτήτας.

Προτείνεται σειρά ασκήσεων για την εφαρμογή των τεχνικών επεξεργασίας οι οποίες παρουσιάζονται στην παρούσα υποενότητα. Συνήθεις εφαρμογές της ισορροπίας χρωμάτων μπορεί να είναι η διόρθωση ανεπιθύμητων αποχρώσεων, η αυξομείωση της αντίθεσης και του κορεσμού, η εφαρμογή φωτογραφικών φίλτρων κ.ά. Μέσω της πρακτικής εφαρμογής, οι εκπαιδευόμενοι/-ές αναπτύσσουν την ικανότητα να προσαρμόζουν την εικόνα ανάλογα με τις απαιτήσεις του μέσου προβολής ή εκτύπωσης.

2.1.ΣΤ.5 | ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΕΙΚΟΝΩΝ ΜΕ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ (ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ)

Κατά τη διάρκεια αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται μια σειρά από λειτουργίες, μέσα από εργαλεία και εντολές, για την παρέμβαση (ρετούς) σε εικόνες, για την αποκατάσταση, την τροποποίηση ή τη διόρθωση ελαττωμάτων. Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κατανοήσουν τις βασικές τεχνικές βελτίωσης της εμφάνισης και του μετασχηματισμού των εικόνων για την απόδοση ρεαλισμού και αισθητικής. Ένας άλλος, δευτερεύων σκοπός είναι να μάθουν να αποκαθιστούν παλιές εικονογραφήσεις, σκίτσα ή πίνακες που έχουν υποστεί φθορές, διατηρώντας την αρχική τους αίσθηση και ενισχύοντας ταυτόχρονα την καθαρότητα και τη χρωματική τους απόδοση. Η ικανότητα αποκατάστασης εικόνων αποτελεί απαραίτητη δεξιότητα για τους εικονογράφους, που καλούνται να διαχειριστούν ιστορικό ή αρχαιακό υλικό ή να επιμεληθούν την ψηφιακή ανανέωση οπτικού περιεχομένου. Η αποκατάσταση εικόνων ή φωτογραφιών μπορεί, σε αρκετές περιπτώσεις, να είναι μια περίπλοκη διαδικασία μετασχηματισμού, που απαιτεί συνδυασμό διαφορετικών λειτουργιών, όπως αντιγραφή εικονοστοιχείων δειγματοληψίας ή υφής, φωτισμού και διαφάνειας της εικόνας, σε συνδυασμό με τεχνικές χειροκίνητου ρετουσαρίσματος. Η διαδικασία απαιτεί ακρίβεια και γνώση των εργαλείων, ώστε να επιτύχει η παρέμβαση χωρίς να γίνεται αντιληπτή από τον θεατή και να διατηρείται η εικαστική ακεραιότητα του έργου.

Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν τα εργαλεία διόρθωσης-ρετούς (Retouching Tools), όπως το εργαλείο κλωνοποίησης (Clone Stamp Tool), το εργαλείο επούλωσης (Healing Brush Tool), το εργαλείο ξεθωριάσματος (Smudge Tool), το πινέλο επούλωσης κηλίδων (Spot Healing Brush Tool) κ.ά. Στη συνέχεια, διδάσκονται πώς να εκτελούν επεξεργασίες, όπως η αποκατάσταση κατεστραμμένων τμημάτων παλαιών φωτογραφιών, η ανάκτηση φωτισμού, η αφαίρεση οπτικού θορύβου και γρατσουνιών, η αφαίρεση σκισίματος, η αποκατάσταση αντίθεσης, το ακόνισμα λεπτομερειών, η «κάλυψη προσώπων» με pixel για αποφυγή αναγνώρισης, η μετατροπή φωτογραφιών σε ζωγραφικά έργα κ.ά. Επιπλέον, διδάσκονται τη σημασία της λεπτο-

μερους παρατήρησης και της υπομονής κατά τη διαδικασία ρετουσαρίσματος, ώστε να επιτυγχάνεται φυσικό και αρμονικό αποτέλεσμα.

Τέλος, γίνεται εκτενής αναφορά στις τεχνικές διόρθωσης αισθητικών προβλημάτων, όπως η αφαίρεση στιγμάτων ή σημαδιών σκόνης, η αφαίρεση ρυτίδων, η διόρθωση ατελειών του πορώδους δέρματος, η αλλαγή χρώματος μαλλιών κ.ά.

2.1.ΣΤ.6 | ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΜΕ ΕΠΙΠΕΔΑ (LAYERS)

Είναι γνωστό ότι η εργασία με επίπεδα (ή στρώσεις) σε ένα πρόγραμμα επεξεργασίας εικόνας είναι απαραίτητη για τη δημιουργία ψηφιακών συνθέσεων (κολάζ), την προσθήκη κειμένου σε μια εικόνα κ.ά. Μέσω αυτής της υποεπάρκειας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τα επίπεδα (layers), τα οποία προσφέρουν ευελιξία και έλεγχο, αφού επιτρέπουν να στοιβάζουμε διαφορετικά στοιχεία της σύνθεσης το ένα πάνω στο άλλο, όπως εικόνες, κείμενο, σχήματα, ενώ διατηρούνται παράλληλα οι μεμονωμένες ιδιότητές τους. Κάθε επίπεδο, δηλαδή, μπορεί να περιέχει διαφορετικά στοιχεία του σχεδίου, διευκολύνοντας την επεξεργασία και τον χειρισμό συγκεκριμένων τμημάτων χωρίς να επηρεάζεται η υπόλοιπη σύνθεση. Η σειρά των επιπέδων στην παλέτα Layers δείχνει και τη σειρά εμφάνισής τους στην εικόνα, δηλαδή το επίπεδο που εμφανίζεται στην κορυφή της παλέτας είναι και το κορυφαίο επίπεδο της εικόνας. Οι βασικές λειτουργίες και οι επιλογές επιπέδων που διδάσκονται στην υποεπάρκεια, περιλαμβάνουν τη δημιουργία ή την αντιγραφή και τη μετακίνηση επιπέδων, τη ρύθμιση της αδιαφάνειας, τη δημιουργία επιπέδων επεξεργασίας (adjustments, masks, style) κ.ά. Ειδικότερα, η επιλογή στιλ επιπέδων (layer style) και οι λειτουργίες ανάμειξης βοηθούν στην εφαρμογή των εφέ και στην προσαρμογή του τρόπου των εικονοστοιχείων (pixels) για δημιουργικό έλεγχο στην εμφάνιση ενός σχεδίου. Κατά τη διαδικασία, αναφέρονται οι πίπτουσες σκιές (drop shadows), οι λοξοτομές (bevels) κ.ά. Επίσης, η ομαδοποίηση επιπέδων βοηθά στην οργάνωση του χώρου εργασίας κατά τους μετασχηματισμούς και την εφαρμογή σε ένα ή πολλά επίπεδα ταυτόχρονα. Τέλος, εξετάζονται οι μάσκες επιπέδων (layer masks), για την απόκρυψη ή την αποκάλυψη τμημάτων ενός επιπέδου, καθώς και η επεξεργασία κειμένου.

Ως πρακτική εφαρμογή προτείνεται ατομική εργασία σχετικά με τη διαχείριση επιπέδων. Ενδεικτικά: να γίνει σύνθεση εικόνας με εισαγωγή εικόνων από άλλα αρχεία, τα οποία θα επεξεργαστούν οι εκπαιδευόμενοι/-ες ανά επίπεδο ως προς την κλιμάκωση (transform), τις ειδικές απομονώσεις (layer mask), τη ρύθμιση του χρώματος (adjustment layer) και τα εφέ (layer style).

2.1.ΣΤ.7 | ΚΑΜΠΥΛΕΣ ΒÉZIER-ΜΑΣΚΕΣ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπάρκεια οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται στη δημιουργία και τον χειρισμό διαδρομών, όπως είναι η καμπύλη Bézier και οι μάσκες απομόνωσης, που αποτελούν βασικά εργαλεία επεξεργασίας για σύνθεση εικόνων. Τα μονοπάτια (Paths) είναι διανυσματικές δια-

δρομές-σχήματα, που χρησιμοποιούνται στον σχεδιασμό προσαρμοσμένων σχημάτων, τη λεπτομερή δημιουργία μάσκας, την αποκοπή τμημάτων μιας εικόνας, τις επιλογές ακριβείας κ.ά.

Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τη χρήση του εργαλείου Pen για τη δημιουργία ανοιχτών ή κλειστών διαδρομών, ανάλογα με τον τρόπο σύνδεσης των σημείων έναρξης και λήξης. Η καμπύλη Bézier ορίζεται από μια σειρά σημείων ελέγχου: την αρχική και την τερματική θέση και τα μεσαία σημεία με κόμβους και λαβές χειρισμού. Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στη δημιουργία μιας διαδρομής ή καμπύλης Bézier, αφού επιλέξουμε το εργαλείο πένας (Pen Tool) και δημιουργήσουμε το πρώτο σημείο αγκύρωσης, και στη συνέχεια το επόμενο σημείο αγκύρωσης, πατώντας με το «ποντίκι» και σύροντας προς την κατεύθυνση που επιλέγουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες, οπότε εμφανίζονται γραμμές κατεύθυνσης και λαβές που διευκολύνουν τον χειρισμό της καμπύλης. Επιπλέον, εξετάζονται οι μάσκες επιπέδων και οι μάσκες περικοπής, βασικά εργαλεία που επιτρέπουν τον έλεγχο της ορατότητας και της εμφάνισης διαφορετικών στοιχείων σε μια εικόνα. Η απλή χρήση μάσκας αποθηκεύει την πληροφορία μιας περίπλοκης επιλογής, ώστε να είναι διαθέσιμη οποιαδήποτε στιγμή. Οι μάσκες επιπέδων (layer masks) είναι πρόσθετα κανάλια με πληροφορίες για το επισυναπτόμενο επίπεδο. Οι μάσκες επιπέδων λειτουργούν ως εικόνα σε κλίμακα του γκρι, που καθορίζει ποια μέρη ενός στρώματος είναι ορατά. Οι μαύρες περιοχές κρύβουν το στρώμα, ενώ οι λευκές το αποκαλύπτουν. Οι γκριζες περιοχές δημιουργούν διαφάνεια. Οι μάσκες περικοπής (clipping mask) περιορίζουν την ορατότητα ενός μέρους της εικόνας και επιτρέπουν ακριβή έλεγχο του σχήματος μιας διαδρομής ή ενός αντικειμένου.

Ως πρακτική άσκηση προτείνεται η επιλογή ενός ανομοιόμορφου μέρους με καμπύλη Bézier, σε δεδομένη εικόνα με ποικιλόχρωμο περιεχόμενο.

2.1.ΣΤ.8 | ΧΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν τις ενέργειες δια μέσου των οποίων τροποποιούν και διαχειρίζονται χρωματικά και τονικά μια ψηφιακή εικόνα. Στόχος της υποενότητας είναι να εξοικειωθούν στη χρήση των προσφερόμενων εργαλείων, ώστε να επιτύχουν αρμονία, αντίθεση ή άλλες χρωματικές σχέσεις στις εικόνες τους, ανάλογα με την καλλιτεχνική ή τη σχεδιαστική τους πρόθεση.

Αρχικά, με τη χρήση του πλαισίου διαλόγου «Προσαρμογές (Adjustments)», οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται πώς να τροποποιούν την εμφάνιση μιας εικόνας κάνοντας διάφορες επιλογές προσαρμογής, όπως ενδεικτικά: επίπεδα (levels), καμπύλες (curves), ισορροπία χρώματος (color balance), απόχρωση/κορεσμός (hue/saturation). Με το Selective Color τροποποιούν επιλεκτικά ένα από τα βασικά χρώματα, χωρίς να επηρεάζονται τα υπόλοιπα. Η ρύθμιση “Absolute” τροποποιεί το χρώμα σε απόλυτες τιμές, ενώ το “Relative” αλλάζει το κάθε χρώμα ως ποσοστό του συνόλου. Στη συνέ-

χεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται πώς να διαχειρίζονται πληροφορίες χρώματος με τα κανάλια (channels). Κάθε κανάλι αντιπροσωπεύει ένα βασικό χρώμα (π.χ. το κόκκινο, το πράσινο για το RGB), με στοχευμένες προσαρμογές και επιλογές. Το παράθυρο διαλόγου Χρώμα (Color) παρέχει πρόσβαση σε έναν επιλογέα χρωμάτων (color picker), επιτρέποντας στους χρήστες να επιλέγουν και να τροποποιούν χρώματα με διάφορους τρόπους, ενώ τα χρωματικά δείγματα (swatches) προσφέρουν μια βιβλιοθήκη προκαθορισμένων ή αποθηκευμένων χρωμάτων. Για την εφαρμογή πλακάτου χρώματος, χρησιμοποιείται συνήθως το εργαλείο κουβάς και η εντολή Fill με το χρώμα προσκηνίου. Για διαβαθμισμένο χρώμα, το εργαλείο Gradient με σταδιακή μετάβαση σε χρώματα μεταξύ προσκηνίου και παρασκηνίου. Αξίζει να σημειωθεί πως υπάρχουν σε βιβλιοθήκες με πληθώρα τυποποιημένων χρωμάτων και είδη Gradient, τα οποία μπορούμε να τα επιλέξουμε και να τα επεξεργαστούμε.

Για την εξοικείωση με τις χρωματικές ρυθμίσεις, προτείνεται ατομική ή ομαδική εργασία αρχικά με χρωματικές αλλαγές, χρησιμοποιώντας το μενού adjustments και το selective color, και στη συνέχεια, σε επιλεγμένες περιοχές, εφαρμογή νέου χρώματος με δεδομένα ποσοστά στο παράθυρο Color. Λόγω του εύρους του περιεχομένου της, προτείνεται η υποενότητα να διδαχθεί εκτεταμένα.

2.1.ΣΤ.9 | ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΣΧΗΜΑΤΟΣ-ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΘΕΣΗΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα «Προσαρμογή σχήματος-μεγέθους και ρυθμίσεις θέσης εικόνων» οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν τις μεθοδολογίες αλλαγής σχήματος, μεγέθους (image resizing) και τοποθέτησης εικόνων (positioning), με στόχο να εξοικειωθούν με τις βασικές τεχνικές, ώστε να αναπτύξουν την ικανότητα διαχείρισης και προσαρμογής εικόνων σύμφωνα με τις εκάστοτε απαιτήσεις, διατηρώντας την ποιότητα και τις αναλογίες της εικόνας.

Αρχικά, για να αλλάξουν το μέγεθος μιας εικόνας, αφού πρώτα την ξεκλειδώσουν από το background, διδάσκονται πώς να χρησιμοποιούν το εργαλείο μετασχηματισμού (Transform Tool), την επιλογή Scale για να διατηρήσουν την αναλογία διαστάσεων της εικόνας ή το Free Transform, για αλλαγή μεγέθους και σχήματος ταυτόχρονα. Ειδικότερα, μπορούν να αλλάξουν το μέγεθος μιας εικόνας στο Image Size, εισάγοντας τις επιθυμητές διαστάσεις στο πλαίσιο ελέγχου, διατηρώντας την ποιότητά της ως προς τον περιορισμό αναλογιών (constrain proportions). Το Move Tool, επίσης, μπορεί να εκτελέσει πολλές λειτουργίες, όπως μετακίνηση και περιστροφή αντικειμένων ή και αλλαγή διαστάσεων. Η προσαρμογή του καμβά με εντολή «μέγεθος καμβά» περιλαμβάνει είτε την επέκταση είτε τον περιορισμό μιας εικόνας εντός του χώρου εργασίας. Στη συνέχεια, για την τοποθέτηση εικόνων, εξηγείται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες η χρήση του εργαλείου μετακίνησης (Move Tool), με σκοπό την εύκολη μετακίνηση μέσα στον καμβά και την πρόσβαση σε πρόσθετες επιλογές, όπως αναστροφή (οριζόντια ή κατακόρυφα), ενώ για τη στοίχιση ακριβείας μαθαίνουν τις επιλογές στοίχισης και διανομής (align and distribute). Ο πίνακας align παρέχει πρό-

σθετες επιλογές για τη στοίχιση πολλαπλών επιπέδων ή αντικειμένων και ομοιόμορφη ή μη κατανομή. Τέλος, για χειροκίνητη τοποθέτηση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται πώς να χρησιμοποιούν τους χάρακες και τους οδηγούς για την ευθυγράμμιση αντικειμένων με ακρίβεια και τις επιλογές snapping (snap to grid, snap to guides κ.ά.). Για μικρές προσαρμογές στη θέση μιας εικόνας, διδάσκονται πώς να χρησιμοποιούν τα πλήκτρα βέλους με ώθηση της εικόνας κατά ένα pixel τη φορά.

Για πρακτική εξάσκηση προτείνεται η αναδιάταξη εικόνας στον χώρο εργασίας με αλλαγή καμβά, θέσης, κλίσης και μεγέθους.

2.1.ΣΤ.10 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ, ΕΞΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ ΑΡΧΕΙΩΝ ΣΥΝΘΕΤΩΝ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα επιδιώκει να δώσει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες βάσεις για τη δημιουργία, την εξαγωγή και την αποθήκευση αρχείων ψηφιακών εικόνων. Η δημιουργία αφορά το αισθητικό περιεχόμενο των εικόνων, η εξαγωγή το κατάλληλο είδος του αρχείου και η αποθήκευση τα μεταδεδομένα (metadata) και τον τύπο αρχείου. Τα metadata βελτιώνουν σημαντικά την οργάνωση και τον εντοπισμό των αρχείων, καθώς αποτελούν δομημένα δεδομένα που περιγράφουν και ταξινομούν τα αρχεία με σαφή και συστηματικό τρόπο. Μέσω αυτών είναι δυνατή η γρήγορη αναζήτηση αρχείων βάσει χαρακτηριστικών, όπως τίτλος, δημιουργός, ημερομηνία, τύπος αρχείου και λέξεις-κλειδιά, σύνθετοι συνδυασμοί πληροφοριών μεταδεδομένων.

Ως προς το αισθητικό μέρος των εικόνων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται να ακολουθούν στις συνθέσεις τους κανόνες της σύνθεσης, της ιεραρχίας και της οπτικής δυναμικής. Οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται είναι συνδυασμός εργαλείων, βοηθημάτων και εντολών, με στόχο την εξασφάλιση της ποιότητας τόσο στο αισθητικό όσο και στο τεχνικό μέρος των εικόνων. Η εξαγωγή των αρχείων πρέπει να εξυπηρετεί το μέσο δημοσίευσης. Εκτός από το εγγενές αρχείο, που συνήθως δεν είναι δημοσιεύσιμο (PSD κ.ά.), υπάρχουν αρχεία κατάλληλα για δημοσίευση στο Ίντερνετ (JPG, PNG κ.ά.), για εκτύπωση (TIFF, PDF, EPS κ.ά.), για κίνηση (Giff, MP4 κ.ά.) Τα metadata, ειδικά σε επαγγελματικές εργασίες, πρέπει να ακολουθούν συγκεκριμένο πρότυπο αποθήκευσης για τον άμεσο εντοπισμό τους και την τεκμηρίωση δημιουργικών επιλογών και διαδικασιών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες πειραματίζονται με εργαλεία και βοηθήματα που ήδη έχουν διδαχθεί. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται, επίσης, στην εφαρμογή της κατάλληλης ανάλυσης για τη διασφάλιση της ποιότητας της εικόνας σε διαφορετικά μέσα εκτύπωσης.

Ως πρακτική εργασία προτείνεται σύνθεση από διαφορετικά αρχεία. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ακολουθούν τους κανόνες σύνθεσης, χρησιμοποιώντας λεπτομερείς επιλογές, βελτιώσεις, εξομαλύνσεις ορίων, ανάδειξη φωτεινών περιοχών κ.ά. Τέλος, γίνεται αποθήκευση της εικόνας στην κατάλληλη μορφή για το Διαδίκτυο και τις εκτυπώσεις.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Ambrose, G. & Harris, P. (2006). *Basics design 04: image*. Lausanne: AVA Publishing.
2. Chavez, C. (2023). *Adobe Photoshop Βήμα προς Βήμα*. Αθήνα: Εκδόσεις Γκιούρδα.
3. Κολοκυθάς, Κ. (2015). *Ψηφιακά Μέσα στις Οπτικοακουστικές Τέχνες*. Αθήνα: ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Ανακτήθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2024 από: <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/3489>

Συμπληρωματικές

1. Kress, G. & Leeuwen, T. van (2010). *Η ανάγνωση των εικόνων. Η γραμματική του οπτικού σχεδιασμού*. Αθήνα: Εκδόσεις Επίκεντρο.
2. Σκαρπέλος, Γ. (2011). *Εικόνα και κοινωνία. Από την κοινωνική φωτογραφία στην οπτική κοινωνιολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.

2.2 • ΕΞΑΜΗΝΟ Β΄

2.2.A • ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΓΡΑΦΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Εφαρμογές Γραφικού Σχεδιασμού», συνέχεια της ενότητας «Αρχές Γραφικού Σχεδιασμού», αναφέρεται στη μεθοδολογία και στις τεχνικές σχεδιασμού έργων οπτικής επικοινωνίας. Περιλαμβάνει την «Ανάλυση» του προβλήματος μέσω σχετικής έρευνας και μελέτης δεδομένων και περιορισμών, τη «Σύνθεση» με τη σύλληψη της ιδέας, την επιλογή και την οργάνωση των επί μέρους στοιχείων σε ενιαίο σύνολο με εναλλακτικές προτάσεις και την «Αξιολόγηση», κατά την οποία επιλέγεται η πλέον κατάλληλη από τις εναλλακτικές σχεδιαστικές προτάσεις, η οποία θα χρησιμοποιηθεί είτε για εκτύπωση, είτε ως πολυμεσική εφαρμογή.

Ως προς το περιεχόμενο της μαθησιακής ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να ερευνήσουν προβλήματα οπτικής επικοινωνίας μέσω προσχεδίων στο χέρι, εναλλακτικών προτάσεων, κατάλληλων τροποποιήσεων και τελικής επιλογής μέσω αξιολόγησης (κυκλική διαδικασία), μετατρέποντας μια αρχική ιδέα σε μορφή προς εκτύπωση ή δημοσίευση στο Διαδίκτυο. Μελετούν, ακόμα, τη διαδικασία επανασχεδιασμού του σήματος-λογότυπου υπαρκτής εταιρείας, εφαρμόζοντας την καταλληλότερη πρόταση σε εταιρικά έντυπα (εταιρική ταυτότητα, διαφημιστική προβολή μέσω καταχωρίσεων, αφισών, τρίπτυχων, banners για προβολή στο Διαδίκτυο κ.ά.) και σχεδιάζουν τα σήματα-λογότυπα σειράς προϊόντων συγκεκριμένης εταιρείας, με εφαρμογή σε συσκευασίες τρισιδιάστατης μορφής. Επίσης, σχεδιάζουν βιβλία ή περιοδικά με συγκεκριμένες προδιαγραφές, στο πλαίσιο εφαρμογής καλών πρακτικών για τη βιωσιμότητα του περιβάλλοντος.

Η μαθησιακή ενότητα πραγματοποιείται σε εργαστήριο γραφικού σχεδιασμού, βάσει των προδιαγραφών του Οδηγού Κατάρτισης (Μέρος Γ2).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναγνωρίζουν, μέσω παρατήρησης, το σημαίνον και το σημαινόμενο μιας εικόνας,
- Δημιουργούν μακέτες ως σχεδιαστικές προτάσεις εντύπων ή ψηφιακών μέσων, καθορίζοντας κέντρα ενδιαφέροντος που καθοδηγούν το βλέμμα στην ανάγνωση προκαθορισμένου μηνύματος,
- Εφαρμόζουν την αφαιρετική διαδικασία, που οδηγεί στη δημιουργία μιας σχεδιαστικής ενότητας μέσω γραφικού σχεδιασμού,
- Αποδίδουν αφηρημένες έννοιες σε μορφή συμβόλων με αφαιρετική προσέγγιση,
- Προσδιορίζουν τα χαρακτηριστικά ενός πετυχημένου σήματος-λογότυπου,

- Συνδυάζουν σύμβολα, τυπογραφικούς χαρακτήρες και χρώματα με στόχο τη δημιουργία της οπτικής ταυτότητας (visual identity) μιας εταιρείας ή ενός προϊόντος,
- Ορίζουν την οργανωτική δομή, συνθέτοντας κατάλληλα τα συστατικά μέρη μιας εταιρικής ταυτότητας (corporate identity),
- Περιγράφουν τη διαδικασία σχεδιασμού εντύπων (ορισμός κατηγορίας εντύπου, τυπολογία σχεδιασμού, είδος εκτυπωτικού υποστρώματος, μέθοδος εκτύπωσης κ.ά.),
- Συνθέτουν ελκυστικές διατάξεις (layout) με συνδυασμό εικόνων, γραφικών και κειμένων, κάνοντας χρήση των απαιτούμενων τυπογραφικών σημάνσεων,
- Δημιουργούν νέες συνθέσεις χρησιμοποιώντας τυπογραφικούς χαρακτήρες, εικόνες και γραφικά στοιχεία, με γνώμονα τις βασικές αρχές της τυπογραφίας και της σύνθεσης,
- Επιλέγουν κατάλληλους τυπογραφικούς χαρακτήρες (γραμματοσειρές), βάσει των χαρακτηριστικών και της ανατομίας τους,
- Σχεδιάζουν την τρισδιάστατη μορφή της συσκευασίας ενός προϊόντος και το ανάπτυγμα-κοπτικό της,
- Αναγνωρίζουν την ανάγκη σχεδιασμού προϊόντων που δεν επιβαρύνουν το περιβάλλον,
- Αξιολογούν κριτικά ένα έργο γραφικού σχεδιασμού, προάγοντας τη σύνθετη και επαγωγική σκέψη,
- Συνεργάζονται για τη δημιουργία ομαδικών εργασιών (group projects).

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Γραφικός σχεδιασμός (Graphic design) / Οπτική επικοινωνία (Visual communication) / Οπτική αντίληψη (Virtual perception) / Σύνθεση και ανάλυση / Σήμα-λογότυπο / Οπτική ταυτότητα (Visual identity) / Εταιρική ταυτότητα (Corporate identity) / Αφαιρετική σχεδίαση / Σύνθεση, Layout / Ομάδα-στόχος (Target group) / Σχεδιασμός συσκευασίας προϊόντων / Πολυμεσικές εφαρμογές.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (4), Σύνολο (4).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΟΠΤΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ
2	ΟΠΤΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ: ΣΗΜΑΙΝΟΝ ΚΑΙ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕΝΟ
3	ΟΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ
4	Η ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ ΩΣ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΟΠΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
5	ΚΥΚΛΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΕΝΤΥΠΩΝ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΕΑ ΣΤΗΝ ΕΚΤΥΠΩΣΗ
6	ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ
7	ΟΠΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ
8	ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ
9	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
10	ΒΙΩΣΙΜΟΣ ΓΡΑΦΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ (SUSTAINABLE GRAPHIC DESIGN)

Κείμενο αναφοράς

2.2.A.1 | ΟΠΤΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ

Η μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στις βασικές αρχές, στις τεχνικές και στις διαδικασίες που διέπουν τη δημιουργία και την αποτελεσματική μετάδοση οπτικών μηνυμάτων στον γραφικό σχεδιασμό. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη σημασία της σύνθεσης και την αλληλεπίδραση των επιμέρους οπτικών στοιχείων, με στόχο τη δημιουργία λειτουργικών και αισθητικά ολοκληρωμένων έργων που επικοινωνούν με σαφήνεια και ακρίβεια. Σκοπός της υποενότητας είναι η ανάπτυξη δεξιοτήτων κριτικού σχεδιασμού και δημιουργικής προσέγγισης, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναλύουν προβλήματα, να αναγνωρίζουν περιορισμούς και να προτείνουν αποτελεσματικές σχεδιαστικές λύσεις που ανταποκρίνονται στις ανάγκες του εκάστοτε κοινού. Μέσω της εφαρμογής μεθόδων ανάλυσης και σύνθεσης, ενθαρρύνεται η δημιουργία οπτικών έργων που ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένους επικοινωνιακούς στόχους. Αρχικά, εξετάζεται η μελέτη μεθόδων παρατήρησης και ανάλυσης συνθέσεων, οι οποίες επιτρέπουν τη διερεύνηση προβλημάτων οπτικής επικοινωνίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη διαδικασία ανάπτυξης ιδεών, κατά την οποία οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται στη μελέτη και την ανάλυση των επιμέρους οπτικών στοιχείων, όπως είναι σύμβολα, γραφικά, εικόνες, χρώματα και τυπογραφικοί χαρακτήρες. Παράλληλα, εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο αυτά τα στοιχεία αλληλεπιδρούν για να δημιουργήσουν έργα που μεταδίδουν αποτελεσματικά το επιθυμητό μήνυμα στο κοινό.

Στο πλαίσιο της εργαστηριακής άσκησης, προτείνεται η μελέτη παραδειγμάτων οπτικής επικοινωνίας σε έντυπη ή ψηφιακή μορφή, όπως είναι τα σήματα-λογότυπα, τα διαφημιστικά έντυπα, οι συσκευασίες και τα ψηφιακά μέσα, τα οποία εξετάζονται και αναλύονται ως προς τις διαδικασίες σχεδιασμού τους, από τη σύλληψη της ιδέας

και την ανάλυση δεδομένων έως την τελική αξιολόγηση της σύνθεσης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν σε ομαδικές δραστηριότητες, στις οποίες ερευνούν έργα γραφικού σχεδιασμού που υπάρχουν ήδη, εντοπίζουν σχεδιαστικούς περιορισμούς και προτείνουν εναλλακτικές σχεδιαστικές λύσεις.

2.2.A.2 | ΟΠΤΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ: ΣΗΜΑΙΝΟΝ ΚΑΙ ΣΗΜΑΙΝΟΜΕΝΟ

Η μαθησιακή υποεπενότητα διερευνά τη σχέση μεταξύ των οπτικών συμβόλων και των εννοιών που μεταφέρουν, εστιάζοντας την προσοχή στην ερμηνεία εικόνων και γραφικών στοιχείων, καθώς και στον τρόπο με τον οποίο αυτά μεταδίδουν μηνύματα μέσω της μορφής τους. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη σημειολογική ανάλυση, ώστε να αναδειχθούν οι μηχανισμοί μέσω των οποίων οι οπτικές αναπαραστάσεις αποκτούν νόημα, επηρεάζοντας την αντίληψη του κοινού. Σκοπός της υποεπενότητας είναι να εφοδιάσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες με τις απαραίτητες δεξιότητες, ώστε να αναλύουν και να αξιολογούν τον τρόπο με τον οποίο τα οπτικά σύμβολα διαμορφώνουν την επικοινωνία. Μέσω της μελέτης της σημειολογίας, εξετάζουν τις δομές των οπτικών γλωσσών, εμβαθύνουν στην ερμηνεία των μηνυμάτων που μεταφέρουν εικόνες και σύμβολα και ενισχύουν την επικοινωνιακή τους αποτελεσματικότητα.

Αρχικά, αναλύονται οι αρχές της σημειολογίας και η ταξινόμηση των οπτικών συμβόλων και διερευνάται η σημασία τους στον γραφικό σχεδιασμό. Αναλύονται οι μηχανισμοί μέσω των οποίων οι εικόνες αποκτούν νόημα, καθώς και η αλληλεπίδραση μορφής και περιεχομένου στην οπτική επικοινωνία. Παράλληλα, εξετάζεται η σύνδεση των συμβόλων με πολιτισμικές και κοινωνικές αναφορές, προσφέροντας έτσι ένα ευρύτερο πλαίσιο κατανόησης του τρόπου με τον οποίο η οπτική επικοινωνία διαμορφώνεται από το ευρύτερο περιβάλλον. Μέσω επιλεγμένων έντυπων και ψηφιακών παραδειγμάτων, δίνοντας έμφαση στη διαδικασία κατανόησης της σχέσης μεταξύ σημαίνοντος (μορφή, σύμβολο) και σημαινόμενου (έννοια, περιεχόμενο), οι εκπαιδευόμενοι/-ες εστιάζουν την προσοχή τους στην ανάλυση οπτικών συνθέσεων, διερευνούν συμβολικές αναπαραστάσεις και εφαρμόζουν τεχνικές μετατροπής αφηρημένων εννοιών σε οπτικά σύμβολα.

Στο πλαίσιο της εργαστηριακής άσκησης, προτείνεται ο σχεδιασμός σήμανσης χώρων με στόχο τη δημιουργία λειτουργικών και κατανοητών συμβόλων που εξυπηρετούν συγκεκριμένες επικοινωνιακές ανάγκες (π.χ. ανάγκες νοσηλευτικού ιδρύματος, ανάγκες σχολικών εργαστηρίων κ.λπ.).

2.2.A.3 | ΟΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Η μαθησιακή υποεπενότητα εξετάζει τη σημασία της οπτικής επικοινωνίας στην ανάπτυξη και τη διαχείριση της εταιρικής ταυτότητας. Εστιάζεται στη δημιουργία ενός συνεκτικού και αναγνωρίσιμου οπτικού προφίλ, που αντικατοπτρίζει τις αξίες και την αποστολή μιας επιχείρησης. Αναλύει πώς τα οπτικά στοιχεία, δηλαδή τα ορατά στοιχεία που αντιπροσωπεύουν οπτικά ένα εμπορικό σήμα όπως το λογότυπο, οι χρωματι-

κές παλέτες, οι γραμματοσειρές και οι εικόνες, συμβάλλουν στη διαμόρφωση της δημόσιας εικόνας μιας εταιρείας. Σκοπός της υποεπνότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναπτύξουν δεξιότητες σχεδιασμού που θα τους επιτρέψουν να δημιουργούν αποτελεσματικά οπτικά στοιχεία για την εταιρική ταυτότητα (corporate identity).

Αρχικά, εξετάζονται οι βασικές αρχές του σχεδιασμού οπτικής και εταιρικής ταυτότητας (σήμα-λογότυπο, κάρτα, φάκελος), οι στρατηγικές δημιουργίας εταιρικής εικόνας (branding) και η σημασία της συνοχής στα οπτικά στοιχεία. Στη συνέχεια, αναλύονται οι διαδικασίες δημιουργίας σημάτων-λογότυπων και η εφαρμογή τους σε διάφορα μέσα επικοινωνίας, όπως εταιρικά έντυπα ή ψηφιακά μέσα, καθώς και σε συσκευασίες προϊόντων. Επιπλέον, μελετάται η συμβολή της οπτικής ταυτότητας στη διαφοροποίηση μιας εταιρείας από τους ανταγωνιστές και τη δημιουργία μιας συνεπούς και αναγνωρίσιμης εικόνας στην αγορά. Μέσω της μελέτης επιλεγμένων περιπτώσεων εταιρικής ταυτότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τη δυνατότητα να εφαρμόζουν τις θεωρητικές γνώσεις τους στην πράξη, ενισχύοντας τη δημιουργικότητά τους και την ικανότητά τους να επικοινωνούν αποτελεσματικά.

Στο πλαίσιο της εργαστηριακής άσκησης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες χωρίζονται σε ομάδες εργασίας και επιλέγουν υπαρκτή εταιρεία, της οποίας καλούνται να επανασχεδιάσουν την οπτική ταυτότητα. Μέρος του έντυπου και ψηφιακού υλικού, των συσκευασιών προϊόντων κ.λπ. προτείνεται να επανασχεδιαστεί σταδιακά στις επόμενες υποεπνότητες, στο πλαίσιο εκπόνησης ενός project.

2.2.A.4 | Η ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ ΩΣ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΟΠΤΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Αυτή η μαθησιακή υποεπνότητα εξετάζει τον ρόλο της τυπογραφίας ως βασικού στοιχείου της οπτικής επικοινωνίας και τον τρόπο με τον οποίο η επιλογή και η χρήση γραμματοσειρών επηρεάζουν την αισθητική και το μήνυμα μιας σύνθεσης. Η υποεπνότητα επικεντρώνεται, επίσης, στη διαδικασία ανάλυσης των τυπογραφικών στοιχείων και στο πώς αυτά συνδυάζονται για να δημιουργήσουν ελκυστικά και λειτουργικά γραφικά (layouts). Σκοπός της υποεπνότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναπτύξουν ικανότητες κριτικής σκέψης και δεξιότητες στη χρήση της τυπογραφίας, ώστε να επιλέγουν γραμματοσειρές με βάση την αισθητική και τη λειτουργική τους απόδοση. Αρχικά, εξετάζονται οι βασικές κατηγορίες γραμματοσειρών, τα χαρακτηριστικά τους και οι παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την επιλογή τους. Παράλληλα, αναλύεται η αλληλεπίδραση των τυπογραφικών χαρακτήρων με άλλα γραφικά στοιχεία για τη δημιουργία ισορροπημένων οπτικών συνόλων, ενώ παρουσιάζονται σύγχρονες τάσεις και τεχνικές. Ειδικότερα, διερευνώνται οι αρχές της αναγνωσιμότητας και οι κανόνες της τυπογραφικής ιεραρχίας που συμβάλλουν στη σωστή δόμηση ενός οπτικού συνόλου.

Μέσω επιλεγμένων παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ασκούνται στη χρήση διαφορετικών γραμματοσειρών, από την ανάλυση των χαρακτηριστικών τους (μορφή, βάρος, κλίμακα) έως τη σύνθεση ολοκληρωμένων οπτικών προτάσεων,

εστιάζοντας την προσοχή στην αναγνωσιμότητα και τη λειτουργικότητα της τυπογραφίας σε διαφορετικό σχεδιαστικό περιβάλλον.

Στο πλαίσιο της εργαστηριακής άσκησης, προτείνεται, ως συνέχεια του project, οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εφαρμόσουν το νέο σήμα-λογότυπο της επιλεγμένης εταιρείας, ολοκληρώνοντας τον σχεδιασμό της εταιρικής ταυτότητας (σήμα-λογότυπο, κάρτα, φάκελο), με ιδιαίτερη προσοχή στη διαχείριση των απαιτούμενων τυπογραφικών χαρακτήρων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξακολουθούν να εργάζονται ανά ομάδες και ο σχεδιασμός μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε με παραδοσιακές μεθόδους (στο χέρι σε χαρτομακέτα) είτε με τη χρήση λογισμικού και εκτύπωσης.

2.2.A.5 | ΚΥΚΛΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΕΝΤΥΠΩΝ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΕΑ ΣΤΗΝ ΕΚΤΥΠΩΣΗ

Η εν λόγω μαθησιακή υποεπένδυση εξετάζει τη διαδικασία ανάπτυξης ενός έντυπου έργου, από τη σύλληψη της αρχικής ιδέας έως την προετοιμασία για την παραγωγή. Αυτή η διαδικασία περιλαμβάνει τα στάδια έρευνας, ανάπτυξης ιδεών, προσχεδίων, διορθώσεων και τελικής μορφής, με προετοιμασία για εκτύπωση. Η διαδικασία χαρακτηρίζεται ως κυκλική, αφού επιτρέπει τη συνεχή αναθεώρηση και βελτίωση του έργου για την επίτευξη του καλύτερου δυνατού αποτελέσματος. Σκοπός της υποεπένδυσης είναι η εξοικείωση των εκπαιδευόμενων με την πολυδιάστατη διαδικασία σχεδιασμού των εντύπων και η κατανόηση της σημασίας της μεθοδικής προσέγγισης σε κάθε στάδιο. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη μεθοδική προσέγγιση κάθε φάσης, με στόχο την αποτελεσματική διαχείριση του έργου και την ενίσχυση της δημιουργικότητας των εκπαιδευόμενων.

Αρχικά, εξετάζονται οι τεχνικές έρευνας για τη δημιουργία ιδεών, η ανάπτυξη προσχεδίων, η εφαρμογή κατευθυντήριων γραμμών σύνθεσης και τυπογραφίας, καθώς και οι τεχνικές προδιαγραφές που απαιτούνται για την προετοιμασία ενός έργου προς εκτύπωση. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη σημασία των διορθώσεων και των κύκλων επανάληψης της διαδικασίας (όποτε απαιτείται), που συμβάλλουν στη βελτίωση του τελικού αποτελέσματος, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές απαιτήσεις του έργου και το κοινό στο οποίο απευθύνεται. Μέσω επιλεγμένων παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα προετοιμαστούν κατάλληλα ώστε να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους και να εφαρμόσουν τις τεχνικές που διδάχτηκαν στη δημιουργία και τη διαχείριση των δικών τους σχεδιαστικών έργων.

Στο πλαίσιο της εργαστηριακής άσκησης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, ως συνέχεια του project, εφαρμόζουν το νέο σήμα-λογότυπο της επιλεγμένης εταιρείας κάθε ομάδας σε προτάσεις-προσχέδια για διαφημιστικά έντυπα (καταχωρίσεις, αφίσες, πολύπτυχα), αφού μελετήσουν τις ανάγκες της επιλεγμένης εταιρείας και το κοινό στο οποίο απευθύνονται τα προϊόντα της.

2.2.A.6 | ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΩΘΗΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τη διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης οπτικών μηνυμάτων, τα οποία χρησιμοποιούνται στη διαφήμιση και στις προωθητικές καμπάνιες. Εστιάζεται στον ρόλο της οπτικής επικοινωνίας στη δημιουργία αποτελεσματικών μηνυμάτων που εξυπηρετούν εμπορικούς και επικοινωνιακούς στόχους, καθώς και στην ανάπτυξη δημιουργικών προτάσεων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς και των καταναλωτών. Η υποενότητα καλύπτει τις τεχνικές και τις στρατηγικές που εφαρμόζονται σε διαφημιστικές καταχωρίσεις, αφίσες, φυλλάδια, banners και άλλες προωθητικές εφαρμογές. Σκοπός είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναπτύξουν τις απαραίτητες δεξιότητες για τη δημιουργία και την εφαρμογή διαφημιστικών ιδεών, που μεταδίδουν αποτελεσματικά το μήνυμα ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας. Η υποενότητα στοχεύει στην ενίσχυση της δημιουργικής σκέψης και της ικανότητας των εκπαιδευομένων να διαμορφώνουν λύσεις που ανταποκρίνονται στους στόχους κάποιας διαφήμισης.

Αρχικά, εξετάζονται οι αρχές της διαφημιστικής επικοινωνίας, οι τεχνικές σύνθεσης ελκυστικών διατάξεων (layouts), οι στρατηγικές επιλογής και συνδυασμού εικόνων, γραφικών και κειμένων, καθώς και οι μέθοδοι δημιουργίας σύντομων διαφημιστικών μηνυμάτων (σλόγκαν) και άλλων προωθητικών μηνυμάτων. Στη συνέχεια, μελετώνται οι διαφορετικές μορφές και πλατφόρμες διαφήμισης, όπως η έντυπη, η ψηφιακή και η υπαίθρια διαφήμιση. Μέσω επιλεγμένων παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναπτύσσουν τις σχεδιαστικές τους ικανότητες, ενισχύοντας τη δημιουργικότητά τους στη διαμόρφωση διαφημιστικών λύσεων που εξυπηρετούν τις ανάγκες του πελάτη και του κοινού. Στο πλαίσιο της εργαστηριακής άσκησης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ολοκληρώνουν τις σχεδιαστικές προτάσεις τους βασιζόμενοι/-ες στα προσχέδια που ανέπτυξαν για διαφημιστικές μακέτες, προωθητικά έντυπα και άλλες σχετικές εφαρμογές της επιλεγμένης ή άλλης υπαρκτής εταιρείας. Έχοντας μελετήσει τις ανάγκες της εταιρείας στην προηγούμενη υποενότητα, προχωρούν στον τελικό σχεδιασμό ενσωματώνοντας την ανατροφοδότηση που έλαβαν μέσω ετεροπαρατήρησης.

2.2.A.7 | ΟΠΤΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τις αρχές και τις στρατηγικές δημιουργίας μιας οπτικής ταυτότητας που εκφράζεται μέσω της συσκευασίας προϊόντων. Εστιάζεται στη σχέση μεταξύ σχεδιασμού, μάρκετινγκ και αντίληψης των καταναλωτών, διερευνώντας τον τρόπο με τον οποίο η συσκευασία μπορεί να ενισχύσει την εικόνα ενός προϊόντος και να το διαφοροποιήσει στην αγορά. Παράλληλα, αναλύονται οι βασικές παράμετροι που καθορίζουν τη λειτουργικότητα, την αισθητική και τη βιωσιμότητα μιας συσκευασίας, καθώς και η ικανότητά της να δημιουργεί ισχυρές συναισθηματικές συνδέσεις με το κοινό. Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναπτύξουν τις δεξιότητες που απαιτούνται στον σχεδιασμό συσκευασιών οι οποίες συνδυάζουν λειτουργικότητα και αισθητική, ανταποκρίνονται στις ανάγκες

του καταναλωτή και ενσωματώνουν τις αρχές της οπτικής ταυτότητας. Η υποενότητα στοχεύει, επίσης, στην ενίσχυση της κριτικής σκέψης, της δημιουργικότητας και της ικανότητας λήψης αποφάσεων σε σχέση με τη σχεδίαση προϊόντων.

Ως προς το περιεχόμενο της υποενότητας, εξετάζονται οι διαφορετικοί τύποι συσκευασίας, τα υλικά και οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται, καθώς και οι ψυχολογικές και αισθητικές επιδράσεις τους στους καταναλωτές. Περιλαμβάνονται αναλύσεις σχετικά με το πώς τα χρώματα, τα εικαστικά, τα γραφικά, τα σχήματα και η τυπογραφία επηρεάζουν τη συμπεριφορά των αγοραστών, την αναγνωρισιμότητα του προϊόντος και την «αφοσίωση» στη μάρκα (brand). Επίσης, εξετάζονται ζητήματα ενσωμάτωσης πρόσθετων στοιχείων και τεχνολογιών, διαφοροποιώντας περαιτέρω το προϊόν από τον ανταγωνισμό.

Στο πλαίσιο της εργαστηριακής άσκησης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εργάζονται σε ομάδες και δημιουργούν πρωτότυπες συσκευασίες, σχεδιάζοντας το σήμα-λογότυπο του προϊόντος με τρόπο που να αντανakλά την ταυτότητα των προϊόντων της επιλεγμένης ή άλλης υπαρκτής εταιρείας, καθώς και το ανάπτυσμα της συσκευασίας. Εφαρμόζουν τεχνικές σχεδίασης, πειραματίζονται με υλικά και μεθόδους και διερευνούν την αποτελεσματικότητα της συσκευασίας σε διαφορετικά σενάρια αγοράς και κοινού στα οποία απευθύνονται.

2.2.A.8 | ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τη διαδικασία του συνεργατικού σχεδιασμού, εστιάζοντας την προσοχή στην ανάπτυξη και την αξιολόγηση εναλλακτικών προτάσεων για προϊόντα ή υπηρεσίες. Στο πλαίσιο αυτό, αναλύονται οι μέθοδοι και οι στρατηγικές που προάγουν την ομαδική εργασία και τη συμμετοχή όλων των μελών, επισημαίνοντας τη σημασία της συνεργασίας, της ανταλλαγής ιδεών και της κριτικής αξιολόγησης διαφορετικών προτάσεων για την επίτευξη καινοτόμων λύσεων. Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν δεξιότητες πιθανής μελλοντικής συνεργασίας σε πολυεπιστημονικές ομάδες, να μάθουν πώς να συνδυάζουν ποικίλες προσεγγίσεις και να επιλέγουν τις βέλτιστες λύσεις για συγκεκριμένα σχεδιαστικά προβλήματα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενισχύουν την ικανότητά τους να διαμορφώνουν κριτική σκέψη, να προτείνουν και να αξιολογούν διαφορετικές λύσεις, λαμβάνοντας υπόψη τη σκοπιμότητα, τους περιορισμούς και την αισθητική αξία κάθε πρότασης.

Αρχικά, εξετάζονται οι αρχές του συνεργατικού σχεδιασμού, οι τεχνικές καταιγιsmού ιδεών (brainstorming), η ανάλυση SWOT (strengths, weaknesses, opportunities, threats/δυνατά σημεία, αδύναμα σημεία, ευκαιρίες, απειλές) με την οποία μελετώνται τα δυνατά και αδύναμα σημεία μιας επιχείρησης, καθώς και οι μέθοδοι αξιολόγησης εναλλακτικών σχεδιαστικών λύσεων. Στη συνέχεια, εξετάζονται τα εργαλεία και οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για τη διαχείριση της συνεργατικής δημιουργικής διαδικασίας, καθώς και η αξιολόγηση διαφορετικών προτάσεων μέσω κριτηρίων

όπως η λειτουργικότητα, η καινοτομία και η συμβατότητα με τις ανάγκες του «πελάτη». Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη επικοινωνιακών δεξιοτήτων και στην αποτελεσματική λήψη αποφάσεων σε συνθήκες ομαδικής εργασίας.

Στο πλαίσιο της εργαστηριακής άσκησης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμμετέχουν σε ομαδικές δραστηριότητες ολοκληρώνοντας τις εργασίες που αφορούν τον σχεδιασμό διαφημιστικών εντύπων και συσκευασιών της εταιρείας που έχουν επιλέξει αρχικά ή κάποιας άλλης.

2.2.A.9 | ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τη σημασία του γραφικού σχεδιασμού στην παραγωγή έντυπων και ψηφιακών εκδόσεων, όπως βιβλία, περιοδικά και εφημερίδες. Αναλύει τον ρόλο της τυπογραφίας, της διάταξης περιεχομένου και των εικονογραφικών στοιχείων στη δημιουργία εκδόσεων που είναι ελκυστικές, λειτουργικές και προσαρμοσμένες στις ανάγκες του αναγνωστικού κοινού. Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κατανοήσουν τις τεχνικές και δημιουργικές απαιτήσεις του σχεδιασμού εκδόσεων, αποκτώντας δεξιότητες που σχετίζονται με τη δομή της σελιδοποίησης, την επιλογή γραμματοσειρών, τη χρήση εικόνων, την οργάνωση του περιεχομένου και τις ειδικές απαιτήσεις για κάθε είδος έκδοσης.

Αρχικά, εξετάζονται οι βασικές αρχές της σελιδοποίησης και της οπτικής ιεραρχίας, η χρήση πλέγματος (grid systems) και οι διαφορετικές προσεγγίσεις σχεδιασμού σε βιβλία, περιοδικά και εφημερίδες, η επιλογή και διαχείριση γραμματοσειρών, η εφαρμογή χρωματικών παλετών. Στη συνέχεια, εξετάζονται η ενσωμάτωση φωτογραφιών, εικονογραφήσεων και γραφικών στοιχείων, οι τεχνικές προδιαγραφές εκτύπωσης και ψηφιακής δημοσίευσης, καθώς και η προετοιμασία αρχείων με τις κατάλληλες ρυθμίσεις για διαφορετικά μέσα, όπως και οι σύγχρονες τεχνολογίες και το λογισμικό που χρησιμοποιείται στον εκδοτικό σχεδιασμό. Τέλος, γίνεται εκτενής αναφορά στις σύγχρονες τάσεις και τις τεχνολογικές εξελίξεις στον χώρο των εκδόσεων, όπως οι δυναμικές διατάξεις (responsive layouts) για ψηφιακές εκδόσεις και οι νέες μορφές τυπογραφίας που αξιοποιούν διαδραστικά στοιχεία.

Στο πλαίσιο της εργαστηριακής άσκησης, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να σχεδιάσουν σε ομάδες μια ολοκληρωμένη μακέτα κάποιας έκδοσης (βιβλίο, περιοδικό), που θα αφορά το ανάπτυγμα του εξωφύλλου και την εσωτερική διάταξη. Θα πειραματιστούν με διαφορετικές προσεγγίσεις σχεδιασμού, λαμβάνοντας υπόψη το είδος της έκδοσης, τους αναγνώστες ή χρήστες, το περιεχόμενο και τον τρόπο διάθεσής της.

2.2.A.10 | ΒΙΩΣΙΜΟΣ ΓΡΑΦΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ (SUSTAINABLE GRAPHIC DESIGN)

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τις αρχές και τις πρακτικές του σχεδιασμού, με γνώμονα τη βιωσιμότητα και τον σεβασμό προς το περιβάλλον. Τονίζει τη σημασία της υπεύθυνης χρήσης πόρων και της ελαχιστοποίησης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος κατά τον κύκλο ζωής ενός προϊόντος.

Σκοπός της υποενοότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναπτύξουν δεξιότητες σχεδιασμού που ενισχύουν τη βιώσιμη ανάπτυξη, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες της κοινωνίας, του περιβάλλοντος και της οικονομίας. Καλούνται να εξοικειωθούν με νέες τεχνολογίες, νέα υλικά και πρακτικές, που στηρίζουν τον οικολογικό σχεδιασμό διερευνώντας τρόπους μείωσης του ενεργειακού αποτυπώματος και των εκπομπών ρύπων. Αρχικά, εξετάζονται οι βασικές αρχές του βιώσιμου γραφικού σχεδιασμού, οι στρατηγικές επιλογής βιώσιμων υλικών και οι τεχνικές αξιολόγησης του περιβαλλοντικού αντίκτυπου των προϊόντων. Στη συνέχεια, μελετώνται καλές σχεδιαστικές πρακτικές, όπως επιλογή χαρτιού και χρωμάτων, επιλογή «φιλικής» εκτυπωτικής μεθόδου (π.χ. ψηφιακή ή περιορισμένου τираζ/οn demand) κ.ά. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην επιλογή φιλικών προς το περιβάλλον υποστρωμάτων, όπως ανακυκλωμένο χαρτί, βιοδιασπώμενα υλικά και οργανικά υποστρώματα (π.χ. χαρτί από φύκια ή γεωργικά υπολείμματα). Παράλληλα, αναλύονται τα βιώσιμα μελάνια, όπως π.χ. τα φυτικά, μελάνια με βάση το νερό ή το σογιέλαιο, που μειώνουν τη χρήση τοξικών χημικών και τις εκπομπές ρύπων. Τέλος, γίνεται αναφορά στις τάσεις της σύγχρονης βιομηχανίας που προάγουν τη βιωσιμότητα, όπως η κυκλική οικονομία.

Στο πλαίσιο της εργαστηριακής άσκησης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν σε ομάδες στρατηγικές επιλογής βιώσιμων υλικών και τεχνικές αξιολόγησης του περιβαλλοντικού αντίκτυπου των σχεδιαζόμενων προϊόντων της εταιρείας που έχει επιλεγεί αρχικά (ή κάποιας άλλης) και ολοκληρώνουν τον σχεδιασμό σειράς εντύπων και συσκευασιών, είτε στο πλαίσιο του αρχικού project είτε ανεξάρτητα.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Χαλεβελάκη, Μ. (2010). *Μια εισαγωγή στη Σημειολογία. Θεωρία και εφαρμογές*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
2. Coles, S. (2012). *The Anatomy of Type: A Graphic Guide to 100 Typefaces*. New York, New York: Harper Design.
3. Wheeler, A. & Meyerson, R. (2024). *Designing Brand Identity: A Comprehensive Guide to the World of Brands and Branding* (6th edition). USA: Wiley.

Συμπληρωματικές

1. Berger, J. (2011). *Η εικόνα και το βλέμμα* (μτφρ. Ε. Σταματοπούλου). Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
2. Γκούβη, Κ., Δημητριάδου, Λ., Καμπά, Ι. & Τσαμασλίδου, Β. (2000). *Γραφιστικές Εφαρμογές II – Γ΄ ΕΠΑ.Λ.* Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεις «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Σύνθεση και χρώμα» αναφέρεται στις αρχές και στους κανόνες οπτικής-εικαστικής απεικόνισης οποιουδήποτε θέματος με ελεύθερο χέρι, μολύβι και χρώματα (χρωστικές), είτε εκ του φυσικού, είτε βάσει ενός πρωτότυπου εικόνας, είτε βάσει πρωτογενούς έργου στη σχεδιαστική επιφάνεια. Ως συνέχεια της μαθησιακής ενότητας «Αρχές ελεύθερου σχεδίου», δίνει τη δυνατότητα στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να καταγράφουν στη σχεδιαστική επιφάνεια θέματα με μορφές, υπαρκτές ή/και φανταστικές, κλιμακούμενης δυσκολίας, μέσα από μια ιδιαίτερα ελκυστική προσέγγιση της χρωματικής έκφρασης και την απόδοση συναισθήματος. Μέσω της «σύνθεσης», οι εκπαιδευόμενοι/-ες έχουν τη δυνατότητα να παρατηρούν, να αναλύουν και να καταγράφουν το προς εκπόνηση θέμα τους ή να δημιουργούν ένα φανταστικό με το προσωπικό τους ύφος. Μέσω του «χρώματος» εφαρμόζουν τη θεωρία και την ψυχολογία των χρωμάτων, τους αρμονικούς χρωματικούς συνδυασμούς, καθώς και τον συμβολισμό τους.

Ως προς το περιεχόμενο της μαθησιακής ενότητας, εξετάζονται θέματα που αφορούν τις αρχές και τους κανόνες σχεδιαστικής ανάλυσης και σύνθεσης, δηλαδή υλικά και μέσα χρωματισμού, χαρακτηριστικά των χρωμάτων του εμπορίου, τεχνικές μίξης των χρωμάτων (χρωστικών) και οι μεταξύ τους σχέσεις στον χρωματικό κύκλο, χρωματικό μοντέλο ζωγραφικής (RYB), μεθοδολογία δημιουργίας χρωματικής παλέτας και τεχνικές εφαρμογής χρωμάτων σε ένα έργο ή σε τμήμα του.

Η μαθησιακή ενότητα πραγματοποιείται σε εργαστήριο ελεύθερου σχεδίου, βάσει των προδιαγραφών του Οδηγού Κατάρτισης (Μέρος Γ2).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναφέρουν τις βασικές αρχές σύνθεσης εικαστικών έργων,
- Σχεδιάζουν έργα κλιμακούμενης δυσκολίας εκ του φυσικού με κατάλληλα μολύβια, κάρβουνο κ.ά.,
- Συνθέτουν αφηρημένες συνθέσεις με προσωπικό ύφος και συναισθηματικό αντίκτυπο ως προς το αποτέλεσμα,
- Ορίζουν τις βασικές χρήσεις και ιδιότητες των χρωμάτων-χρωστικών (ξυλομπογιές νερού, ακουαρέλες, τέμπλες, παστέλ κ.ά.),
- Αντιλαμβάνονται τις σχέσεις των χρωμάτων στον δωδεκαμερή κύκλο του Johannes Itten, σε σύγκριση με τον αντίστοιχο του χρωματικού μοντέλου CMY(K),
- Δημιουργούν τόνους και αποχρώσεις από τα βασικά και συμπληρωματικά χρώματα ζωγραφικής,
- Χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τα θερμά και ψυχρά χρώματα στις συνθέσεις τους,

- Επιλέγουν τα κατάλληλα χρώματα και υποστρώματα για τις συνθέσεις τους,
- Δημιουργούν συνθέσεις με χρωματικές σχέσεις βάσει των αρχών σύνθεσης (συμμετρία, αντίθεση, αρμονία, ρυθμός, επανάληψη, ιεραρχία κ.ά.),
- Παράγουν ματιέρες με κατάλληλη χρήση υλικών και χρωμάτων,
- Χρησιμοποιούν τις ψυχολογικές ιδιότητες των χρωμάτων στις συνθέσεις τους,
- Εφαρμόζουν κατάλληλους χρωματικούς συνδυασμούς σε έργα εκ του φυσικού και σε αφηρημένες συνθέσεις,
- Εφαρμόζουν τους κανόνες προοπτικής για την τρισδιάστατη χρωματική απεικόνιση των αντικειμένων στις δύο διαστάσεις της σχεδιαστικής επιφάνειας.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Αρχές σύνθεσης / Αντίθεση / Ιεραρχία / Δυναμική ισορροπία / Αφηρημένη σύνθεση / Δημιουργία ματιέρας / Χρωματικός κύκλος / Αποχρώσεις / Τίντες / Χρωστικές / Χρωματικοί συνδυασμοί / Τρισδιάστατη προοπτική.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (4), Σύνολο (4).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ: Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΣΥΝΘΕΣΗΣ
2	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΦΗΡΗΜΕΝΩΝ ΣΥΝΘΕΣΕΩΝ
3	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΜΑΤΙΕΡΑΣ: ΥΦΕΣ, ΥΛΙΚΑ, ΜΕΣΑ, ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ
4	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΧΡΩΜΑ: ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ, ΒΑΣΙΚΑ-ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΧΡΩΜΑΤΩΝ
5	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΝΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΧΡΩΣΕΩΝ: ΤΟΝΟΙ, ΣΚΙΕΣ, ΤΙΝΤΕΣ
6	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΧΡΗΣΗΣ ΧΡΩΜΑΤΩΝ-ΧΡΩΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΡΩΜΑΤΑ
7	ΧΡΩΜΑΤΙΚΟΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ
8	ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΡΙΣΔΙΑΣΤΑΤΗΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗΣ ΣΤΗ ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ
9	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΧΡΩΜΑΤΙΚΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΡΙΣΔΙΑΣΤΑΤΗΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Κείμενο αναφοράς

2.2.B.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ: Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΣΥΝΘΕΣΗΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποτελεί εισαγωγή στη σύνθεση και την κατανόηση των βασικών αρχών της, με σκοπό τη δημιουργία σχεδίων, σκίτσων και έργων εικονογράφησης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για την οργάνωση συνθέσεων των οπτικών στοιχείων, βάσει των αρχών και των βασικών τεχνικών σύνθεσης, με σκοπό την ένταξή τους σε δυναμικά και ελκυ-

στικά έργα εικονογράφησης και σκίτσου. «Σύνθεση» στην εικονογράφηση και τη σκίτσογραφία είναι η ενέργεια και το αποτέλεσμα της εργασίας κατά την οποία οργανώνουμε σκόπιμα ένα σύνολο από επιμέρους δομικά στοιχεία σε μια επιφάνεια. Δομικά στοιχεία μιας εικαστικής σύνθεσης μπορούν να θεωρηθούν τα σχήματα, τα χρώματα, οι φόρμες, οι γραμμές, τα σημεία κ.ά. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται πώς να εφαρμόζουν τις αρχές της σύνθεσης και την αρμονική διευθέτηση των στοιχείων ενός έργου για την ανάδειξη ενός θέματος. Κυριότερες αρχές σύνθεσης είναι η αντίθεση, η αξιονικότητα, η ιεραρχία, η στατική και δυναμική ισορροπία, ο ρυθμός, η επανάληψη, η αρμονία, η ενότητα, η απλότητα κ.ά. Βασικές τεχνικές για την εικαστική σύνθεση είναι ο κανόνας των τρίτων, η εφαρμογή αναλογιών, η χρήση θετικού-αρνητικού χώρου κ.ά. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν θέματα όπως η έμφαση και η υπεροχή, που χρησιμοποιούνται για να οριστούν τα σημεία ενδιαφέροντος σε μια σκηνή ή ένα περιβάλλον κερδίζοντας την οπτική προσοχή του παρατηρητή. Στα έργα εικονογράφησης, η έμφαση επιτυγχάνεται μέσω της χρήσης διαφόρων οπτικών μέσων όπως το χρώμα, η αντίθεση, το μέγεθος, η θέση και η λεπτομέρεια, ώστε να ξεχωρίζουν συγκεκριμένα στοιχεία ή θέματα. Με τη δημιουργία εστιακών σημείων, καθοδηγείται ο θεατής ή ο αναγνώστης και ενισχύεται η αφήγηση του έργου.

Μέσω πρακτικών ασκήσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν και εφαρμόζουν τη μεθοδολογία δημιουργίας συνθέσεων. Προτείνονται συνθέσεις σχημάτων, γραμμών και σημείων με θεματολογία εννοιών π.χ. ένωση, διάσπαση, οργάνωση κ.ά. ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναπτύξουν την ικανότητα να μεταφέρουν αφηρημένες ιδέες και συναισθήματα μέσα από οπτικά μέσα.

2.2.B.2 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΦΗΡΗΜΕΝΩΝ ΣΥΝΘΕΣΕΩΝ

Μέσω της αφηρημένης σύνθεσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έχουν τη δυνατότητα να ερευνούν και να αναλύουν το θέμα για να δημιουργήσουν φανταστικούς κόσμους. Η αφηρημένη σύνθεση στην εικονογράφηση είναι μια πλούσια και ποικιλόμορφη καλλιτεχνική μορφή, που επιτρέπει την απόδοση σύνθετων συναισθημάτων χωρίς οποιαδήποτε αναφορά στην εξωτερική φυσική πραγματικότητα, δίνοντας έμφαση στην εσωτερική έκφραση του δημιουργού. Στην αφηρημένη τέχνη, η χρήση της μορφής, της υφής, των σχημάτων, των χρωμάτων, της φόρμας και άλλων στοιχείων, μπορεί να μεταφέρει ένα ευρύ φάσμα συναισθημάτων και να επιτρέψει στον καλλιτέχνη να εκφραστεί με μοναδικό και προσωπικό τρόπο, δημιουργώντας έργα που προκαλούν έντονη αίσθηση και προβληματισμό. Οι αφηρημένες συνθέσεις μπορούν να δημιουργήσουν κάποιο οπτικά ενδιαφέρον και εκφραστικό σύνολο με ατμόσφαιρα κι αίσθηση μυστηρίου ή βάθους. Η επιλογή των θεμάτων γίνεται συνήθως με συναισθηματικό αντίκτυπο, με χρήση προσωπικών συμβόλων και μεταφορών, χρήση φωτός, σκιάς ή υφής, απόδοση κίνησης ή άλλη μέθοδο, με γνώμονα τη διάθεση (mood-driven palette), με τεχνικές σπάτουλας, κολάζ/layering ή τεχνικές μικτών μέσων, που ενισχύουν την εκφραστικότητα και την πολυπλοκότητα του έργου. Σε αυτή την υποενότητα, εξηγείται στους/στις

εκπαιδευόμενους/-ες η έννοια των αφηρημένων συνθέσεων μέσα από αναφορές σε διάσημους δημιουργούς έργων αφηρημένης τέχνης, όπως για παράδειγμα ο Καντίνσκι, ο Ρόθκο, ο Πόλοκ, ο Μπείκον κ.ά. οι οποίοι με το έργο τους έχουν επηρεάσει βαθιά την εξέλιξη της αφηρημένης τέχνης και προσφέρουν πλούσιο υλικό μελέτης.

Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες πειραματίζονται με πρακτικές ασκήσεις και τη χρήση ποικίλων τεχνικών, έχοντας ως στόχο την αναζήτηση προσωπικού ύφους στην έκφραση αφηρημένων συναισθημάτων π.χ. έκφραση χαράς, ενθουσιασμού, θλίψης, θυμού, απογοήτευσης, ηρεμίας, σύγχυσης, αβεβαιότητας, μοναξιάς κ.ά. αναπτύσσοντας έτσι την ικανότητα να εκφράζουν βαθιά και πολύπλοκα συναισθήματα μέσα από το έργο τους. Πειραματιζόμενοι με διαφορετικά υλικά και μεθόδους, αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες ώστε να μπορούν να αναπτύξουν προσωπικό καλλιτεχνικό στιλ, το οποίο αποτυπώνει τα ποικίλα συναισθήματα που θέλουν να εκφράσουν στα έργα τους.

2.2.B.3 | ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΜΑΤΙΕΡΑΣ: ΥΦΕΣ, ΥΛΙΚΑ, ΜΕΣΑ, ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην κατανόηση και την εφαρμογή των βασικών τεχνικών δημιουργίας προσαρμοσμένης ματιέρας, ανάλογα με τα υλικά, τα μέσα και τα χαρακτηριστικά αυτών των τεχνικών, ώστε να χρησιμοποιηθούν σε έργα εικονογράφησης ή αυτόνομα. Ματιέρα είναι ένα έργο ακανόνιστης υφής, που αποτυπώνεται επάνω στη ζωγραφική επιφάνεια ανάλογα με το υλικό και το μέσο που χρησιμοποιείται (πινέλα, σπάτουλες, σφουγγάρια κ.ά.). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, με τη δημιουργία ματιέρας ή υφής ως φόντο ή ως μέρος ενός έργου, διδάσκονται πώς να αποδώσουν ιδιότητες βάθους, ζεστασίας, σκληρότητας ή προσωπικότητας, κατά περίπτωση, ενισχύοντας έτσι την εκφραστικότητα και την οπτική ποικιλία των έργων τους.

Οι τεχνικές δημιουργίας ματιέρας ή υφής είναι πολλές, π.χ. κύλινδροι βαφής σε χαρτί, πινέλα ή σπάτουλα, ταμπονάρισμα βαφής με πανί ή σφουγγάρι, υφή με νωπό τυπωμένο μαύρο χαρτί, αραιωμένες τέμπρες επάνω σε νοτισμένο χαρτί, τρίψιμο με γυαλόχαρτο, τεχνικές πιτσιλίσματος, τέμπρες με πάστα και ανάμιξη (με άμμο, πρινόνιδια, ξυλαράκια κ.ά. Κριτήριο επιλογής της τεχνικής υφής είναι τα ειδικά χαρακτηριστικά της, όπως η διαφάνεια για την ακουαρέλα, η καλυπτικότητα του λαδοπαστέλ και η ανθεκτικότητα των υλικών. Επιπλέον, η σωστή χρήση των μέσων επιτρέπει την επίτευξη συγκεκριμένων αισθητικών αποτελεσμάτων, που ενισχύουν το μήνυμα και το ύφος του έργου. Στη συνέχεια, εξετάζονται οι βασικές τεχνικές για τη δημιουργία ακανόνιστων υφών με τη χρήση νέων τεχνολογιών φωτογράφισης, όπως η θόλωση της κίνησης, οι λήψεις μέσα από άλλες επιφάνειες ή αντικείμενα, η φωτογραφία μακράς έκθεσης, η δημιουργία καλλιτεχνικού υπόβαθρου με φως, οι εικόνες που επεξεργάζονται με εφαρμογή φίλτρων μέσω κατάλληλου λογισμικού.

Μέσω πρακτικών ασκήσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν και εφαρμόζουν πειραματιζόμενοι τη μέθοδο που διδάχτηκαν για τη δημιουργία ματιέρας, ενισχύοντας την ικανότητα τους να επιλέγουν και να συνδυάζουν τεχνικές ανάλογα με το επι-

θυμητό αποτέλεσμα. Προτείνεται η δημιουργία ματιέρας με συνδυασμό δύο τεχνικών, σε επιφάνεια 25Χ35 εκ. με στόχο να ενταχθεί π.χ. σε αφίσα με κοινωνικό μήνυμα ή σε εξώφυλλο βιβλίου ή άλλο εικονογραφικό έργο, ώστε να αναδειχθεί η πολυπλοκότητα και η δυναμική της υφής στο τελικό αποτέλεσμα.

2.2.B.4 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΧΡΩΜΑ: ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ, ΒΑΣΙΚΑ-ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΧΡΩΜΑΤΩΝ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τη σημασία του χρώματος και των ιδιοτήτων του στην εικονογράφηση, αναλύοντας τον ρόλο του στην επικοινωνία, την έκφραση και την αφήγηση, τόσο σε απλά όσο και σε σύνθετα έργα εικονογράφησης. Η χρήση του χρώματος μπορεί να προσελκύσει το ενδιαφέρον, να επηρεάσει έντονα τη διάθεση και το συναίσθημα, την αρμονία και την οπτική ένταση, να ορίσει την ταυτότητα μιας μάρκας ή να δημιουργήσει βάθος και διάσταση μέσα στο έργο. Σκοπός είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κατανοήσουν την έννοια των βασικών και συμπληρωματικών χρωμάτων, τη σχέση των χρωμάτων του δωδεκαμερούς χρωματικού κύκλου του Itten, τη διαφορά μεταξύ των μοντέλων RYB και CMY(K) και τις θεμελιώδεις ιδιότητες που καθορίζουν ένα χρώμα. Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας, εξετάζονται οι θεμελιώδεις ιδιότητες του χρώματος όπως ο κορεσμός, που είναι η καθαρότητα του χρώματος, η απόχρωση, που επιτρέπει τη διάκριση μεταξύ διαφορετικών χρωμάτων, και η φωτεινότητα, που σχετίζεται με το φως που ανακλά ένα αντικείμενο, δηλαδή αν είναι ανοιχτό ή σκούρο. Παράλληλα, εξετάζεται ο κύκλος του Itten, ο οποίος παρουσιάζει τις σχέσεις των χρωμάτων στις εικαστικές τέχνες και αποτελείται από τρία βασικά ή πρωτεύοντα χρώματα (κόκκινο, κίτρινο, μπλε), τρία συμπληρωματικά ή δευτερεύοντα χρώματα (πράσινο, πορτοκαλί, μοβ) και έξι τριτογενή χρώματα, προσφέροντας ένα ολοκληρωμένο εργαλείο για τη σύνθεση και την αρμονία των χρωμάτων. Με πρακτικές ασκήσεις και παραδείγματα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη θεωρία και εφαρμόζουν τις γνώσεις τους στο εξεταζόμενο πεδίο.

Προτείνεται να δημιουργηθεί με χρωστικές πίνακας με χρωματική σκάλα ή χρωματικός κύκλος ή άλλη εφαρμογή με βασικά και συμπληρωματικά χρώματα, ώστε να ενισχυθεί η οπτική αντίληψη και η πρακτική δεξιότητα των εκπαιδευομένων. Η κατανόηση της αξίας του χρώματος, των σχέσεων των χρωμάτων στον κύκλο του Itten και του εντοπισμού διαφορών μεταξύ RYB και CMY(K), βοηθάει τη δημιουργία των ζητούμενων χρωμάτων και τη σωστή χρήση τους σε εικονογραφικά έργα.

2.2.B.5 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΝΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΧΡΩΣΕΩΝ: ΤΟΝΟΙ, ΣΚΙΕΣ, ΤΙΝΤΕΣ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τη διερεύνηση τεχνικών που χρησιμοποιούνται στη δημιουργία χρωματικών αποχρώσεων και τόνων από τα βασικά και συμπληρωματικά χρώματα, καθώς επίσης και την εφαρμογή των κατάλληλων αναλογιών για τη δημιουργία τόνων, σκιών και τίντας των διαφόρων αποχρώσεων. Στην υποενότητα αυτή, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν τις

έννοιες της απόχρωσης και του χρωματικού τόνου και κατανοούν τη σημασία τους στην απόδοση βάθους, όγκου και ατμόσφαιρας στα έργα τους. Η απόχρωση ή χροιά (hue) αναφέρεται στο χρώμα προς το οποίο τείνει μια μίξη χρωμάτων. Μια απόχρωση μπορεί να είναι π.χ. κόκκινη, πορτοκαλί ή πορτοκαλοκόκκινη. Η απόχρωση τείνει προς το χρώμα με τη μεγαλύτερη ποσότητα μίξης. Ο τόνος μιας απόχρωσης ή, όπως συνηθίζεται να λέγεται, ενός χρώματος, σχετίζεται με την αλλαγή της φωτεινότητας και της έντασης (saturation) του χρώματος. Γενικά, οι φωτεινοί ή ανοιχτοί τόνοι του χρώματος ονομάζονται τίντες και οι σκούροι σκιές. Οι τίντες δημιουργούνται με προσθήκη λευκού σε ένα χρώμα, οι σκιές με την προσθήκη μαύρου και οι τόνοι, που έχουν μικρότερη ένταση, με γκρι.

Κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με παραδείγματα και ασκήσεις που ενισχύουν την ικανότητα ελέγχου και χειρισμού των χρωμάτων σε διάφορες συνθήκες φωτισμού. Στο πλαίσιο της εφαρμογής των παραπάνω τεχνικών και αναλογιών, σκόπιμο είναι να εξοικειωθούν με τη δημιουργία των συνηθέστερων τόνων, π.χ. γαλάζιο, πράσινο της ελιάς, ανοιχτό πορτοκαλί, μπλε ναυτικό κ.ά., καθώς και των ουδέτερων ή γήινων χρωμάτων, τα οποία χρησιμοποιούνται συχνά για να προσδώσουν φυσικότητα και ισορροπία στα έργα. Ως πρακτική άσκηση, προτείνεται πίνακας χρωμάτων με ζητούμενες αποχρώσεις και τόνους, που θα βοηθήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αναπτύξουν την τεχνική τους αρτιότητα, να εννοήσουν καλύτερα τις δυνατότητες και τις ιδιαιτερότητες κάθε χρώματος και να αναπτύξουν την αισθητική τους κρίση, καθώς και τη δημιουργική τους έκφραση.

2.2.B.6 | ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΧΡΗΣΗΣ ΧΡΩΜΑΤΩΝ-ΧΡΩΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΡΩΜΑΤΑ

Τα σχεδιαστικά έργα απαιτούν κατάλληλα υλικά ζωγραφικής για να εξασφαλιστεί η ποιότητα και η πιστότητά τους, ώστε να εξυπηρετούν την αίσθηση ή τον σκοπό για τον οποίο είναι προορισμένα. Ένα σχεδιαστικό έργο με ακατάλληλα υλικά ενέχει κινδύνους, να μην ενεργοποιεί τα επιθυμητά συναισθήματα ή να μη μπορεί να χρησιμοποιηθεί για επαγγελματική χρήση. Είναι, λοιπόν, αναγκαίο οι εκπαιδευόμενοι/-ες να έρθουν σε επαφή με τη διερεύνηση των τεχνικών χρήσης χρωμάτων και τα είδη υποστρωμάτων, ώστε να επιλέγουν την κατάλληλη τεχνική και τα κατάλληλα υλικά στην εικονογράφηση και στη σκίτσογραφία.

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, εξετάζονται τα κυριότερα είδη υποστρωμάτων και χρωστικών, καθώς επίσης και οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται. Τα υποστρώματα, δηλαδή οι επιφάνειες σχεδίασης, είναι κυρίως τα χαρτιά και τα χαρτόνια με διάφορες υφές, βαθμούς απορρόφησης και χρόνους στεγνώματος. Οι χρωστικές και τα μολύβια είναι διαφόρων ειδών και ποιοτήτων και τα αποτελέσματά τους ποικίλα. Τα μολύβια, για παράδειγμα, χρησιμοποιούνται συνήθως για ακριβή και ελεγχόμενα σχέδια, ενώ το κάρβουνο για τη δημιουργία δραματικών αντιθέσεων. Οι χρωματισμοί μπορεί να γίνουν με καλυπτικά, ημιδιαφανή ή με υφή χρώματα. Αντιπροσωπευτικά χρώματα είναι οι ακουαρέλες, οι τέμπλες, τα ακρυλικά, τα παστέλ,

οι ξυλομπογιές, οι ξυλομπογιές νερού, οι μαρκαδόροι, τα μελάνια κ.ά. Το κάθε χρώμα έχει ιδιαίτερες ιδιότητες εμφάνισης, κάλυψης και διαφάνειας, π.χ. η ακουαρέλα είναι ημιδιαφανής και ρέουσα, η τέμπερα καλυπτική κ.ά. Οι μαρκαδόροι και τα μολύβια μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε πιο εξειδικευμένες τεχνικές, όπως η γραμμοσκίαση (cross-hatching), η ανάμειξη (blending) και η στρωμάτωση (layering) για αποχρώσεις και αντιθέσεις.

Κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με παραδείγματα και ασκήσεις που ανταποκρίνονται στο περιεχόμενο της υποενότητας. Προτείνεται να δοθεί ένα θέμα, το οποίο θα πρέπει να αποδοθεί με δύο διαφορετικές τεχνικές χρωμάτων. Στη συνέχεια, γίνεται αξιολόγηση από την ομάδα για την αίσθηση που αποδίδει η κάθε τεχνική. Η συγκεκριμένη υποενότητα, ως εξέχουσας σημασίας, προτείνεται να διδαχθεί εκτεταμένα.

2.2.B.7 | ΧΡΩΜΑΤΙΚΟΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΙ ΚΑΙ ΧΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τη μεθοδολογία δημιουργίας προκαθορισμένων ή προσαρμοσμένων συνδυασμών χρωμάτων με βάση την ψυχολογία, τους συμβολισμούς των χρωμάτων, τη θεωρία και τις απαιτήσεις του έργου. Οι χρωματικοί συνδυασμοί είναι συστηματικές διατάξεις ή επιλογή χρωμάτων που χρησιμοποιείται σε μια σύνθεση για να δημιουργηθεί ένα επιθυμητό οπτικό αποτέλεσμα ή να μεταδοθεί μια συγκεκριμένη διάθεση ή κάποιο μήνυμα. Η διαδικασία της επιλογής περιλαμβάνει πειραματισμό και εξέταση διαφόρων παραγόντων όπως η αυτοέκφραση, το ύφος του έργου που θα ενταχθεί η σύνθεση, το θέμα, οι τάσεις, ο σκοπός της σύνθεσης, η επιθυμητή διάθεση, το κοινό και ο τύπος της σύνθεσης. Οι μέθοδοι που διδάσκονται σε αυτή την υποενότητα περιλαμβάνουν τις κατευθυντήριες γραμμές που μπορούν να εφαρμοστούν για να επιτευχθεί το επιθυμητό χρώμα, όπως οι προκαθορισμένοι ή προσαρμοσμένοι αρμονικοί συνδυασμοί του χρωματικού κύκλου, π.χ. συμπληρωματικός, μονοχρωματικός, τριαδικός, τετραδικός ή άλλος, ο συνδυασμός με ουδέτερα χρώματα, οι τύποι αντιθέσεων, π.χ. αντίθεση του χρώματος καθ' αυτό, ανοιχτού-σκούρου, θερμών-ψυχρών, η ποσοτική κ.ά.

Είναι ιδιαίτερα ωφέλιμο οι εκπαιδευόμενοι/-ες να μελετούν θέματα ψυχολογίας των χρωμάτων, που αναφέρονται στον τρόπο με τον οποίο τα χρώματα επηρεάζουν τη συμπεριφορά και τις αντιλήψεις των ανθρώπων. Τα χρώματα τείνουν να προκαλούν συγκεκριμένα συναισθήματα και έχουν κοινωνικούς και συμβολικούς συσχετισμούς. Τα θερμά δημιουργούν, μεταξύ των άλλων, αίσθηση ενθουσιασμού, επείγουσας ανάγκης ή διέγερσης, ενώ τα ψυχρά μεταδίδουν π.χ. ηρεμία, εμπιστοσύνη, χαλάρωση κ.ά. Επιπλέον, η γνώση αυτών των ψυχολογικών επιδράσεων βοηθά στην επιλογή χρωμάτων που ενισχύουν το μήνυμα και την ατμόσφαιρα ενός έργου.

Είναι, επομένως, σκόπιμο να πραγματοποιηθεί εξάσκηση, με ασκήσεις και εφαρμογές στις τεχνικές που αναπτύσσονται στην ενότητα, χρησιμοποιώντας τη θεωρία των χρωμάτων. Ως πρακτική άσκηση, προτείνεται σε μια επιφάνεια 25X35 εκ. μια

σύνθεση σχημάτων να χρωματιστεί μία φορά με θερμά και μία με ψυχρά χρώματα. Στη συνέχεια, προτείνεται να ακολουθήσει αξιολόγηση από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες αναφορικά με την αίσθηση της κάθε απόδοσης.

2.2.B.8 | ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΡΙΣΔΙΑΣΤΑΤΗΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗΣ ΣΤΗ ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τις τεχνικές σχεδίασης τρισδιάστατης προοπτικής στην εικονογράφηση και στο σκίτσο. Στόχος της μαθησιακής υποενότητας είναι να προετοιμάσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να διαχειριστούν με επιτυχία την απεικόνιση τρισδιάστατων αντικειμένων, φιγούρων και περιβάλλοντος, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν στην ανάπτυξη και στην εκτέλεση έργων εικονογράφησης και σκίτσου.

Η προοπτική είναι η απαραίτητη τεχνική για τη δημιουργία της ψευδαίσθησης του τρισδιάστατου χώρου σε μια επιφάνεια, καθώς παρέχει την αίσθηση του ρεαλισμού με την αναγνώριση των χωρικών σχέσεων μεταξύ των αντικειμένων. Είναι ο τρόπος που αντιλαμβανόμαστε ένα αντικείμενο όταν υποχωρεί στον χώρο. Αρχικά, διδάσκονται οι ενδείξεις του βάθους όπως η μερική επικάλυψη, η διαφάνεια, οι λεπτομέρειες σε κοντινά πλάνα, η σταδιακή μείωση του μεγέθους, οι φωτοσκιάσεις κ.ά. Παράλληλα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τις βασικές μεθόδους σχεδιασμού προοπτικής, όπως η γραμμική και η ατμοσφαιρική προοπτική. Εξετάζουν τη γραμμική προοπτική, όπου οι γραμμές απεικονίζονται να συγκλίνουν σε ένα σημείο στον ορίζοντα (σημείο φυγής) και, ανάλογα με τη θέση του παρατηρητή, σε δύο ή τρία σημεία. Τα αντικείμενα ακολουθούν ομαλά αυτές τις γραμμές. Στη συνέχεια, εξετάζουν την ατμοσφαιρική προοπτική, όπου τα αντικείμενα παραμορφώνονται με έντονες αυξομειώσεις καθώς απομακρύνονται από τον παρατηρητή, δημιουργώντας έτσι την αίσθηση του βάθους και της απόστασης. Οι προοπτικές παραμορφώσεις (foreshortening) δεν ακολουθούν αυστηρά τη γραμμική προοπτική, πολλές φορές όμως κρίνονται απαραίτητες για να δημιουργηθεί μια οπτική απάτη, ώστε να επιτευχθεί η τρισδιάστατη αίσθηση του έργου. Τέλος, γίνεται εκτενής ανάλυση στη χρήση οπτικών αναφορών (όπως είναι π.χ. φωτογραφίες, τρισδιάστατα μοντέλα ή πραγματικά αντικείμενα), οι οποίες συμβάλλουν στην πληρέστερη κατανόηση και εφαρμογή των προοπτικών κανόνων.

Μέσω πρακτικών ασκήσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται στην πράξη με όλες τις παραπάνω τεχνικές και μεθόδους. Προτείνεται ως πρακτική άσκηση η αναπαράσταση με μολύβι αρχικά απλών σχημάτων σε προοπτική (π.χ. κύβοι, σφαίρες, κύλινδροι, παραλληλεπίπεδα) και σε δεύτερο χρόνο πιο σύνθετων αντικειμένων (π.χ. έπιπλα, σκεύη και άλλα).

2.2.B.9 | ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΧΡΩΜΑΤΙΚΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΡΙΣΔΙΑΣΤΑΤΗΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην απόδοση της αίσθησης τρισδιάστατου χώρου-βάθους μέσω της αξίας των χρωμάτων (φωτεινή ή σκούρα απόχρωση ενός χρώματος). Η χρήση διαφορετικών αξιών χρωμάτων μπορεί να επηρεάσει σημαντικά την αίσθηση του χώρου και την αίσθηση του βάθους σε ένα έργο ζωγραφικής, προσδίδοντας ζωντάνια και ρεαλισμό στην εικόνα.

Χρωματική προοπτική (color perspective) είναι η μέθοδος με την οποία μπορεί να δημιουργηθεί τρισδιάστατη σύνθεση με βάση τις οπτικές και ψυχολογικές ιδιότητες που μεταδίδουν τα χρώματα στον άνθρωπο. Οι μέθοδοι που διδάσκονται σε αυτή την υποενότητα περιλαμβάνουν καθορισμένες τεχνικές, που θα βοηθήσουν τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στην απόδοση της αίσθησης του χώρου και του βάθους μέσω της αξίας των χρωμάτων σε ένα έργο εικονογράφησης ή σχεδίου. Η ορθή χρήση αυτών των τεχνικών ενισχύει τη δύναμη της οπτικής αφήγησης και την καλλιτεχνική έκφραση.

Αρχικά, αναφέρεται η αντίθεση αξιών μεταξύ σκούρων και ανοικτών χρωμάτων, η προοπτική του χρώματος, δηλαδή η αίσθηση πως τα θερμά χρώματα έρχονται προς τα εμπρός ενώ τα ψυχρά απομακρύνονται, και η χρωματική διαφορά με χρήση χρωματικών συνδυασμών και διαφάνειας. Στη συνέχεια, περιγράφεται πώς η εφαρμογή φωτοσκίασης και σκιών μπορεί να υποδείξει πηγές φωτός και να δώσει πληροφορίες σχετικά με τη θέση των αντικειμένων στον χώρο, ενισχύοντας την τρισδιάστατη αίσθηση και την αίσθηση του όγκου. Τέλος, ως συμπληρωματικές μέθοδοι, εξετάζονται η επικάλυψη των αντικειμένων, το μέγεθος, η τοποθέτηση στο επίπεδο της εικόνας (ψηλά, χαμηλά) και η απόδοση λεπτομέρειας, οι οποίες συμβάλλουν σημαντικά στην οπτική ιεραρχία και την αίσθηση του βάθους.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εφαρμόζουν με πρακτικές ασκήσεις τη μεθοδολογία δημιουργίας ψευδαίσθησης του χώρου σε μια επίπεδη επιφάνεια δύο διαστάσεων, εφαρμόζοντας την αξία των χρωμάτων. Προτείνεται ο χρωματισμός σύνθεσης εκ του φυσικού με δύο ή περισσότερα μονόχρωμα αντικείμενα, ώστε να εξασκηθούν στην απόδοση βάθους και όγκου με απλά μέσα, ενισχύοντας παράλληλα την παρατηρητικότητα και την τεχνική τους αρτιότητα.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Albers, J. (2016). *Η αλληλεπίδραση των χρωμάτων* (μτφρ. Ι. Ποταμιάνος, Γ. Βρυώνη). Αθήνα: Εκδόσεις Αντιύλη.
2. Arnheim, R. (2005). *Τέχνη και οπτική αντίληψη. Η ψυχολογία της δημιουργικής όρασης* (3η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο.
3. Dondis, D. A. (2002). *Βασικές αρχές οπτικής παιδείας*. Πάτρα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Συμπληρωματικές

1. Itten, I. (1975). *Σύνθεση και μορφή. Το βασικό μάθημα στο Bauhaus και αργότερα*. Αθήνα: Εκδόσεις Αντιύλη.
2. Kandinsky, W. (2011). *Σημείο, Γραμμή, Επίπεδο. Συμβολή στην ανάλυση των ζωγραφικών στοιχείων*. Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.

2.2.Γ • ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΥΜΕΣΩΝ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Τεχνολογία γραφικών τεχνών και πολυμέσων» εισάγει στις βασικές έννοιες και τους τεχνικούς περιορισμούς σχεδιασμού έργων που σχετίζονται με τους τομείς και τις τεχνολογίες της επιστήμης των Γραφικών Τεχνών, υπό το πρίσμα της ευαισθητοποίησης σε θέματα αειφορίας και πρακτικές κυκλικής οικονομίας, καθώς και στην παραγωγή και διανομή πολυμέσων. Αφορά τις τεχνολογικές διαδικασίες και τις μεθόδους διαχείρισης και επεξεργασίας της πληροφορίας με σκοπό την παραγωγή εντύπων και ψηφιακών μέσων, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να είναι σε θέση να συνεργάζονται με τις συναφείς ειδικότητες, συμμετέχοντας με το έργο τους στην παραγωγή σύνθετων έργων της βιομηχανίας Γραφικών Τεχνών και Πολυμέσων.

Ως προς το περιεχόμενο της μαθησιακής ενότητας, εξετάζονται θέματα όπως ο εξοπλισμός και η περιγραφή των βασικών σταδίων παραγωγής εντύπων (δημιουργικό, προεκτύπωση, εκτύπώσεις, μετεκτύπωση-περατώσεις), οι ροές παραγωγής και οι σχετικές τεχνολογίες παραδοσιακών και ψηφιακών εκτυπώσεων, η τυποποίηση των εκτυπωτικών υποστρωμάτων, οι μορφές αρχείων που προορίζονται για εκτύπωση εντύπων (ή και ηλεκτρονικών εκδόσεων), καθώς και οι τεχνολογικές εξελίξεις. Παράλληλα, εξετάζεται το θεωρητικό πλαίσιο των πολυμέσων ως προς τη δομή και την εφαρμογή, τον διαδραστικό σχεδιασμό, τα χαρακτηριστικά ροής, την πολυπλοκότητα κατά τη μετάδοση, καθώς και τα δίκτυα διανομής τους.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Περιγράφουν τη σχέση και την αλληλεξάρτηση των διαφορετικών τεχνολογικών και παραγωγικών διαδικασιών,
- Περιγράφουν τη ροή εργασιών των σταδίων (δημιουργικό, προεκτύπωση, εκτύπώσεις, περατώσεις), ανά μέθοδο εκτύπωσης και είδος εντύπου,
- Προτείνουν μέθοδο εκτύπωσης και εκτυπωτικά υποστρώματα σε συνάρτηση με τις προδιαγραφές και τη μορφή του τελικού προϊόντος,
- Αναγνωρίζουν τις διαφορές των παραδοσιακών εκτυπωτικών μεθόδων ως προς τη μορφή της εκτυπωτικής πλάκας και των υποστρωμάτων,
- Αναφέρουν τις τεχνικές διαφορές, καθώς και τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των παραδοσιακών και ψηφιακών μεθόδων εκτύπωσης,
- Διακρίνουν τη μέθοδο εκτύπωσης ενός εντύπου από το εκτυπωτικό ίχνος της μελέτης,
- Λαμβάνουν υπόψη τους τεχνικούς περιορισμούς κάθε μεθόδου εκτύπωσης, ανάλογα με τη μορφή του τελικού προϊόντος,
- Διακρίνουν τις ιδιότητες των μελανιών και των εκτυπωτικών υποστρωμάτων ανά μέθοδο εκτύπωσης,
- Εκτιμούν την τυποποίηση των υποστρωμάτων και των υλικών εκτύπωσης σε σχέση με την αειφορία και τις πρακτικές της κυκλικής οικονομίας,
- Περιγράφουν την έννοια της ανάλυσης (dpi, rpi) εικόνων και σελίδων, καθώς και την αντίστοιχη ανάλυση εκτύπωσης (lpi), ως προς την ποιότητα του τελικού προϊόντος,
- Περιγράφουν τις διαφορές μεταξύ των ψηφιακών τεχνολογιών Computer to Plate (CtP) και Computer to Print (CtP),
- Επιλέγουν τον κατάλληλο εκτυπωτή ανάλογα με το είδος και τη μορφή του τελικού προϊόντος,
- Περιγράφουν την έννοια, τη δομή και τα χαρακτηριστικά των πολυμέσων, καθώς και τις αρχές διαδραστικού σχεδιασμού πολυμεσικού περιεχομένου,
- Περιγράφουν τις διαδικασίες παραγωγής πολυμέσων (συλλογή, κωδικοποίηση, αναπαράσταση και διάδραση με τις εκάστοτε ροές δεδομένων), καθώς και τη δημοσίευσή τους στο Διαδίκτυο ή άλλα μέσα.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Γραφικός σχεδιασμός, προεκτύπωση / Διαχωρισμός / Ηλεκτρονική τυπογραφία (DTP) / Αναλογικό/ψηφιακό δοκίμιο / Αναλογικό/ψηφιακό μοντάζ / Computer to Print (CtP)/to Cylinder (CtC) / Ψηφιακές εκτυπώσεις / Έξυπνη συσκευασία / RFID / Πολυμέσα (Multimedia), Υπερμέσα (Hypermedia) / Παραγωγή Μέσων / Εικονική/Επαυξημένη πραγματικότητα.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	Η ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΟΧΗ
2	ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
3	ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ
4	ΜΕΤΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ-ΠΕΡΑΤΩΣΕΙΣ
5	ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΑΝΑ ΜΕΘΟΔΟ ΕΚΤΥΠΩΣΗΣ
6	ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΩΝ ΡΟΩΝ: ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ
7	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΩΝ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
8	ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΕΚΤΥΠΩΣΗΣ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ: ΑΠΟ ΤΟ CTP ΣΤΟ 3D PRINTING ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
9	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΟΛΥΜΕΣΩΝ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΕΩΣ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ
10	ΠΟΛΥΜΕΣΑ: ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Κείμενο αναφοράς

2.2.Γ.1 | Η ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΟΧΗ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποτελεί εισαγωγή στην τεχνολογία των γραφικών τεχνών και τη σταδιακή μετάβαση από τις παραδοσιακές και χρονοβόρες αναλογικές εκτυπωτικές μεθόδους στις σύγχρονες ψηφιακές τεχνολογίες, οι οποίες έχουν αναδιαμορφώσει τη σημερινή βιομηχανία των γραφικών τεχνών. Σκοπός της είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναγνωρίσουν τη σημασία της τεχνολογικής εξέλιξης, μελετώντας τη μετάβαση από τις παραδοσιακές στις σύγχρονες ψηφιακές μεθόδους και εντοπίζοντας τις επιπτώσεις τους στην παραγωγή και τη διαχείριση των έντυπων προϊόντων.

Αρχικά, εξετάζονται συνοπτικά οι διαδικασίες παραγωγής πριν και μετά τη δεκαετία του 1980, εστιάζοντας την προσοχή στην τεχνολογική μετάβαση από την αναλογική στην ψηφιακή εποχή. Παρουσιάζονται οι διαδικασίες στην αναλογική εποχή, όπου ο γραφικός σχεδιασμός απαιτούσε τη δημιουργία χάρτινης μακέτας με τη συνεργασία διάφορων ειδικοτήτων και στη συνέχεια το στάδιο της προεκτύπωσης, που περιλάμβανε εργασίες σε εξειδικευμένο ατελιέ γραφικών τεχνών, όπως διαχωρισμούς (μέσω γυάλινου ράστερ), φωτογράφιση της χάρτινης μακέτας, ενθέσεις εικόνων, σχεδίων και κειμένων μέσω φωτογραφικών μασκών για τη δημιουργία διακριτών φιλμ για κάθε χρώμα εκτύπωσης, δοκίμιο, καθώς και μοντάζ των σελίδων (σε φιλμ) με κατάλληλη τοποθέτησή τους στο χρωμοφάν. Περιγράφονται, επίσης, η διαδικασία

παραγωγής των εκτυπώσεων με παραδοσιακές μεθόδους, η παραγωγή εκτυπωτικών πλακών με φωτογραφικές διαδικασίες, οι εκτυπωτικές εργασίες με κατάλληλη μέθοδο σε κατάλληλο υπόστρωμα, καθώς και οι μετεκτυπωτικές εργασίες αλλά και οι εξειδικευμένες περατώσεις για την τελική μορφή κάθε εντύπου. Τέλος, συγκρίνονται αυτές οι παραγωγικές διαδικασίες με τις σημερινές ψηφιοποιημένες σε όλα τα στάδια παραγωγής, κυρίως ως προς το μειωμένο κόστος, την ταχύτητα παραγωγής και την ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων.

Προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εργαστούν σε ομάδες και να δημιουργήσουν χάρτινη μακέτα για εξώφυλλο περιοδικού ή βιβλίου σε ανάπτυγμα εφαρμόζοντας παραδοσιακές τεχνικές (χρήση περιοδικών, χαρτί, κόλλα και άλλα).

2.2.Γ.2 | ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στη σύγχρονη ροή εργασιών που προηγούνται της εκτύπωσης, αναδεικνύοντας τη μετάβαση από τις αναλογικές μεθόδους στη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών. Οι διαδικασίες προεκτύπωσης εκτελούνται πλέον μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών και εξειδικευμένου λογισμικού, επιτρέποντας μεγαλύτερη ταχύτητα, ακρίβεια και οικονομία στην παραγωγή εκτυπωτικών προϊόντων. Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να μελετήσουν τις διαδικασίες που προηγούνται της εκτύπωσης, από τη δημιουργία ψηφιακών αρχείων έως την τελική προετοιμασία κατασκευής εκτυπωτικών πλακών, εστιάζοντας την προσοχή τους στις τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται σήμερα.

Αρχικά, αναλύονται οι βασικές παραγωγικές διαδικασίες της προεκτύπωσης, από τον γραφικό σχεδιασμό έως την προετοιμασία για εκτύπωση. Παρουσιάζεται η διαδοχή των εργασιών από τον γραφικό σχεδιασμό έως την προετοιμασία για εκτύπωση, που περιλαμβάνει τη χρήση λογισμικών επεξεργασίας εικόνας, μακέτας και σελιδοποίησης για την τελική διαμόρφωση του αρχείου, ενώ εξετάζεται η μετατροπή του σε μορφή PostScript ή PDF/X, που εξασφαλίζουν την ακρίβεια χρωμάτων, ανάλυσης και μορφοποίησης. Αναλύεται ο ρόλος του Raster Image Processor (RIP), ο οποίος μετατρέπει τα ψηφιακά αρχεία σε μορφή που αναγνωρίζεται από τον εικονοθέτη (imagesetter) μέσω της τεχνολογίας Computer to Film (CtF) για την εξαγωγή του αρχείου σε φιλμ και τη δημιουργία εκτυπωτικών πλακών. Παρουσιάζεται, επίσης, η χρήση των plate setters (CtP), που επιτρέπει την άμεση εγγραφή του θέματος σε εκτυπωτικές πλάκες, μειώνοντας τα σφάλματα, τον χρόνο και το κόστος παραγωγής, ενώ εξασφαλίζεται υψηλότερη ποιότητα εκτύπωσης. Τέλος, η υποενότητα ολοκληρώνεται με σύγκριση αναλογικών και ψηφιακών τεχνολογιών προεκτύπωσης και επισημαίνονται οι διαφορές σε ταχύτητα, ποιότητα, κόστος.

Προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εργαστούν σε ομάδες και να δημιουργήσουν μέσω κατάλληλων λογισμικών ένα παρεμφερές εξώφυλλο περιοδικού ή βιβλίου σε ανάπτυγμα, όπως στην προηγούμενη υποενότητα, και να συγκρίνουν και να παρουσιάσουν τις δύο διαδικασίες στο σύνολο της τάξης.

2.2.Γ.3 | ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα περιγράφει συγκριτικά τις κύριες μεθόδους εκτύπωσης, από την εφεύρεση της τυπογραφίας μέχρι τις σύγχρονες ψηφιακές τεχνικές. Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναγνωρίζουν και να αναλύουν τα βασικά χαρακτηριστικά κάθε μεθόδου. Εξετάζονται: α) Τυπογραφία: άμεση μέθοδος εκτύπωσης με μεταφορά μελάνης υπό πίεση μέσω ανάγλυφης εκτυπωτικής πλάκας που εφαρμόζεται σε ειδικές εκδόσεις β) Λιθογραφία offset: έμμεση μέθοδος εκτύπωσης που βασίζεται στην αμοιβαία απώθηση μεταξύ νερού και μελάνης. Η σύγχρονη μέθοδος Offset αναπτύχθηκε τον 20ό αιώνα και παραμένει κυρίαρχη μέθοδος εντύπων υψηλής ποιότητας, ιδανική για παραγωγή μεγάλου τιράζ. Παραλλαγή της είναι η ξηρά Offset που βασίζεται σε ειδικές πλάκες με σιλικονούχα επικάλυψη, οι οποίες απωθούν το μελάνι στις μη εκτυπούμενες περιοχές, υψηλότερου κόστους, με απουσία νερού για μεγαλύτερη ακρίβεια στις λεπτομέρειες, γ) Φλεξογραφία: άμεση εκτυπωτική μέθοδος που βασίζεται στην εξώγλυφη χάραξη πολυμερικής εκτυπωτικής πλάκας (κλισέ), κατά την οποία το μελάνι τοποθετείται στις εσοχές κυλίνδρου anilox και μεταφέρεται στο εκτυπωτικό υπόστρωμα μέσω πίεσης, δ) Βαθυτυπία: άμεση εκτυπωτική μέθοδος που βασίζεται στην εσώγλυφη χάραξη της εκτυπωτικής πλάκας, κατά την οποία το μελάνι τοποθετείται σε κυψέλες και μεταφέρεται στο υπόστρωμα μέσω πίεσης. Λόγω υψηλού κόστους και πολυπλοκότητας, χρησιμοποιείται κυρίως σε ειδικές εφαρμογές μεγάλου τιράζ, όπου απαιτείται ποιότητα και ανθεκτικότητα, ε) Μεταξοτυπία: ευέλικτη τεχνική, χρησιμοποιεί ως εκτυπωτική πλάκα τελάρο με λεπτό πλέγμα ανθεκτικού υλικού, διαπερατών και μη περιοχών, με εφαρμογή σε ποικίλα υλικά και επιφάνειες, στ) Ψηφιακή εκτύπωση: σύγχρονη και ιδιαίτερα αποδοτική εκτυπωτική μέθοδος μικρού τιράζ, χρησιμοποιείται σε εξατομικευμένες εκτυπώσεις με απευθείας κατ' απαίτηση εκτύπωση (on Demand) της ποσότητας που χρειάζεται.

Προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να σχεδιάσουν ανά ομάδες σκαριφήματα με τις μορφές των εκτυπωτικών πλακών των κύριων μεθόδων εκτύπωσης, σε κάτοψη και τομή. Εναλλακτικά, προτείνεται εκπαιδευτική επίσκεψη σε κάθετη εκτυπωτική μονάδα παραγωγής εντύπων.

2.2.Γ.4 | ΜΕΤΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ-ΠΕΡΑΤΩΣΕΙΣ

Η μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζει τις βασικές διαδικασίες που ακολουθούν έπειτα από την εκτύπωση. Οι εργασίες αυτές περιλαμβάνουν κυρίως τη βιβλιοδεσία και τη συσκευασία, καθώς και άλλες επιμέρους διεργασίες που επηρεάζουν την αισθητική, τη λειτουργικότητα, την τεχνική αρτιότητα και την ανθεκτικότητα του τελικού προϊόντος, με έμφαση στη σύγχρονη απαίτηση για αειφορία και κυκλική οικονομία. Στόχος είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εξοικειωθούν στις βασικές μεθόδους και τις τεχνικές περάτωσης κάθε μορφής εντύπου, με γνώμονα την περιβαλλοντική επίπτωση, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

Αρχικά, ως προς τη βιβλιοδεσία, μελετώνται οι πρώιμες μορφές βιβλίων και η ιστορική εξέλιξη της τέχνης της βιβλιοδεσίας, από τα αρχαία χειρόγραφα έως τα σύγχρονα βιβλία. Παρουσιάζεται η καλλιτεχνική βιβλιοδεσία, που συνδυάζει αισθητική και ανθεκτικότητα, δημιουργώντας έτσι έργα τέχνης, και αναλύονται μέθοδοι, τεχνικές, υλικά (δέρμα, χαρτί-χαρτόνι, μαρμαρόκολλες, τέλα, κεφαλάρι), εξοπλισμός και στάδια παραγωγής. Στη συνέχεια, εξετάζεται η μηχανική βιβλιοδεσία, τα είδη (ραφτή, τετραδίου), τα υλικά και ο εξοπλισμός ενός σύγχρονου εργαστηρίου, καθώς και οι μέθοδοι που επιτρέπουν τη μαζική παραγωγή με ακρίβεια και ταχύτητα. Ως προς τη συσκευασία, αναλύονται οι τεχνικές κατασκευής, με έμφαση στη λειτουργικότητα και την προστασία των προϊόντων. Εξετάζεται η σημασία της σήμανσης και της τυποποίησης για ομοιομορφία και αναγνωρισιμότητα. Παρουσιάζονται οι σύγχρονες τάσεις αειφορίας και κυκλικής οικονομίας, εστιάζοντας την προσοχή στη χρήση φιλικών προς το περιβάλλον υλικών. Συζητείται η ισχύουσα περιβαλλοντική νομοθεσία και η επίδρασή της στις σύγχρονες πρακτικές παραγωγής. Αναφέρονται άλλες εργασίες περάτωσης: κοπή, πίκμανση, δίπλωμα κ.ά.

Προτείνεται, ως δραστηριότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες να δημιουργήσουν ανά ομάδες διαγράμματα ροής μέσω κατάλληλου λογισμικού (όπως Draw.io, Miro κ.λπ.) καταγράφοντας εργασίες μετεκτύπωσης (π.χ. δέσιμο βιβλίου σκληρού καλύμματος, δίπλωμα τυπογραφικών φύλλων σε σειρά ή με καρφίτσα), με προσθήκη εικόνων και λεζάντας.

2.2.Γ.5 | ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΑΝΑ ΜΕΘΟΔΟ ΕΚΤΥΠΩΣΗΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπένδυση επιχειρεί να αναδείξει τη σημασία του ρόλου των υλικών που χρησιμοποιούνται στις διάφορες μεθόδους εκτύπωσης, καθώς και τη διαδικασία τυποποίησής τους. Η ορθή επιλογή εκτυπωτικού υποστρώματος και μελανιών, με τις διάφορες μεθόδους εκτύπωσης, βάσει προδιαγραφών και απαιτήσεων, καθορίζει την ποιότητα, την αποδοτικότητα και την περιβαλλοντική επίπτωση της εκτύπωσης, ενώ η τυποποίηση των υλικών διασφαλίζει σταθερά και ποιοτικά αποτελέσματα σε μαζική παραγωγή. Σκοπός της υποεπένδυσης είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κατανοήσουν τις ιδιότητες εκτυπωτικών υποστρωμάτων και μελανιών, την ποικιλία των επιλογών και την ανάγκη για συνειδητές και υπεύθυνες αποφάσεις στη διαδικασία παραγωγής. Επιπλέον, στοχεύει στην εξοικείωσή τους με τα πρότυπα τυποποίησης, που εξασφαλίζουν την ποιότητα και την αξιοπιστία των υλικών, καθώς και την αναγνώριση της σημασίας της αειφορίας.

Αρχικά, εξετάζονται οι βασικές κατηγορίες και τα είδη εκτυπωτικών υποστρωμάτων (χαρτί-χαρτόνι, μέταλλο, γυαλί, πλαστικό, πολυστρωματικά υλικά), καθώς και οι ιδιότητές τους που επηρεάζουν την εκτύπωση, όπως υφή, απορροφητικότητα και ανθεκτικότητα. Αναλύονται οι τύποι μελανιών (υδατοδιαλυτών, ελαιούχων, UV) και ο τρόπος με τον οποίο η χημική τους σύσταση και οι ιδιότητές τους (σύνθεση, αντοχή στο φως, περιβαλλοντικές επιπτώσεις), επηρεάζουν το τελικό εκτυπωτικό αποτέ-

λεσµα. Επιπλέον, εξετάζονται τα πρότυπα και οι διαδικασίες τυποποίησης που διασφαλίζουν τη σταθερότητα και την ποιότητα των υλικών σε κάθε µέθοδο εκτύπωσης, µε έµφαση στην αειφορία, προωθώντας την επιλογή και χρήση υλικών και µελανιών φιλικών προς το περιβάλλον βάσει των αρχών της κυκλικής οικονοµίας. Τέλος, αναφέρονται οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις και η σχετική νοµοθεσία συµµόρφωσης µε σύγχρονες περιβαλλοντικές απαιτήσεις και πρότυπα, µε στόχο τη µείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώµατος και τη βιωσιµότητα της εκτυπωτικής βιοµηχανίας.

Προτείνεται ως δραστηριότητα οι εκπαιδευόµενοι/-ες, σε οµάδες, να αναζητήσουν µέσω Διαδικτύου και να καταγράψουν σε πίνακες υλικά φιλικά προς το περιβάλλον ανά µέθοδο εκτύπωσης.

2.2.Γ.6 | ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΡΟΩΝ ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ: ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ

Η συγκεκριµένη εκπαιδευτική υποενότητα επικεντρώνεται στην ανάλυση των διαφορετικών ροών εργασίας, οι οποίες εφαρµόζονται στις προεκτυπωτικές, εκτυπωτικές και µετεκτυπωτικές διαδικασίες και οι οποίες εξετάζονται βάσει των απαιτήσεων, της µορφής του εντύπου και της µεθόδου εκτύπωσης. Σκοπός της υποενότητας είναι να δώσει στους/στις εκπαιδευόµενους/-ες τα απαραίτητα εφόδια για την επιλογή της καταλληλότερης παραγωγικής µεθόδου, ανάλογα µε τις ανάγκες του τελικού προϊόντος. Αρχικά, εξετάζονται διάφορες περιπτώσεις ροής εκτυπωτικών εργασιών, που αφορούν διαφορετικές µορφές εντύπων και απαιτήσεων. Αναλύεται η προεκτύπωση, που περιλαµβάνει την προετοιµασία των εκτυπώσιµων αρχείων και τη διαχείριση των τεχνικών παραµέτρων που επηρεάζουν την εκτύπωση. Παρουσιάζεται η επιλογή της κατάλληλης εκτυπωτικής µεθόδου µε βάση κριτήρια όπως ποιότητα και ακρίβεια εκτύπωσης, ταχύτητα παραγωγής, ποσότητα των αντιτύπων (τιράζ), καθώς και ευελιξία ως προς το είδος του εκτυπωτικού υποστρώµατος. Ιδιαίτερη έµφαση δίνεται στις µετεκτυπωτικές διαδικασίες και τις περατώσεις, όπως η βιβλιοδεσία και η συσκευασία, όπου επισηµαίνονται οι διαφορές στη ροή εργασίας και ο απαιτούµενος εξοπλισµός. Επιπλέον, αναλύονται οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις και η βιωσιµότητα των υλικών που χρησιµοποιούνται σε κάθε ροή εργασίας, καθώς και οι οικονοµικές παράµετροι, όπως το κόστος των υλικών, της παραγωγής και της ενέργειας. Τέλος, οι εκπαιδευόµενοι/-ες καλούνται να συγκρίνουν την ποιότητα και την αντοχή των τελικών προϊόντων, κατανοώντας έτσι τη σηµασία της καταλληλότερης επιλογής διαδικασιών µε βάση τις απαιτήσεις του εκάστοτε έργου, όπως η ποσότητα, η τελική µορφή, οι χρονικές προθεσµίες και οι περιβαλλοντικές προδιαγραφές.

Προτείνεται ως δραστηριότητα η δηµιουργία διαγράµµατος ροής µέσω κατάλληλου λογισµικού (όπως Draw.io, Miro κ.λπ.) στο οποίο θα καταγράφονται οι διαδικασίες προεκτύπωσης, εκτύπωσης και µετεκτύπωσης, ανάλογα µε τη µέθοδο εκτύπωσης και τη µορφή του εντύπου. Το διάγραµµα µπορεί να περιλαµβάνει εικόνες και λεζάντες για επεξήγηση, ενισχύοντας έτσι την κατανόηση της σύγκρισης µεταξύ των διαφορετικών ροών εργασίας.

2.2.Γ.7 | ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΩΝ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα επιχειρεί να προετοιμάσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες για τις προκλήσεις της επιχειρηματικής δραστηριότητας στον κλάδο των γραφικών τεχνών, δίνοντας έμφαση στην τήρηση των κανόνων υγείας και ασφάλειας στον εργασιακό χώρο. Σκοπός είναι η ανάπτυξη δεξιοτήτων για την επιτυχή επιχειρηματική διαχείριση, καθώς και η κατανόηση των πρωτόκολλων υγείας και ασφάλειας.

Αρχικά, εξετάζονται οι βασικές προκλήσεις της επιχειρηματικότητας στις γραφικές τέχνες, όπως η τεχνολογική πρόοδος, η δημιουργικότητα υπό πίεση, η οικοδόμηση ισχυρού brand, ο ανταγωνισμός, η οργάνωση της επιχείρησης, η διαχείριση των πελατών, η οικονομική βιωσιμότητα, η ανάγκη για συνεχείς εκπαιδεύσεις, η ορθή διαχείριση του χρόνου, η ασφαλής εργασία, καθώς και το μοντέλο της κοινής έκδοσης εντύπων και ηλεκτρονικών μέσων. Εξετάζονται, επίσης, οι τρόποι διασφάλισης κατά την παραγωγή προϊόντων γραφικών τεχνών ως προς την ποιότητα (καθορισμός προτύπων, συνεχής εκπαίδευση, έλεγχος ποιότητας, ανατροφοδότηση από τους πελάτες, προτυποποίηση διαδικασιών) και ως προς την ασφάλεια (εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση του προσωπικού, κατάλληλη χρήση του εξοπλισμού, ασφαλείς χώροι εργασίας, διαχείριση κινδύνων και εξοπλισμός των εργασιακών χώρων με εφόδια πρώτων βοηθειών σε προκαθορισμένες θέσεις). Παράλληλα, αναλύονται οι κίνδυνοι που συνδέονται με τον εργασιακό χώρο όπως οι φυσικοί και χημικοί κίνδυνοι, η σημασία του αερισμού και της ορθής αποθήκευσης υλικών, καθώς και η εργονομία. Προβάλλονται καλές πρακτικές για την ασφάλεια των εργαζομένων στον επαγγελματικό χώρο όπως χρήση ατομικών προστατευτικών μέσων, σήμανση κινδύνων, καλός αερισμός/φωτισμός, ορθές πρακτικές αποθήκευσης υλικών, δεξιότητες χειρισμού μηχανημάτων, εργονομία για ασφαλή εργασία, εκπαίδευση στην παροχή πρώτων βοηθειών και τήρηση ημερολογίου ατυχημάτων ή συμβάντων εργασίας.

Προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εργαστούν σε ομάδες και να δημιουργήσουν οδηγό με πρωτόκολλα ασφαλείας για το εργασιακό περιβάλλον μιας μονάδας γραφικών τεχνών (π.χ. παρουσίαση PowerPoint, φυλλάδιο, αφίσα).

2.2.Γ.8 | ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΕΚΤΥΠΩΣΗΣ ΣΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ: ΑΠΟ ΤΟ CTR ΣΤΟ 3D PRINTING ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τις σύγχρονες και καινοτόμες τεχνολογικές εξελίξεις στον τομέα των ΜΜΕ και των εκδόσεων/εκτυπώσεων, που επηρεάζουν τον χώρο των επιχειρήσεων και τη λειτουργία τους σε αποδοτικότητα, προσαρμοστικότητα και βιωσιμότητα. Σκοπός είναι να γίνει κατανοητός ο τρόπος με τον οποίο οι νέες τεχνολογίες μετασχηματίζουν τον κλάδο των Γραφικών Τεχνών, βελτιώνοντας την ποιότητα, μειώνοντας το κόστος και επιτρέποντας νέες εφαρμογές.

Αρχικά, αναλύονται σύγχρονες τεχνολογίες στο δυναμικό περιβάλλον των Γραφικών Τεχνών, όπως UV μελάνια, ψηφιακή εκτύπωση, έξυπνη συσκευασία, web printing,

3D εκτύπωση, με συνέπεια τη σταδιακή κατάργηση ή τη μεταβολή ειδικοτήτων και επιχειρήσεων. Παράλληλα, μελετάται πώς παραδοσιακές επιχειρήσεις του χώρου των Γραφικών Τεχνών, όπως οι εκδοτικοί οίκοι, ενσωμάτωσαν συστήματα ηλεκτρονικής τυπογραφίας (DTP), ενώ η ανάπτυξη του Internet και του διαδικτυακού τύπου οδήγησε στη συρρίκνωση των περιοδικών εκδόσεων, με αποτέλεσμα να υπάρχει όφελος σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος, λόγω μη χρήσης χάρτου, και να είναι εύκολη και γρήγορη η ανανέωση περιεχομένου ενός ψηφιακού μέσου και η αμφίδρομη επικοινωνία πελάτη-δημιουργού. Ακολουθούν οι νέες τάσεις στον εξελισσόμενο κλάδο των εκτυπώσεων: α) Βιομηχανική εκτύπωση, που περιλαμβάνει παραδοσιακές και σύγχρονες μεθόδους με διαφορετικό προσανατολισμό, β) Λειτουργική εκτύπωση, που αναφέρεται στη δισδιάστατη ή τρισδιάστατη εκτύπωση με σκοπό τη λειτουργικότητα, όπως μεταβλητά δεδομένα (QR codes), εκτύπωση ηλεκτρονικών, αγωγής μελάνες, έξυπνες ετικέτες (RFID), κινούμενες αφίσες, 3D εκτύπωση, γ) Επαυξημένη πραγματικότητα, που αφορά την τεχνολογία η οποία συνδυάζει ψηφιακές πληροφορίες με το φυσικό περιβάλλον σε πραγματικό χρόνο, επιτρέποντας αλληλεπίδραση χρήστη με το μήνυμα και το μέσο. Τέλος, αναλύονται οι δυνατότητες, οι προκλήσεις και οι επιπτώσεις στην παραγωγή και τη διαχείριση αποβλήτων, καθώς και οι οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εργαστούν σε ομάδες και να καταγράψουν εφαρμογές έξυπνων ετικετών (QR, NFC, RFID) και μεταβλητών δεδομένων μέσω smartphone, εξετάζοντας τη λειτουργία και τις χρήσεις τους στην καθημερινή ζωή.

2.2.Γ.9 | ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΟΛΥΜΕΣΩΝ: ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΕΩΣ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές αρχές και τις τεχνολογίες που διέπουν την παραγωγή, επεξεργασία και δημοσίευση πολυμεσικού περιεχομένου, με στόχο την κατανόηση των διαδικασιών που σχετίζονται με την ανάπτυξη και τη διαχείριση πολυμέσων και υπερμέσων σε σύγχρονο ψηφιακό περιβάλλον.

Αρχικά, εξετάζονται οι αρχές και οι τεχνικές σχεδιασμού και ανάπτυξης πολυμεσικών εφαρμογών, εστιάζοντας την προσοχή στη μη γραμμική αφήγηση και τη διαδραστική πλοήγηση. Αναλύονται τα βασικά στάδια της παραγωγής και της επεξεργασίας πολυμέσων: απαιτήσεις και προδιαγραφές (από τη σύλληψη της ιδέας στη διατύπωση της πρότασης), σχεδιασμός (οργάνωση παραγωγής και σχεδίαση πολυμεσικού προϊόντος), παραγωγή (δημιουργία περιεχομένου), μετα-παραγωγή (επεξεργασία, διαμόρφωση, διαχείριση περιεχομένου), πολυμεσική συγγραφή (οργάνωση-διασύνδεση πολυμεσικών πόρων, ανάπτυξη στοιχείων διάδρασης), διαδικασίες δοκιμής και αξιολόγησης, τεχνικές διανομής και διαχείρισης (Διαδίκτυο, νέα μέσα) και προηγμένα συστήματα πολυμεσικής διάδρασης (εικονική περιήγηση, επαυξημένη αλληλεπίδραση). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τις βασικές έννοιες/όρους και τα εργα-

λεία που απαιτούνται για τη δημιουργία, παραγωγή, επεξεργασία και αναπαραγωγή πολυμεσικού περιεχομένου, με εστίαση του ενδιαφέροντος στο απαιτούμενο υλικό (hardware) και το λογισμικό (software). Εξετάζονται οι βασικές τεχνολογίες παραγωγής πολυμέσων που συνεργάζονται, από τη συλλογή και επεξεργασία δεδομένων έως τη δημοσίευση και την προώθησή τους, όπως λογισμικά επεξεργασίας εικόνας, γραφικών, ήχου, βίντεο, 3D Modeling, Animation, Content Management Systems (CMS), εργαλεία σχεδίασης ιστοσελίδων, Live Streaming Technologies, Virtual Reality (VR), Augmented Reality (AR), Social Media Tools. Τέλος, εξηγείται ότι μια ολοκληρωμένη παραγωγή και διαχείριση πολυμεσικών εφαρμογών αποτελεί διεπιστημονικό πεδίο, που απαιτεί συνεργασία ειδικών από διαφορετικούς επαγγελματικούς κλάδους, όπως είναι η πληροφορική, η γραφιστική, οι επικοινωνίες, με στόχο τη βελτίωση της ψηφιακής ενημέρωσης και της επικοινωνίας, προσφέροντας στους χρήστες άμεση, πλούσια, πολυεπίπεδη διαδραστική εμπειρία.

Προτείνεται ως δραστηριότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες να παρακολουθήσουν ανά ομάδες εικονική περιήγηση ιστοσελίδων, μουσείων κ.ά. μέσω smartphone με καταγραφή των δυναμικών και αδύναμων σημείων τους.

2.2.Γ.10 | ΠΟΛΥΜΕΣΑ: ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η εκπαιδευτική υποεπάρκεια αναφέρεται στις σύγχρονες χρήσεις των πολυμέσων και αναδεικνύει τις προοπτικές σε διάφορους τομείς, που μεταμορφώνουν την αλληλεπίδρασή μας με το ψηφιακό περιβάλλον. Σκοπός της υποεπάρκειας είναι η εξοικείωση με τις σύγχρονες τάσεις στις τεχνολογίες πολυμέσων και τις ευκαιρίες ανάπτυξης καινοτόμων εφαρμογών.

Αρχικά, εξετάζονται οι εφαρμογές πολυμέσων σε τομείς όπως είναι ο χώρος των γραφικών τεχνών (ψηφιακές εκδόσεις, ιστοσελίδες και άλλα), η ψυχαγωγία και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (τηλεόραση, κινηματογράφος, ψηφιακή διαφήμιση και μάρκετινγκ, διαδραστικά βίντεο, κινούμενα γραφικά, επαυξημένη πραγματικότητα στη διαφήμιση), τα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα μάθησης (διαδραστικά προγράμματα, εικονικά περιβάλλοντα), οι πολιτιστικές εφαρμογές (ψηφιακά μουσεία και εικονικές περιηγήσεις), το ηλεκτρονικό εμπόριο (e-commerce/διαδραστικά καταστήματα), τα κοινωνικά δίκτυα με παραγωγή και διανομή περιεχομένου από τους ίδιους τους χρήστες (User-Generated Content), καθώς και οι πλατφόρμες ψηφιακής διάδρασης (Live Streaming). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις σύγχρονες τεχνολογίες εικονικής πραγματικότητας (Virtual Reality) και επαυξημένης πραγματικότητας (Augmented Reality), που επιτρέπουν νέες μορφές αφήγησης και διαδραστικότητας ενσωματώνοντας ψηφιακά στοιχεία στο φυσικό περιβάλλον ή δημιουργώντας πλήρως εικονικούς κόσμους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με εφαρμογές που αφορούν την εκπαίδευση, την υγεία, την αρχιτεκτονική, το λιανικό εμπόριο, βιώνοντας έτσι εμπειρίες και αυξάνοντας την εμβάθυνση στα εξεταζόμενα θέματα. Η υποεπάρκεια ενισχύει την αντίληψη ότι η παραγωγή πολυμέσων δεν αποτελεί απλώς μια τεχνολογική διαδι-

κασία, αλλά ισχυρό παράγοντα κοινωνικής και πολιτιστικής αλλαγής που επηρεάζει τον τρόπο επικοινωνίας, πρόσβασης στην πληροφορία και αλληλεπίδρασης των χρηστών με το περιεχόμενο.

Προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εργαστούν σε ομάδες και να δημιουργήσουν μικρο-διαδραστικό πολυμεσικό έργο (project), με στόχο την ενημέρωση ή την εκπαίδευση πάνω σε ένα επιλεγμένο θέμα (π.χ. περιβάλλον, πολιτισμός, επιστήμη, κοινωνικά ζητήματα), μέσω εργαλείων storytelling (ενδεικτικά Canva, Genially ή ThingLink) ή μέσω λογισμικών δημιουργίας βίντεο κ.λπ.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Αθυμαρίτου, Φ. & Καρακασίδης, Ν. (2002). *Τεχνολογία Γραφικών Τεχνών. Βιβλιοδεσία – Συσκευασία* (τόμος Γ'). Πάτρα: Εκδόσεις ΕΑΠ.
2. Δημούλας, Χ. (2015). *Τεχνολογίες συγγραφής και διαχείρισης πολυμέσων. Τεχνικές μη γραμμικής αφήγησης στα νέα ψηφιακά μέσα*. Αθήνα. ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Ανακτήθηκε στις 20 Οκτωβρίου 2024 από: <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/4343>
3. Λαζαρίνης, Φ. (2007). *Τεχνολογίες πολυμέσων: Θεωρία, υλικό, λογισμικό*. Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος.

Συμπληρωματικές

1. Ζαβρού, Ε. (2022). *Οι εξελίξεις στον κλάδο των Γραφικών Τεχνών και οι προοπτικές ανάπτυξης* [Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, ΕΑΠ]. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Ανακτήθηκε στις 14 Μαΐου 2025 από: <https://apothesis.eap.gr/archive/item/171055>
2. Σούτου, Α. (2015). *Οι «Νέες» Γραφικές Τέχνες. Εξέλιξη και διαμόρφωση των παραδοσιακών γραφικών τεχνών στο νέο τοπίο των media. Έμφαση στην τεχνολογία, την αγορά και το επιχειρείν* [Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, ΕΑΠ]. Πάτρα: ΕΑΠ. Ανακτήθηκε στις 14 Μαΐου 2025 από: <https://apothesis.eap.gr/archive/item/75690>

2.2.Δ • ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΙΚΟΝΑΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Σε συνέχεια της ενότητας «Εισαγωγή στην ψηφιακή εικόνα», η μαθησιακή ενότητα «Εφαρμογές ψηφιακής επεξεργασίας εικόνας» αναφέρεται στην εφαρμογή από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες μεθόδων και προχωρημένων σύνθετων τεχνικών επεξεργασίας μιας ψηφιακής χαρτογραφικής εικόνας ή συνθέσεων εικόνων.

Ως προς το περιεχόμενο της μαθησιακής ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να επεξεργαστούν ψηφιακές εικόνες που ελήφθησαν μέσω φωτογραφικής λήψης ή μέσω σαρωτή (scanner), οι οποίες φέρουν διάφορα «ελαττώματα», όπως τσακίσματα και περιττά στοιχεία, ή χρειάζονται διορθώσεις ως προς τη φωτεινότητα, την υφή κ.ά. Ακόμα, δημιουργούν μάσκες για επεξεργασία ή απομόνωση μέρους μιας εικόνας με επικόλλησή της στη συνέχεια σε κάποια άλλη, με σκοπό τη δημιουργία νέας σύνθετης εικόνας. Μετασχηματίζουν, μετακινούν, παραμορφώνουν εικόνες, προσθέτοντας κείμενο, ντεγκραντέ φόντου, αλλά και εφέ επιπέδων και πλαισίου. Χρησιμοποιούν κατάλληλα τα διαθέσιμα έξυπνα φίλτρα, ανάλογα με τις απαιτήσεις της εργασίας, προσθέτοντας σημειακά φωτίσματα, την ψευδαίσθηση της κίνησης, την ειδική επεξεργασία του δέρματος προσώπου και σώματος κ.ά. Μετατρέπουν μια εικόνα σε πίνακα ζωγραφικής ή χρωματίζουν σκαναρισμένα ψηφιακά σκίτσα ή/και κόμικς, τα οποία δημιούργησαν αρχικά στο χέρι. Δημιουργούν άλμπουμ φωτογραφιών, μετασχηματίζουν μια εικόνα σε τρισδιάστατη απεικόνιση με προοπτική και, τέλος, εξάγουν τα αρχεία τους για παρουσίαση ή μελλοντική χρήση.

Προτεινόμενο λογισμικό επεξεργασίας ψηφιακής χαρτογραφικής εικόνας: Adobe Photoshop ή ανάλογο (ενδεικτικά: Corel PaintShop Pro, Gimp, Affinity Photo, Painter).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Σχεδιάζουν πρωτότυπες εικόνες ή να βελτιώνουν την εμφάνιση χαρτογραφικών εικόνων με χρήση ψηφιακής γραφίδας σε οθόνες αφής με διαφορετικό πάχος, στιλ και χρώματα πινέλων (brushes),
- Ρυθμίζουν εκ των προτέρων τα διαθέσιμα ψηφιακά εργαλεία (πινέλο, μολύβι, σφραγίδα κλωνοποίησης, θόλωμα, όξυνση και άλλα),
- Διορθώνουν ατέλειες ψηφιακών εικόνων χρησιμοποιώντας τα εργαλεία του παραθύρου διαλόγου «Προσαρμογές» (Adjustments),
- Διορθώνουν τοπικά υφές, αναμιγνύοντας το χρώμα της υφής με τις υπάρχουσες τιμές χρώματος και φωτεινότητας, ώστε να μην είναι διακριτά τα όρια της διόρθωσης,
- Παραμορφώνουν μια εικόνα ή ένα επίπεδο (layer) μέσω πλέγματος (warp),
- Κάνουν χρήση διαβάθμισης χρώματος (ντεγκραντέ) για να τονίσουν το φόντο μιας εικόνας ή για να προσθέσουν χρώμα σε αντικείμενα,
- Συνδυάζουν εφέ επιπέδων δημιουργώντας στιλ (style), που περιλαμβάνει τα επιλεγμένα εφέ ή/και τις ρυθμίσεις ανάμιξης (Blending Options),
- Εφαρμόζουν κατάλληλα τα διαθέσιμα φίλτρα, καθώς και την εντολή «Έξυπνα φίλτρα» (Smart Filters),
- Εφαρμόζουν την εντολή «Αυτοματοποίηση» (Automate) για γρήγορη δημιουργία άλμπουμ φωτογραφιών,

- Μετασχηματίζουν μια εικόνα σε τρεις διαστάσεις (3D), ρυθμίζοντας βάθος και γωνία κλίσεων,
- Δημιουργούν σειρά επιπέδων εργασίας για την προετοιμασία κινούμενης εικόνας,
- Μετατρέπουν ασπρόμαυρες χαρτογραφικές εικόνες (grayscale) σε έγχρωμες (κόμικς, καρικατούρες και άλλα),
- Τροποποιούν χρωματικά σε επιλεγμένες περιοχές έγχρωμα σκίτσα,
- Αποθηκεύουν εναλλακτικές συνθέσεις εικόνων στο ίδιο έγγραφο για να υπάρχει η δυνατότητα παράλληλης παρουσίασης τους ή για μελλοντική χρήση,
- Αποθηκεύουν σε κατάλληλο τύπο αρχείου τις εργασίες τους, ανάλογα με τη μελλοντική χρήση τους.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Σύνθετες επιλογές / Φίλτρα εικόνας / Διόρθωση χρωμάτων / Καλλιτεχνικά πινέλα / Σαρωμένη εικόνα / Εργαλεία αποκατάστασης / Μετασχηματισμοί αντικειμένων / Πρωτότυπη εικόνα / Ειδικά εφέ / Παραμόρφωση / Στρέβλωση / Προοπτική.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (3), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ
2	ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΕΙΚΟΝΩΝ
3	ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΣΕ ΕΙΚΟΝΕΣ
4	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΘΕΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ
5	ΦΙΛΤΡΑ ΕΙΚΟΝΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΦΕ
6	ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΕΙΚΟΝΑΣ ΣΕ ΤΡΙΣΔΙΑΣΤΑΤΗ (3D)

Κείμενο αναφοράς

2.2.Δ.1 | ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ

Οι οπτικές πληροφορίες του θέματος μιας φωτογραφίας η οποία εισάγεται στον υπολογιστή με οποιοδήποτε τρόπο (π.χ. μέσω σαρωτή) και εμφανίζεται στην οθόνη, καταγράφονται μέσω του φιλμ ή των φωτοευαίσθητων στοιχείων της ψηφιακής μηχανής και καμία τεχνική, κανένα πρόγραμμα δεν μπορεί να βελτιώσει την πραγματικότητα της συγκεκριμένης φωτογραφίας. Σκοπός της μαθησιακής υποενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες βασικές γνώσεις και δεξιότητες για να αναγνωρίζουν και να διορθώνουν τις ατέλειες των φωτογραφιών, ώστε να καταστεί

δυνατή οποιαδήποτε πιθανή περαιτέρω επεξεργασία ψηφιακής φωτογραφίας πριν από το στάδιο της δημοσίευσης.

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, αρχικά οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να επεξεργάζονται και να διορθώνουν ατέλειες των ψηφιακών εικόνων χρησιμοποιώντας τα εργαλεία του μενού ρυθμίσεων (Adjustments), για παράδειγμα τις σκοτεινές/φωτεινές περιοχές μιας εικόνας με την εντολή Shadows/Highlights και τη φωτεινότητα με τις εντολές Levels και Curves. Στη συνέχεια, μαθαίνουν να βελτιώνουν μια υπερφωτισμένη ή υποφωτισμένη ψηφιακή εικόνα μέσω της εντολής ανάμειξης (Blending Mode), αλλά και να αλλάζουν κατά τόπους χρώματα σε μια ψηφιακή εικόνα, ταιριάζοντας τις γενικές τιμές τόνων και χρώματος της εικόνας με τις τιμές κάποιας άλλης εικόνας (Match Color), καθώς και να προσαρμόζουν τις τιμές χροιάς, κορεσμού και φωτεινότητας συγκεκριμένων περιοχών μιας ψηφιακής εικόνας (π.χ. λεύκανση δοντιών ή ματιών). Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να διορθώνουν το ανθρώπινο πρόσωπο στις φωτογραφίες, αν π.χ. φαίνεται «κοκκινωπό» ή πρασινίζει τότε προστίθεται λίγο από το χρώμα που λείπει ή μειώνεται το επιπλέον χρώμα. Επίσης, μαθαίνουν να διορθώνουν κατά τόπους υφές ώστε να μη φαίνονται τα όρια της διόρθωσης, χρησιμοποιώντας τα πινέλα επιδιόρθωσης (Healing Brush, Spot Healing Brush) ή/και του εργαλείου μπαλώματος (Patch).

2.2.Δ.2 | ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΕΙΚΟΝΩΝ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, μελετώνται οι μετασχηματισμοί εικόνων ώστε να μπορεί να μεταβληθεί το σχήμα ενός τμήματος ή ολόκληρης της εικόνας, εάν αυτό είναι απαραίτητο για μια συγκεκριμένη εφαρμογή. Στόχος της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να χρησιμοποιούν τα εργαλεία σε συνδυασμό με τα κατάλληλα επίπεδα (layers) με τα οποία δημιουργείται η εικόνα, για να εφαρμόσουν μετασχηματισμούς σε μέρος ή/και σε ολόκληρη την εικόνα.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με την εντολή μετασχηματισμού (Edit>Transform), που δίνει τη δυνατότητα αλλαγής διαστάσεων (scale), περιστροφής (rotate), παραμόρφωσης (distort), στρέβλωσης (skew), προοπτικής (perspective). Ειδικότερα, μέσα από μια σειρά ασκήσεων, πειραματίζονται στη δημιουργία μετασχηματισμού εικόνων, όπως, για παράδειγμα, τον μετασχηματισμό ενός τετραγώνου που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί ως «κουμπί» σε μια ιστοσελίδα ή εφαρμογή πολυμέσων, με τη διαδοχική εφαρμογή διαφορετικών μετασχηματισμών. Ειδικότερα, για να επιτευχθεί ο μετασχηματισμός σε ένα σχήμα το οποίο σχεδιάζεται σε διαφορετικά επίπεδα (layers) και στο οποίο εφαρμόζονται διαφορετικά φίλτρα σε κάθε τμήμα του για οπτική εντύπωση, απαιτείται η σύνδεση όλων των επιπέδων μεταξύ τους με τη χρήση της κατάλληλης εντολής. Μέσω αυτών των ασκήσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν ότι με τους μετασχηματισμούς των εικόνων μπορούν να αποδώσουν όλων των ειδών τα σχήματα στο τελικό επιθυμητό σχήμα χρησιμοποιώντας τα εργαλεία (παραμόρφωση, στρέβλωση, εφαρμογή προοπτικής κ.ά.) ενός προγράμματος επεξεργασίας

ας εικόνας (π.χ. Adobe Photoshop). Μέσω της υποενότητας αυτής, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες ώστε να χρησιμοποιούν τις κατάλληλες εντολές μετασχηματισμού εικόνων των προγραμμάτων επεξεργασίας, με στόχο να σχεδιάζουν πρωτότυπα σχήματα και να τα εφαρμόζουν σε διάφορα μέσα.

2.2.Δ.3 | ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΣΕ ΕΙΚΟΝΕΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στην απόκτηση γνώσεων σχετικά με την ιδιαίτερη μορφοποίηση μικρής έκτασης κειμένων (μεμονωμένες λέξεις, τίτλοι κ.λπ.), στα οποία μπορεί να μετατραπεί εύκολα το μέγεθος, το χρώμα και το σχήμα τους. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν τις τεχνικές δημιουργίας και διαχείρισης μικρών κειμένων ή καλλιτεχνικού κειμένου (λογότυπα, τίτλοι κ.ά.). Επίσης, γνωρίζουν τη γραμμή εργαλείων επεξεργασίας κειμένου και μαθαίνουν ότι, με την ενεργοποίηση του εργαλείου επιλογής, το κείμενο περικλείεται από οκτώ τετράγωνα μαύρες λαβές (Transform Controls), όπως ακριβώς και κάθε άλλο αντικείμενο. Επομένως, οποιοδήποτε εφέ πραγματοποιείται στα αντικείμενα γραφικών, μπορεί να εφαρμοστεί και στο καλλιτεχνικό κείμενο. Επιπλέον, μαθαίνουν για το εργαλείο μορφής (Shape Tool), με το οποίο μορφοποιούνται κατάλληλα τα κείμενα, ειδικά τα λογότυπα και οι τίτλοι, και για το εργαλείο των κλώνων, με το οποίο μπορούμε να χειριστούμε το κείμενο ως αντικείμενο κλωνοποίησης. Ακόμα, εξοικειώνονται με τη μετατροπή ενός γράμματος σε επεξεργάσιμη καμπύλη μέσω της κατάλληλης εντολής (Arrange>Convert to Curves), ενώ με το εργαλείο μορφής έμμεσης επιλογής (Direct Selection Tool) τροποποιείται κάθε κόμβος της καμπύλης, με αποτέλεσμα την τροποποίηση της μορφής του γράμματος. Τα γράμματα όμως τα οποία έχουν μετατραπεί, παύουν να έχουν τα χαρακτηριστικά του κειμένου και δεν είναι δυνατή η τροποποίησή τους με το εργαλείο κειμένου (Type Tool).

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν, μέσω της υποενότητας αυτής, τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες ώστε να αντιληφθούν τους τρόπους διαχείρισης των κειμένων, αλλά και να κατανοήσουν τις τεχνικές δημιουργίας και διαχείρισης των καλλιτεχνικών κειμένων. Επίσης, αποκτούν την ικανότητα να αναγνωρίζουν τις μεθόδους διαμόρφωσης, επεξεργασίας και προσαρμογής κειμένων στην ψηφιακή σχεδίαση.

2.2.Δ.4 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΘΕΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

Αντικείμενο της παρούσας υποενότητας είναι ο ψηφιακός σχεδιασμός μιας πρωτότυπης σαρωμένης (σκαναρισμένης) εικόνας, η οποία πρόκειται να χρησιμοποιηθεί σε ιστοσελίδα ή πολυμέσα, είτε ακόμα και να εκτυπωθεί. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται να εφαρμόζουν σύνθετες τεχνικές επιλογών για ακαθόριστες χρωματικά περιοχές, που πιθανόν να έχουν σχηματιστεί μετά τη σάρωση της συγκεκριμένης εικόνας. Μαθαίνουν να σχεδιάζουν τις πρωτότυπες εικόνες με χρήση ηλεκτρονικής γραφίδας σε οθόνες αφής (touch), χρησιμοποιώντας διαφορετικό πάχος, στιλ και χρώματα πινέλων (Brushes). Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να

χρησιμοποιούν το εργαλείο πινέλο (Brushes) ρυθμίζοντας παραμέτρους όπως διάμετρο (Master Diameter), σκληρότητα (Hardness), γωνία (Angle), στρογγυλότητα (Roundness), κατάσταση (Mode), διαφάνεια (Opacity), τον αερογράφο (Airbrush) κ.ά. Στη συνέχεια, ενημερώνονται για τα διαθέσιμα ψηφιακά εργαλεία ζωγραφικής και τις ρυθμίσεις τους (μολύβι, πινέλο ιστορικού, πινέλο καλλιτεχνικού ιστορικού, σφραγίδα κλωνοποίησης, σφραγίδα μοτίβο, γόμα, θόλωμα, όξυνση, μουτζούρωμα, κάλυψη, κάψιμο, σπόγγο), τα οποία βοηθούν στην καλύτερη επεξεργασία της εικόνας, με στόχο να επιτευχθεί φωτορεαλισμός σε σχέση με την πρωτότυπη φωτογραφία. Ειδικότερα, μέσα από μια σειρά ασκήσεων, μαθαίνουν να σχεδιάζουν πρωτότυπες εικόνες ή να βελτιώνουν την εμφάνιση σκαναρισμένων εικόνων με τη χρήση των κατάλληλων εργαλείων ηλεκτρονικής επεξεργασίας εικόνων και, επίσης, να δημιουργούν κατάλληλη μάσκα, την οποία επεξεργάζονται ή απενεργοποιούν ή/και τη μετακινούν ή/και την αντιγράφουν σε άλλα επίπεδα (layers).

Στη συγκεκριμένη υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες ώστε να κατέχουν τις απαιτούμενες τεχνικές βελτίωσης των φωτογραφιών, να επιτυγχάνουν το βέλτιστο αποτέλεσμα των φωτογραφιών σε σχέση με το πρωτότυπο ανάλογα με τον τρόπο εκτύπωσης, καθώς και να ρυθμίζουν τα προγράμματα επεξεργασίας εικόνας με τις σωστές παραμέτρους.

2.2.Δ.5 | ΦΙΛΤΡΑ ΕΙΚΟΝΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΦΕ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα έχει στόχο την ανάλυση και την κατανόηση των εφαρμογών προσθήκης οπτικών εντυπώσεων (οπτικά εφέ και φίλτρα) στις ψηφιακές εικόνες. Συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν την παραμόρφωση κάποιου αντικειμένου, η οποία ελκύει τον αναγνώστη, χρησιμοποιώντας εφέ που επιδρούν στη γεωμετρία του αντικειμένου, στα χρώματα και στην τοποθέτησή του στον χώρο. Μαθαίνουν να παραμορφώνουν μια εικόνα ή ένα επίπεδο (layer) μέσω ευλύγιστου καννάβου (Warp), να χρησιμοποιούν ντεγκραντέ για να τονίσουν το φόντο μιας εικόνας ή για να προσθέσουν χρώμα σε αντικείμενα (Gradient Fill) ή ακόμα και εφέ πλαισίου και υδατογραφήματος σε κάποιο αρχείο εικόνας.

Επιπλέον, μέσα από μια σειρά ασκήσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται στο να συνδυάζουν εφέ επιπέδων (Drop Shadow, Inner Shadow, Outer Glow, Inner Glow, Bevel and Emboss, Satin, Color Overlay, Gradient Overlay, Pattern Overlay, Stroke), δημιουργώντας στιλ (style) που περιλαμβάνει τα επιλεγμένα εφέ ή/και τις ρυθμίσεις ανάμειξης (Blending Options). Ακόμα, εξοικειώνονται με τη χρήση των διαθέσιμων φίλτρων (μενού Filter), καθώς και των έξυπνων φίλτρων (Smart Filters), ανάλογα με τις απαιτήσεις της εικόνας (απαιτήσεις θολώματος, όξυνσης, ψευδαίσθησης κίνησης, διόρθωσης οριζόντιας και κάθετης προοπτικής εικόνας, εξομάλυνσης υφών), αλλά και με την προσθήκη στην εικόνα σημειακών φωτεινών πηγών, καθορίζοντας με αυτόν τον τρόπο διαφορετικό χρώμα, ένταση, γωνία και τρόπο ανάκλασης του φωτός από τις επιφάνειες.

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα παρέχει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τις γνώσεις για την κατανόηση των αρχών και των τεχνικών της ψηφιακής επεξεργασίας εικόνας, καθώς και για τη δημιουργία νέων εικόνων και αντικειμένων μετά από κατάλληλες παρεμβάσεις. Έτσι, αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να αναγνωρίζουν, να μετασχηματίζουν και να παραμορφώνουν ψηφιακές εικόνες.

2.2.Δ.6 | ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΕΙΚΟΝΑΣ ΣΕ ΤΡΙΣΔΙΑΣΤΑΤΗ (3D)

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, μελετάται η μετατροπή εικόνας σε τρισδιάστατη (3D), με διάφορες τεχνικές και εφέ. Παρότι το Photoshop δεν είναι λογισμικό που χρησιμοποιείται για εφαρμογές τρισδιάστατης μοντελοποίησης, μπορεί κάποιος να δημιουργήσει ένα πειστικό εφέ 3D σε μια εικόνα χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα εργαλεία.

Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται πώς να επιλέγουν μια εικόνα υψηλής ανάλυσης με καθαρές άκρες και καθορισμένες λεπτομέρειες και να τη μετατρέψουν σε κλίμακα του γκρι (Image> Mode> Grayscale), εάν είναι έγχρωμη. Στη συνέχεια, δημιουργούν ένα αντίγραφο του αρχικού επιπέδου (Layer> Duplicate Layer) και εφαρμόζουν ένα εφέ λοξοτομής και αναγλύφου (Layer>Style> Bevel and Emboss) προσαρμόζοντας τις ρυθμίσεις βάθος, μέγεθος, γωνία (Depth, Size, Angle), καθώς και άλλες ρυθμίσεις, ώστε να δημιουργηθεί το επιθυμητό εφέ 3D. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι εξοικειώνονται με την προσθήκη σκιών στο επάνω στρώμα (Layer > Style > Drop Shadow) για την περεταίρω βελτίωση της τρισδιάστατης ψευδαίσθησης. Στη συνέχεια, προσαρμόζουν την αδιαφάνεια, την απόσταση, τη γωνία και το μέγεθος της σκιάς για να ταιριάζει με το εφέ λοξότμησης και αναγλύφου. Επιπλέον, μαθαίνουν να βελτιώνουν τις άκρες της εικόνας, αν κρίνεται απαραίτητο, χρησιμοποιώντας τα εργαλεία Burn και Dodge για να δημιουργήσουν καθορισμένες σκιές και τονισμένα σημεία. Ακόμα, εξοικειώνονται και με άλλες τεχνικές βελτίωσης της 3D ψευδαίσθησης, όπως εφαρμογή προοπτικής (Perspective), εφέ φωτισμού, εφέ λεπτομερειών και βάθους σε εικόνες υφής (texture image).

Στο τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να μετασχηματίζουν μια εικόνα σε εικόνα τριών διαστάσεων (3D), ρυθμίζοντας βάθος και γωνία κλίσεων και δημιουργώντας σειρά επιπέδων εργασίας για την προετοιμασία κινούμενης εικόνας.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Chavez, C. (2023). *Adobe Photoshop Βήμα προς Βήμα*. Αθήνα: Εκδόσεις Γκιούρδα.
2. Κολοκυθάς, Κ. (2015). *Ψηφιακά Μέσα στις Οπτικοακουστικές Τέχνες*. Αθήνα: ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Ανακτήθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2024 από: https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/3489/3/00_master_document_final_9873.pdf

Συμπληρωματικές

1. Λαζαρίνης, Φ. (2015). *Πολυμέσα*. Αθήνα: ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Ανακτήθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2024 από: https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/2045/3/00_master%20document.pdf

2.2.Ε • ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΨΗΦΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΓΡΑΦΙΚΩΝ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Εισαγωγή στον ψηφιακό σχεδιασμό γραφικών» αφορά τον σχεδιασμό και την επεξεργασία διανυσματικών γραφικών (vector) με το κατάλληλο λογισμικό. Τα ψηφιακά γραφικά, λόγω της ποιότητας των αρχείων (χωρίς οπτική απώλεια στις αυξομειώσεις του μεγέθους τους), ενσωματώνονται με άριστα οπτικά αποτελέσματα σε όλες τις μορφές εφαρμογών. Τα διανυσματικά γραφικά ορίζονται με κόμβους και πλευρές (ευθείες ή καμπύλες), περιγράμματα και γέμισμα κλειστών επιφανειών. Ο σχεδιασμός γραμμών, σχημάτων και οι συνδυασμοί τους, η χρωματική επεξεργασία και οι υφές, αποτελούν τη βάση για τον ευρύτερο σχεδιασμό γραφικών, ενώ η παράλληλη εισαγωγή κειμένου σε μια εικόνα δίνει τη δυνατότητα δημιουργίας σύνθετων γραφικών. Ως προς το περιεχόμενο της μαθησιακής ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να δημιουργήσουν νέα ή να επεξεργαστούν υπάρχοντα διανυσματικά γραφικά, γεωμετρικά ή μη, χρησιμοποιώντας τα εργαλεία και τις εντολές σχεδιασμού, τις μεθόδους δημιουργίας και επεξεργασίας χρωμάτων, τη διαχείριση των διαδρομών Bézier, τα εργαλεία και τα φίλτρα παραμόρφωσης αντικειμένων κ.ά. Τα αποθηκεύουν σε κατάλληλο τύπο αρχείου για να τα επεξεργαστούν περαιτέρω ή για να τα εισάγουν σε μια σελίδα προς εκτύπωση ή πολυμεσική εφαρμογή.

Η μαθησιακή ενότητα πραγματοποιείται σε εργαστήριο εφαρμογών πληροφορικής, βάσει των προδιαγραφών του Οδηγού Κατάρτισης (Μέρος Γ2).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναγνωρίζουν τη δομή και τα χαρακτηριστικά μιας διανυσματικής εικόνας (μέγεθος, χρωματικό μοντέλο, ανάλυση σχεδιαστικών εφέ),
- Σχεδιάζουν ελεύθερα με ψηφιακή γραφίδα ή «ποντίκι» διαδρομές Bézier,
- Δημιουργούν απλά (πλακάτα) και διαβαθμισμένα (gradient) χρώματα,
- Μετασχηματίζουν αντικείμενα ως προς τη γωνία (rotate), τη φορά (reflect, flip), την κλίμακα (scale) κ.ά.,
- Τροποποιούν αντικείμενα σε διαφορετικά επίπεδα εργασίας (Layers),
- Ρυθμίζουν με ακρίβεια το πάχος, το χρώμα και την υφή των περιγραμμάτων και του γεμίσματος των αντικειμένων,
- Δημιουργούν πολύπλοκα σχήματα με ένωση, αφαίρεση και διαχωρισμό επιμέρους σχημάτων (Pathfinder),
- Παραμορφώνουν αντικείμενα με εργαλεία παραμόρφωσης,
- Ορίζουν τις κατηγορίες και τις κυριότερες ρυθμίσεις πινέλων ζωγραφικής,
- Δημιουργούν πινέλα ζωγραφικής, ρυθμίζοντας το πάχος, τη μορφή κ.ά.,
- Τοποθετούν με ακρίβεια τα αντικείμενα στον χώρο σχεδίασης σε ομάδες ως προς τη θέση και τη σειρά,
- Τοποθετούν κείμενα σε οριζόντιες και κάθετες αράδες, σε παραλληλόγραμμες στήλες, σε ακανόνιστα σχήματα και σε ελεύθερες διαδρομές,
- Μετατρέπουν τυπογραφικούς χαρακτήρες σε επεξεργάσιμες διαδρομές (Paths),
- Εισάγουν στην επιφάνεια εργασίας υπολογιστή κείμενα και εικόνες,
- Καθορίζουν το είδος, το μέγεθος και το στίλ των γραμματοσειρών, όπως και τη μορφή των παραγράφων, κατά την επεξεργασία των κειμένων,
- Αυξομειώνουν το μέγεθος μιας εικόνας με ή χωρίς παραμόρφωση,
- Αποθηκεύουν τις εργασίες τους σε κατάλληλα-επεξεργάσιμα ψηφιακά αρχεία για μελλοντική χρήση.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Διανυσματικά γραφικά / Σύνθετα σχήματα και γραμμές / Απλά σχήματα και γραμμές / Διαχωρισμός και κοπή σχημάτων / Ομαδοποίηση και ένωση σχημάτων / Κλιμάκωση αντικειμένου / Περιστροφή αντικειμένου / Μετασχηματισμός αντικειμένου / Πλακάτα χρώματα / Διαβαθμισμένα χρώματα / Διαδρομές Bézier.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (3), Σύνολο (3).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΓΡΑΦΙΚΩΝ
2	ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΑΠΛΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΤΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΩΝ
3	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΑΠΛΩΝ ΠΛΑΚΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΜΕΝΩΝ ΧΡΩΜΑΤΩΝ
4	ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΗ, ΕΝΩΣΗ, ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΟΠΗ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΩΝ
5	ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΛΙΜΑΚΩΣΗΣ, ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ
6	ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΣΕ ΔΙΑΝΥΣΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ
7	ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΕΙΚΟΝΩΝ ΡΑΣΤΕΡ ΣΕ ΔΙΑΝΥΣΜΑΤΙΚΑ ΓΡΑΦΙΚΑ
8	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ ΒΕΖΙΕΡ

Κείμενο αναφοράς

2.2.Ε.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΓΡΑΦΙΚΩΝ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με το περιβάλλον εργασίας ψηφιακού σχεδιασμού γραφικών για την εκτέλεση εργασιών επεξεργασίας διανυσματικών γραφικών και συνθέσεων του προγράμματος επεξεργασίας μακέτας. Σκοπός αυτής της μαθησιακής υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να οργανώνουν ένα λειτουργικό χώρο εργασίας, προσαρμόζοντας παράθυρα και πίνακες εγγράφων, ώστε να εξασκηθούν στις βασικές λειτουργίες των εργαλείων του προγράμματος για την αποτελεσματική ροή εργασιών σχεδιασμού.

Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με την εργαλειοθήκη και τις ομάδες εργαλείων (εργαλεία επιλογής, σχεδίασης, πλοήγησης, κειμένου, τροποποίησης, ρετούς, χρωματικών επιλογών) και τα πάνελ αλληλεπίδρασης με το λογισμικό (layers διαφορετικών επιπέδων, Pathfinder για δημιουργία και μετατροπή σχημάτων, color και πάνελ χειρισμού εμφάνισης). Επίσης, μαθαίνουν να δημιουργούν ένα νέο έγγραφο και να προσαρμόζουν τον χώρο εργασίας (μονάδα μέτρησης, μέγεθος πίνακα, ρυθμίσεις χρώματος) σύμφωνα με τις απαιτήσεις της σχεδίασης. Παράλληλα, γνωρίζουν την περιοχή γύρω από τον καμβά, όπου μπορούν να τοποθετηθούν, κατά την επεξεργασία, σχέδια που ίσως συμπεριληφθούν (ίσως και όχι) στο τελικό σχέδιο. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται καλές πρακτικές με στόχο τη βέλτιστη παραγωγικότητα της ροής των εργασιών και της διαχείρισης του χρόνου εκτέλεσης, όπως είναι οι συντομεύσεις εντολών, η οπτική περιγραφή των εργαλείων με απλή κατάδειξη, η δημιουργία νέου εγγράφου βάσει προτύπου, η παλέτα ελέγχου (Control Panel) για γρήγορη πρόσβαση σε επιλογές ρυθμίσεων στο πλαίσιο της τρέχουσας εργασίας και η χρήση της λειτουργίας «ενέργειες/actions» για την αυτοματοποίηση

μιας σειράς εργασιών. Επιπλέον, μέσα από ασκήσεις, μαθαίνουν να οργανώνουν τον χώρο εργασίας τους διαμορφώνοντας τα λειτουργικά εργαλεία σχεδίασης και αποκρύπτοντας τα υπόλοιπα.

2.2.E.2 | ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΑΠΛΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΤΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΩΝ

Το περιεχόμενο αυτής της μαθησιακής υποενότητας εστιάζεται στη μελέτη και την εφαρμογή των βασικών μεθόδων δημιουργίας απλών και σύνθετων διανυσματικών γραφικών (σχημάτων, γραμμών) με τη χρήση λογισμικού. Σκοπός της μαθησιακής υποενότητας είναι, μέσα από κατάλληλες ασκήσεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να δημιουργούν σχήματα και γραφικά διαφόρων μορφών και βαθμού πολυπλοκότητας σε ποικίλες εφαρμογές. Ειδικότερα, παρουσιάζονται τα διανυσματικά γραφικά, τα οποία, επειδή τροποποιούνται ελεύθερα χωρίς απώλεια, είναι η βέλτιστη επιλογή σε πολλές εφαρμογές.

Στην αρχή, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται πώς να σχεδιάζουν τα βασικά γεωμετρικά σχήματα, χρησιμοποιώντας προεπιλεγμένα σχήματα και γραμμές με τα εργαλεία σχήματος (ορθογώνιο, στρογγυλεμένο ορθογώνιο, έλλειψη, πολύγωνο, αστέρι, ευθύγραμμο τμήματα με το line segment, τόξα με το εργαλείο Arc και σπείρες με το εργαλείο σπείρα), αλλά και απόλυτα σχήματα (τετράγωνο, κύκλο κ.λπ.). Στη συνέχεια, μαθαίνουν πώς να δημιουργούν σύνθετα σχήματα χρησιμοποιώντας διάφορα εργαλεία, όπως το Pencil Tool για ελεύθερες γραμμές με σημεία αγκύρωσης, το Curvature Tool για διαισθητική προσέγγιση στη δημιουργία καμπύλης διαδρομών (το οποίο επιτρέπει τη δημιουργία, την εναλλαγή, την επεξεργασία, την προσθήκη ή την αφαίρεση ομαλών ή γωνιακών σημείων), καθώς και το εργαλείο Shape Builder για τη συγχώνευση διαδρομών.

Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με διάφορα εργαλεία, όπως αυτά της κατηγορίας ζωγραφικής, καθώς και το εργαλείο Paintbrush για διαδρομή με πινέλο. Τέλος, είναι σκόπιμο να εξοικειωθούν, επίσης, με τη σχεδίαση μεγαλύτερων συνθέσεων, στις οποίες οι μικρότερες λεπτομέρειες συμπληρώνονται σταδιακά.

2.2.E.3 | ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΑΠΛΩΝ ΠΛΑΚΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΜΕΝΩΝ ΧΡΩΜΑΤΩΝ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στη δημιουργία πλακάτων και διαβαθμισμένων χρωμάτων, καθώς και στην αποθήκευση σε παλέτες δειγμάτων ενός σχεδίου. Για παράδειγμα, η παλέτα Swatches είναι μια αποθήκη δειγμάτων για δημιουργία αποχρώσεων και διαβαθμισμένων χρωμάτων-ντεγκραντέ (gradients), που βοηθάει στην οργάνωση χρωματικών συνόλων. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα διαβαθμισμένα χρώματα-ντεγκραντέ έχουν ομαλή, σταδιακή μετάβαση από το ένα χρώμα στο άλλο. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν, αρχικά, να δημιουργούν αποχρώσεις μέσω παραθύρων που διαθέτουν χρωματικά κανάλια με πεδία τιμών ή ροοστάτες, όπως π.χ. αυτά του Color Picker ή του Color Palett ή να τροποποιούν αποθηκευμένες απο-

χρώσεις σε χρώματα τετραχρωμίας (process colors) ή οθόνης (RGB) και να ορίζουν φωτεινούς (tints) και σκούρους τόνους (Shades) μιας δεδομένης απόχρωσης (Color Guide). Στη συνέχεια, διδάσκονται να δημιουργούν ή να τροποποιούν μια διαβάθμιση χρησιμοποιώντας τη λειτουργία gradient, ενώ για γραμμική και ακτινική διαβάθμιση χρησιμοποιούν τη λειτουργία gradient annotator με το ρυθμιστικό τριών σημείων (εκκίνησης, μεσαίο και λήξης). Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν τη χρησιμότητα ρυθμίσεων και πρακτικών για την εφαρμογή χρώματος στο περίγραμμα, το γέμισμα ενός αντικειμένου ξεχωριστά, την εμφάνιση των δειγμάτων σε ομάδες, τη λειτουργία αποθήκευσης της προεπιλεγμένη παλέτας μαζί με το αρχείο ώστε να είναι άμεσα διαθέσιμη κ.ά. Ειδικότερα, μέσα από ασκήσεις εφαρμογής αποχρώσεων και διαβαθμισμένων χρωμάτων σε απλά αντικείμενα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τις τεχνικές δημιουργίας πλακάτων και ντεγκραντέ χρωμάτων.

Με την παρούσα μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες ώστε να διαχειρίζονται τεχνικές για τη δημιουργία και τη διαχείριση αποχρώσεων και διαβαθμισμένων χρωμάτων.

2.2.E.4 | ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΗ, ΕΝΩΣΗ, ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΟΠΗ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΩΝ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα έχει στόχο την ανάλυση και την κατανόηση των τεχνικών συγχώνευσης (ομαδοποίησης και κοπής) και διαίρεσης αντικειμένων, μέσω εντολών ή με τη χρήση εργαλείων, σε ένα πρόγραμμα ηλεκτρονικής επεξεργασίας διανυσματικών γραφικών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω της υποενότητας αυτής, αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να εφαρμόζουν ποικίλες τεχνικές συγχώνευσης, κοπής και διαίρεσης σχημάτων και γραμμών μέσω εντολών και εργαλείων, με στόχο την παραγωγή γραφικών ή συνθέσεων προς ένταξη σε έργα έντυπων ή ψηφιακών μέσων.

Πρόκειται για τεχνικές αυτόματης συγχώνευσης σχημάτων, όπως είναι τα εφέ Pathfinder, που συνδυάζουν πολλά αντικείμενα με λειτουργίες αλληλεπίδρασης (περίγραμμα, περικοπή, συγχώνευση, διαίρεση, τομή κ.λπ.). Με την εντολή της ομαδοποίησης αντικειμένων, είναι δυνατή η μαζική εφαρμογή λειτουργιών σε μια ομάδα αντικειμένων. Συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τις τεχνικές κοπής και διαίρεσης αντικειμένων σε γεωμετρικά και ελεύθερα σχήματα. Επίσης, επικεντρώνονται στην εφαρμογή σειράς εντολών: Divide Objects Below, που χρησιμοποιεί ένα επιλεγμένο αντικείμενο για να κόψει άλλα αντικείμενα, «διαχωρισμός σε πλέγμα» για διαίρεση σε πολλαπλά ορθογώνια σε σειρές και σε στήλες, καθώς και Cut Path at Selected Anchor Point, που κόβει μια διαδρομή σε επιλεγμένα σημεία αγκύρωσης. Με εργαλεία κοπής και διαίρεσης αντικειμένων, όπως το εργαλείο Scissors, χωρίζουν μία διαδρομή ή ένα πλαίσιο γραφικών σε ένα σημείο αγκύρωσης και χρησιμοποιούν το εργαλείο Knife για να κόψουν αντικείμενα με το χέρι.

Προτείνεται ατομική εργασία σε κατάλληλο λογισμικό η οποία να περιλαμβάνει π.χ. διάλυση επικαλυπτόμενων σχημάτων (χρήση Pathfinder).

2.2.E.5 | ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΛΙΜΑΚΩΣΗΣ, ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τη διερεύνηση βασικών τεχνικών με στόχο να καταστούν ικανοί να κλιμακώνουν, να περιστρέφουν και να μετασχηματίζουν αντικείμενα με ελεύθερο χειρισμό και με ακρίβεια μεγεθών. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται και κατανοούν τον πίνακα μετασχηματισμού (Transform) και τις παλέτες ελέγχου (Control Panel, Properties, Appearance), που παρέχουν δυνατότητες ρυθμίσεων και αλλαγών για χειρισμό μεγέθους, προσανατολισμού, θέσης και παραμόρφωσης των αντικειμένων. Στη συνέχεια, διδάσκονται μεθόδους και τεχνικές όπως η κλιμάκωση με αναλογική ή ελεύθερη αυξομείωση των δύο διαστάσεων ενός αντικειμένου ή η περιστροφή με ρύθμιση μοιρών ή με ελεύθερη κίνηση γύρω από ένα καθορισμένο σημείο. Ακόμα, χρησιμοποιούν τον πίνακα μετασχηματισμού (transform panel) για τον μετασχηματισμό αντικειμένων, ώστε να προβάλουν τις θέσεις, τα μεγέθη, την κλίση και τον προσανατολισμό ενός ή περισσότερων επιλεγμένων αντικειμένων, να αλλάξουν το σημείο αναφοράς μετασχηματισμού ή να κλειδώσουν τις αναλογίες του αντικειμένου. Πειραματίζονται, επίσης, με την ελεύθερη παραμόρφωση αντικειμένων χρησιμοποιώντας το εργαλείο Free Transform ή τα εργαλεία «ρευστοποίησης» Liquify για ιδιαίτερες παραμορφώσεις, όπως είναι οι στροβιλισμοί και τα ραγίσματα ή ρυτίδες. Μπορούν, ακόμα, να δημιουργήσουν το κατοπτρικό (συμμετρικό-καθρέφτης) ενός αντικειμένου, χρησιμοποιώντας αόρατο κατακόρυφο ή οριζόντιο άξονα και αντιστρέφοντάς το αντικείμενο ως προς τον άξονα κατά 90°.

Σκοπός της συγκεκριμένης μαθησιακής υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες για να μετασχηματίζουν αντικείμενα χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα εργαλεία, όπως εργαλεία κλιμάκωσης, περιστροφής, παραμόρφωσης και κατοπτρισμού. Για πρακτική εργασία, προτείνεται μια σύνθεση με διαδοχικούς μετασχηματισμούς π.χ. γεωμετρικών σχημάτων.

2.2.E.6 | ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΣΕ ΔΙΑΝΥΣΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

Η μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στη μεθοδολογία επεξεργασίας και διαμόρφωσης κειμένων σε τυπογραφικές διατάξεις, καθώς και στη μετατροπή τυπογραφικών στοιχείων σε διανυσματικές διαδρομές. Σκοπός της μαθησιακής υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες ώστε να διαχειρίζονται αποτελεσματικά την εφαρμογή των ανωτέρω τεχνικών σε κείμενα ροής.

Γενικά, η διαμόρφωση κειμένων σε διατάξεις παραγράφου εξασφαλίζεται με την εισαγωγή κειμένου σε μια περιοχή εντός των ορίων ενός αντικειμένου (πλαίσιο κειμένου) για τον έλεγχο της ροής των χαρακτήρων, με αυτόματη αναδίπλωση στην καθορισμένη περιοχή. Επίσης, μια άλλη δυνατότητα στην επεξεργασία κειμένου είναι η χρήση

ενός σχήματος ή μιας διαδρομής, που χρησιμεύει σαν γραμμή βάσης των χαρακτήρων του κειμένου. Η γραμμή βάσης μπορεί να είναι ένα οποιοδήποτε σχήμα, το οποίο εξακολουθεί να είναι επεξεργάσιμο ακόμα και μετά την τοποθέτηση του κειμένου. Υπάρχουν πολλές επιλογές εντολών ώστε το κείμενο να μετακινηθεί και να προσαρμοστεί στο επιθυμητό σημείο, όπως π.χ. η εντολή «Αντίθετη Τοποθέτηση» (Place on Other Side).

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται διάφορες τεχνικές για να μετατρέπουν τυπογραφικά στοιχεία σε διανυσματικές διαδρομές, όπως η μετατροπή κειμένου σε περιγράμματα (convert text to outlines). Επιπλέον, κατανοούν ότι δεν είναι εφικτή η επεξεργασία κειμένου (π.χ. αλλαγή μεγέθους γραμματοσειράς), όταν αυτό μετατρέπεται σε περιγεγραμμένο (outlined text), αφού συμπεριφέρεται ως σχήμα με περαιτέρω δυνατότητες μορφοποίησης. Επιπροσθέτως, μέσω πρακτικών ασκήσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη χρήση των τεχνικών που διδάχτηκαν σε αυτή την υποενότητα.

Προτείνεται ως άσκηση η επεξεργασία σχήματος κειμένων με απόδοση ενός ιδιαίτερου στιλ έκφρασης.

2.2.Ε.7 | ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΕΙΚΟΝΩΝ ΡΑΣΤΕΡ ΣΕ ΔΙΑΝΥΣΜΑΤΙΚΑ ΓΡΑΦΙΚΑ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στην εκτέλεση εργασιών για την ψηφιοποίηση ενός σκίτσου ή μιας εικόνας raster και τη μετατροπή τους σε διανυσματικό γραφικό vector, με στόχο την επεξεργασία τους με τα εργαλεία και τα βοηθήματα των κατάλληλων λογισμικών.

Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν την προετοιμασία μετατροπής εικόνων ράστερ σε διανυσματική μορφή, κυρίως για τα πρωτότυπα ατομικά σχέδια που προορίζονται για λογότυπα και εικονογραφήσεις. Ως προς τη μεθοδολογία, σχεδιάζουν σκίτσο με μολύβι σε χαρτί, το βελτιώνουν μέσω της φωτοτράπεζας (light table) και στη συνέχεια αποδίδουν το σκίτσο με μαύρο πενάκι για υψηλή αντίθεση. Κατόπιν, σαρώνουν το σκίτσο (ψηφιοποίηση πρωτοτύπου) με σαρωτή και ρύθμιση σε υψηλή ανάλυση ή, εναλλακτικά, φωτογραφίζουν με ψηφιακή κάμερα σε συνθήκες επαρκούς φωτισμού. Τέλος, για τη διανυσματοποίηση της εικόνας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να χρησιμοποιούν την εντολή Image Trace με καθορισμό των επιλογών ανίχνευσης. Η ενέργεια αυτή ανιχνεύει τις φόρμες της εικόνας και δημιουργεί ανοιχτές ή κλειστές επεξεργάσιμες διανυσματικές περιοχές. Επιπλέον, εξοικειώνονται με τις διαδικασίες χρωματισμού και συνένωσης σχημάτων, για την τελική εμφάνιση της εικόνας, με τα εργαλεία Live Paint Bucket και Shaper.

Σκοπός της μαθησιακής υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες ώστε να μετατρέπουν εικόνες ράστερ σε διανυσματικά γραφικά. Ως άσκηση, προτείνεται η μετατροπή ατομικού σχεδίου με μολύβι και μελάνι σε διανυσματικό γραφικό, ακολουθώντας τα βήματα της μεθοδολογίας (σχεδιασμός, σάρωση, τοποθέτηση στη σελίδα, μετατροπή με Image Trace, επεξεργασίες και χρωματισμός διανυσμάτων).

2.2.E.8 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ BÉZIER

Στον τομέα της αριθμητικής ανάλυσης των μαθηματικών, μια καμπύλη Bézier (Μπεζιέ) είναι μια παραμετρική καμπύλη, η οποία αποτελεί βασικό εργαλείο των διανυσματικών γραφικών. Στα διανυσματικά γραφικά, οι καμπύλες Bézier χρησιμοποιούνται ως μοντέλα ομαλών καμπυλών που μπορούν να αυξομειωθούν απεριόριστα. Οι διαδρομές (Paths), που αναφέρονται συχνά στα προγράμματα επεξεργασίας εικόνας, είναι συνδυασμοί απλών καμπυλών Bézier, στις οποίες ορίζονται σημεία-κόμβοι για την τροποποίησή τους. Οι καμπύλες Bézier χρησιμοποιούνται, επίσης, στην εμψύχωση χαρακτήρα κινούμενης εικόνας (animation), ως εργαλείο ελέγχου της κίνησης.

Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τις τεχνικές δημιουργίας και τροποποίησης των ακανόνιστων διαδρομών Bézier. Επίσης, γνωρίζουν το εργαλείο Pen για την προσεκτική τοποθέτηση των σημείων αγκύρωσης (anchor point) στο Artboard και την τελειοποίηση, στη συνέχεια, με τις λαβές ελέγχου της καμπύλης, ώστε να διαμορφωθεί με ακρίβεια το επιθυμητό σχήμα της διαδρομής. Επιπλέον, εξοικειώνονται με το εργαλείο προσθήκης σημείων-κόμβων στο υπάρχον σχήμα, για περαιτέρω επεξεργασία ή διορθώσεις σε μια υφιστάμενη διαδρομή. Με την προσαρμογή των θέσεων περισσότερων σημείων αγκύρωσης και λαβών καμπύλης, δημιουργούν ένα ακανόνιστο σχήμα και το ολοκληρώνουν ως διαδρομή. Ακόμα, μαθαίνουν να τροποποιούν μια ακανόνιστη διαδρομή Bézier με το εργαλείο χειρισμού μεμονωμένων σημείων αγκύρωσης και λαβών ελέγχου (curve handles). Ως άσκηση, προτείνεται η επεξεργασία μιας τυχαίας καμπύλης στην απεικόνιση συγκεκριμένου σχήματος, π.χ. ενός ζώου.

Σκοπός της μαθησιακής υποενότητας είναι να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να εφαρμόζουν τις βασικές τεχνικές σχεδίασης σύνθετων διανυσματικών απεικονίσεων, μέσα από τη δημιουργία και την τροποποίηση των ακανόνιστων διαδρομών Bézier για διανυσματικά γραφικά με ακρίβεια σχεδίασης.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Wood, B. (2023). *Adobe Illustrator, Βήμα προς Βήμα*. Αθήνα: Εκδόσεις Γκιούρδα.
2. Müller, J. & Wiedemann, J. (eds.). (2015). *Logo Modernism*. USA: Taschen.
3. Bokhua, G. (2022). *Principles of Logo Design: A Practical Guide to Creating Effective Signs, Symbols, and Icons*. Gloucester, MA, USA: Rockport Publishers.

Συμπληρωματικές

1. Scheichelbauer, R. E. (2013). *Drawing good paths*. Ανακτήθηκε στις 15 Οκτωβρίου 2024 από: <https://glyphsapp.com/learn/drawing-good-paths>

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Αρχές Σεναρίου και Σκηνοθεσίας», στο πρώτο μέρος, εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στη βασική ορολογία, τις τεχνικές, τις μορφές και τη δομή ενός «κλασικού» σεναρίου μυθοπλαστικής αφήγησης. Ως «οδηγός» για τη δημιουργία ενός οπτικοακουστικού έργου, από την έναρξη της προ-παραγωγής (pre-production), που αφορά τη σύλληψη της ιδέας και τη σχεδίαση του έργου, της παραγωγής (production), που αφορά τη δημιουργία με αποτύπωση του υλικού, έως και το στάδιο της μετα-παραγωγής (post-production), που αφορά την τελική διαμόρφωση σε νέο τύπο (μέσο). Το δεύτερο μέρος αφορά την παρουσίαση των βασικών αρχών σκηνοθεσίας, απλών αφηγηματικών σκηνών για κατανόηση του ρόλου της σκηνοθεσίας σε συνάρτηση με το σενάριο, καθώς και την ανάλυση της βασικής θεωρίας και της ορολογίας μέσα από χαρακτηριστικά παραδείγματα. Ως προς το περιεχόμενο της μαθησιακής ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με παραδείγματα ανάλυσης και σύνθεσης σεναρίων, εξοικειώνονται με την κατάταμήσή τους σε σκηνές, εντοπίζουν τα κομβικά-καίρια σημεία εξέλιξης της πλοκής και οργανώνουν την αφήγηση σε μικρο-δραματικό και μακρο-δραματικό επίπεδο. Παράλληλα, αναγνωρίζουν τη σημασία της θέσης του/της σκηνοθέτη/-τριας ως καλλιτεχνικού παράγοντα στη διαδικασία ολοκλήρωσης ενός οπτικοακουστικού έργου και εξοικειώνονται με τις αρχές της κινηματογραφικής αφήγησης μέσα από την ανάλυση επιλεγμένων παραδειγμάτων.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Περιγράφουν τη δομή και τα στάδια ανάπτυξης ενός σεναρίου οπτικοακουστικού έργου,
- Συγκρίνουν ένα σενάριο με ένα λογοτεχνικό κείμενο,
- Αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα οπτικοποίησης του σεναρίου με σειρά σκίτσων-σχεδίων (storyboard), που απεικονίζουν τα βασικά πλάνα της ιστορίας, υποδεικνύουν τον τρόπο αφήγησης και παρέχουν πληροφορίες (σκηνικά, γωνίες λήψης, κίνηση κάμερας, φωτισμό και άλλα),
- Προσδιορίζουν την κλιμάκωση σε δεδομένο σενάριο-παράδειγμα, περιγράφοντας τις έννοιες της πλοκής και του ρυθμού της αφήγησης,
- Περιγράφουν τις βασικές εργασίες προ-παραγωγής (pre-production): προ-σκηνοθεσία (ντεκουπάζ/découpage), storyboard, διορθώσεις σεναρίου, επιλογή χώρου γυρισμάτων (ρεπεράζ/repérage), επιλογή χαρακτήρων (casting), σκηνογραφία (scenic design) κ.ά.,
- Περιγράφουν τις βασικές εργασίες που απαιτούνται για την παραγωγή και τα γυρίσματα: σκηνή, πλάνο, άξονες κατεύθυνσης βλεμμάτων, είδη και χρήση φωτισμού κ.ά.,

- Περιγράφουν τις βασικές εργασίες μετα-παραγωγής (post production): είδη και πρακτικές μοντάζ, τίτλοι αρχής και τέλους, δημιουργία ειδικών εφέ, σχεδιασμός ειδικών σκηνηκών, λογισμικά editing, διανομή,
- Επιλέγουν τις κατάλληλες αναλογίες (aspect ratio) των κάδρων,
- Διακρίνουν τις βασικές τεχνικές λήψεων (θέση, απόσταση, γωνίες λήψης, κινήσεις κάμερας),
- Αναγνωρίζουν διαφορετικά είδη συνδέσεων των πλάνων (ρακόρ) σε μεταβάσεις από το ένα πλάνο στο επόμενο εφαρμόζοντας βασικούς κανόνες οπτικής και ηχητικής συνέχειας,
- Προσδιορίζουν τον ρόλο και τα καθήκοντα του/της σκηνοθέτη/-τριας και των βασικών συντελεστών παραγωγής ενός οπτικοακουστικού έργου,
- Περιγράφουν τα μοντέλα συνεργασίας μεταξύ σκηνοθέτη και μοντέρ συγκρίνοντας μελέτες περίπτωσης,
- Αναλύουν ένα σενάριο-παράδειγμα ταινίας μικρού μήκους ή ενός διαφημιστικού spot,
- Αξιολογούν το σενάριο ενός τρέιλερ ή ενός ντοκιμαντέρ της επιλογής τους,
- Συνθέτουν ένα μικρό σενάριο μυθοπλασίας ή comic τηρώντας τους κανόνες της κλασικής αφήγησης.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Σενάριο / Κινηματογραφική σκηνοθεσία / Κάδρο / Γωνία λήψης / Πλάνο / Σκηνή / Ντεκουπάζ / Μοντάζ / Στόριμπορντ (Storyboard).

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (2), Εργαστήριο (0), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΧΝΗ
2	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
3	ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΑΔΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ
4	ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΕΝΑΡΙΟΥ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ
5	ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΣΚΗΝΟΘΕΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ
6	ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ (BREAKDOWN SCRIPT)
7	ΤΟ ΝΤΕΚΟΥΠΑΖ
8	ΣΤΟΡΙΜΠΟΡΝΤ

Κείμενο αναφοράς

2.2.ΣΤ.1 | ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα αποτελεί εισαγωγή στην κινηματογραφική τέχνη, με σκοπό οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εξοικειωθούν με τις έννοιες και τα θέματα που θα αναπτυχθούν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου. Στις μέρες μας, ο «οπτικοακουστικός γραμματισμός» είναι απαραίτητος για όλους τους πολίτες της κοινωνίας της πληροφορίας, πόσο μάλλον για τους/τις μελλοντικούς/-ές επαγγελματίες του ευρύτερου οπτικοακουστικού κλάδου. Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια ορίζει τι είναι ο «κινηματογράφος» διαχωρίζοντάς τον από τις υπόλοιπες τέχνες. Επίσης, εξηγεί γιατί είναι σημαντική η μελέτη του κινηματογράφου για την κατανόηση της οπτικοακουστικής κατασκευής γενικότερα, τόσο από την πλευρά του θεατή όσο και από την πλευρά του δημιουργού, επαγγελματία ή ερασιτέχνη.

Μέσα από την προβολή παραδειγματικών αποσπασμάτων και τη δημιουργική ανταλλαγή απόψεων στο σύνολο της τάξης, παρουσιάζονται διαφορετικά είδη (genres) και κατηγορίες κινηματογραφικών έργων, όπως ταινίες του βωβού κινηματογράφου, ταινίες «είδους» της κλασικής εποχής του Χόλιγουντ, ταινίες εμψύχωσης, σημαντικές ταινίες ευρωπαϊών δημιουργών της δεκαετίας του 1960, κινηματογραφικά ντοκιμαντέρ και σύγχρονες ταινίες μικρού μήκους διακεκριμένων εγχώριων δημιουργών. Η σύγκριση των παραδειγμάτων επιτρέπει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να αναπτύξουν τις σκέψεις τους πάνω στο θέμα και να ανασύρουν κινηματογραφικές εμπειρίες που τους/τις έχουν επηρεάσει. Στη συνέχεια, μέσα από πιο λεπτομερή παρατήρηση μερικών παραδειγμάτων, γίνεται γενική αναφορά στους διαφορετικούς τομείς που συνεργάζονται για τη δημιουργία μιας ταινίας (σενάριο, σκηνοθεσία, διεύθυνση φωτογραφίας, καλλιτεχνική διεύθυνση, ήχος, μοντάζ, παραγωγή, υποκριτική κ.ά.). Επιπλέον, αναλύεται η ποιοτική διαφοροποίηση μεταξύ της προβολής και της θέασης στην κινηματογραφική αίθουσα, την τηλεοπτική οθόνη, τον ηλεκτρονικό υπολογιστή κ.ά.

2.2.ΣΤ.2 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζονται οι βασικές αρχές που διέπουν την κινηματογραφική γλώσσα, η οποία, σύμφωνα με κυρίαρχες θεωρητικές προσεγγίσεις, δομείται από «συντακτικούς κανόνες». Στο πλαίσιο των εννοιών που διδάσκονται σε αυτή την υποενότητα, ορίζεται το «κάδρο» ως η μικρότερη κινηματογραφική μονάδα, καθώς αποτελεί ένα στιγμιότυπο. Στη συνέχεια, ορίζεται το «πλάνο» ως το ενιαίο κομμάτι μιας συνεχούς λήψης, το οποίο παραλληλίζεται με τη λέξη στη γλώσσα. Τα πλάνα συναρμολογούνται μέσω του μοντάζ για να δημιουργήσουν «σκηνές», δηλαδή τα μέρη της οπτικοακουστικής αφήγησης που εκτυλίσσονται σε ενιαίο χωροχρονικό πλαίσιο και μοιάζουν με τα κεφάλαια ενός βιβλίου. Τέλος, οι «σεκάνς» είναι νοηματικές ενότητες σκηνών που μοιάζουν με τις θεατρικές πράξεις. Οι

σεκάνς συνδυάζονται για να δημιουργηθεί το σύνολο του κινηματογραφικού «κειμένου». Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν τη διαδικασία του «μοντάζ», η οποία αποτελεί κατά πολλούς το ίδιο της κινηματογραφικής τέχνης καθώς δημιουργεί νοήματα, συνειρμούς και συναισθήματα μέσω των ενώσεων/μεταβάσεων που συνδέουν τα κινηματογραφικά πλάνα μεταξύ τους. Εξετάζουν, επίσης, τα πλάνα, τα οποία αποτυπώνουν οπτικοακουστικά όσα περιγράφονται στο σενάριο σύμφωνα με τις οδηγίες του/της σκηνοθέτη/-τριας. Τα πλάνα περιγράφονται από το μέγεθός τους (κοντινό, μεσαίο, γενικό και λοιπά), τη γωνία λήψης και την ενδεχόμενη κίνηση της κάμερας. Οι μεταβάσεις μεταξύ των πλάνων είθισται να ακολουθούν τους κανόνες της συνέχειας, δηλαδή τα «ρακόρ».

Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια παρουσιάζει τα παραπάνω μέσα από προβολή επιλεγμένων παραδειγμάτων και ασκήσεις κατανόησης στο σύνολο της τάξης (π.χ. ζητώντας από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να μετρήσουν τα «κατ» σε μία σκηνή και να περιγράψουν με την κατάλληλη ορολογία μια σειρά από πλάνα).

2.2.ΣΤ.3 | ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΑΔΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

Η μαθησιακή αυτή υποενοότητα διευκολύνει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αντιληφθούν στοιχειωδώς τον κινηματογράφο από την πλευρά του δημιουργού. Τα βασικά στάδια δημιουργίας μιας κινηματογραφικής ταινίας, που διδάσκονται σε αυτή την υποενοότητα, περιλαμβάνουν κατά κανόνα την «ανάπτυξη», την «προπαραγωγή», την «παραγωγή», τη «μεταπαραγωγή» και τη «διανομή».

Κατά τη διάρκεια του σταδίου της «ανάπτυξης» (development), η αρχική ιδέα μετασχηματίζεται σταδιακά σε κινηματογραφικό σενάριο και εξασφαλίζεται ένα βασικό κεφάλαιο για την έναρξη του επόμενου σταδίου. Στην «προπαραγωγή» γίνεται η ανάθεση στα άτομα που θα αποτελέσουν το καστ και το συνεργείο της ταινίας, προγραμματίζονται οι ανάγκες των γυρισμάτων και εξασφαλίζονται τα υπόλοιπα χρήματα βάσει του προϋπολογισμού (budget). Στη συνέχεια, στο στάδιο της «παραγωγής», πραγματοποιούνται τα γυρίσματα που απαιτούνται για την ολοκλήρωση της ταινίας. Το υλικό αυτό επιδέχεται επεξεργασία κατά το στάδιο της «μεταπαραγωγής» (ή «αποπεράτωσης»), μέσω του μοντάζ, του μιξάζ, των ψηφιακών εφέ (VFX) κ.λπ. προκειμένου να δημιουργηθεί το τελικό καλλιτεχνικό έργο, δηλαδή η ταινία. Τέλος, στο στάδιο της «διανομής», η έτοιμη ταινία προωθείται και διανέμεται για να έρθει σε επαφή με το κοινό.

Προτείνεται οι εκπαιδευτές/-τριες να παρουσιάσουν στην ομάδα δείγματα από τίτλους τέλους ταινιών ή/και λίστες κινηματογραφικών συνεργείων (π.χ. από την πλατφόρμα IMDB), ώστε να συζητηθεί το εύρος των διαφορετικών ειδικοτήτων που συνεργάζονται ανά στάδιο στη δημιουργία μιας ταινίας. Είναι καλό να συγκριθούν περιπτώσεις διαφορετικού μεγέθους παραγωγής, π.χ. μιας υπερπαραγωγής του Χόλιγουντ και μιας ελληνικής ταινίας μικρού μήκους. Συμπληρωματικά, μπορεί να εξεταστούν καταγραφές διαδικασίας γυρίσματος (making of).

2.2.ΣΤ.4 | ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΕΝΑΡΙΟΥ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποτελεί συνέχεια των προηγούμενων και εστιάζεται στις βασικές αρχές που διέπουν τα σενάρια κλασικής αφήγησης. Κατά τη διάρκειά της, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με το κινηματογραφικό σενάριο. Το σενάριο είναι ένα τεχνικό κείμενο, το οποίο περιγράφει με συγκεκριμένη μορφή το σύνολο μιας κινηματογραφικής ταινίας πριν αυτή γυριστεί. Χωρίζεται σε «σκηνές», στις οποίες περιγράφονται με λεπτομέρεια δράσεις που εκτυλίσσονται σε ενιαίο χωροχρονικό πλαίσιο. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν απόσπασμα σεναρίου ταινίας που αποτελεί διασκευή λογοτεχνικού έργου ως προς τη μορφοποίηση και τη δομή και το συγκρίνουν με το αντίστοιχο απόσπασμα του πρωτογενούς λογοτεχνικού έργου και τις αντίστοιχες κινηματογραφικές σκηνές, όπως αποδόθηκαν στην οθόνη. Παράλληλα, εξετάζουν πιο συνοπτικές εκδοχές του σεναρίου, όπως η σύνοψη, το treatment, η σκαλέτα και το logline, οι οποίες χρησιμοποιούνται ευρέως κατά τη διάρκεια των σταδίων της «ανάπτυξης» και της «προπαραγωγής».

Αφού οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειωθούν με τη μορφή του σεναρίου, γίνεται αναλυτική παρουσίαση του «κλασικού» μοντέλου της τρίπρακτης δομής αφήγησης και ο τρόπος με τον οποίο αυτό έχει καθιερωθεί στην κινηματογραφική μυθοπλασία διεθνώς. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν τη δομή μιας ταινίας μικρού μήκους που ανταποκρίνεται στο «κλασικό» μοντέλο και καταγράφουν την κλιμάκωση ορίζοντας τα βασικά μέρη της πλοκής. Ιδανικά, ο/η εκπαιδευτής/-τρια μοιράζει συνοδευτικά το σενάριο της ταινίας που προβάλλει, ώστε να έχουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τη δυνατότητα σύγκρισης και εντοπισμού των αντίστοιχων αφηγηματικών σημείων τόσο στην οθόνη όσο και στο χαρτί.

2.2.ΣΤ.5 | ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΣΚΗΝΟΘΕΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα παρουσιάζονται αναλυτικά οι αρμοδιότητες των ειδικοτήτων του σκηνοθετικού τομέα στον κινηματογράφο. Κατά τη διάρκειά της, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τα μέλη του σκηνοθετικού τομέα, όπως είναι ο/η σκηνοθέτης, ο/η Α΄ βοηθός σκηνοθέτη, οι Β΄ και Γ΄ βοηθοί σκηνοθέτη, ο/η γραμματέας λήψεων (σκριπτ) και ο/η υπεύθυνος/-η διανομής ρόλων (casting director). Αρχικά, εξετάζεται ο/η σκηνοθέτης ως ο επικεφαλής όλων των καλλιτεχνικών ειδικοτήτων, που λαμβάνει τις τελικές δημιουργικές αποφάσεις, συνυπολογίζοντας όμως τους περιορισμούς τους οποίους θέτει η παραγωγή. Σε γενικές γραμμές, επιλέγει τους λοιπούς δημιουργικούς συντελεστές (διευθυντή φωτογραφίας, σκηνογράφο, ενδυματολόγο, υπεύθυνο/-η ήχου, μουσικό, μοντέρ/-έζ κ.λπ.) και συνεργάζεται μαζί τους σε κάθε στάδιο, έχοντας τον τελικό λόγο για κάθε εργασία. Στο στάδιο της προπαραγωγής ενδέχεται να συνεργαστεί με υπεύθυνο/-η διανομής ρόλων (casting director) για να επιλεγούν οι ηθοποιοί. Επιπλέον, αναλύονται οι αρμοδιότητες του/της Α΄ βοηθού σκηνοθέτη, ως το δεξί χέρι του/της σκηνοθέτη/-τριας από την έναρξη της προπαραγωγής μέχρι και το γύρισμα (συντονισμός συναντήσεων, ανάλυση σεναρίου

–script breakdown–, σύνταξη προγράμματος γυρισμάτων και όρντιντο). Στη συνέχεια, εξετάζονται τα καθήκοντα των Β΄ και Γ΄ βοηθών σκηνοθέτη, οι οποίοι στο γύρισμα φροντίζουν ιδιαίτερες ανάγκες, όπως τη διαχείριση των βοηθητικών ηθοποιών. Τέλος, το σκριπτ είναι η ειδικότητα που συμπληρώνει τα δελτία λήψης (ραπόρτα) και παρακολουθεί τη συνέχεια των πλάνων (ρακόρ) στο γύρισμα.

Προτείνεται να πραγματοποιηθεί επίσκεψη σε χώρο κινηματογραφικών γυρισμάτων, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν βιωματική επαφή με τον τρόπο εργασίας ενός αληθινού συνεργείου.

2.2.ΣΤ.6 | ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ (BREAKDOWN SCRIPT)

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα έχει σκοπό να βοηθήσει την κατανόηση της λειτουργίας του σεναρίου, το οποίο λειτουργεί ως τεχνικό κείμενο και αποτελεί οδηγό για το γύρισμα, και τη δυνατότητα αξιολόγησης της ποιότητάς του. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με την αναλυτική καταγραφή των αναγκών οι οποίες προκύπτουν από το σενάριο ανά σκηνή, που όπως έχει αναφερθεί προηγουμένως είναι αρμοδιότητα του/της Α΄ βοηθού σκηνοθέτη. Αυτή η διαδικασία ονομάζεται «ανάλυση σεναρίου» (script breakdown) και υλοποιείται στην αρχή του σταδίου της παραγωγής για να εντοπιστούν εγκαίρως όλες οι ανάγκες ανά τομέα. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες δείγματα από πραγματικά σενάρια ντοκιμαντέρ, τηλεοπτικών εκπομπών ή/και άλλων μορφών οπτικοακουστικών έργων, ώστε να αντιληφθούν τις πιθανές διαφοροποιήσεις τους από το κλασικό σεναριακό μοντέλο μυθοπλασίας που έχει ήδη αναλυθεί σε προηγούμενη υποενότητα. Αφού γίνει επίδειξη της διαδικασίας στο σύνολο του τμήματος, προτείνεται να ανατεθεί στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να υλοποιήσουν την ανάλυση (breakdown) ενός σεναρίου ταινίας μυθοπλασίας μικρού μήκους, ατομικά ή ανά ζεύγη. Μέσα από τη συγκεκριμένη εργασία, θα διαπιστώσουν πόσο ακριβές και λεπτομερειακό πρέπει να είναι ένα σενάριο, αλλά και πόσες διαφορετικές ανάγκες υπάρχουν στην κινηματογραφική δημιουργία. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τη διαδικασία καταχώρισης των στοιχείων σε ειδικές φόρμες (μία σελίδα ανά σκηνή) ή/και σε ειδικά διαμορφωμένους πίνακες σε εφαρμογή υπολογιστικών φύλλων (π.χ. Excel).

2.2.ΣΤ.7 | ΤΟ ΝΤΕΚΟΥΠΑΖ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στη διαδικασία του «ντεκουπάζ», της κατάτμησης δηλαδή του σεναρίου σε πλάνα. Κατά τη διάρκεια του σταδίου της παραγωγής κάθε οπτικοακουστικού έργου, μια πολύ σημαντική εργασία είναι το ντεκουπάζ. Ο/Η σκηνοθέτης, σε συνεργασία με τον/τη διευθυντή φωτογραφίας, συσκέπτονται και καταγράφουν με τι είδους πλάνα θα καλυφθεί κάθε μέρος του σεναρίου. Το ντεκουπάζ προκύπτει συνδυάζοντας το επιθυμητό ύψος με τους διαθέσιμους χώρους και τους περιορισμούς της παραγωγής. Κάθε σεναριακή δράση πρέπει να καλυφθεί κατά το γύρισμα από τουλάχιστον μία γωνία λήψης. Είθισται η δράση κάθε

σκηνής να κινηματογραφείται στο σύνολό της από ένα γενικό πλάνο (establishment shot) και επιμέρους από άλλα, διαφορετικών μεγεθών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τη λίστα πλάνων (shot list), που είναι η αναλυτική καταγραφή του ντεκουπάζ, διαδικασία απαραίτητη για να μπορέσει ο/η Α' βοηθός σκηνοθέτη να συντάξει το πρόγραμμα γυρισμάτων. Επίσης, καταπιάνονται με τη δημιουργία πρόχειρων σχεδίων κάτοψης του χώρου γυρίσματος (σετ), που διευκολύνουν την ομάδα της φωτογραφίας και της σκηνογραφίας να αποτυπώσουν τις τεχνικές λύσεις τις οποίες θα χρειαστεί να εφαρμόσουν κατά το γύρισμα για την επίτευξη του επιθυμητού αποτελέσματος, δηλαδή του οράματος του/της σκηνοθέτη/-τριας.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται, με την καθοδήγηση των εκπαιδευτών, να ντεκουπάρουν απόσπασμα ενός κινηματογραφικού σεναρίου μυθοπλασίας. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, εξοικειώνονται περαιτέρω με την κινηματογραφική ορολογία που διδάχθηκαν σε προηγούμενες μαθησιακές υποενότητες, αφού χρειάζεται να περιγράψουν τα πλάνα της επιλογής τους με την κατάλληλη ορολογία.

2.2.ΣΤ.8 | ΣΤΟΡΙΜΠΟΡΝΤ

Η καταληκτική αυτή μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στη σημαντική διαδικασία της σχεδίασης ενός στόριμπορντ (storyboard). Η σαφής και άμεση επικοινωνία μεταξύ των μελών ενός κινηματογραφικού συνεργείου είναι υψίστης σημασίας για την υλοποίηση του έργου σύμφωνα με το σκηνοθετικό όραμα και με όσο το δυνατόν πιο οικονομικές λύσεις. Με αυτό το δεδομένο, υπάρχει ένα πλήθος εντύπων, για παράδειγμα ανάλυση σεναρίου (script breakdown), πίνακας ύφους (moodboard), λίστα πλάνων (shot list), κατόψεις κ.ά. που διαμοιράζονται, μεταξύ των οποίων είναι και το στόριμπορντ. Το στόριμπορντ αποτελεί την ενδεικτική οπτικοποίηση του ντεκουπάζ σε σκίτσα ανά πλάνο, σε μια μορφή που θυμίζει κόμικ. Κάθε καρτέ πρέπει να έχει την αναλογία κάδρου (aspect ratio) που έχει οριστεί από τον/τη διευθυντή φωτογραφίας και τον/τη σκηνοθέτη. Είναι ωφέλιμο οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κατανοήσουν ότι ο/η σκίτσογράφος (storyboard artist) καλείται να αναγνωρίσει τη μορφή του πλάνου μέσα από τις συνοπτικές περιγραφές που παραλαμβάνει ως λίστα πλάνων (shot list). Αυτός είναι ο βασικός λόγος που είναι απαραίτητη η εξοικείωση με την κινηματογραφική ορολογία, η οποία αναλύθηκε στις προηγούμενες μαθησιακές υποενότητες. Συνίσταται να παρουσιαστούν και να σχολιαστούν στην τάξη στόριμπορντ και να συγκριθούν με τις αντίστοιχες κινηματογραφικές σκηνές.

Ως πρακτική άσκηση, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να συνθέσουν ατομικά ή ανά ζεύγη ένα σύντομο σενάριο μυθοπλασίας, στο οποίο να τηρούνται οι κανόνες της κλασικής αφήγησης. Στη συνέχεια, να το χωρίσουν σε πλάνα και να τα αποτυπώσουν σε στόριμπορντ, με σκοπό να το παρουσιάσουν ενώπιον όλης της τάξης και να ακολουθήσει κριτικός σχολιασμός.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Bordwell, D. & Thompson, K. (2012). *Εισαγωγή στην τέχνη του κινηματογράφου* (μτφρ. Κ. Κοκκινίδη). Αθήνα: Εκδόσεις MIET (Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης).
2. Field, S. (1986). *Το Σενάριο: Η τέχνη και η τεχνική (Οι βάσεις της σεναριογραφίας)*. Αθήνα: Εκδόσεις Κάλβος.

Συμπληρωματικές

1. McKee, R. (2017). *Το Σενάριο: Ουσία, Δομή, Ύφος και Βασικές Αρχές*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
2. Καλαμπάκας, Ε. & Κυριακουλάκος, Π. (2015). *Η οπτικοακουστική κατασκευή*. Αθήνα: ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Ανακτήθηκε στις 12 Ιουλίου 2024 από: <https://dx.doi.org/10.57713/kallipos-481>

2.2.2 • ΑΡΧΕΣ ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΗΧΟΥ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Αρχές ψηφιοποίησης και επεξεργασίας ήχου» εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές αρχές της φυσικής του ήχου και τη θεωρία της μουσικής, ώστε να αντιληφθούν τις δυνατότητες και τους περιορισμούς της ηχητικής σύνθεσης, η οποία αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα μιας οπτικοακουστικής αφήγησης. Παρουσιάζονται τα βασικά είδη στην ιστορία της έντεχνης δυτικής μουσικής (μπαρόκ, κλασικισμός, ρομαντισμός κ.λπ.), της «εξω-δυτικής» μουσικής αλλά και είδη δημοφιλούς μουσικής (rock, jazz, ethnic), της κινηματογραφικής μουσικής και της ελληνικής μουσικής (παραδοσιακή, λαϊκή, ρεμπέτικο). Η υποενότητα εμβαθύνει στην αξιοποίηση της εκφραστικής δύναμης του ήχου και της μουσικής και μελετάει την τελευταία ως πολιτισμικό φαινόμενο μέσα από οπτικοακουστικό υλικό. Οι τρόποι χρήσης και οι λειτουργίες της μουσικής είναι πολλοί, οδηγούν στη συμπλήρωση εικόνων, την επέκταση νοημάτων και προσφέρουν τη λυρική διάσταση που οι εικόνες από μόνες τους αδυνατούν να αποδώσουν, ενισχύοντας έτσι το συναίσθημα. Ως προς το περιεχόμενο της μαθησιακής ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσα από παραδείγματα, εξοικειώνονται με τη μουσική ορολογία, κατανοούν τις σύγχρονες αισθητικές τάσεις, τις μεθόδους και τους τρόπους αποτίμησης και περιγραφής του ήχου αναφορικά με την πειραματική καλλιτεχνική ηχητική δημιουργία. Μέσα από την ακρόαση μουσικών έργων και τη συζήτηση, γνωρίζουν νέους τρόπους έκφρασης που αφορούν την αισθητική αναζήτηση και τον πειραματισμό, με στόχο την καλλιέργεια της καλλιτεχνικής τους αισθητικής και την απόκτηση κατάλληλων γνώσεων

στα δομικά και υφολογικά στοιχεία μιας μουσικής σύνθεσης-ηχητικού υλικού και μοτίβων, παράλληλα με την επίδειξη κατάλληλου λογισμικού.

Προτεινόμενο λογισμικό επεξεργασίας ήχου: Adobe Audition, Logic Pro X, Cubase, Sound Force, Cool Edit Pro ή ανάλογο (ενδεικτικά: Audacity, Ocenaudio, Ardour και άλλα).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Περιγράφουν τον τρόπο μετάδοσης των ηχητικών κυμάτων, ορίζοντας τα βασικά χαρακτηριστικά τους (όπως είναι η συχνότητα, η περίοδος, το μήκος κύματος, το πλάτος ταλάντωσης, ο χρόνος και η κυματομορφή),
- Περιγράφουν τα φαινόμενα: ανάκλαση, περίθλαση, διάθλαση, συμβολή του ήχου,
- Αναγνωρίζουν τις ιδιότητες του ήχου (τόνος, ένταση, χροιά, διάρκεια),
- Κατανοούν τους όρους: μουσική, μουσικότητα, “musicking”, μουσική κουλτούρα, ηχητική στάθμη, μέτρο, τέμπο, μελωδία, αρμονία, ρυθμός,
- Αναγνωρίζουν το μουσικό ύφος ενός συνθέτη, μιας σχολής ή μιας εποχής, καθώς και τα διαχρονικά μουσικά στιλ και τους μεγάλους συνθέτες,
- Κατονομάζουν τα κυριότερα μουσικά όργανα (είδη, χαρακτηριστικά),
- Αναφέρουν τεχνικές σύνθεσης και γνωρίζουν την έννοια της ενορχήστρωσης,
- Αντιλαμβάνονται την ψυχολογική ανταπόκριση ενός ακροατή στα διάφορα είδη μουσικής (επιλεκτική συνδυαστική ικανότητα της ακοής),
- Αναλύουν την ψυχολογική αλληλεπίδραση σύζευξης ήχου και εικόνας,
- Αναφέρουν τις βασικές αρχές λειτουργίας της μουσικής και των ειδικών εφέ σε μια ταινία (λόγοι έναρξης-χρήσης),
- Προσαρμόζουν την ηχογραφημένη κινηματογραφική μουσική Soundtrack σε συγχρονισμό με τις εικόνες,
- Αναγνωρίζουν τις ειδικές απαιτήσεις που απορρέουν από την ανάπτυξη ή χρήση ενός συστήματος ψηφιακής επεξεργασίας ήχου,
- Κατανοούν τον (διαφορετικό) ρόλο της μουσικής στις ανθρώπινες κοινωνίες,
- Περιγράφουν τη διαδικασία του μιξάζ σε κατάλληλο λογισμικό επεξεργασίας ήχου.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Ηχητικό κύμα / Κυματομορφή / Έντεχνη δυτική μουσική / Μουσική κινηματογράφου / Έγχορδα / Κρουστά / Πνευστά / Ένταση / Διάρκεια / Τονικό ύψος / Ηχόχρωμα / Ψηφιακή επεξεργασία ήχου.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (2), Σύνολο (2).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	Ο ΗΧΟΣ ΩΣ ΦΥΣΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ
2	ΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΗΧΟΥ
3	ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ
4	ΡΥΘΜΟΣ, ΜΕΛΩΔΙΑ, ΑΡΜΟΝΙΑ
5	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΝΤΕΧΝΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
6	ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ
7	ΔΗΜΟΦΙΛΕΙΣ ΜΟΥΣΙΚΕΣ
8	ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΑΡΧΕΙΩΝ ΗΧΟΥ

Κείμενο αναφοράς

2.2.Ζ.1 | Ο ΗΧΟΣ ΩΣ ΦΥΣΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί να εισάγει σε βασικές έννοιες της φυσικής και μουσικής ακουστικής και τη διερεύνηση των βασικών ιδιοτήτων του ήχου ως κύμα. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τα περιοδικά φαινόμενα, με έννοιες όπως είναι η ταλάντωση, η συχνότητα και η περίοδος, καθώς και με τον τρόπο που αυτά συσχετίζονται με τα ηχητικά κύματα, την περιοδική κίνηση των μορίων των ηχογόνων πηγών και τη μετάδοση του ήχου μέσω των μορίων του αέρα. Στη συνέχεια, ενημερώνονται για το πώς επηρεάζεται η ταχύτητα του κύματος από την πυκνότητα και τη θερμοκρασία του αέρα.

Για την εμπειρική διερεύνηση της παραγωγής και της μετάδοσης του ήχου μέσω της δόνησης της ηχογόνου πηγής, προτείνεται να χρησιμοποιηθούν μεμβρανόφωνα ή ιδιόφωνα κρουστά μουσικά όργανα, όπως για παράδειγμα το τύμπανο, τα πιατίνια και το τρίγωνο. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τη διάκριση των ήχων σε σύνθετους ήχους, θορύβους και κρότους, καθώς και τις βασικές τους διαφορές. Τέλος, εξοικειώνονται με τα βασικά φαινόμενα και τα χαρακτηριστικά των κυμάτων, όπως την ανάκλαση, την περίθλαση και τη διάθλαση των ηχητικών κυμάτων, καθώς και με το φαινόμενο Doppler.

Οι γνώσεις αυτές θα αξιοποιηθούν στις επόμενες υποενότητες για να αναλυθούν τα βασικά χαρακτηριστικά του ήχου, καθώς και άλλα θέματα που αφορούν την ψηφιακή επεξεργασία του ήχου.

2.2.Ζ.2 | ΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΗΧΟΥ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στον προσδιορισμό των τεσσάρων βασικών χαρακτηριστικών του ήχου: της έντασης, της διάρκειας, του τονικού ύψους και της χροιάς ή ηχοχρώματος. Για τον σκοπό αυτόν, προτείνεται η χρήση κρουστών μουσικών

οργάνων (μελωδικών και μη), καθώς και πληκτροφόρου οργάνου. Κατά τη διάρκεια της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με το εύρος των δυναμικών, με τους όρους που χρησιμοποιούνται για την ένταση (forte, piano, fortissimo, pianissimo, mezzo forte, mezzo piano κ.ά.), καθώς και με τους όρους που χρησιμοποιούνται για τη μεταβολή της έντασης (crescendo, diminuendo, sforzando, subito piano κ.ά.). Στη συνέχεια, μαθαίνουν να διακρίνουν τους ήχους με βάση τη διάρκεια τους σε σύντομους ήχους και σε ήχους με διάρκεια. Για την κατανόηση του τρίτου χαρακτηριστικού, του τονικού ύψους, είναι απαραίτητη η χρήση κάποιου μελωδικού οργάνου ή και της φωνής από τον εκπαιδευτή/-τρια, προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι/-ες να μάθουν να ξεχωρίζουν τους χαμηλούς από τους ψηλούς ήχους, με στόχο να γνωρίζουν να τους συσχετίζουν με την έννοια της συχνότητας που έχει αναλυθεί στην προηγούμενη υποενότητα. Τέλος, για την κατανόηση του χαρακτηριστικού της «χροιάς» (ή ηχοχρώματος), προτείνεται να πειραματιστούν με διαφορετικούς τρόπους παραγωγής του ήχου, χρησιμοποιώντας κρουστά μουσικά όργανα ή και αντικείμενα που βρίσκονται στην αίθουσα. Για τη σύνδεση των τεσσάρων χαρακτηριστικών, προτείνονται απλές ακουστικές ασκήσεις, κατά τη διάρκεια των οποίων οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα πρέπει να κατατάξουν με βάση τα τέσσερα χαρακτηριστικά τους ήχους που θα ακούσουν (με τη μορφή ηχογραφημένων ή εκτελεσμένων σε κάποιο όργανο μουσικών παραδειγμάτων).

2.2.Ζ.3 | ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Στόχος της συγκεκριμένης μαθησιακής υποενότητας είναι η παρουσίαση και η ταξινόμηση των κύριων μουσικών οργάνων, τόσο της δυτικοευρωπαϊκής μουσικής παράδοσης όσο και των λαϊκών/παραδοσιακών μουσικών οργάνων της Ελλάδας και άλλων χωρών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τα κυριότερα μουσικά όργανα και τα κατατάσσουν, βάσει του τρόπου παραγωγής του ήχου, στις τρεις βασικές κατηγορίες: έγχορδα, πνευστά, κρουστά. Επίσης, εξετάζουν τις παραμέτρους που επηρεάζουν το ηχοχρώμα και τον τονικό ύψος του κάθε οργάνου, όπως το μέγεθος, το υλικό κατασκευής και τον τρόπο παραγωγής του ήχου (κρούση, νύξη, τριβή, φύσημα), αντλώντας πληροφορίες από τις δύο προηγούμενες υποενότητες. Γνωρίζουν, ακόμα, τα λαϊκά και παραδοσιακά μουσικά όργανα της Ελλάδας και άλλων χωρών και διδάσκονται την κατηγοριοποίησή τους, με βάση το σύστημα Hornbostels-Sachs, σε χορδόφωνα, μεμβρανόφωνα, αερόφωνα και ιδιόφωνα. Επιπλέον, εξοικειώνονται με την έννοια της ενορχήστρωσης και τα αντιπροσωπευτικά μουσικά σύνολα διαφορετικών μουσικών ειδών (κλασική μουσική, jazz, rock, παραδοσιακή), όπως είναι η συμφωνική ορχήστρα, το κουαρτέτο εγχόρδων, η Big band, τα σύνολα χάλκινων πνευστών, η ρεμπέτικη κομπανία και οι παραδοσιακές ζυγίες (νησιωτική-στεριανή). Με σκοπό την πληρέστερη κατανόηση των βασικών χαρακτηριστικών αλλά και των διαφορών τους, εξοικειώνονται με ηχητικά παραδείγματα, καθώς και με βίντεο. Για να εφαρμόσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες όσα έχουν διδαχθεί, προτείνονται ακουστικές ασκήσεις κατά τις οποίες καλούνται να διακρίνουν τα εξεταζόμενα χαρακτηριστικά.

2.2.Z.4 | ΡΥΘΜΟΣ, ΜΕΛΩΔΙΑ, ΑΡΜΟΝΙΑ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τα τρία βασικά χαρακτηριστικά μιας μουσικής σύνθεσης: τον ρυθμό, τη μελωδία και την αρμονία. Στόχος δεν είναι η ανάγνωση ή η γραφή παρτιτούρας, αλλά να γνωρίσουν έννοιες και σύμβολα που θα τους βοηθήσουν να επεξεργαστούν ψηφιακά αρχεία ήχου με τη χρήση λογισμικού επεξεργασίας ήχου (DAW), τα οποία αναπτύσσονται σε χωριστή υποενότητα. Αρχικά, εξοικειώνονται με τις βασικές αρχές της μουσικής θεωρίας και πιο συγκεκριμένα με τις ρυθμικές αξίες, την έννοια του μέτρου και των bpm, τις νότες, τις συγχορδίες και τη διάκριση μελωδίας-αρμονίας, καθώς και με τα στοιχεία του πενταγράμμου, όπως τα κλειδιά και τη διαστολή. Επιπλέον, μέσα από την ακρόαση μουσικών παραδειγμάτων από την κλασική αλλά και τη σύγχρονη μουσική, κατανοούν τη διαφορά της μείζονος κλίμακας από την ελάσσονα. Στη συνέχεια, έρχονται σε επαφή με τα μορφολογικά στοιχεία μιας σύνθεσης και την ανάλυση εννοιών, όπως το μοτίβο, και εξοικειώνονται με απλές φόρμες που χρησιμοποιούνται στη δημοφιλή μουσική (όπως είναι η rock και η pop) και τα μέρη τους (εισαγωγή, κομπλέ, ρεφραίν, γέφυρα). Τέλος, κρίνεται σκόπιμο να εξοικειωθούν με τη μουσική για τον κινηματογράφο (soundtrack) μέσα από οπτικοακουστικά παραδείγματα. Είναι, επίσης, σκόπιμο να αναλυθεί ο ρόλος του ρυθμού, των δυναμικών και του ύφους της μελωδίας, καθώς και το πώς αυτά επηρεάζουν την ψυχολογική αλληλεπίδραση εικόνας και ήχου. Προτείνεται να πραγματοποιηθούν ασκήσεις εντοπισμού χαρακτηριστικών μοτίβων (leitmotiv) και αναγνώρισης των βασικών αρχών λειτουργίας των ειδικών εφέ σε μια ταινία. Συνοπτικά, η υποενότητα επιδιώκει να καλλιεργήσει δεξιότητες ενεργητικής ακρόασης και να δώσει τις απαραίτητες γνώσεις σχετικά με τα βασικά δομικά στοιχεία μιας μουσικής σύνθεσης.

2.2.Z.5 | ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΝΤΕΧΝΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα συνιστά μια σύντομη επισκόπηση των βασικών περιόδων της έντεχνης δυτικής μουσικής δημιουργίας. Αφού προηγηθεί μια σύντομη αναφορά στη μουσική της αρχαίας Ελλάδας και του Βυζαντίου, στη συνέχεια οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τις απαρχές της δυτικοευρωπαϊκής μουσικής μέσα από το γρηγοριανό μέλος και τις πολυφωνικές μουσικές παραδόσεις της Αναγέννησης. Επιπλέον, προσεγγίζουν την εποχή του μπαρόκ και την ανάπτυξη της οργανικής μουσικής μέσα από έργα σημαντικών συνθετών της εποχής, όπως ο Bach και ο Vivaldi. Επίσης, έρχονται σε επαφή με την εποχή του κλασικισμού και τα έργα των συνθετών της σχολής της Βιέννης, του Mozart, του Beethoven και του Haydn, καθώς και με την περίοδο του ρομαντισμού. Τέλος, γίνεται αναφορά στη μουσική του 20ού αιώνα και τις καινοτομίες της.

Είναι σκόπιμο οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εξοικειωθούν με το χαρακτηριστικό στιλ κάθε περιόδου μέσα από ακουστικά παραδείγματα και ασκήσεις αναγνώρισης της περιόδου στην οποία ανήκει κάποια μουσική σύνθεση. Παράλληλα, οι εκπαιδευό-

μενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τα ορόσημα κάθε εποχής, όπως, για παράδειγμα, τον διαχωρισμό της εκκλησιαστικής από την κοσμική μουσική, την ανάπτυξη της σημειογραφίας, τη γέννηση της όπερας, τη διαμόρφωση της συμφωνικής ορχήστρας, καθώς και τους μουσικούς πειραματισμούς και τις καινοτομίες της γραφής, όπως είναι η γραφική παρτιτούρα (graphic notation) του 20ού αιώνα.

Ως εργασία, προτείνεται να διερευνηθεί η σχέση της μουσικής με τις υπόλοιπες τέχνες και η ένταξή της στο ευρύτερο κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο κάθε εποχής. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες αξιοποιούν εδώ τις γνώσεις τους από την ενότητα «Ιστορία των Τεχνών».

2.2.2.6 | ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με ένα ευρύ φάσμα μουσικών παραδόσεων από τον ελλαδικό χώρο και γνωρίζουν τα κύρια χαρακτηριστικά τους. Ειδικότερα, εξετάζουν την πολυφωνική μουσική της Ηπείρου, τη μουσική παράδοση της Κρήτης, των Κυκλάδων και των Επτανήσων, καθώς και τις μουσικές παραδόσεις της Μακεδονίας και της Θράκης. Επιπλέον, εξοικειώνονται με το ρεμπέτικο, εξετάζουν την ιστορία του, τις καταβολές του από το σμυρνέικο τραγούδι και τη συγκρότησή του ως είδος αστικής λαϊκής μουσικής. Ορίζονται οι βασικές ιστορικές του περίοδοι, τα κέντρα στα οποία άνθισε και οι κύριοι εκπρόσωποι του είδους, όπως ο Βαμβακάρης και ο Τσιτσάνης. Ως συνέχεια του ρεμπέτικου, εξετάζεται το είδος του λαϊκού και ορίζονται οι βασικές αλλαγές που το διαφοροποίησαν από αυτό. Παράλληλα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τα βασικά μουσικά σχήματα ανά γεωγραφική περιοχή και είδος, όπως η ηπειρώτικη, η ρεμπέτικη και η σμυρναϊκή κομπανία, οι νησιωτικές και στεριανές ζυγιές, οι μαντολινάτες και οι μπάντες χάλκινων πνευστών της Δυτικής Μακεδονίας. Τέλος, προσεγγίζουν έννοιες όπως ο αυτοσχεδιασμός, τόσο στον λόγο όσο και στη μουσική, και αναλύουν τη σχέση της μουσικής με τον χορό και τον ρόλο που παίζει στις τοπικές κοινωνίες.

Κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας, προτείνεται να χρησιμοποιηθούν κατάλληλα οπτικοακουστικά μουσικά παραδείγματα.

2.2.2.7 | ΔΗΜΟΦΙΛΕΙΣ ΜΟΥΣΙΚΕΣ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με μουσικά είδη που έχουν διαδοθεί παγκοσμίως, όπως η rock, η jazz και η world music /ethnic. Μέσα από οπτικοακουστικά παραδείγματα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τα διαφορετικά στιλιστικά χαρακτηριστικά κάθε είδους, τα μουσικά όργανα και τα σύνολα που κυριαρχούν σε αυτά, καθώς και τις ιστορικές περιόδους και τους βασικούς εκπροσώπους τους.

Αρχικά, εξοικειώνονται με τη rock μουσική και την ιστορία της, εξετάζοντας την αγγλική και αμερικάνικη σκηνή από το 1960 μέχρι σήμερα, καθώς και τις καταβολές του είδους από το rock'n'roll. Στη συνέχεια, εξοικειώνονται με τα blues και την jazz,

είδη στα οποία συνυπάρχουν στοιχεία από ευρωπαϊκές και αφρικανικές μουσικές παραδόσεις, ενώ παράλληλα έρχονται σε επαφή με χαρακτηριστικά μουσικά σύνολα της jazz, όπως οι ορχήστρες big band. Επίσης, εξοικειώνονται με τη world music/ethnic, αναλύοντας τον όρο και διερευνώντας τις προεκτάσεις του ως ένα παγκοσμιοποιημένο είδος παραδοσιακής μουσικής. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν σε αυτή την ενότητα και αναλύουν όρους όπως η «μουσικότητα» και το “musicking”.

Προτείνεται συζήτηση σχετικά με τον ρόλο της μουσικής στο πολιτισμικό της πλαίσιο, αφού προηγηθεί μελέτη περιπτώσεων από ένα μεγάλο εύρος μουσικών στιλ.

2.2.Ζ.8 | ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΑΡΧΕΙΩΝ ΗΧΟΥ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με διαφορετικά λογισμικά επεξεργασίας ήχου (DAW). Αρχικά, αναλύεται η έννοια του Digital Audio Workstation και παρουσιάζονται τα κυριότερα. Ενδεικτικά, μπορούν να παρουσιαστούν λογισμικά όπως το Logic Pro, το Cubase και το Audacity. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τα εργαλεία και τις βασικές λειτουργίες του λογισμικού επεξεργασίας, όπως το πώς να εισάγουν αρχεία για επεξεργασία, πώς να κάνουν μεγέθυνση/σμίκρυνση της κυματομορφής, πώς να επιλέγουν συγκεκριμένη περιοχή για επεξεργασία, πώς να αλλάζουν την ταχύτητα αναπαραγωγής, καθώς και με τεχνικές όπως το Fade in και το Fade out. Σκόπιμη κρίνεται ιδιαίτερη αναφορά στους τύπους αρχείων που χρησιμοποιούνται για εξαγωγή των project. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τη διαφορά μεταξύ μονοφωνικού και στερεοφωνικού καναλιού και διδάσκονται τεχνικές όπως το Panning. Στη συνέχεια, εξοικειώνονται με τη ρύθμιση παραμέτρων του καναλιού όπως το όνομα, την ένταση, τη σιγή ή το σόλο άκουσμα. Επιπλέον, εξοικειώνονται με ενδείξεις που αφορούν το μέτρο, τα bpm και την τονικότητα (διδάσκονται και πώς να την αλλάζουν).

Στο πλαίσιο του μαθήματος, προτείνεται ως εργασία να χρησιμοποιηθούν λογισμικά επεξεργασίας ήχου, καθώς και βιβλιοθήκες ήχων/μουσικής με ελεύθερη πρόσβαση προς διευκόλυνση των εκπαιδευομένων, για παράδειγμα Ableton, Cubase, Reaper, Audacity και YouTube Audio Library, freesound.org αντίστοιχα. Προτείνεται, επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εξασκηθούν στην επεξεργασία και τη δημιουργία ηχητικού υλικού, το οποίο να μπορεί να συνδυαστεί με εικόνα. Η διδασκαλία της υποενότητας, λόγω ιδιαίτερης σημασίας και μεγάλης έκτασης, πρέπει να πραγματοποιηθεί εκτενώς.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Λιάβας, Λ. (2000). *Ελληνικά λαϊκά μουσικά όργανα*. Αθήνα: Εκδόσεις Υπουργείου Πολιτισμού.
2. Machlis, J. & Forney, K. (1993). *Η Απόλαυση της Μουσικής. Εισαγωγή στην Ιστορία – Μορφολογία της Δυτικής Μουσικής*. Αθήνα: Εκδόσεις Fagotto.
3. Μυλωνάς, Κ. (1999). *Μουσική και Κινηματογράφος*. Αθήνα: Εκδόσεις Κέδρος.

Συμπληρωματικές

1. Αβέρωφ, Ε. (2011). *Εισαγωγή στην Οργανογνωσία*. Αθήνα: Εκδόσεις Φίλιππος Νάκας.
2. Σάλτσμαν, Ε. (1983). *Εισαγωγή στη μουσική του 20ού αιώνα* (μτφρ. Γ. Ζερβός). Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.

2.3 • ΕΞΑΜΗΝΟ Γ΄

2.3.A • ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΡΑΦΙΚΩΝ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Εφαρμογές ψηφιακής επεξεργασίας γραφικών» αναφέρεται σε τεχνικές και μεθόδους δημιουργίας σύνθετων διανυσματικών γραφικών (vector) για εφαρμογές, όπως τα ενημερωτικά εικονογραφήματα (info-graphics), ο σχεδιασμός χαρακτήρων, το περιβάλλον εικονογράφησης (background), οι συσκευασίες, τα εξώφυλλα βιβλίων ή περιοδικών, τα διαφημιστικά banners κ.ά. Οι πολύπλοκοι σχεδιασμοί γραφικών για να είναι λειτουργικοί (μείωση χρόνου εργασίας, κατάλληλη σειρά σχεδιασμού, ευκολία διορθώσεων και άλλα) είναι σκόπιμο να ακολουθούν την κατάλληλη στρατηγική. Με την τμηματική ή/και τη συνδυαστική εφαρμογή πολλών τεχνικών, επιτυγχάνεται μεγάλη ευελιξία ενεργειών, οι οποίες ορίζονται και οργανώνονται κατά κανόνα στην αρχή κάθε επεξεργασίας, αλλά μπορεί να αναθεωρηθούν κατά τη διάρκεια της σχεδιαστικής διαδικασίας. Ως προς το περιεχόμενο της μαθησιακής ενότητας, εξετάζονται θέματα που αφορούν την κατάλληλη σειρά εργασιών για την οπτική απόδοση μιας ιδέας. Παρουσιάζονται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες προχωρημένες τεχνικές, μέθοδοι και εργαλεία σχεδιασμού, όπως οι λειτουργίες των φίλτρων των τεχνοτροπιών εμφάνισης, καθώς και η δημιουργία μασκών, γραμμικών και περιστροφικών μοτίβων, ειδικών εφέ αντανakλάσεων, σκίασης και αναμίξεων χρωμάτων, εξειδικευμένων γραμμικών ντεγκραντέ κ.ά. Επίσης, τα γραφικά προετοιμάζονται για χρήση σε άλλες εφαρμογές ή το web και αποθηκεύονται σε κατάλληλους τύπους, είτε για επεξεργασία σε επόμενο χρόνο, είτε για εκτύπωση, είτε για πολυμεσικές εφαρμογές.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Συνθέτουν αυτόνομα ή συνδυαστικά γραφικά με κείμενα, εικόνες, σχήματα, γραμμές και χρώματα,
- Αναλύουν μια ιδέα, ένα προσχέδιο ή ένα υπόδειγμα στα επιμέρους στοιχεία του με στόχο την κατάλληλη σχεδιαστική λύση,
- Ορίζουν τη σειρά σχεδιασμού, ξεκινώντας από απλά σχήματα και γραμμές και προχωρώντας προς σύνθετα αντικείμενα με επιπλέον εφαρμογή στιλ, φίλτρων, μασκών κ.ά.,
- Εφαρμόζουν τα φίλτρα παραμόρφωσης σχημάτων και υφών, όπως και προσομοίωσης καλλιτεχνικών στιλ (effect gallery),
- Περιγράφουν τις τεχνικές απόκρυψης αντικειμένων (Mask-Layers),
- Δημιουργούν ειδικά εφέ αντανakλάσεων με το εργαλείο δικτυωμάτων ντεγκραντέ,

- Εφαρμόζουν γραφικά ειδικά εφέ (σκιά, διαβαθμισμένη διαφάνεια, εσωτερική-εξωτερική λάμψη κ.ά.),
- Προσαρμόζουν αντικείμενα σε πλέγμα προοπτικής για τη δημιουργία βάθους πεδίου (Perspective Tool),
- Χρησιμοποιούν βιβλιοθήκες τυποποιημένων χρωμάτων, μοτίβων και ειδικών συμβόλων,
- Ετοιμάζουν αρχεία κατάλληλα για εκτύπωση με την προσθήκη τυπογραφικών σημείων,
- Σχεδιάζουν διαφημιστικά banners με κίνηση (animation) και προσθήκη ειδικών εφέ,
- Προετοιμάζουν κατάλληλα μια εικόνα για δημοσίευση στο web,
- Αποθηκεύουν τις εργασίες τους σε κατάλληλο τύπο αρχείου για εκτύπωση, ψηφιακή διανομή ή ηλεκτρονική δημοσίευση.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Εφέ σε εικόνες / Ψηφιακά φίλτρα / Γραφικά εφέ / Εικονογραφήματα (Infographics) / Διαφημιστικά banners / Παραμορφώσεις αντικειμένων/γραμμάτων / Τρισδιάστατα αντικείμενα / Φωτοσκίαση (Color shading) / Σύνθετες ψηφιακές εικόνες.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (4), Σύνολο (4).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΦΕ-ΣΤΙΛ ΣΕ ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΑ
2	ΜΑΣΚΕΣ ΓΡΑΦΙΚΩΝ
3	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΡΙΣΔΙΑΣΤΑΤΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ
4	ΠΑΡΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
5	ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΑΡΧΕΙΩΝ ΓΙΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ
6	ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΩΝ BANNERS ΜΕ ΚΙΝΗΣΗ (ANIMATION)

Κείμενο αναφοράς

2.3.A.1 | ΕΦΕ-ΣΤΙΛ ΣΕ ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΑ

Η δυσκολία της απόδοσης μιας εικόνας με τη χρήση πολλών φίλτρων (ώστε να δημιουργούνται πολλά και σύνθετα εφέ-στιλ) οδήγησε στην ευρεία χρήση των ψηφιακών φίλτρων των προγραμμάτων επεξεργασίας μακέτας. Αυτή η μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί να εισαγάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στη δημιουργία ειδικών εφέ-στιλ σε γραφικά, εικόνες bitmap και κείμενα.

Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με την έννοια των διανυσματικών εφέ και εφέ ράστερ. Τα εφέ παρεμβαίνουν στα διανύσματα χωρίς αυτά να χάσουν την πρωτογενή δομή τους, με αποτέλεσμα τη διαχείριση των γραφικών και έπειτα από την εφαρμογή τους. Η εφαρμογή ενός εφέ προστίθεται στις ιδιότητες εμφάνισης του αντικειμένου (Appearance) είτε στο γέμισμα είτε στο περίγραμμα, με αποτέλεσμα να μπορεί να επεξεργαστεί ανά πάσα χρονική στιγμή. Τα διανυσματικά εφέ αλλάζουν γραμμικά την εμφάνιση ενός αντικειμένου, ενώ τα εφέ ράστερ, που προσομοιάζουν με αυτά της ηλεκτρονικής επεξεργασίας εικόνας, δημιουργούν pixels. Τα στιλ είναι επώνυμες αποθηκευμένες εμφανίσεις σε βιβλιοθήκες (Graphic Styles) που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε διάφορα αντικείμενα ή επίπεδα εργασίας (Layers). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν και εφαρμόζουν τρόπους συνδυασμού των εργαλείων, ειδικά όταν χρησιμοποιούνται πολλά επίπεδα (layers) για τη δημιουργία ειδικών εφέ-στιλ, προσφέροντας εντυπωσιακά αποτελέσματα. Ενδεικτικά, αναφέρονται εφέ χρωματισμού με το εργαλείο δικτυωμάτων ντεγκραντέ, γραφικά εφέ όπως σκιά, διαβαθμισμένη διαφάνεια κ.ά.

Κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται μέσα από σειρά ασκήσεων να επιλέγουν τις κατάλληλες μεθόδους και τα εργαλεία μετασχηματισμού ψηφιακών εικόνων, κειμένων και γραφικών και να δημιουργούν πολυσύνθετες και πολυεπίπεδες μακέτες.

2.3.A.2 | ΜΑΣΚΕΣ ΓΡΑΦΙΚΩΝ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τεχνικές δημιουργίας масκών απόκρυψης και μετατροπής τυπογραφικών χαρακτήρων σε διανυσματικές διαδρομές για τη δημιουργία μακετών. Μέσω της διαδικασίας πρακτικών ασκήσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες σχηματισμού και εφαρμογής масκών για τη μορφοποίηση μακετών.

Ειδικότερα, η εφαρμογή της μάσκας γραφικών στο Illustrator είναι ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εφέ σε πολλές εφαρμογές: μακέτα, εικονογράφηση, κόμικς, δημιουργία web banner, γραφικών για social media, εικόνων για animation κ.λπ. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να επεξεργαστούν μια σύνθεση που περιέχει κείμενο και φωτογραφίες. Αναφέρονται οι διαδικασίες δημιουργίας, επεξεργασίας και εφαρμογής масκών σε εικόνες ράστερ ή σε διανυσματικά γραφικά (Clipping Mask) και η μετατροπή τυπογραφικών χαρακτήρων σε φόρμες (Paths) με την εντολή Create Outline. Μια μάσκα αποκοπής (Clipping Mask) δημιουργείται χρησιμοποιώντας δύο στοιχεία: το αντικείμενο κάλυψης (το σχήμα που ορίζει την ορατή περιοχή) και τα αντικείμενα που θα καλυφθούν. Το αντικείμενο κάλυψης λειτουργεί ως μάσκα, αποκαλύπτοντας μόνο τα μέρη του θέματος που βρίσκονται εντός των ορίων του. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τη δημιουργία και τη χρήση γραφικών, τα οποία μπορεί να συνυπάρχουν σε σύνθετες μακέτες μαζί με κείμενα και φωτογραφίες. Στόχος της μαθησιακής υποενότητας είναι να εξηγηθούν στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες οι τρόποι εισαγωγής και μορφοποίησης κειμένων, εικόνων και γραφικών μέσω των масκών απόκρυψης.

Ως ατομική εργασία, προτείνεται ο σχηματισμός διαδρομής που θα χρησιμοποιηθεί ως μάσκα για εικόνα ράστερ. Ενδιαφέρον είναι να χρησιμοποιηθούν τυπογραφικοί χαρακτήρες ως διαδρομή για την εισαγωγή μιας εικόνας.

2.3.A.3 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΡΙΣΔΙΑΣΤΑΤΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

Το περιεχόμενο της μαθησιακής υποενότητας εστιάζεται στη δημιουργία τρισδιάστατων αντικειμένων, κάτι που αποτελεί ειδική εφαρμογή στην ηλεκτρονική επεξεργασία μακέτας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τα προγράμματα που δημιουργούν αντικείμενα/μοντέλα σε τρεις διαστάσεις. Χωρίζονται σε δύο κατηγορίες, αυτά στα οποία συνυπάρχουν και οι τρεις διαστάσεις (μήκος, πλάτος, ύψος) σχεδίασης μοντέλων και στα προγράμματα που η δημιουργία γίνεται με έναν μόνο τρόπο: την εξώθηση των αντικειμένων κατά τον κάθετο άξονα των υψών (Z) σε υφιστάμενο δισδιάστατο αντικείμενο (Extrude, Rotation, Substance Materials).

Αρχικά, αναλύονται οι τεχνικές δημιουργίας τρισδιάστατων αντικειμένων, όπως είναι η εξώθηση αντικειμένων για να δοθεί τρισδιάστατη άποψη στο αντικείμενο και η αίσθηση του βάθους κατά τον άξονα Z. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τις τεχνικές προσθήκης χρώματος, που βασίζονται σε τρεις τρόπους ρύθμισης της απόδοσης του χρώματος, τον ομοιόμορφο χρωματισμό (object fill), τον χρωματισμό εδρών (solid fill) και τη φωτοσκίαση (color shading). Επιπλέον, διδάσκονται την προσθήκη διαφόρων φωτεινών πηγών, ώστε με τα κατάλληλα μοντέλα φωτισμού να αναπαράγουν την περισσότερο ρεαλιστική απόδοση ενός τρισδιάστατου αντικείμενου. Τέλος, εξοικειώνονται με το τρισδιάστατο κείμενο που δημιουργείται με ειδικές εντολές και εφέ, καθώς και με την ανάμιξη αντικειμένων (blends) που επιτρέπουν τη μίξη δύο αντικειμένων και την παραγωγή οποιουδήποτε πλήθους ενδιάμεσων, όπου τα χαρακτηριστικά του πρώτου αναμινύονται βαθμιαία με αυτά του δεύτερου.

Με μια σειρά πρακτικών ασκήσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν γνώσεις και δεξιότητες για να σχεδιάζουν τρισδιάστατα αντικείμενα, να κατανοούν τις τεχνικές δημιουργίας, διαχείρισης, διαμόρφωσης και ρύθμισης τρισδιάστατων αντικειμένων σε πλέγμα προοπτικής για τη δημιουργία βάθους πεδίου (Perspective Tool).

2.3.A.4 | ΠΑΡΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με την εντολή της μορφοποίησης Envelop Distort, η οποία αλλοιώνει το σχήμα των αντικειμένων και των γραμμάτων με αρκετούς τρόπους, καθώς και άλλες κατηγορίες εφέ-στιλ (αλλαγή στη γεωμετρία του αντικείμενου, στα χρώματα και στην τοποθέτηση του στον χώρο), που μπορούν να παραμορφώσουν αντικείμενα.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εστιάζουν, αρχικά, την προσοχή τους στη δημιουργία προοπτικής του χώρου και του αντικείμενου με εργαλεία που διαθέτει το πρόγραμμα, όπως το εργαλείο πλέγματος προοπτικής (Perspective Grid Tool), ώστε να προσαρμόζουν αντικείμενα σε πλέγμα προοπτικής για τη δημιουργία βάθους πεδίου. Στόχος

της παρούσας μαθησιακής υποεπάρκειας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν γνώσεις και δεξιότητες σχετικά με τους μετασχηματισμούς παραμόρφωσης αντικειμένων και γραμμάτων, ώστε να κατανοούν και να εφαρμόζουν τις αρχές και τις τεχνικές δημιουργίας προοπτικής σε διδιάστατα αντικείμενα και γράμματα.

Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τη μεθοδολογία της προοπτικής σχεδίασης ενός αντικειμένου, όπου μπορεί να συνυπάρχουν στο ίδιο σχέδιο το μήκος, το πλάτος και το ύψος, καθώς και την εφαρμογή της κλιμάκωσης, της στρέβλωσης και της περιστροφής. Τέλος, εξοικειώνονται μέσα από ασκήσεις εφαρμόζοντας παράλληλα φίλτρα παραμόρφωσης σχημάτων και υφών και προσομοίωσης καλλιτεχνικών στιλ (effect gallery), αλλά και εφέ τύπου φακών, που εστιάζουν σε ένα συγκεκριμένο σημείο του αντικειμένου, το μεγεθύνουν, του αλλάζουν χρώμα ή και το παραμορφώνουν. Μια προοπτική μπορεί να γίνει ελκυστικότερη με την προσθήκη χρωματισμού και σκίασης, με ιδιαίτερη προσοχή στις διαβαθμίσεις, διότι όσο μεγαλύτερη είναι η επιφάνεια τόσο περισσότεροι ενδιάμεσοι τόνοι απαιτούνται για την πιστότητα των χρωμάτων.

Προτείνεται ατομική εργασία προσαρμογής αντικειμένων σε πλέγμα προοπτικής π.χ. σε σύνθεση εικονογράφησης αστικού τοπίου.

2.3.A.5 | ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΑΡΧΕΙΩΝ ΓΙΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

Το αντικείμενο διδασκαλίας της παρούσας μαθησιακής υποεπάρκειας είναι η προετοιμασία αρχείων για δημοσίευση. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται πώς να διαχειρίζονται αρχεία γραφικών του Adobe Illustrator, τα οποία πρόκειται να εκτυπωθούν ή να δημοσιευτούν στο Διαδίκτυο. Σημαντικό ρόλο παίζει η ανάλυση μιας εικόνας γραφικών, που εκφράζεται σε pixel ανά ίντσα (ppi) ή κουκκίδες ανά ίντσα (dpi). Μια εικόνα περιέχει την ίδια ποσότητα πληροφοριών ή αριθμό pixels, είτε είναι σε μεγάλη είτε σε μικρή κλίμακα κατά τη δημοσίευσή της. Στην παρούσα υποεπάρκεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες για να προετοιμάζουν αρχεία κατάλληλα προς εκτύπωση με την προσθήκη τυπογραφικών σημείων, καθώς και για να προετοιμάζουν κατάλληλα μια εικόνα για δημοσίευση στο web εφαρμόζοντας συνδυασμό των απαιτούμενων τεχνικών και μεθόδων.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται να χρησιμοποιούν τα αρχεία των εικόνων προς δημοσίευση με τη σωστή ανάλυση (εάν είναι πολύ χαμηλή, η εικόνα παραμορφώνεται, εάν είναι πολύ υψηλή, το μέγεθος αρχείου της δημοσίευσης αυξάνεται και χρειάζεται περισσότερο χρόνο επεξεργασίας πριν από τη δημοσίευση). Οι εικόνες με ανάλυση μεγαλύτερη από 1.000 ppi ενδέχεται να μην εκτυπώνονται καθόλου. Ειδικότερα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τις εντολές «μορφοποίηση εικόνων-συμπίεση εικόνων», στην περιοχή «Προορισμός Εξόδου», όπου για τυπογραφική εκτύπωση επιλέγουν συμπίεση εικόνας στα 300 pixel ανά ίντσα (ppi), για επιτραπέζια εκτύπωση τα 220 ppi και για δημοσίευση στο Web τα 96 ppi. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται να τοποθετούν τα σημάδια περικοπής και σύμπτωσης χρω-

μάτων σε μακέτες ψηφιακών εντύπων πριν από την εκτύπωση, τα οποία δείχνουν πού πρέπει να περικοπεί μια σελίδα ανάλογα με το μέγεθος της δημοσίευσης.

Προτείνεται ως ατομική άσκηση η τοποθέτηση σημαδιών περικοπής σε έγχρωμο τετρασέλιδο.

2.3.A.6 | ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΩΝ BANNERS ME ΚΙΝΗΣΗ (ANIMATION)

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται σε ένα από τα πιο αποτελεσματικά μέσα διαφήμισης στο Διαδίκτυο, τα “web banners”, τα οποία προσφέρουν παράλληλα και κίνηση. Εκτός από τη σχεδίαση του ιστότοπου, το επόμενο, εξίσου απαραίτητο βήμα, είναι η «επικοινωνία», δηλαδή η προώθησή του στους χρήστες του Διαδικτύου προκειμένου να προσελκύσει επισκέπτες.

Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τη δημιουργία των web banners, των οποίων η πλειονότητα σχεδιάζεται σήμερα με τεχνολογία HTML5, CSS και JavaScript, που επιτρέπουν τον συνδυασμό γραφικών, φωτογραφιών, ήχου, animation ή/και βίντεο. Εξηγείται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες ότι η διαδραστικότητα που προσφέρουν τα web banners, δίνει τη δυνατότητα να εμπλέξουν τον χρήστη/επισκέπτη ζητώντας του να κάνει διάφορες ενέργειες, από το απλό πάτημα ενός κουμπιού μέχρι να παίξει ένα παιχνίδι, βελτιώνοντας έτσι την αποτελεσματικότητα της διαφήμισης. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται την προσθήκη κίνησης σε ένα banner, η οποία πλέον θεωρείται απαραίτητη, διότι, αν δεν υπάρχει κίνηση, τα internet banners κινδυνεύουν να περάσουν εντελώς απαρατήρητα ή, όπως λέγεται, να γίνουν μέρος του background. Γίνεται, επίσης, αναφορά στην απαραίτητη προσθήκη ενός ενδιαφέροντος σεναρίου, ώστε να παρακινείται ο εκάστοτε χρήστης. Τα web banners σχεδιάζονται σε οποιαδήποτε τυποποιημένα μεγέθη σύμφωνα με τους κανόνες και τις οδηγίες των διάφορων διαφημιστικών δικτύων, όπως ενδεικτικά της Google, για τη χρησιμοποίησή τους σε διαφημιστικές καμπάνιες μέσω του Google Adwords, αλλά και σε άλλες πλατφόρμες, π.χ. του Facebook.

Σκοπός της συγκεκριμένης μαθησιακής υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσα από σειρά ασκήσεων, να αποκτήσουν τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να σχεδιάζουν διαφημιστικά banners με κίνηση (animation) και προσθήκη ειδικών εφέ και να προετοιμάζουν κατάλληλα μια εικόνα για δημοσίευση στο web.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Wood, B. (2023). *Adobe Illustrator, Βήμα προς Βήμα*. Αθήνα: Εκδόσεις Γκιούρδα.
2. Müller, J. & Wiedemann, J. (eds.). (2015). *Logo Modernism*. USA: Taschen.
3. Bokhua, G. (2022). *Principles of Logo Design: A Practical Guide to Creating Effective Signs, Symbols, and Icons*. Gloucester, MA, USA: Rockport Publishers.

Συμπληρωματικές

1. Scheichelbauer, R. E. (2013). *Drawing good paths*. Ανακτήθηκε στις 15 Οκτωβρίου 2024 από: <https://glyphsapp.com/learn/drawing-good-paths>
2. Wheeler, A. & Meyerson, R. (2024). *Designing Brand Identity: A Comprehensive Guide to the World of Brands and Branding* (6th edition). USA: Wiley.

2.3.B • ΑΡΧΕΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Αρχές εικονογράφησης», συνέχεια της ενότητας «Σύνθεση και χρώμα», εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, μέσω πειραματισμού, στις βασικές αρχές και τους κανόνες της οπτικής/εικαστικής απεικόνισης, ερμηνείας ή αφήγησης μιας έννοιας, μιας ιδέας, ενός μηνύματος, ενός ποιήματος, ενός εξωφύλλου βιβλίου ή ενός κειμένου, με αναλογικά μέσα και υλικά (μολύβι, κάρβουνο, πενάκι) και ποικιλία χρωματικών υλικών (ξυλομπογιές νερού, ακουαρέλες, τέμπερες, παστέλ, αερογράφο και τα λοιπά). Η εικονογράφηση, ως παγκόσμια αναγνωρίσιμη «γλώσσα» οπτικής επικοινωνίας, ξεκίνησε παράλληλα με την ιστορία του ανθρώπου και εξελίσσεται συνεχώς, συνδυάζοντας τις κλασικές τεχνικές των εικαστικών με τις σύγχρονες ψηφιακές τεχνικές. Σκοπός της μαθησιακής ενότητας είναι η οπτικοποίηση/αφήγηση ενός θέματος μέσω εκφραστικών εικόνων, που «επικοινωνούν» πληροφορίες με προσωπικό ύφος και χρήση ποικίλων μικτών τεχνικών, ενισχύοντας έτσι το ενδιαφέρον και την πρόσληψη του μηνύματος από την πλευρά του παρατηρητή.

Ως προς το περιεχόμενο της μαθησιακής ενότητας, εξετάζονται θέματα που αφορούν την ανάπτυξη ατομικών ή/και ομαδικών προσεγγίσεων μέσω της διαδικασίας προσχεδίων, διορθώσεων και τελικών σχεδίων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να δημιουργήσουν εικονογραφήσεις ή αφηγήσεις συγκεκριμένων θεμάτων μέσω ποικίλων συνδυαστικών τεχνικών και κριτικής ανάλυσης, που αφορούν εικόνες ρεαλιστικές, στιλιζαρισμένες, σύνθετες, στατικές ή κινούμενες, αφαιρετικές ή εμπλουτισμένες. Τα έργα που επεξεργάζονται έχουν προορισμό έντυπα, περιοδικές εκδόσεις και βιβλία, συσκευασίες, κάρτες, τίτλους ταινιών και άλλα.

Η μαθησιακή ενότητα πραγματοποιείται σε εργαστήριο γραφικού σχεδιασμού, βάσει των προδιαγραφών του Οδηγού Κατάρτισης (Μέρος Γ2).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Αναπτύσσουν την παρατηρητικότητα τους και να προσέχουν τις λεπτομέρειες σε δημοσιευμένα έργα επώνυμων εικονογράφων,
- Πειραματίζονται μέσω προσχεδίων για την παραγωγή εναλλακτικών συνθέσεων με έμφαση στο ιδιαίτερο μήνυμα ή στο περιεχόμενο, λαμβάνοντας υπόψη τυχόν τεχνικούς περιορισμούς αναπαραγωγής ή δημοσίευσης,
- Αποτυπώνουν στο χαρτί τον κόσμο που βλέπουν ή φαντάζονται, με μετάβαση από τις τρεις στις δύο διαστάσεις, βάσει των αναγκών κάθε έργου,
- Εφαρμόζουν τις βασικές έννοιες της οπτικής αντίληψης και της σημειολογίας, προτείνοντας σχεδιαστικές λύσεις με προσωπικό ύφος,
- Ορίζουν το σημαίνον (signifier) και το σημαινόμενο (signified), περιγράφοντας τα βασικά χαρακτηριστικά των οπτικών μηνυμάτων ενός έργου,
- Διαχειρίζονται διαφορετικούς τρόπους εικαστικής απόδοσης των εικόνων, βάσει του πολιτιστικού/κοινωνικού, διεθνοποιημένου πλαισίου,
- Εφαρμόζουν τις κατάλληλες τεχνικές ανάλογα με το είδος εικονογράφησης,
- Εικονογραφούν έννοιες, ιδέες και κείμενα, μέσω της τυπογραφίας, των σχημάτων και των χρωμάτων,
- Διαχειρίζονται διαφορετικά μέσα και υλικά, χρώματα και σχέδια, βάσει του θέματος κάθε έργου,
- Αποδίδουν οπτικά έννοιες που προέρχονται από άλλες τέχνες (λογοτεχνία, κινηματογράφο, μουσική κ.ά.) με εικαστική προσέγγιση,
- Αντιμετωπίζουν μεθοδικά τα προβλήματα που προκύπτουν από τις ατομικές/ομαδικές καλλιτεχνικές προτάσεις τους, προσαρμοζόμενοι/-ες στις νέες εικαστικές αντιλήψεις,
- Δημιουργούν πρωτότυπες εικονογραφήσεις, τηρώντας τη νομοθεσία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας τρίτων,
- Παρουσιάζουν και υποστηρίζουν τεκμηριωμένα ατομικά ή/και ομαδικά έργα,
- Αρχειοθετούν τις εργασίες τους σε φακέλους εργασιών (portfolio) για επίδειξη και πιθανή μελλοντική επεξεργασία ή χρήση.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Λειτουργίες εικονογράφησης / Κατηγορίες εικονογράφησης / Εικονογραφική ανάλυση / Διαδικασίες δημιουργίας / Δημιουργία προσχεδίων / Σημαίνον / Σημαινόμενο / Ψηφιακές τεχνικές / Απόδοση εννοιών / Σύγχρονες τάσεις.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (6), Σύνολο (6).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΟΡΙΣΜΟΙ, ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΔΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ
2	ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΕΡΓΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝ-ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΩΝ
3	ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΕΑ ΕΩΣ ΤΗΝ ΤΕΛΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ
4	ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΠΡΟΣΧΕΔΙΩΝ-ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ
5	ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ ΤΗΣ ΟΠΤΙΚΗΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΗΜΕΙΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ
6	ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΡΡΟΕΣ ΣΤΗΝ ΕΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ
7	ΨΗΦΙΑΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ
8	ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΠΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΙΔΕΩΝ ΣΕ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΕΡΓΑ
9	ΑΠΟΔΟΣΗ ΕΝΝΟΙΩΝ, ΙΔΕΩΝ ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΜΕΣΩ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ, ΣΧΗΜΑΤΩΝ, ΧΡΩΜΑΤΩΝ
10	ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ

Κείμενο αναφοράς

2.3.B.1 | ΟΡΙΣΜΟΙ, ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΔΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην εξέταση βασικών εννοιών, χαρακτηριστικών και λειτουργιών της εικονογράφησης. Εικονογράφηση είναι το γραφικό στοιχείο, η σύνθεση ή το έργο, που εξηγεί, τεκμηριώνει, αφηγείται, αναπαριστά οπτικά ή απλώς διακοσμεί ένα γραπτό κείμενο λογοτεχνικού, εκπαιδευτικού ή εμπορικού χαρακτήρα.

Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τα γενικά και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εικονογράφησης: δημιουργία πιστών εικαστικών αναπαραστάσεων ή μεταμορφώσεων της πραγματικότητας, ιδεών, εννοιών, χαρακτήρων και καταστάσεων που αποτελούν βασικό υλικό οπτικού περιεχομένου διαφορετικών (έντυπων ή ψηφιακών) μέσων ή καναλιών επικοινωνίας, όπως είναι η διαφήμιση, ο τύπος, η παραγωγή ταινιών, ο σχεδιασμός τυπογραφικών χαρακτήρων, οι εκδόσεις κ.ά. Είναι ιδιαίτερα ωφέλιμο οι εκπαιδευόμενοι/-ες να προσεγγίσουν θέματα όπως η δημιουργικότητα και η πρωτοτυπία ως προϋπόθεση της δημιουργίας ελκυστικών, ξεχωριστών συνθέσεων, που θα τους απασχολήσουν στην επαγγελματική τους πορεία. Παράλληλα, αναπτύσσουν και τις τεχνικές τους δεξιότητες. Ειδικότερα, μέσω της υποενότητας αυτής, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν τις βασικές λειτουργίες της

εικονογράφησης κατά την ενσωμάτωσή της σε ολοκληρωμένα έργα (π.χ. ένα βιβλίο ή μια ψηφιακή δημοσίευση). Οι λειτουργίες αυτές είναι η εννοιολογική (με έμφαση στην ιδέα), η τεκμηριωτική (με επέκταση ή επεξήγηση ενός αποσπάσματος κειμένου), η αφηγηματική και η διακοσμητική. Ο στόχος μιας εικονογράφησης μπορεί να επηρεάσει διάφορα χαρακτηριστικά της όπως το στίλ, το επίπεδο λεπτομέρειας και την οπτική προσέγγιση. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εισάγονται στις διαφορετικές κατηγορίες (genres) εικονογράφησης, όπως είναι η αρχιτεκτονική, η ιατρική, η τεχνική, η επιστημονική, η διαφήμιση, οι δημοσιεύσεις σε κοινωνικά μέσα, η μόδα, η αφήγηση, οι εκδόσεις, τα βιβλία, τα γραφικά σε τίτλους ταινιών κ.ά. επισημαίνοντας τις ιδιαιτερότητες και τις απαιτήσεις της κάθε κατηγορίας. Μέσω μελέτης περιπτώσεων, εξοικειώνονται με τα χαρακτηριστικά, τους στόχους και τα πεδία εφαρμογής της εικονογράφησης.

Προτείνεται να δοθεί ερευνητική εργασία αναζήτησης και συγκέντρωσης (ανά κατηγορία) έργων εικονογραφίας, βραβευμένων έργων, εφαρμοσμένων σε έντυπα ή ψηφιακά μέσα κ.λπ. Τα αποτελέσματα της εργασίας εντάσσονται στα αρχεία των εκπαιδευόμενων (υλικό έμπνευσης, δειγματισμός).

2.3.B.2 | ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΕΡΓΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝ-ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΩΝ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν και αναλύουν έργα αναγνωρισμένων δημιουργών-εικονογράφων, με στόχο την κατανόηση της δημιουργικής διαδικασίας και την αναγνώριση του προσωπικού στίλ. Αντικείμενο μελέτης αποτελούν οι μεγάλοι δημιουργοί του παρελθόντος, καθώς και οι σύγχρονοι ενεργοί και οι βραβευμένοι Έλληνες και ξένοι εικονογράφοι. Οι μέθοδοι που διδάσκονται σε αυτή την υποενότητα περιλαμβάνουν την περιγραφή και την ανάλυση ενός έργου εικονογραφίας, με έμφαση στην εικονολογική ανάλυση και την εξέταση του προσωπικού ύφους του δημιουργού. Η εικονογραφική ανάλυση περιλαμβάνει: την περιγραφή των οπτικών στοιχείων, τη μορφική ανάλυση, τη σύνθεση (οργάνωση σχημάτων, εφαρμογή αρχών, τεχνικών), την ερμηνεία και την αξιολόγηση (μεταφορά ιδεών, απόδοση μηνύματος). Καλή πρακτική άντλησης πληροφοριών αποτελούν βιβλιογραφικές πηγές με λευκώματα έργων αναγνωρισμένων καλλιτεχνών και κατάλογοι βραβευμένων Ελλήνων και ξένων εικονογράφων.

Κατά τη διάρκεια της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με μελέτες περιπτώσεων που προκύπτουν με βάση κριτήρια επιλογής, όπως είναι η πρωτοτυπία των δημιουργιών, το προσωπικό ύφος και οι τεχνικές, η αισθητική αρτιότητα, ο τρόπος σύλληψης και μετάδοσης μηνυμάτων, νοημάτων-ιδεών. Ενδεικτικά παραδείγματα εικονογράφων ή χαρακτών είναι: Λεονάρντο ντα Βίντσι, Ντίρερ, Κ. Γραμματόπουλος, Ν. Χουλιαράς κ.ά. Για την ειδική κατηγορία των σύγχρονων βραβευμένων εικονογράφων παιδικών βιβλίων είναι: Ν. Ανδρικόπουλος, Ι. Σαμαρτζή, Ντ. Σταματιάδη κ.ά. Στα κριτήρια επιλογής έργων, προστίθενται η έντεχνη «παιδικότητα», οι

επινοήσεις οπτικής αφήγησης και τα ιδιαίτερα χρωματολόγια, τα οποία αποτελούν βασικά στοιχεία που διαμορφώνουν την αισθητική και το ύφος κάθε έργου.

Για την προσέγγιση των στίλ, προτείνεται ως πρακτική άσκηση να δοθεί προς μίμηση το σχέδιο ενός διάσημου για το στίλ του καλλιτέχνη. Ενδεικτικά: Μ. C. Escher, Μ. Sendak κ.ά. Εναλλακτικά, μπορεί να ανατεθεί ατομική ή ομαδική παρουσίαση του έργου ενός αναγνωρισμένου εικονογράφου. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αξιολογούν τα στοιχεία που συνθέτουν την εικονογράφιση, ενώ παράλληλα εμπνέονται για τη δική τους δημιουργική πορεία.

2.3.B.3 | ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΕΑ ΕΩΣ ΤΗΝ ΤΕΛΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, που είναι μεγάλης σημασίας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τις διαδικασίες δημιουργίας της εικονογράφισης, που εξελίσσονται από τα αλληπάλληλα στάδια έμπνευσης, σύλληψης ιδεών, πειραματισμού/-δοκιμών ανάπτυξης και εκτέλεσης μέχρι το τελικό στάδιο της παρουσίασης. Η μέθοδος που διδάσκεται σε αυτή την υποενότητα περιλαμβάνει τα στάδια δημιουργίας μιας εικονογράφισης βήμα προς βήμα. Επομένως, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα μάθουν και θα αναπτύξουν δεξιότητες για να εφαρμόζουν τις επιμέρους πρακτικές δημιουργίας: α) αναζήτηση θέματος-έρευνα, β) προσδιορισμός της γενικής έννοιας (concept), γ) σκισσάρισμα πρώτης ιδέας, δ) επιλογή υλικών, τεχνικής και παλέτας χρωμάτων, ε) απλοποίηση φόρμας και χρωμάτων όπου είναι απαραίτητο, στ) ανάπτυξη σχεδίου με δημιουργία βάθους, πρόσθεση φωτός και σκιάς, προσθήκη υψής ζ) ολοκλήρωση λεπτομερειών/φινιρίσματα, η) παρουσίαση-αξιολόγηση. Στο πλαίσιο της δημιουργικής και εκτελεστικής διαδικασίας, κρίνεται σκόπιμο οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εξοικειωθούν με την αναζήτηση πηγών έμπνευσης, την ανάλυση του έργου (ρεαλιστικού, εννοιολογικού, κωμικού κ.ά.), τον σχηματισμό ιδεών (concept), καθώς και την επιλογή ύφους και τεχνικής, προκειμένου να δημιουργήσουν εικονογραφημένες ιστορίες και φανταστικούς κόσμους. Ως προς το στάδιο της παρουσίασης-αξιολόγησης, προτείνεται να γίνει μια σύντομη πρώτη αναφορά στον φάκελο έργων (portfolio), με έμφαση στη μελλοντική επαγγελματική εξέλιξη. Η μορφή ενός φακέλου μπορεί να είναι ντοσιέ με έργα που έχουν σχεδιαστεί σε χαρτί, ψηφιακός φάκελος με αρχεία JPEG, TIFF, PDF κ.λπ. ή υβριδικός, δηλαδή ο συνδυασμός και των δύο. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τη μεθοδολογία της σταδιακής δημιουργίας εικονογραφήσεων, εφαρμόζοντας τις διαδικασίες δοκιμών και ανατροφοδότησης στη ροή των εργασιών τους. Το αποτέλεσμα είναι να ενισχύσουν την κριτική τους σκέψη και την ικανότητα αυτοβελτίωσης.

Προτείνεται ως πρακτική άσκηση ο σχεδιασμός ενός θέματος με την εφαρμογή όλων των σταδίων της δημιουργικής διαδικασίας, π.χ. το εικαστικό μέρος του εξωφύλλου ενός περιοδικού (cover art) κοινωνικού ή πολιτικού περιεχομένου, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εφαρμόσουν στην πράξη όσα έχουν διδαχθεί και να αναπτύξουν το προσωπικό τους ύφος μέσα από μια ολοκληρωμένη δημιουργική διαδικασία.

2.3.B.4 | ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΠΡΟΣΧΕΔΙΩΝ-ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τις βασικές πρακτικές δημιουργίας προσχεδίων (draft practice), τα οποία χρησιμοποιούνται στην εικονογράφηση. Στόχος της μαθησιακής υποενότητας είναι να προετοιμάσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να αναπτύξουν δεξιότητες εικονογράφησης μέσω πρόχειρων σχεδίων, ενισχύοντας έτσι την ικανότητα της γρήγορης οπτικής αποτύπωσης των ιδεών και την ευελιξία στην καλλιτεχνική έκφραση. Σπουδές ή προσχέδια (rough draft) είναι ο όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει το προκαταρτικό στάδιο εικονογράφησης, δηλαδή μια σειρά γρήγορων σχεδίων σπουδής με απλά μέσα και υλικά, τα οποία αργότερα θα εξελιχθούν και θα οδηγήσουν στο τελικό έργο εικονογράφησης (finished artwork). Οι περισσότεροι από τους μεγάλους δημιουργούς εργάστηκαν με αρχικό πρόχειρο σχέδιο υψηλού επιπέδου π.χ. ο Da Vinci, ο Ρούμπενς, ο Γκόγια, ο Βαν Γκονγκ και ο Πικάσο. Σημαντική παράμετρος είναι ο συντονισμός μυαλού, χεριού και μολυβιού για την απόκτηση και τη βελτίωση των δεξιοτήτων παρατήρησης, σημασίας στη λεπτομέρεια και αισθητικής. Παράλληλος στόχος είναι το σκίτσο σπουδής να γίνει καθημερινή πρακτική, ώστε να ενισχυθεί η δημιουργικότητα και η αυτοπεποίθηση των εκπαιδευόμενων. Κατά τη διδασκαλία της μεθοδολογίας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, αφού μελετήσουν το θέμα, οπτικοποιούν μια προκαταρκτική ιδέα και σχεδιάζουν τα στοιχεία της. Μπορεί να είναι απλά σχέδια ή πιο σύνθετες εργασίες σπουδής, με διάφορες τεχνικές. Συνήθης πρακτική είναι οι παραλλαγές του ίδιου θέματος ή διαφορετικών θεμάτων, με γραπτές σημειώσεις που βοηθούν στην πληρέστερη κατανόηση και την εξέλιξη της ιδέας.

Στο πλαίσιο της πρακτικής εφαρμογής, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να δημιουργήσουν σειρά προσχεδίων σπουδής διαβαθμισμένης δυσκολίας, σε απλό χαρτί ή ριζόχαρτο, για ένα θέμα δύο σελίδων (σαλόνι) βιβλίου. Στην αρχή με δύο ή τρία μικρά σκίτσα και στη συνέχεια με δύο ή τρία σχέδια σπουδής διαφορετικής δυσκολίας και τεχνοτροπίας το καθένα (σε φυσικό ή μεγαλύτερο μέγεθος). Με αυτή την προσέγγιση, ενθαρρύνεται η πειραματική διάθεση και δίνεται η δυνατότητα διαχείρισης ποικίλων τεχνικών, ώστε να είναι σε θέση να προσαρμόζονται στις απαιτήσεις διαφορετικών έργων.

2.3.B.5 | ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ ΤΗΣ ΟΠΤΙΚΗΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΗΜΕΙΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Είναι γεγονός ότι οι εικονογράφοι δημιουργούν έργα που επηρεάζουν τους θεατές, μεταφέρουν μηνύματα και προκαλούν συναισθήματα, εφαρμόζοντας στις εικονογραφήσεις τους τις αρχές της οπτικής αντίληψης και της σημειωτικής. Στόχος της συγκεκριμένης μαθησιακής υποενότητας είναι η κατανόηση και η ερμηνεία των βασικών εννοιών της «οπτικής αντίληψης» και της «σημειωτικής», προκειμένου να εφαρμοστούν σε έργα εικονογραφίας. Η οπτική αντίληψη αναφέρεται στη διαδικασία με την οποία ερμηνεύουμε και κατανοούμε τις οπτικές πληροφορίες αξιοποιώντας τις δυ-

νατότητες του ανθρώπινου εγκεφάλου να οργανώνει, να ταξινομεί και να δίνει νόημα σε οπτικά ερεθίσματα. Η σημειωτική είναι η μελέτη των σημείων και των συμβόλων και ο τρόπος με τον οποίο μεταφέρουν το νόημα, με τη σκόπιμη χρήση οπτικών συμβόλων, εικονιδίων και οπτικών μεταφορών για τη μετάδοση ιδεών, εννοιών ή αφηγήσεων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν το σημαίνον (signifier), που αφορά τα οπτικά στοιχεία που αποτελούν την εικόνα και μεταδίδουν ένα συγκεκριμένο μήνυμα, και το σημαίνόμενο (signified), που είναι η έννοια που αντιπροσωπεύει, δηλαδή το επιδιωκόμενο μήνυμα ή η αφήγηση που μεταφέρεται από τα οπτικά στοιχεία. Οι πτυχές της σημειωτικής που περιγράφουν τα βασικά χαρακτηριστικά των μηνυμάτων ενός έργου είναι: ο συμβολισμός, οι οπτικές μεταφορές, η ενσωμάτωση εικονιδίων εικόνων σε συνθέσεις και η διάταξη στοιχείων με τεχνικές οπτικής αφήγησης. Οι τεχνικές αυτές συμβάλλουν στην αποτελεσματική μετάδοση του νοήματος και στην ενίσχυση της αισθητικής εμπειρίας.

Μέσω της μελέτης περιπτώσεων έργων οπτικής επικοινωνίας (π.χ. διαφημίσεων ή εξώφυλλων βιβλίων), καθώς και πρακτικών ασκήσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες κατανοούν τις βασικές έννοιες που έχουν διδαχθεί και εφαρμόζουν τα στοιχεία της οπτικής αντίληψης και της σημειωτικής, αποδίδοντας το σημαίνόμενο με σαφήνεια και δημιουργικότητα. Προτείνεται να δοθεί ως εργασία θέμα με εικονογράφηση (σημαινόμενο) που βασίζεται σε δεδομένο διαφημιστικό κείμενο (σημαίνον), μια καταχώριση π.χ. για τρόφιμα και ποτά, ώστε να αναπτύξουν την ικανότητα να συνδυάζουν το κείμενο και την εικόνα με τρόπο που να μεγιστοποιεί την επικοινωνιακή δύναμη του έργου. Η εξάσκηση αυτή ενθαρρύνει την κριτική σκέψη και ευαισθητοποιεί απέναντι στα οπτικά μηνύματα που δεχόμαστε καθημερινά.

2.3.B.6 | ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΡΡΟΕΣ ΣΤΗΝ ΕΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην κατανόηση των ρόλων και των πλαισίων που θέτει η σύγχρονη πολυπολιτισμική κοινωνία στη δημιουργία έργων εικονογράφησης. Η εικονογράφηση, εκτός από ισχυρό εργαλείο αφήγησης και έκφρασης, είναι και μέσο πολιτισμικής έκφρασης και κοινωνικής ταυτότητας, που υπερβαίνει τα γλωσσικά εμπόδια και φέρνει πιο κοντά διαφορετικούς πολιτισμούς. Τα πολιτισμικά στοιχεία ενισχύουν την αφηγηματική δύναμη των εικονογραφήσεων και τις εμπλουτίζουν.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, σε αυτή την υποενότητα, εξοικειώνονται με τις πρακτικές αναπαράστασης της πολιτισμικής ποικιλομορφίας (cultural diversity), ως προς το περιεχόμενο και τις τεχνικές απεικόνισης διαφορετικών πολιτισμών και ταυτοτήτων, ώστε να μπορούν να προσθέσουν νοήματα σε μια απεικόνιση και να βοηθήσουν διαφορετικούς ανθρώπους να συνδεθούν καλύτερα με το οπτικό περιεχόμενο. Τα κοινωνικά στερεότυπα είναι απλοποιημένες και γενικευμένες πεποιθήσεις που έχουμε για συγκεκριμένες ομάδες ανθρώπων, σχετικά με το φύλο, το φυλετικό, το εθνικό ή

το πολιτισμικό υπόβαθρο. Τα στερεότυπα μπορεί να οδηγήσουν σε διακρίσεις ή σε προκαταλήψεις, δηλαδή σε αρνητικές στάσεις απέναντι στις ομάδες αυτές, με αποτέλεσμα να υπάρχουν εμπόδια στην επικοινωνία και την κατανόηση μεταξύ των ανθρώπων. Στην εικονογράφηση σχολικών βιβλίων, για παράδειγμα, τα κριτήρια περιεχομένου έχουν στόχο την κατά το δυνατόν ορθή αντιπροσώπευση κοινωνικών ομάδων, χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς και διακρίσεις. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες προσεγγίζουν τα σύμβολα, τα οποία παίζουν σημαντικό ρόλο στα σύντομα διαφημιστικά ή προωθητικά προϊόντα.

Κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τις παραπάνω έννοιες παρουσιάζοντας έργα αυτής της κατηγορίας, δίνοντας έμφαση στις περιπτώσεις προς αποφυγή, με έντονα στερεοτυπικά χαρακτηριστικά: εμπορικά γραφικά, μασκότ τηλεοπτικών διαφημίσεων, comic novels κ.ά. Προτείνεται η ανάθεση ατομικής ή ομαδικής εργασίας με θέμα τις τεχνικές εικονογράφησης με πολιτιστικές αποχρώσεις, με την επιλογή κατάλληλων χρωματικών παλετών και με την ενσωμάτωση παραδοσιακών μοτίβων. Προτείνεται, επίσης, ως πρακτική άσκηση η σχεδίαση εικαστικού θέματος για εφαρμογή σε παραλληλόγραμμη επιφάνεια π.χ. φουλάρι, παρεό κ.ά. με έμπνευση από αφρικάνικα ή ανατολίτικα μοτίβα.

2.3.B.7 | ΨΗΦΙΑΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα είναι σημαντικό τμήμα της μαθησιακής ενότητας «Αρχές Εικονογράφησης», καθώς επιδιώκει να εφοδιάσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες με τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για την αποτελεσματική διαχείριση και τη χρήση ψηφιακών τεχνικών και μέσων εικονογράφησης. Με αυτόν τον τρόπο αναπτύσσουν, μέσω του πειραματισμού, διαφορετικά στιλ και εφέ στα έργα τους. Τα σύγχρονα ψηφιακά εργαλεία περιλαμβάνουν μια σειρά από εξειδικευμένα προγράμματα και πλατφόρμες που διευκολύνουν τη δημιουργία, την επεξεργασία, τη βελτίωση των εικόνων και την προσθήκη στοιχείων σε εικόνες, για τη δημιουργία σύνθετων εικονογραφικών στοιχείων. Η επιλογή του κατάλληλου εργαλείου εξαρτάται από το επίπεδο δεξιοτήτων, τις ανάγκες του έργου και το επιθυμητό αισθητικό αποτέλεσμα. Κατά τη διάρκεια αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τη χρήση ψηφιακών εργαλείων και ειδικών τεχνικών που μιμούνται την παραδοσιακή ζωγραφική – πινέλα (brush), φίλτρα (filter), μείξεις χρωμάτων και σχημάτων (blending mode), επίπεδα εργασίας (layering) κ.ά. Επιπλέον, παρουσιάζεται η χρήση προηγμένων ρυθμίσεων, όπως η παραμετροποίηση πινελιών και η εφαρμογή υφών, με στόχο την αποτελεσματική προσομοίωση με τα φυσικά μέσα όπως η ακουαρέλα, τα παστέλ ή η σινική μελάνη.

Στη συνέχεια, εξετάζεται η υβριδική τεχνική σκίτσων με μολύβι, τα οποία, κατόπιν σάρωσης, εισάγονται σε λογισμικό ψηφιακής εικονογράφησης για επεξεργασία, διατηρώντας παράλληλα την οργανική αίσθηση των γραμμών. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται να προσαρμόζουν τα σκίτσα τους χρησιμοποιώντας εργαλεία διόρθωσης,

εξομάλυνσης και επαναχρωματισμού, ώστε να επιτύχουν ισορροπία μεταξύ του «χειροποίητου» και του ψηφιακού ύφους. Παράλληλα, ασκούνται στη χρήση γραφίδας και ταμπλέτας σχεδίασης, αναπτύσσοντας δεξιότητες ψηφιακής γραμμής και πινελιάς που προσομοιάζουν με τις παραδοσιακές τεχνικές σκίτσου. Κρίνεται σκόπιμο να μάθουν να συνδυάζουν τις τεχνικές στη δημιουργία ολοκληρωμένων συνθέσεων, που ενσωματώνουν την αισθητική και τις ιδιαιτερότητες της υβριδικής εικονογράφησης.

Ως πρακτική άσκηση, προτείνεται η επεξεργασία εικόνας με απομίμηση εφέ ζωγραφικής ή ο σχεδιασμός μοτίβου (pattern) για την κάλυψη μεγάλης επιφάνειας π.χ. χαρτιού περιτυλίγματος ή σκαούλας μεγάλων διαστάσεων. Η διδασκαλία της υποενότητας, λόγω ιδιαίτερης σημασίας και μεγάλης έκτασης, προτείνεται να πραγματοποιηθεί εκτενώς.

2.3.B.8 | ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΠΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΙΔΕΩΝ ΣΕ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΕΡΓΑ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν τις μεθοδολογίες ανάπτυξης έργων εικονογράφησης για τις ανάγκες παραγωγής ενός οπτικοακουστικού έργου τέχνης (π.χ. θεάτρου, κινηματογράφου, τηλεοπτικών παραγωγών, μουσικών βίντεο κ.ά.). Οι εικονογράφοι συνεργάζονται με τον σκηνοθέτη για την ανάπτυξη εικαστικών προτάσεων που θα ενταχθούν σε μια θεατρική παράσταση ή σε μια κινηματογραφική αφήγηση (εφέ, σκηνικά) και τους σχεδιαστές ήχου για να ενσωματώσουν οπτικοακουστικές ιδέες. Οι μέθοδοι που διδάσκονται σε αυτή την υποενότητα περιλαμβάνουν ειδικές τεχνικές, π.χ. για μια ταινία: δημιουργία animatic με ενδιάμεσα σκίτσα εργασίας αντί τελικές εικόνες, προβολή σειράς σκηνών και πλάνων για τον εντοπισμό στοιχείων ενδιαφέροντος κ.ά. Επίσης, η μελέτη του οπτικοακουστικού συγχρονισμού αναφέρεται στη σχέση και την αλληλεπίδραση μεταξύ οπτικών και ακουστικών στοιχείων σε μια ταινία και στο πώς επηρεάζει την αντίληψη και την εμπειρία του θεατή. Οι εικονογραφήσεις με οπτικά στοιχεία, που ακολουθούν τον ρυθμό της μουσικής ή των ηχητικών εφέ, βελτιώνουν την αισθητική και την αφηγηματική δυναμική των οπτικοακουστικών έργων, κρατούν ζωντανό το ενδιαφέρον και την προσοχή του κοινού και δημιουργούν οπτική έμφαση στα κρίσιμα σημεία της ιστορίας, γεγονός που ενισχύει την κατανόηση του έργου.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν την απόδοση εννοιών λογοτεχνικών έργων με εικόνες και εξετάζουν θέματα όπως το ιδιαίτερο ύφος του συγγραφέα-σεναριογράφου. Συζητούν με τον συγγραφέα και συγκεντρώνουν υλικό αναφοράς για το ύφος και τις τεχνικές απεικόνισης. Τέλος, εξοικειώνονται στην εφαρμογή μεθόδων ανάλυσης ενός έργου μέσα από μια σειρά στοιχείων (θέμα-οπτικά στοιχεία, τεχνικές σύνθεσης, ερμηνεία νοήματος έργου, έκφραση του δημιουργού). Με αυτόν τον τρόπο, αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να διαχειριστούν δεδομένα και να αναπτύξουν τεχνικές απόδοσης των έργων ως δημιουργοί οπτικών εφέ, video artists, motion graphics designers κ.ά. Προτείνεται ως άσκηση να ζητηθεί το εικαστικό κινηματογραφικής ή θεατρικής αφίσας με δεδομένο κείμενο.

2.3.B.9 | ΑΠΟΔΟΣΗ ΕΝΝΟΙΩΝ, ΙΔΕΩΝ ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΜΕΣΩ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ, ΣΧΗΜΑΤΩΝ, ΧΡΩΜΑΤΩΝ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί να αναλύσει την απόδοση ιδεών, εννοιών και κειμένων μέσω της τυπογραφίας, των σχημάτων και των χρωμάτων, ως αναπόσπαστο τμήμα του εικονογραφικού σχεδιασμού και της επικοινωνίας. Η τυπογραφία λειτουργεί ταυτόχρονα ως μέσο έκφρασης και δομικό στοιχείο οπτικής αφήγησης. Οι μέθοδοι που διδάσκονται περιλαμβάνουν καθορισμένα βήματα, τα οποία θα βοηθήσουν τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες, αφού αναλύσουν αρχικά το κείμενο, να προσδιορίσουν τα κύρια σημεία ενδιαφέροντος και να οπτικοποιήσουν έννοιες, ιδέες και κείμενα μέσα από τη δημιουργία συνθέσεων, επιλέγοντας στίλ και χρωματική παλέτα τυπογραφικών χαρακτήρων. Έμφαση δίνεται στην ικανότητα ερμηνείας αφηρημένων εννοιών μέσω της οπτικής μεταφοράς (π.χ. η έννοια του «χρόνου», της «απουσίας», της «μεταμόρφωσης») με τη χρήση μορφών, παραμόρφωσης λέξεων και χρωματικής έντασης. Σύγχρονες τεχνικές, όπως η δημιουργία τρισδιάστατων τυπογραφικών συνθέσεων με εφέ φωτισμού και υφών, προσδίδουν βάθος και δυναμισμό.

Μέσω παραδειγμάτων και πρακτικών ασκήσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εφαρμόζουν μεθόδους ενσωμάτωσης της τυπογραφίας (επιλογή γραμματοσειράς, συνδυασμό ζεύγους γραμματοσειρών). Αντιλαμβάνονται την τυπογραφία ως έκφραση (με «διακοσμητικές» γραμματοσειρές τα τυπογραφικά στοιχεία δημιουργούν εικόνες) και εφαρμόζουν τις τεχνικές του τυπογραφικού σχεδιασμού (ιεραρχία, αντίθεση κ.ά.) Η ψυχολογία των χρωμάτων αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για τη διαμόρφωση συναισθηματικών αντιδράσεων και την ενίσχυση του μηνύματος σε αφηγήσεις (στα λογοτεχνικά ή στα κινηματογραφικά έργα). Οι πρακτικές ασκήσεις ενθαρρύνουν τη σύνδεση της τυπογραφίας με τα εικαστικά στοιχεία άλλων τεχνών, όπως είναι η ποίηση, η μουσική ή η αφηρημένη τέχνη. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να πειραματιστούν με διαφορετικές προσεγγίσεις σύνθεσης και σχεδίασης, ώστε να αποκτήσουν δεξιότητες προσαρμογής στο εκάστοτε οπτικό περιβάλλον.

Προτείνεται άσκηση με ζητούμενο την οπτικοποίηση εννοιών με σχήματα, χρώματα και πρωτότυπους εικονογραφημένους τυπογραφικούς χαρακτήρες, για λέξεις όπως π.χ. νερό, άνεμος, ένωση ή τίτλους όπως *Ανεμοδαρμένα ύψη*, *Ομήρου Οδύσσεια*, *Ο Νονός* κ.ά.

2.3.B.10 | ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα γίνεται εκτενής αναφορά στις βασικές σύγχρονες τάσεις της εικονογράφησης (trends), δηλαδή στίλ, τεχνικές και προσεγγίσεις. Οι τάσεις αυτές εμφανίζονται και εξελίσσονται. Δεν αφορούν μόνο τι είναι δημοφιλές σήμερα, αλλά και τι είναι καινοτόμο. Στόχος της υποενότητας είναι να προετοιμάσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να διαχειριστούν τις σύγχρονες τάσεις της εικονογράφησης, διδασκόμενοι από τις καινοτομίες και τις πρακτικές αναγνωρισμένων καλλιτεχνών ώστε να τις ενσωματώσουν δημιουργικά στη δική τους τέχνη.

Αρχικά, γίνεται αναφορά σε τάσεις στιλ και τεχνολογίας. Ως προς τις τάσεις με βάση το στιλ, αναφέρονται εικονογραφήσεις με αξιοποίηση στιλ και τεχνικών του παρελθόντος (Retro, Art Deco), με στοιχεία από έργα κινούμενων σχεδίων, τεχνικές απλοποίησης (flat illustrations), doodles, με γεωμετρικά στιλ (ολογραφικά, ισομετρική σχεδίαση, abstract) κ.ά. Ως προς τις τάσεις με βάση την τεχνολογία, αναφέρονται εικονογραφήσεις με ψηφιακά γραφικά, γραφικά κίνησης, χαρακτήρες επεξηγηματικών βίντεο, διαδραστικές τρισδιάστατες εικονογραφήσεις εικονικής πραγματικότητας (VR), επαυξημένης πραγματικότητας (AR) κ.ά. Παράλληλα, γίνεται αναφορά στην αποφυγή δημιουργίας εικόνων με χρήση τεχνολογιών της τεχνητής νοημοσύνης, η οποία βασίζεται εξ ολοκλήρου στην πειρατική πνευματική ιδιοκτησία. Στη συνέχεια, αναλύονται οι έννοιες του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας που αφορούν την ειδικότητα, ώστε να γίνουν κατανοητές οι διαφορές μεταξύ των σχετικών εννοιών και να διασφαλιστούν ζητήματα νομικής κατοχύρωσης έργων και μεταβίβασης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Τα ανωτέρω ζητήματα θα απασχολήσουν τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες κατά την άσκηση της επαγγελματικής τους δραστηριότητας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες πρέπει να αποφεύγουν τη χρήση τυποποιημένων-έτοιμων λύσεων στα έργα τους, να τηρούν τη νομοθεσία ως προς τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας τρίτων και να προστατεύουν τα δικαιώματα των δικών τους έργων.

Ως πρακτική άσκηση, προτείνεται η ψηφιακή εικονογράφιση με στιλ doodle ή η εμπορική εικονογράφιση με τεχνική απλοποίησης. Ο επίπεδος σχεδιασμός (flat design) είναι στιλ σχεδίασης που χρησιμοποιεί απλά, δισδιάστατα στοιχεία και φωτεινά χρώματα, με χαρακτηριστικά την απλότητα και την έλλειψη βάθους, σκιών, ντεγκραντέ, υφών ή ανάγλυφων.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Ασωνίτης, Π. (2001). *Η εικονογράφιση στο βιβλίο παιδικής λογοτεχνίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
2. Male, A. (2007). *Illustration: A Theoretical & Contextual Perspective*. West Sussex, United Kingdom: AVA Publishing.
3. Rees, D. (2014). *How to Be an Illustrator*. London: Laurence King Publishing.

Συμπληρωματικές

1. Κωνσταντινίδου-Σέμογλου, Ο. (2005). *Εικόνα και παιδί. Icon and Child*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Cannot Not Design Publications.
2. Wigan, M. (2009). *The Visual Dictionary of Illustration*. UK.: Ava Publishing.

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Αρχές δημιουργίας σκίτσου», συνέχεια των εννοιών «Αρχές Ελευθέρου Σχεδίου» και «Σύνθεση και Χρώμα», εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές αρχές σχεδιασμού δισδιάστατων σκίτσων, που είναι μια αφαιρετική, παγκόσμια αναγνωρίσιμη, «γλώσσα» οπτικής επικοινωνίας με αναλογικά μέσα και υλικά. Βασικό χαρακτηριστικό της σκίτσογραφίας αποτελεί ο σχεδιασμός ενός πρωτότυπου χαρακτήρα-ήρωα (character design), διαδικασία κατά την οποία ένα πρόσωπο, ζώο ή αντικείμενο αποκτά σχεδιαστική υπόσταση στο χαρτί, με ατομικά χαρακτηριστικά και διακριτές συμπεριφορές. Η μεθοδολογία σχεδιασμού περιλαμβάνει τη μελέτη της προσωπικότητας, την ανάπτυξη της μορφολογίας προσώπου και σώματος, καθώς και την εξασφάλιση της ομοιότητας του χαρακτήρα σε διαφορετικές στάσεις σώματος. Δημοφιλής μορφή σκίτσογραφίας είναι η γελοιογραφία, που βασίζεται στην υπερβολή και τη χιουμοριστική παραμόρφωση των γνωρισμάτων ενός χαρακτήρα. Ως προς το περιεχόμενο της μαθησιακής ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να καλλιεργήσουν τη δεξιότητά τους δημιουργώντας πρωτότυπα και ευρηματικά σκίτσα ηρώων-χαρακτήρων, με εκφράσεις και συναισθήματα, καθώς και γελοιογραφίες-καρικατούρες μέσω ποικίλων συνδυαστικών τεχνικών, που έχουν σχέση με αφαιρετικές εικόνες υπό διάφορες οπτικές γωνίες. Τα θέματα που πραγματεύονται αφορούν τη δημιουργία εκφραστικών σκίτσων με προσωπικό ύφος, από το προπαρασκευαστικό έως το τελικό σκίτσο, με προορισμό τον ημερήσιο και περιοδικό τύπο, τις διαφημίσεις, τα βιβλία, το Διαδίκτυο κ.λπ.

Η μαθησιακή ενότητα πραγματοποιείται σε εργαστήριο γραφικού σχεδιασμού, βάσει των προδιαγραφών του Οδηγού Κατάρτισης (Μέρος Γ2).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Περιγράφουν τα βασικά χαρακτηριστικά και τα στάδια δημιουργίας ενός σκίτσου,
- Αναπτύσσουν την παρατηρητικότητα τους και τη σημασία στη λεπτομέρεια επί δημιουργημένων έργων επώνυμων σκίτσογράφων, αναγνωρίζουν την αξία του μηνύματος ενός σκίτσου, μιας γελοιογραφίας, μιας καρικατούρας,
- Μελετούν τις ανθρώπινες αναλογίες, καθώς και τις αναλογίες άλλων όντων,
- Σχεδιάζουν τα έργα τους με αφαιρετική προσέγγιση,
- Πειραματίζονται μέσω σπουδής, σχεδιάζοντας πολλαπλά προσχέδια ενός θέματος για την επιλογή και τη δημιουργία του τελικού σκίτσου με μολύβι ή μελάνι,
- Εφαρμόζουν σχεδιαστικά τις αναλογίες της ανθρώπινης φιγούρας και άλλων όντων σε διαφορετικές στάσεις σώματος,

- Δημιουργούν φιγούρες-ήρωες-χαρακτήρες κατά πρόσωπο (full face) και υπό διάφορες οπτικές γωνίες, βάσει «μοντέλων», βασικών γεωμετρικών σχημάτων, παρατήρησης κ.ά.,
- Αποδίδουν εκφράσεις και συναισθήματα στις φιγούρες (θυμό, χαρά, έκπληξη, θαυμασμό, ντροπή, ματαιώση, απογοήτευση κ.ά.),
- Δημιουργούν πορτρέτα-καρικατούρες προσώπων (κωμική παραμόρφωση) για τονισμό κάποιου γεγονότος, σχεδιάζουν πρωτότυπες γελοιογραφίες για καυστικό σχολιασμό της επικαιρότητας ακολουθώντας τις κατάλληλες τεχνικές,
- Αποτυπώνουν σε σκίτσο έναν εσωτερικό ή εξωτερικό χώρο,
- Επινοούν τη δική τους μοναδική «γραφή» απόδοσης των σκίτσων τους,
- Χρωματίζουν τα σκίτσα τους στο χέρι μέσω ποικιλίας χρωματικών υλικών,
- Αρχαιοθετούν τις εργασίες τους σε φακέλους εργασιών (portfolio) προς επίδειξη και πιθανή μελλοντική επεξεργασία ή χρήση.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Εκτέλεση με το χέρι / Σχεδιασμός χαρακτήρων / Υπόβαθρο χαρακτήρα / Εκφράσεις προσώπου / Σχεδίαση άκρων / Ανθρωπομορφισμός / Σχεδιασμός περιβάλλοντος / Τεχνικές υπερβολής / Πολιτική γελοιογραφία / Χιούμορ / Υπαινικτικότητα / Εξωφρενισμός.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (6), Σύνολο (6).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΟΡΙΣΜΟΙ, ΤΥΠΟΙ, ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΣΤΑΔΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΣΚΙΤΣΟΥ
2	ΜΕΛΕΤΗ ΕΡΓΩΝ ΓΝΩΣΤΩΝ ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΩΝ-ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝ
3	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΥΠΟΒΑΘΡΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ (CHARACTER DESIGN)
4	ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΩΝ ΑΝΑΛΟΓΙΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΦΙΓΟΥΡΑΣ ΣΤΑ ΣΚΙΤΣΑ
5	ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΜΟΝΤΕΛΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ (MODEL SHEET)
6	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΕΚΦΡΑΣΕΩΝ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΗΣ ΑΚΡΩΝ
7	ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΜΟΡΦΩΝ ΖΩΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ. ΑΝΘΡΩΠΟΜΟΡΦΙΣΜΟΣ
8	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
9	ΣΧΕΔΙΟ ΠΟΡΤΡΕΤΟΥ-ΚΑΡΙΚΑΤΟΥΡΑΣ ΓΙΑ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΩΝ
10	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Κείμενο αναφοράς

2.3.Γ.1 | ΟΡΙΣΜΟΙ, ΤΥΠΟΙ, ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΣΤΑΔΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΣΚΙΤΣΟΥ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποτελεί εισαγωγή στη δημιουργία σκίτσων, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να κατανοήσουν τις βασικές έννοιες, τους τύπους και τα χαρακτηριστικά τους. Το σκίτσο αποτελεί ένα συνοπτικό και λιτό ως προς τα μέσα και τις τεχνικές σχέδιο, γρήγορο ως προς τον χρόνο υλοποίησης και με μεγάλη εκφραστική δύναμη οπτικής απόδοσης θεμάτων και συναισθημάτων. Στα χαρακτηριστικά των σκίτσων εντάσσονται η ταχύτητα, η απεικόνιση χωρίς λεπτομέρειες, ο ιδιαίτερος χαρακτήρας, η εκφραστικότητα και η εκτέλεση με το χέρι (hand-rendering).

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν να επιλέγουν μέσα και υλικά που έχουν ήδη διαχθεί σε προηγούμενη ενότητα (χαρτί, μολύβι, μαύρα μαρκαδοράκια, μαρκαδόρους, ξυλομπογιές, ριζόχαρτα, μπλοκ σχεδίου, τέμπερες, ακουαρέλες κ.ά.) για την καλύτερη δυνατή απόδοση ενός θέματος. Οι μέθοδοι που εξετάζονται σε αυτή την υποενότητα περιλαμβάνουν τα στάδια σχεδιασμού και δημιουργίας ενός σκίτσου: τη χρήση αναφορών (φωτογραφίες, εικόνες κ.ά.) ως πρωτοτύπων ή για έμπνευση, την εξέταση ενός θέματος ώστε να επιλεγούν τα ουσιώδη στοιχεία, τις τεχνικές γρήγορης σχεδίασης (μικρογραφίες ή σχέδια σπουδής/gesture drawing), την απόδοση δομής, φόρμας και οπτικής γωνίας παρατήρησης με χάραξη περιγραμμάτων-αξόνων-θέσης, απόδοση τόνων με δύο μόνο τιμές, τους τονισμούς για έκφραση, το φινιρίσμα και την τελική διαδικασία «καθαρισμού» (μετατροπή μολυβιών με πενάκι). Έμφαση δίνεται στην απόκτηση ευχέρειας στη χρήση της γραμμής. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τις τεχνικές γρήγορης σχεδίασης, με χαρακτηριστικά όπως είναι το μικρό μέγεθος, η αποτύπωση της ουσίας ενός πλάνου, ο περιορισμός μέσων, εργαλείων και παλέτας, η απόδοση των αναλογιών, η αποφυγή λεπτομέρειας και η προσθήκη στυλ. Τέλος, εξοικειώνονται με περιπτώσεις σκίτσων που παρουσιάζουν ιδιαίτερο αισθητικό και χρηστικό ενδιαφέρον.

Προτείνεται να δοθεί εργασία με συγκεκριμένο θέμα, ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναζητήσουν και να συγκεντρώσουν υλικό αναφοράς για την εκτέλεση γρήγορων σκίτσων. Η υποενότητα παρέχει την απαραίτητη βάση για την κατανόηση και την εφαρμογή των αρχών και των μεθόδων σχεδιασμού σκίτσων διάφορων τύπων, όπως είναι τα σκίτσα χαρακτήρων κινούμενων σχεδίων, οι καρικατούρες, οι γελοιογραφίες, το σκίτσο μόδας (fashion sketching), το επιστημονικό σκίτσο, το προοπτικό σκίτσο, το σχέδιο φιγούρας, κουκίδας κ.λπ.

2.3.Γ.2 | ΜΕΛΕΤΗ ΕΡΓΩΝ ΓΝΩΣΤΩΝ ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΩΝ-ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν έργα γνωστών δημιουργών με στόχο την κατανόηση της καλλιτεχνικής διαδικασίας και την άντληση έμπνευσης μέσα από την έρευνα και την αναζήτηση σε πηγές αναφοράς. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενθαρρύνονται να αναπτύξουν κριτική σκέψη και να αξιολογούν

τα έργα με βάση τη σχέση μεταξύ μορφής και περιεχομένου. Κριτήρια επιλογής των προς μελέτη έργων είναι η εν γένει ποιότητα του υλικού (ιδιαίτερο ύφος, πρωτοτυπία, τεχνικές, αισθητική αρτιότητα), ο τρόπος σύλληψης και η επιτυχής μετάδοση μηνυμάτων, νοημάτων, ιδεών των δημιουργών. Η γνωριμία των εκπαιδευομένων με διαφορετικά καλλιτεχνικά ιδιώματα συμβάλλει στην αναγνώριση εναλλακτικών τρόπων έκφρασης και ενισχύει τη δεξιότητα προσαρμογής σε πολυστυλιστικά περιβάλλοντα.

Οι μέθοδοι που διδάσκονται σε αυτή την υποενότητα περιλαμβάνουν την περιγραφή και την εικονογραφική ανάλυση ενός έργου σκισσογραφίας, με έμφαση στην εξέταση του ύφους-στιλ των σκισσογράφων. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται μεθόδους προσέγγισης και ανάλυσης ενός σύνθετου έργου σκισσογραφίας-γελοιογραφίας μέσα από εξεταζόμενα στοιχεία, όπως θέμα-οπτικά στοιχεία, αρχές και τεχνικές σύνθεσης-δομής, ερμηνεία νοήματος ή μηνύματος και πρόθεση του δημιουργού (έκφραση). Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στην ανάπτυξη ιδεών και στις τεχνικές της οπτικής αφήγησης, πώς δηλαδή οι καλλιτέχνες μεταδίδουν συναισθήματα και δημιουργούν ατμόσφαιρα. Η αφήγηση μέσα από εικόνες απαιτεί συνδυασμό τεχνικής αρτιότητας και ερμηνευτικής ευαισθησίας, ώστε να μεταδοθεί το μήνυμα χωρίς τη χρήση λόγου. Επιμέρους στόχος της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να οργανώνουν και να διαχειρίζονται τα δεδομένα για τη σχεδίαση ενός έργου και να αναπτύσσουν δημιουργικές δεξιότητες, όπως η παρατηρητικότητα και η σημασία στη λεπτομέρεια. Μέσα από τη γνωριμία τους με αναγνωρισμένους δημιουργούς-σκισσογράφους και την κατανόηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του έργου τους, οι εκπαιδευόμενοι/-ες επιτυγχάνουν τη δημιουργία καλλιτεχνικής κουλτούρας και ενθαρρύνονται ώστε να αποκτήσουν προσωπικό ύφος.

Ως πρακτική άσκηση, προτείνεται να δοθεί ένα σχέδιο προς μίμηση της τεχνοτροπίας κάποιου διάσημου για το στιλ του καλλιτέχνη, όπως είναι ενδεικτικά οι H. Daumier, G. Wolinski, Quino, Γ. Καλαϊτζής.

2.3.Γ.3 | ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΥΠΟΒΑΘΡΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ (CHARACTER DESIGN)

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν τη διαμόρφωση και την ανάπτυξη της προσωπικότητας «χαρακτήρων». Η μεθοδολογία ανάπτυξης υπόβαθρου (προσωπικότητας) ενός χαρακτήρα αφορά θέματα όπως η αντίληψη τρίτων για αυτόν, ο τρόπος με τον οποίο λαμβάνει αποφάσεις ή ενεργεί σε διάφορες καταστάσεις, πώς συμπεριφέρεται σε άλλα πρόσωπα και, τέλος, ο τρόπος με τον οποίο κινείται. Στόχος της μαθησιακής υποενότητας είναι να προετοιμάσει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να «ορίζουν» τον χαρακτήρα που θα αναπτύξουν σχεδιαστικά, με βάση συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που καθορίζονται μέσα από τον «πίνακα ανάπτυξης προσωπικότητας». Με τη μέθοδο αυτή, κατανοούνται βαθύτερα οι συμπεριφορές, τα κίνητρα και οι αντιδράσεις του χαρακτήρα σε διαφορετικό πλαίσιο.

Για τον σκοπό αυτόν, οι εκπαιδευόμενοι/-ες δημιουργούν ένα προφίλ χαρακτήρα, στο οποίο ορίζουν τη φυσική του εμφάνιση και την προσωπικότητά του, καθώς και

μια σύντομη περιγραφή βασικών στοιχείων αλλά και της ατμόσφαιρας της «ιστορίας» του, ώστε να αρχίσουν να του δίνουν ζωή μέσα από την εξωτερική και εσωτερική του απεικόνιση και το πλαίσιο δράσης. Η σύνδεση της εξωτερικής μορφής με το εσωτερικό περιεχόμενο είναι σημαντική, καθώς ο σχεδιασμός οφείλει να αντανakλά τις βαθύτερες πτυχές της ταυτότητας του χαρακτήρα.

Στο πλαίσιο αυτής της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται και εργάζονται πρακτικά ακολουθώντας τον πίνακα υποβάθρου χαρακτήρα, ο οποίος περιλαμβάνει τα χαρακτηριστικά που υιοθετούνται και εφαρμόζονται στον σχεδιασμό χαρακτήρων (Character Design): εξωτερικά χαρακτηριστικά (όνομα, ηλικία, ύψος, βάρος, φύλο, σχήμα σώματος), ειδικά χαρακτηριστικά (ρούχα, αξεσουάρ, συνήθειες, φράσεις, φωνή, τρόπος βαδίσματος, ελαττώματα κ.ά.), ψυχολογικό προφίλ (ιδιοσυγκρασία, κίνητρα, φόβοι, αδυναμίες, αίσθηση του χιούμορ κ.ά.), πνευματικά χαρακτηριστικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά. Επιπλέον, εξετάζονται και άλλα θέματα τυπολογίας χαρακτήρων, όπως είναι ο ρόλος του χαρακτήρα και τα αρχέτυπα (τα κοινά σε όλους μας ασυνείδητα χαρακτηριστικά) και η μελέτη της κίνησης που διαμορφώνεται από φυσιολογικούς, μηχανικούς και ψυχολογικούς μηχανισμούς.

Ως άσκηση πρακτικής εφαρμογής προτείνεται η δημιουργία προφίλ εμφάνισης και προσωπικότητας με τη χρήση του πίνακα ανάπτυξης υποβάθρου χαρακτήρα. Επιλέγεται κάποιος από τους βασικούς τύπους χαρακτήρων (βαρύς, χαριτωμένος, χαζός ή εκκεντρικός).

2.3.Γ.4 | ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΩΝ ΑΝΑΛΟΓΙΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΦΙΓΟΥΡΑΣ ΣΤΑ ΣΚΙΤΣΑ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες χρησιμοποιούν ανθρωπομετρικά δεδομένα των αναλογιών του ανθρώπινου σώματος ως βάση για τη δημιουργία ρεαλιστικών έργων σκίτσογραφίας. Οι εικονογράφοι-σκίτσογράφοι μελετούν συχνά τις ανθρώπινες αναλογίες και την ανατομία για να απεικονίσουν με ακρίβεια την ανθρώπινη φιγούρα. Η ανθρώπινη κλίμακα αφορά την αναλογική σχέση του ανθρώπινου σώματος και των αντικειμένων ή των χώρων. Καθορίζεται από παράγοντες όπως το μέσο ύψος και το άνοιγμα των χεριών των ατόμων, ώστε να προσδιοριστούν οι κατάλληλες διαστάσεις για έπιπλα, πόρτες και άλλα στοιχεία του περιβάλλοντος χώρου.

Οι μέθοδοι που διδάσκονται σε αυτή την υποενότητα για την απεικόνιση των ανθρώπινων αναλογιών περιλαμβάνουν τη διαίρεση της φιγούρας σε τμήματα, με συγκριτικό μέγεθος το μήκος της κεφαλής σε σχέση με το σώμα (π.χ. το κεφάλι ενός συνηθισμένου ανθρώπου είναι συνήθως περίπου το ένα έβδομο του ύψους του σώματος, ενώ για τον τύπο κόμικ μάνγκα/manga ισχύει η μέθοδος “toushin”, δηλαδή το ένα όγδοο του σώματος, και για τα μοντέλα μόδας το ένα ένατο κ.λπ.), τα βασικά στοιχεία ανατομίας (αναλογίες), την προοπτική βράχυνσης (Foreshortening) με την εικόνα ενός αντικειμένου που φαίνεται να υποχωρεί στον χώρο και τις παραλλαγές στους σωματότυπους (ανάλογα με την ηλικία, το φύλο κ.λπ.). Είναι ιδιαίτερα ωφέλιμο

οι εκπαιδευόμενοι/-ες να διδαχθούν την τεχνική Block-In, η οποία τους βοηθά να σχεδιάσουν μια φιγούρα στην αρχή με απλές γεωμετρικές φόρμες και γραμμές (κύκλοι, οβάλ, ορθογώνια, τρίγωνα κ.ά.), για να προχωρήσουν στη συνέχεια στον καθορισμό των αναλογιών και των όγκων της φιγούρας, ορίζοντας κεφάλι, κορμό, άκρα κ.ά. πριν προσθέσουν λεπτομέρειες και φωτοσκιάσεις.

Προτείνεται να δοθεί ως άσκηση μια βασική φιγούρα (σκελετός μιας γραμμής, ραβδί) για την προσθήκη όγκου, να σχεδιαστεί οβάλ το κεφάλι, παραλληλόγραμμα, τρίγωνα ή άλλο ο κορμός και τα άκρα, και να γίνει χρήση του κεφαλιού ως μονάδας μέτρησης για τις αναλογίες.

2.3.Γ.5 | ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΜΟΝΤΕΛΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ (MODEL SHEET)

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενοότητα αποσκοπεί στην κατανόηση και στην εφαρμογή των βασικών τεχνικών δημιουργίας φύλλων μοντέλων για τη σχεδίαση και την ανάπτυξη χαρακτήρων. Το φύλλο σχεδίασης μοντέλου χαρακτήρα (Model Sheet) είναι μια οπτική αναφορά, η οποία παρέχει ολοκληρωμένη επισκόπηση της εμφάνισης και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών ενός χαρακτήρα. Είναι απαραίτητο για έργα κινουμένων σχεδίων (anime) ή κόμικς. Σε αυτή την περίπτωση, εργάζονται πολυμελείς ομάδες σχεδιαστών ώστε να εξασφαλιστεί η συνέπεια του στυλ, ανεξάρτητα από το ποιος θα σχεδιάσει το κάθε κομμάτι. Το φύλλο σχεδίασης αποτελείται από επιμέρους φύλλα (σχέδια) και χρησιμεύει ως βασικός οδηγός στην ανάπτυξη του χαρακτήρα. Σκοπός της υποενοότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εξοικειωθούν με τη μεθοδολογία, ώστε να μπορούν να προσδιορίσουν τους χαρακτήρες που επιδιώκουν να δημιουργήσουν και να τους αναπτύξουν μέχρι να ανταποκρίνονται στις εκφραστικές ανάγκες του έργου.

Αρχικά, γίνεται αναφορά στο φύλλο δόμησης χαρακτήρων με τις γενικές αναλογίες του χαρακτήρα και τον σχεδιασμό της φιγούρας του σώματος στην κύρια στάση του, κατά πρόσωπο και πλάτη, την κατασκευή της κεφαλής και το προφίλ. Σημαντική είναι η πλήρης περιστροφή του κεφαλιού (head turnaround), που περιλαμβάνει συνήθως μία μπροστινή όψη του χαρακτήρα, μία πίσω, ένα προφίλ και ένα 3/4. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν και επεξεργάζονται το φύλλο πόζας σώματος (body turnaround) για την επανάληψη της κίνησης σε διαφορετικές θέσεις και γωνίες, με τις εναλλαγές προβολών του χαρακτήρα (μπροστινή, πλάγια, πίσω και όψεις τριών τετάρτων) ή με τις πόζες δράσης (action poses) για δυναμικούς χαρακτήρες. Η μελέτη των action poses βοηθάει στην απόδοση εκφραστικότητας και ενέργειας, στοιχείων καθοριστικών για τη λειτουργία του χαρακτήρα δραματουργικά. Τέλος, εξετάζεται το φύλλο χρώματος στα ρούχα και στα αξεσουάρ. Τελικός στόχος είναι η ολοκλήρωση με το μελάνωμα του σκίτσου.

Ως άσκηση προτείνεται, ενδεικτικά, να δοθεί η κατασκευή φύλλου μοντέλου χαρακτήρα ενός ήρωα παραμυθιού με έντονα χαρακτηριστικά. Για παράδειγμα, μιας μάγισσας που είναι κτητική, εγωίστρια, χειριστική, με όμορφη νεανική εμφάνιση η οποία κρύβει την πραγματική της εικόνα.

2.3.Γ.6 | ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΕΚΦΡΑΣΕΩΝ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΗΣ ΑΚΡΩΝ

Είναι γεγονός ότι το σχέδιο των εκφράσεων του προσώπου είναι ένα από τα πιο περίπλοκα σχεδιαστικά στοιχεία, που αφηγείται ιστορίες και ταυτόχρονα αντανakλά έντονα συναισθήματα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται σε αυτή την υποεπνότητα τις τεχνικές απόδοσης εκφράσεων, όπως είναι η παρατήρηση, η αυτοπαρατήρηση, η μελέτη των μυών και των χαρακτηριστικών του προσώπου, η χρήση προοπτικής και η χρήση επιλεγμένων εικόνων αναφοράς. Με τη χρήση βασικών γεωμετρικών σχημάτων και την τροποποίηση των αναλογιών τους, δημιουργούν στιλιζαρισμένα πρόσωπα με τις πλέον κοινές εκφράσεις, όπως ευτυχία, χαρά, έκπληξη, περιφρόνηση, θλίψη, θυμό, αηδία, φόβο. Η ικανότητα να αποδοθούν οι μικρές αλλαγές στη θέση των φρυδιών, των βλεφάρων ή της γωνίας του στόματος, αποτελεί βασική προϋπόθεση για την πειστική έκφραση συναισθημάτων. Στη συνέχεια, για τη σχεδίαση των άκρων, χωρίζονται τα άκρα σε απλούστερες μορφές (π.χ. με απλή φόρμα «γαντιών»), εφαρμόζεται προοπτική και μετρήσεις ανατομίας με παράλληλη χρήση εικόνων αναφοράς. Όταν απλώνονται τα χέρια, όλα τα δάχτυλα δείχνουν προς διαφορετικές κατευθύνσεις. Η κίνηση των ποδιών είναι πιο περιορισμένη από την κίνηση των χεριών, καθώς χρησιμοποιούνται κυρίως για στάση και για περπάτημα. Οι κινήσεις των χεριών και των ποδιών υποστηρίζουν την έκφραση συναισθήματος και την ενίσχυση της σκηνηκής δράσης. Κατά τη διάρκεια της υποεπνότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με πρακτικά παραδείγματα σε θέματα έκφρασης των οφθαλμών και κίνησης της μύτης και του στόματος, που σχετίζονται με συγκεκριμένα συναισθήματα ή συμμετέχουν στην παραγωγή διαφόρων ήχων. Μέσω πρακτικών ασκήσεων, εφαρμόζουν τις κατάλληλες τεχνικές απόδοσης εκφράσεων. Αναζητούν εικόνες αναφοράς (π.χ. με έκπληκτα ή φοβισμένα πρόσωπα) και προτείνουν τρόπους για να απεικονίσουν αντίστοιχες εκφράσεις.

Ως άσκηση, προτείνεται η σχεδίαση χεριών με τη χρήση ξύλινου αρθρωτού χεριού-μανεκέν ή με την παρατήρηση χεριών σε καθρέφτη ή με τη χρήση κάμερας και έμφαση στην απόδοση της δυναμικής κίνησης και των αρθρώσεων. Η διδασκαλία της υποεπνότητας, λόγω της ιδιαίτερης σημασίας της και της μεγάλης της έκτασης, προτείνεται να πραγματοποιηθεί σε δύο στάδια.

2.3.Γ.7 | ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΜΟΡΦΩΝ ΖΩΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ.

ΑΝΘΡΩΠΟΜΟΡΦΙΣΜΟΣ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπνότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τις διαδικασίες σχεδιασμού και ανάπτυξης μορφών ζώων και αντικειμένων, καθώς και τις τεχνικές ανθρωπομορφισμού. Ανθρωπομορφισμός είναι η τεχνική της απόδοσης ανθρώπινων χαρακτηριστικών και ιδιοτήτων σε ζώα ή άλλες οντότητες που συμπεριφέρονται και ενεργούν σαν πραγματικά ανθρώπινα όντα. Η χρήση του ανθρωπομορφισμού επιτρέπει την αφήγηση ιστοριών με ενσυναίσθηση και ευρηματικότητα, ενώ διευκολύνει τη συναισθηματική σύνδεση με τον θεατή.

Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αναλύουν τις φιγούρες των ζώων σε βασικά γεωμετρικά σχήματα και στη συνέχεια τα συνδυάζουν σε πιο περίπλοκες φόρμες. Μελετούν ιδιαιτέρως την ανατομία και τη δομή για την κατανόηση του σκελετού τους, τις αναλογίες των σωμάτων (π.χ. το μέγεθος του κεφαλιού σε σχέση με το σώμα), την κίνηση των αρθρώσεων και την οπτικοποίηση των μυών. Στη συνέχεια, μελετούν πώς η μορφή ενός ζώου επηρεάζεται από τη λειτουργία του (π.χ. τα φτερά ενός πουλιού είναι προσαρμοσμένα για να πετάει). Μελετούν, επίσης, την ανατομία διαφορετικών ζώων. Διδάσκονται να δημιουργούν γρήγορα σκίτσα (Gesture Drawing) για να αποτυπώσουν τη μορφή και την κίνηση ενός ζώου, ακολουθώντας την ενέργεια της πόζας του ζώου και δίνοντας έμφαση στη σημασία των ρευστών γραμμών και της αίσθησης του ρυθμού. Τέλος, ο σχεδιασμός ολοκληρώνεται με την προσθήκη λεπτομερειών για τον τονισμό της προσωπικότητας του ζώου (π.χ. χαρακτηριστικά του προσώπου, μουστάκια και ουρά για τη γάτα) με στόχο ο θεατής να προσλάβει την προσωπικότητα του ζώου με μια ματιά (π.χ. αν η γάτα είναι σταρ της πανκ ροκ, μπορεί να έχει σκουλαρίκια). Άλλες τεχνικές για τον σχεδιασμό φόρμας αντικειμένων είναι η παρατήρηση της μορφής, η χρήση προοπτικής για τη δημιουργία βάθους, το θετικό-αρνητικό και, βεβαίως, η χρήση υλικού αναφοράς (φωτογραφίες ή ζώα εκ του φυσικού). Προτείνεται άσκηση σχεδίασης «λύκου» ή «σκύλου» σε δύο φάσεις α) με ρεαλιστικά χαρακτηριστικά β) με ανθρωπομορφικά χαρακτηριστικά, σε σταδιακή διαδικασία απόδοσης των δύο μορφών.

2.3.Γ.8 | ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενοότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν τις ειδικές τεχνικές σχεδιασμού εσωτερικού και εξωτερικού ή φανταστικού περιβάλλοντος. Για τον σχεδιασμό περιβάλλοντος, αφού κατανοήσουν το κείμενο της ιστορίας που καλούνται να αφηγηθούν οπτικά και αφού λάβουν υπόψη τις οδηγίες του σεναρίου σχετικά με το ύφος και τη δράση της κάθε «σκηνής» και του κάθε πλάνου, δημιουργούν την κατάλληλη ατμόσφαιρα στον αναγνώστη ή τον θεατή με χρώματα, σχήματα και φωτισμό. Στόχος είναι η δημιουργία ενός φανταστικού κόσμου μέσα στον οποίο ενεργούν οι χαρακτήρες. Η συναισθηματική φόρτιση που αποπνέει το περιβάλλον αποτελεί σημαντικό στοιχείο της αφηγηματικής εμπειρίας.

Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τη μεθοδολογία σύνδεσης προσκηνίου-παρασκηνίου (φόντου), με έμφαση στο ενιαίο σχεδιαστικό ύφος, τις αναλογίες, τα συστήματα στήριξης και τις χρωματικές παλέτες σε σχέση με τους χαρακτήρες για την αποφυγή ανταγωνισμού, καθώς και στα κρίσιμα σημεία επαφής ανάμεσα στο φόντο και τις μετακινούμενες φιγούρες βάσει της οπτικής αφήγησης. Σκόπιμο είναι να εξοικειώνονται με βοηθητικές τεχνικές, όπως είναι η χρήση εικόνων αναφοράς (references) από περιβάλλον εσωτερικών χώρων ή αστικών τοπίων ή λήψεις γεωμετρικών τρισδιάστατων σε διάταξη. Η ικανότητα να μεταβαίνουν από αφαιρετικά σε λεπτομερή σκίτσα, ανάλογα με τη σκηνική λειτουργία του φόντου, αναπτύσσεται

σταδιακά με την πρακτική. Στη συνέχεια, μελετούν την εφαρμογή τροποποιήσεων των σημείων φυγής, της προσθαφαίρεσης κτηρίων και άλλων κατασκευών-στοιχείων εσωτερικού ή εξωτερικού περιβάλλοντος, με σχεδιαστικό κριτήριο την προσαρμογή στην οπτική γωνία και την οριοθέτηση του σχεδιαζόμενου κάδρου. Αντίστοιχα, τροποποιούν το αρχικό σκαρίφημα για να αυξηθεί ο βαθμός λεπτομέρειας και προβλέπουν θέση για τον αρνητικό χώρο, εφόσον απαιτείται σχεδιαστικά.

Μέσω μελέτης περιπτώσεων και πρακτικών ασκήσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν και θα εφαρμόσουν τη μεθοδολογία που έχουν διδαχθεί. Προτείνεται ως άσκηση η ένταξη χαρακτήρων που έχουν κατασκευάσει σε προηγούμενη υποενότητα σε περιβάλλον που θα επιλέξουν, αφού προσδιορίσουν πρώτα σε αδρές γραμμές μια ιστορία (π.χ. αστικό περιβάλλον υπάρχουσας ή φανταστικής μεγαλούπολης).

2.3.Γ.9 | ΣΧΕΔΙΟ ΠΟΡΤΡΕΤΟΥ-ΚΑΡΙΚΑΤΟΥΡΑΣ ΓΙΑ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα εξετάζει την καρικατούρα, ένα γρήγορο σχέδιο που υπερτονίζει τα φυσικά χαρακτηριστικά (π.χ. μύτη, αυτιά) με σκοπό τη σάτιρα και τη διακωμώδηση προσώπων της πολιτικής, του θεάματος κ.λπ. Η καρικατούρα αφορά κατά κανόνα τη γελοιογραφική προσωπογραφία με ιδεολογικό-πολιτικό περιεχόμενο. Σάτιρα είναι η καλλιτεχνική μορφή που εκθέτει τις αδυναμίες του θέματός της με στόχο τον εμπαιγμό, συχνά και με την προσδοκία της βελτίωσής του. Στόχος της υποενότητας είναι η κατανόηση του πλαισίου λειτουργίας των καρικατουρίστικων σκίτσων που μπορεί να εντάσσονται στη γελοιογραφία, μπορεί όμως να δρουν και ανεξάρτητα, χωρίς δηλαδή την υποστήριξη λόγου ή κάποιας άλλης οπτικής αφήγησης. Η κατανόηση της ισορροπίας μεταξύ υπερβολής και αναγνωρισιμότητας αποτελεί, επίσης, βασικό μαθησιακό στόχο της ενότητας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ικανότητα των καταρτιζόμενων να αναγνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά ενός προσώπου και να τα ενισχύουν με σαφήνεια και χιουμοριστική διάθεση, χωρίς προσβλητική παραποίηση. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν αρχικά τις καρικατούρες από ιστορική άποψη, ως ύλη εικονογράφησης των εφημερίδων την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης. Στη συνέχεια, αναλύεται ο όρος: πρόκειται για ημι-αφαιρετικά σκίτσα με μη ρεαλιστική απόδοση του εικονιζόμενου προσώπου, σε βαθμό όμως που να είναι αναγνωρίσιμο. Εξηγούνται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες οι τεχνικές υπερβολής ή παραμόρφωσης των χαρακτηριστικών, στις οποίες βασίζεται η καρικατούρα προσώπων, και τους δείχνονται σχετικές απεικονίσεις, από απλές μορφές έως σύνθετα σχέδια τερατομορφισμού.

Κατά τη διάρκεια της υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με μελέτες περιπτώσεων που εστιάζουν την προσοχή στην εφαρμογή μεθόδων σχεδίασης γελοιογραφικής καρικατούρας. Είναι σκόπιμο να γίνει σύνδεση με τις σχεδιαστικές μεθόδους που έχουν διδαχθεί στις προηγούμενες υποενότητες. Προτείνεται ως άσκηση να δοθούν στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες φωτογραφίες προσώπων της

επικαιρότητας, ειδικού ενδιαφέροντος λόγω χαρακτήρα ή συμπεριφοράς, σε συνδυασμό με πηγές που πληροφορούν για τη δραστηριότητα και το προφίλ τους. Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα συνδέεται άμεσα με την επόμενη υποενότητα, που είναι ιδιαίτερα απαιτητική και αφορά την πολιτική και κοινωνική γελοιογραφία.

2.3.Γ.10 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα αποσκοπεί στην κατανόηση των βασικών χαρακτηριστικών και των τεχνικών δημιουργίας του απαιτητικού πεδίου της γελοιογραφίας. Η πολιτική γελοιογραφία αποτελεί μορφή επικοινωνίας με εξαιρετική ρητορική δύναμη, στην οποία διασταυρώνονται η δημοσιογραφία και η λαϊκή κουλτούρα. Με εικόνες, λέξεις, γεγονότα, μυθοπλασία και χιούμορ (με στόχο το γέλιο), προσφέρει στους αναγνώστες μια άλλη άποψη και ερμηνεία της πολιτικής πραγματικότητας.

Οι γελοιογραφίες είναι φορείς ιδεολογίας, με σκοπό όχι μόνο να διασκεδάσουν τον αναγνώστη, αλλά και να ευαισθητοποιήσουν, να καταγγείλουν, να εκθέσουν συμπεριφορές και καταχρήσεις της εξουσίας. Το κοινωνικό σκίτσο θίγει μεγάλα θέματα της επικαιρότητας (π.χ. το περιβαλλοντικό), όπου προειδοποιεί κοινωνία και πολιτεία χλευάζοντας τα φαινόμενα αδράνειας και απληστίας, με την προϋπόθεση οι αναγνώστες έχουν προηγούμενη γνώση των γεγονότων στα οποία αναφέρεται ή τα οποία υπαινίσσεται. Τα βασικά στοιχεία της κοινωνικής γελοιογραφίας περιλαμβάνουν ευρηματικότητα, κριτική κοινωνικών φαινομένων, ανάδειξη ανισοτήτων, χρήση χιούμορ και σάτιρας και ευαισθητοποίηση του κοινού. Η μαθησιακή υποενότητα προσφέρει βάσεις για τη διδασκαλία των βασικών χαρακτηριστικών του πεδίου, όπως η αφήγηση εντός ενός και μόνο καρέ με συμπυκνωμένο νόημα και ζωντανές εικόνες, καθώς και η απόδοση θεμάτων πολιτικής ειδησεογραφίας –συνήθως με χιούμορ– με ελάχιστα λεκτικά στοιχεία ή και χωρίς λόγο. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν την εφαρμογή τεχνικών όπως ο εύστοχος, περιεκτικός λόγος και η υπαινικτικότητα, το χιούμορ (το παρά προσδοκίαν σχήμα, η υπερβολή, το λεκτικό παιχνίδι, το οξύμωρο σχήμα, το λογοπαίγνιο, η ειρωνεία, ο σαρκασμός), οι οπτικές μεταφορές. Τέλος, τα χαρακτηριστικά των προσώπων τονίζονται με υπερβολή. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην αποφυγή αναπαραγωγής στερεότυπων και διακρίσεων κάθε τύπου.

Στους/Στις εκπαιδευόμενους/-ες προτείνεται να δοθούν ως πρακτική άσκηση γελοιογραφίες με θέματα της τρέχουσας ελληνικής ή διεθνούς ειδησεογραφίας και πηγές αναφοράς (φύλλα εφημερίδων, ειδησεογραφικές ιστοσελίδες κ.ά.). Η δημιουργία πρωτότυπων γελοιογραφιών, με ευρηματικότητα και οξύτητα, καθορίζει την εμβέλεια και την ευστοχία του δημιουργικού αποτελέσματος.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μαρτινίδης, Π. (1991). «Κόμικς». *Τέχνη και Τεχνικές της Εικονογράφησης*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις ΑΣΕ.
2. Ουάιτ, Τ. (1989). *Το κινούμενο σκίτσο. Όλα τα μυστικά για την τεχνική του κινουμένου σκίτσου*. Αθήνα: Εκδόσεις Ντουντούμη.
3. Blair, P. (1980). *Animation by Preston Blair. Learn How to Draw Animated Cartoons*. California: Walter T. Foster Publishing. Ανακτήθηκε στις 30 Οκτωβρίου 2024 από: <https://eclass.aegean.gr/modules/document/file.php/511154/Animation%20Books/Animation%20by%20Preston%20Blair.pdf>

Συμπληρωματικές

1. Θεοδωρίδης, Μ. & Χαλκιά, Κρ. (2005). «Είδη αφηγηματικής ροής στα κόμικς», στο Ο. Κωνσταντινίδου-Σέμογλου (επιμ.), *Εικόνα και Παιδί. Icon and Child* (σσ. 317-337, 719-720). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Cannot Not Design Publications.
2. Σκαρπέλος, Γ. (2000). *Ιστορική μνήμη και ελληνικότητα στα κόμικς*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

2.3.Δ • ΑΡΧΕΣ ΚΙΝΟΥΜΕΝΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ (2D)

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η συγκεκριμένη μαθησιακή ενότητα εισάγει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες στις βασικές αρχές και τις τεχνικές ανάπτυξης οπτικοακουστικών έργων εμψύχωσης (2D animation). Περιλαμβάνει τη σύλληψη της ιδέας, τη συγγραφή του σεναρίου, τη δημιουργία του εικαστικού περιεχομένου (concept art) με αισθητικό ύφος, των χαρακτήρων των πρωτότυπων ηρώων ως ιδέα και ως εικόνα, το εικονογραφημένο σενάριο (storyboard), την ανάπτυξη της κίνησης (εμψύχωση), την εισαγωγή και την επεξεργασία του ήχου, το μοντάζ και την τελική παραγωγή (post-production) του οπτικοακουστικού έργου. Έμφαση δίνεται στην ανάλυση της κινησιολογίας του ήρωα με προσθήκη ανθρώπινων χαρακτηριστικών στοιχείων, όπως αδυναμίες και προτερήματα, σκέψεις και συναισθήματα που καθοδηγούν την πλοκή της ιστορίας, είτε με αναλογικά μέσα είτε μέσω ψηφιακής επεξεργασίας ή μεικτών τεχνικών. Το animation χρησιμοποιείται στη βιομηχανία της ψυχαγωγίας, τη διαφήμιση, το μάρκετινγκ, την τηλεόραση, το Διαδίκτυο, το εμπόριο, την αρχιτεκτονική και τη μηχανική, με πολλαπλούς τρόπους. Ως προς το περιεχόμενο της μαθησιακής ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με την ιστορία της τέχνης της εμψύχωσης (animation), καθώς και με τις βασικές θεωρητικές αρχές αλλά και τα απαραίτητα πρακτικά εργαλεία, προκειμένου να δημιουργήσουν μια ταινία animation είτε με πα-

ραδοσιακά είτε με ψηφιακά μέσα και νέες τεχνολογίες, για καλλιτεχνικούς ή εμπορικούς σκοπούς κατά παραγγελία (commissioned).

Προτεινόμενο λογισμικό επεξεργασίας κινούμενης εικόνας-δημιουργίας βίντεο: Adobe Premiere, Adobe After Effects ή ανάλογο (Ενδεικτικά Adobe Character Animator, Storyboarder).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Μελετούν έργα δισδιάστατης σχεδιοκίνησης (2D Animation) τρίτων δημιουργών, αναπτύσσοντας την κριτική ικανότητα σε ζητήματα αισθητικής, μέσων και τεχνικών,
- Αντιλαμβάνονται τα αίτια της οπτικής ψευδαίσθησης της κίνησης, που οφείλεται στη φυσιολογία του ανθρώπινου ματιού (μετείκασμα),
- Επιλέγουν τυπολογίες αναλογικού animation (Cel Animation, Stop Motion, Puppet Animation, Cut-out),
- Αναφέρουν τα είδη του Computer Animation,
- Περιγράφουν τους κανόνες επιλογής των πλάνων και των σχέσεων μεταξύ τους,
- Δημιουργούν σειρά διαδοχικών επιπέδων εργασίας με βάση κατάλληλο φόντο-background για την προετοιμασία της κινούμενης εικόνας,
- Δημιουργούν φιγούρες ηρώων με ανθρώπινη (ή όχι) μορφή έτοιμους για εμφύχωση, με εκφραστικά στοιχεία και ταυτότητα, ενσωματωμένους στο περιβάλλον,
- Αναφέρουν τις βασικές αρχές απόδοσης κίνησης,
- Ορίζουν θέσεις κλειδιά ως αγκυρώσεις (segment), εφαρμόζοντας κίνηση σε άξονες (animated spots),
- Σχεδιάζουν τους ήρωες με φυσική κίνηση μελών του σώματος (θέση κεφαλής, βάδισμα-τρέξιμο) και προσδιορισμό χρονικής διάρκειας ανά δευτερόλεπτο (Frames per second-FPS),
- Προσθέτουν τίτλους αρχής-τέλους και ενδιάμεσους,
- Επεξεργάζονται χρωματικά τις εικόνες για ομαλοποίηση των πλάνων ως προς τα επίπεδα φωτεινότητας, την αντίθεση, την ισορροπία (hue, saturation, luminance) κ.λπ.,
- Προσθέτουν κατάλληλα ηχητικά εφέ, διαλόγους, θορύβους και μουσική για την ανάδειξη της αφήγησης και δίνουν έμφαση στη συναισθηματική συμμετοχή του θεατή με τον συγχρονισμό εικόνας και ήχου,
- Δημιουργούν ειδικά εφέ για σύνθεση του υλικού (compositing), ώστε η ταινία να αποκτά αφηγηματική μορφή, νοηματική συνοχή και οπτικό ρυθμό,
- Δημιουργούν ολοκληρωμένα έργα κινούμενης δισδιάστατης εικόνας με αποθήκευση-εξαγωγή σε κατάλληλο τύπο αρχείου.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Animation / Storyboard / Concept Art / Σενάριο / Φιγούρα/αντικείμενο / Άξονες / Key frames / Ενδιάμεσα καρέ / Σκάλα ενδιάμεσων / Γραμμική κίνηση / Background.

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (4), Σύνολο (4).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΙΝΟΥΜΕΝΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ (ANIMATION)
2	ΣΤΑΔΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΙΝΟΥΜΕΝΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ: ΣΥΛΛΗΨΗ ΙΔΕΑΣ
3	ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ ΚΙΝΟΥΜΕΝΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ (ANIMATION)
4	ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΣΤΙΛ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ (CONCEPT ART)
5	ΕΦΕ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΛΛΗΛΟΥΧΙΑΣ ΣΤΗ ΧΡΟΝΟΓΡΑΜΜΗ
6	ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΙΝΗΣΙΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΙΝΟΥΜΕΝΗ ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ

Κείμενο αναφοράς

2.3.Δ.1 | ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΙΝΟΥΜΕΝΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ (ANIMATION)

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα έχει στόχο την ανάλυση και την κατανόηση της τεχνικής απόδοσης της κίνησης στις ταινίες κινούμενων σχεδίων, από τον 19ο αιώνα έως σήμερα. Συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά στην ταχεία προβολή μιας σειράς από εικόνες, με αποτέλεσμα να δημιουργείται η ψευδαίσθηση της κίνησης λόγω της διατήρησης της εικόνας στο μάτι επί 1/12 του δευτερολέπτου (μετείκασμα). Η μαθησιακή υποενότητα παρέχει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τις γνώσεις για την κατανόηση των βασικών τεχνικών της κινούμενης εικόνας μέσα από την ιστορία του animation. Έτσι, αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες ώστε να αναγνωρίζουν τεχνικές (παραδοσιακές ή ψηφιακές), αλλά και τάσεις του κινηματογράφου εμπύχωσης που σχετίζονται με το ιστορικό, κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύσσονται.

Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τις πρώτες εφαρμογές animation του 19ου αιώνα, τα γνωστά animation toys (θαυματοτρόπιο, φενακιστισκόπιο, στραβοσκόπιο κ.ά.) που στηρίχτηκαν στο μετείκασμα του ματιού. Κατόπιν, γίνεται αναφορά στους πρωτοπόρους δημιουργούς του κινηματογράφου της εμπύχωσης (Emile Cohl, 1908, Paramount Pictures/Popeye, 1933, Walt Disney/Mickey Mouse, 1928). Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται την τεχνική απόδοσης της κίνησης στις αρχές του 20ού αιώνα, που βασίζεται σε μια σειρά διαδοχικών εικόνων σχεδιασμένων σε

ξεχωριστές διαφάνειες, με μικρές παραλλαγές ως προς τη θέση και την κίνηση. Στη συνέχεια, οι ολοκληρωμένες διαφάνειες των διαδοχικών εικόνων φωτογραφίζονται μία προς μία σε φιλμ κινούμενης εικόνας με μια ραμφοειδή κάμερα μπροστά από ένα ζωγραφισμένο φόντο, ώστε κατά την προβολή του φιλμ να παρουσιάζεται η κίνηση ως φυσική.

Προτείνεται η προβολή υλικού από διάφορες χρονικές περιόδους, καθώς και ολιγόλεπτη ατομική ή ομαδική άσκηση κατά την οποία ζητείται η χρονική κατάταξη των έργων.

2.3.Δ.2 | ΣΤΑΔΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΙΝΟΥΜΕΝΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ: ΣΥΛΛΗΨΗ ΙΔΕΑΣ

Με τον όρο κινούμενη εικόνα (animation) ορίζεται κάθε ακολουθία κίνησης που έχει δημιουργηθεί εικόνα-εικόνα ή, αλλιώς, στην κινηματογραφική ορολογία, καρέ-καρέ και συγκαταλέγεται στα κινηματογραφικά είδη. Σκοπός της μαθησιακής υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες ώστε να μελετούν και να αναλύουν έργα διςδιάστατης σχεδιοκίνησης (2D animation) άλλων δημιουργών, καθώς και να κατανοούν τη σημασία της ανάπτυξης της κεντρικής ιδέας πριν από τη δημιουργία του σεναρίου.

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν τις βασικές αρχές και τη διαδικασία που απαιτείται για να δημιουργηθεί μια κινούμενη εικόνα (2D animation), η οποία στηρίζεται στην παρατήρηση και την καταγραφή των αρχών που διέπουν τη φυσική κίνηση, καθώς και στην εφαρμογή τους, π.χ. σε ταινίες μικρού και μεγάλου μήκους, διαφημιστικά spots, κινούμενα σχέδια, βιντεοπαιχνίδια κ.ά. Παράλληλα, γίνεται παρουσίαση του λογισμικού που χρησιμοποιείται για τη δημιουργία κινούμενης εικόνας, καθώς και αναφορά στη δημιουργία μητρικού φακέλου με γραφικά, εικόνες, ήχους κ.ά. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν και αναλύουν την πρώτη αρχή κινούμενης εικόνας, τη σύλληψη της ιδέας, που είναι και το βασικό στάδιο για τη δημιουργία του σεναρίου. Συγκεκριμένα, η δημιουργική ανάπτυξη της ιδέας καθορίζει το περιεχόμενο και τον τρόπο της αφήγησης, την ιστορία, τη δομή, τους κεντρικούς χαρακτήρες, την πρωτοτυπία της προσέγγισης, την ιδιαίτερη ματιά του σκηνοθέτη, ακόμα και αρκετά στοιχεία του ύφους σχετικά με την ιδέα.

Προτείνεται δεκαπεντάλεπτη ομαδική εργασία: εύρεση μιας πρωτότυπης ιδέας περιγραφής χαρακτήρα και πλοκή ιστορίας δεκαπέντε (15) δευτερολέπτων ενός δεδομένου θέματος. Με τρία πρόχειρα σκίτσα και λίγα σχόλια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να περιγράψουν τον χαρακτήρα και την πλοκή, π.χ. «Το όνειρο του μικρού Νικόλα», «ο ET στον πλανήτη Άρη» κ.λπ.

2.3.Δ.3 | ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ ΚΙΝΟΥΜΕΝΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ (ANIMATION)

Στη συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα, εξετάζεται η συγγραφή σεναρίου μιας ιστορίας που αναπτύσσεται μέσω της κινούμενης εικόνας. Το σενάριο για το animation στηρίζεται στη γρήγορη πλοκή, τις εναλλαγές καταστάσεων και, φυσικά, στη χρήση

του απρόβλεπτου και μη πραγματικού. Συνολικά, η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα παρέχει τις βάσεις για την κατανόηση του τρόπου συγγραφής σεναρίου κινούμενης εικόνας, βασικό στοιχείο δημιουργίας του animation. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω αυτής της μαθησιακής υποενότητας, αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να δημιουργούν τα δικά τους σενάρια, καθορίζοντας το στίλ της αφήγησης, τη δομή των κινήσεων και τις θεματικές ενότητες του έργου, στοχεύοντας παράλληλα στην καλύτερη δυνατή προσέγγιση του περιεχομένου του σεναρίου.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με τη συγγραφή σεναρίου κινούμενης εικόνας μελετώντας τα σενάρια υφιστάμενων έργων κινούμενης εικόνας. Ειδικότερα, αυτή η μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στη συγγραφή σεναρίου, δηλαδή το κείμενο που περιγράφει αναλυτικά την πλοκή, τις σκηνές και τους διαλόγους μιας κινηματογραφικής ταινίας ή ταινίας κινούμενων σχεδίων. Παράλληλα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με την ανάπτυξη του σεναρίου και τη στρατηγική θα ακολουθήσουν, όπου καθορίζονται οι αφηγηματικοί τρόποι (αφήγηση, διήγηση, μίμηση, διάλογος, μονόλογος, περιγραφή), η δομή των κινήσεων και οι θεματικές ενότητες (οργάνωση ενοτήτων γύρω από το κεντρικό θέμα του σεναρίου). Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι διάλογοι, που είναι συνήθως μικρής χρονικής διάρκειας ενώ πολλές φορές δεν υπάρχουν καθόλου, καθώς και η έμφαση που δίνεται στους ήχους και τον ρυθμό κίνησης.

Προτείνεται ως ατομική ή ομαδική άσκηση η συγγραφή σεναρίου κινούμενης εικόνας από τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες για κάποιο συγκεκριμένο θέμα animation.

2.3.Δ.4 | ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΣΤΙΛ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ (CONCEPT ART)

Η εννοιολογική τέχνη (concept art) είναι μια μορφή οπτικής εικαστικής τέχνης για τη δημιουργία και τη μεταφορά ενός πρωτότυπου σχεδίου/ιδέας σε ταινίες, βιντεοπαιχνίδια, κινούμενα σχέδια, κόμικς, τηλεοπτικές εκπομπές ή άλλα μέσα. Συνήθως, αναφέρεται σε έργα ζωγραφικής, φωτογραφίας και σκιτσογραφίας, που δημιουργούνται για την ανάπτυξη προϊόντων ψηφιακών μέσων. Ο όρος “concept art” χρησιμοποιείται ήδη από τη δεκαετία του 1930 (Walt Disney Animation Studios) για τη δημιουργία χαρακτήρων κινούμενων σχεδίων και αντικειμένων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσω της συγκεκριμένης μαθησιακής υποενότητας, αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να κατανοούν την έννοια του “concept art” και να δημιουργούν την κατάλληλη εικόνα μιας πρωτότυπης ιδέας, ώστε να τη χρησιμοποιήσουν σε εφαρμογές κινούμενης εικόνας.

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με το “concept art” ως έννοια και τις εφαρμογές του στην κινούμενη εικόνα (animation). Στη συνέχεια, έρχονται σε επαφή με το κατάλληλο λογισμικό ζωγραφικής (επεξεργαστής γραφικών ράστερ) και τα μέσα (ταμπλέτες γραφικών), που χρησιμοποιούνται στη ψηφιακή ζωγραφική. Παρότι οι σχεδιαστές χρησιμοποιούν παραδοσιακά μέσα ζωγραφικής (λαδομπογιές, ακρυλικά χρώματα, μαρκαδόρους και μολύβια), πολλά σύγ-

χρονα πακέτα χρωμάτων ψηφιακής ζωγραφικής είναι προγραμματισμένα να προσομοιώνουν ζωγραφικές πινελιές. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για τα προγράμματα που χρησιμοποιούνται στον σχεδιασμό εικόνων π.χ. Photoshop, Corel Painter, Manga Studio, Procreate, ArtRage κ.ά. Επιπλέον, κατανοούν ότι το concept art είναι απολύτως αναγκαίο για την εφαρμογή μιας ιδέας σε διάφορα ψηφιακά ή άλλα προϊόντα.

Προτείνεται ατομική εργασία: ο σχεδιασμός ενός “concept art” που βασίζεται σε μια πρωτότυπη δική τους ιδέα π.χ. για έναν χαρακτήρα-μασκότ ενός αθλήματος.

2.3.Δ.5 | ΕΦΕ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΑΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΛΛΗΛΟΥΧΙΑΣ ΣΤΗ ΧΡΟΝΟΓΡΑΜΜΗ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στο εικονογραφημένο σενάριο (story board), δηλαδή το αμέσως επόμενο βήμα για τη δημιουργία ενός έργου κινούμενης εικόνας στη χρονογραμμή μετά τη συγγραφή του σεναρίου. Μάλιστα, ως εικονογραφημένος οδηγός της ιδέας, χρησιμοποιείται στην οργάνωση όλων των απαιτούμενων πλάνων πριν αρχίσει η διαδικασία δημιουργίας κινουμένων σχεδίων, ώστε να επιτευχθεί ένα ενιαίο αισθητικό αποτέλεσμα. Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα έχει στόχο να αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να κατανοούν και να εφαρμόζουν το εικονογραφημένο σενάριο στο animation.

Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έρχονται σε επαφή με το εικονογραφημένο σενάριο, το οποίο αποτελείται από μια αλληλουχία σχεδίων σχεδιασμένων σε τυποποιημένους χώρους υπό μορφή πλαϊσίων, που είναι μια προσομοίωση της οθόνης προβολής του φιλμ, και περιγράφουν την πλοκή ολόκληρου του σεναρίου με τα απαραίτητα σχόλια. Επίσης, το story board περιέχει την περιγραφή των κινήσεων και των ήχων που ακούγονται, καθώς και τη χρονική διάρκεια κάθε στιγμής. Επιπλέον, με ασκήσεις δημιουργίας story board, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν πώς να συμπληρώνουν ένα φύλλο εικονογραφημένου σεναρίου. Ορίζονται στα πλαίσια με σαφήνεια η κίνηση και το μέγεθος του θέματος, ο τρόπος εισαγωγής και εξαγωγής των στοιχείων και ο τρόπος περάσματος από πλάνο σε πλάνο. Στις γραμμές κειμένου δίδονται συνοπτικά πληροφορίες που υποστηρίζουν την εικόνα σχετικά με τη δράση, τη μουσική, τα ηχητικά φέ και τη διάρκεια του κάθε πλάνου.

Προτείνεται ατομική ή ομαδική εργασία με σχεδιασμό story board ενός δεδομένου σεναρίου σε τέσσερα έως έξι πλαίσια μαζί με τις οδηγίες παραγωγής. Επίσης, σχεδιασμός story board και σύνθεση κινούμενης εικόνας. Project 10΄.

2.3.Δ.6 | ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΙΝΗΣΙΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΙΝΟΥΜΕΝΗ ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ

Το περιεχόμενο της μαθησιακής αυτής υποενότητας επικεντρώνεται στην ανάλυση της κίνησης στην κινούμενη σχεδιαστική εικόνα, καθώς επιδιώκει να δώσει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για την αποτελεσματική σχεδιαστική ολοκλήρωση κάθε είδους κίνησης. Η παρούσα μαθησιακή υπο-

ενότητα παρέχει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες τα βασικά στοιχεία για την κατανόηση του τρόπου ανάλυσης της κίνησης στον απαιτούμενο αριθμό σκίτσων, ώστε η κίνηση να φαίνεται φυσική στα μάτια του θεατή.

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες γνωρίζουν αρχικά τα σχέδια που καθορίζουν την κίνηση, τα key frames (θέσεις κλειδιά), στα οποία αναλύεται κάθε κίνηση. Ένα key frame καθορίζει την αρχή και άλλο ένα το τέλος, ενώ παραμένουν σταθερά για πάνω από δύο frames, με σκοπό να προσδώσουν ρυθμό στην κίνηση. Στη συνέχεια, γνωρίζουν τα ενδιάμεσα σχέδια, μεταξύ του πρώτου και του τελευταίου, τα οποία καθορίζουν και τη χρονική διάρκεια της κίνησης. Ο βασικός χρόνος είναι 25 frames το δευτερόλεπτο για το βίντεο και 24 frames για τον κινηματογράφο. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες διδάσκονται τη σκάλα των ενδιάμεσων, η οποία αποτυπώνεται ως ευθεία γραμμή με σημειωμένα τα διαστήματα όλων των frames και καθορίζει τον χρόνο ανάμεσα σε κάθε ένα από τα key frames, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο θα σχεδιαστούν τα ενδιάμεσα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η επιτάχυνση και η επιβράδυνση, όπου αντίστοιχα μειώνονται σταδιακά ή αυξάνονται τα ενδιάμεσα προς ή από το μεσαίο key frame. Επιπλέον, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με βασικές γραμμικές κινήσεις (εκκρεμές, κούνια, τραμπάλα, ρόδα), αλλά και πολύπλοκες κινήσεις (πέταγμα πουλιού, περπάτημα/τρέξιμο ανθρώπου ή τετράποδου στο πλάι, κολύμπι κ.ά.).

Προτείνεται ως ατομική εργασία ο σχεδιασμός των key frames της κίνησης μιας κούνιας.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μούρη, Ε. (2004). *Frame by Frame*. Αθήνα: Nexus Publications.
2. Σιάκας, Σ. Θ. (2023). *Τρισδιάστατη κίνηση σε υπολογιστή-3D Computer Animation*. Από το *Stop Motion* στην *τρειςδιάστατη κίνηση-3D Animation* στο *Blender*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.
3. Σιάκας, Σ. Θ. (2020). *Τρισδιάστατος σχεδιασμός περιβάλλοντος-3D Modeling για Animation*. Από το *Stop Motion* στην *Τρισδιάστατη σχεδίαση στο Blender*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.

Συμπληρωματικές

1. Smith, J., & Lotman, J. (1996). *Animation Art: The Later Years 1954-1993*. New York: Hardcover.
2. Hart, J. (1998). *The Art of the Storyboard: Storyboarding for film, TV and Animation*. London, England: Focal Press.

2.4 • ΕΞΑΜΗΝΟ Δ΄

2.4.A • ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Εφαρμογές εικονογράφησης», ως συνέχεια της ενότητας «Αρχές εικονογράφησης», αναφέρεται στις μεθόδους, τα υλικά, τα μέσα, καθώς και στις σύνθετες τεχνικές οπτικής-εικαστικής απεικόνισης σειράς εικόνων που αφορούν την αφήγηση μιας ιστορίας, ενός παραμυθιού, ενός μυθιστορήματος, ενός άρθρου, μιας μυθοπλασίας κ.ά., με αναλογικά μέσα και υλικά (μολύβι, κάρβουνο, πενάκι), ποικιλία χρωστικών υλικών και μέσων (ξυλομπογιές νερού, ακουαρέλες, τέμπρες, παστέλ, αερογράφο κ.ά.), καθώς και με λογισμικά ψηφιακής σχεδίασης ή με μικτές τεχνικές.

Ως προς το περιεχόμενο της μαθησιακής ενότητας, εξετάζονται ειδικά θέματα που αφορούν τα υλικά και τα μέσα εικονογράφησης, την πρακτική του σχεδιασμού μέσω αφήγησης, καθώς και την κριτική ανάλυση των ατομικών ή ομαδικών προσεγγίσεων των έργων, μέσω της διαδικασίας προσχεδίων, διορθώσεων και τελικών προτάσεων, διαμορφώνοντας έτσι το προσωπικό ύφος. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να δημιουργήσουν εικονογραφήσεις/αφηγήσεις ιστοριών με πρωτότυπους χαρακτήρες, βασισμένες σε κείμενα, με χρήση διαφορετικών τεχνικών. Τα θέματα μπορούν να αφορούν τη δημιουργία σειράς εκφραστικών εικόνων, μέσω οπτικοποίησης, με προορισμό ποικίλες εφαρμογές (περιοδικές εικονογραφημένες εκδόσεις, βιβλία, τίτλους αρχής/τέλους τηλεοπτικών σειρών ή κινηματογραφικών ταινιών, τεχνικές οδηγίες, e-books, ιστότοπους και άλλες ψηφιακές εφαρμογές). Οι εκπαιδευόμενοι/-ες τελειοποιούν τα έργα τους στο χέρι ή/και με ψηφιοποίηση και ειδική επεξεργασία μέσω λογισμικών ψηφιακής επεξεργασίας εικόνας.

Η μαθησιακή ενότητα πραγματοποιείται σε εργαστήριο γραφικού σχεδιασμού, βάσει των προδιαγραφών του Οδηγού Κατάρτισης (Μέρος Γ2).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Ανακαλούν γνώσεις και δεξιότητες από μαθησιακές ενότητες προηγούμενων εξαμήνων σχετικά με το αντικείμενο της εικονογράφησης,
- Μελετούν έργα γνωστών εικονογράφων με αναλυτική και κριτική σκέψη, παρακολουθώντας παράλληλα τις σύγχρονες τάσεις,
- Αναλύουν τη χρήση του εικονικού και ανεικονικού κόσμου στον γραφικό σχεδιασμό,
- Επινοούν ιδέες αποτυπώνοντάς τες σε εικόνες, βάσει δεδομένου κειμένου ή σεναρίου,
- Εικονογραφούν δυναμικές φόρμες με ποιότητες αφαίρεσης και απλοποίησης, αποδίδοντας την αίσθηση του χώρου και της κίνησης,

- Δημιουργούν ήρωες δικής τους επινόησης με επιλεγμένα πολιτισμικά χαρακτηριστικά βάσει κειμένων,
- Σχεδιάζουν σειρά εικόνων που αφορούν το ίδιο θέμα, αποτυπώνοντας τα σημαντικότερα σημεία ενός κειμένου,
- Εφαρμόζουν την ίδια τεχνοτροπία σχεδιασμού στο σύνολο των εικόνων που αφορούν το ίδιο θέμα, ώστε να εξασφαλιστεί η αισθητική ισορροπία και η οπτική συνέπεια,
- Δημιουργούν εικονοβιβλία (picture-books) με αλληλουχία εικόνων και περιορισμένη χρήση κειμένων για νηπιακές και προσχολικές ηλικίες,
- Συνθέτουν εικονογραφήσεις για εικονογραφημένα βιβλία (illustrated books) για εφηβικές και νεανικές ηλικίες,
- Εικονογραφούν το εξώφυλλο και τις εσωτερικές σελίδες βιβλίων (παιδικά, επιστημονικά, σχολικά κ.ά.) με το ίδιο ύφος,
- Συνθέτουν οπτικά δυναμικές εικόνες με ιδιαίτερη υφή και πολυεπίπεδη αφήγηση με την τεχνική του κολάζ,
- Δημιουργούν τα εικονογραφικά έργα τους με προοπτική για απόδοση βάθους,
- Σαρώνουν ένα προσχέδιό τους μέσω σαρωτή για χρωματική διόρθωση, προσθήκη χρωμάτων και ειδικών εφέ,
- Δημιουργούν πρωτότυπες εικονογραφήσεις, τηρώντας τη νομοθεσία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας τρίτων,
- Αρχειοθετούν τις εργασίες εικονογράφησης σε φακέλους ή ηλεκτρονική μορφή (e-portfolio) σε κατάλληλους τύπους αρχείων.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Αναλογικά/Ψηφιακά μέσα / Συνδυαστικές μεικτές τεχνικές / Αφήγηση/Σενάριο / Οπτική αφήγηση (Visual storytelling) / Οπτική συνέπεια (Visual consistency) / Δημιουργία χαρακτήρων / Πολιτισμικά χαρακτηριστικά / Χωροθέτηση (Spatial arrangement) / Προοπτική (Perspective) / Βουβά βιβλία (Wordless books) / Εικονοβιβλία (Picture books) / Εικονογραφημένα βιβλία (Illustrated books).

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (6), Σύνολο (6).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ
2	ΑΝΑΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΑ ΜΕΣΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ
3	ΑΡΧΕΣ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ: ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΡΥΘΜΟΣ
4	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ
5	ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΚΑΙ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ
6	ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ ΒΙΒΛΙΑ, ΕΙΚΟΝΟΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΒΟΥΒΑ ΒΙΒΛΙΑ
7	ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ
8	ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΩΝ-ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ
9	ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΜΕ ΚΟΛΑΖ: ΣΥΝΔΥΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ
10	ΝΟΜΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Κείμενο αναφοράς

2.4.A.1 | ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Η μαθησιακή υποενότητα εξετάζει την πορεία και τη συμβολή των εικονογράφων, καθώς και τη θέση της τέχνης τους στο ευρύτερο ιστορικό, κοινωνικό και καλλιτεχνικό πλαίσιο. Σκοπός της είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να γνωρίσουν τις βασικές αρχές και τις τεχνικές που χαρακτηρίζουν διαφορετικούς καλλιτέχνες, να εμβαθύνουν στις επιρροές που άσκησαν ή δέχθηκαν και να αναπτύξουν κριτική σκέψη, ώστε να διαμορφώσουν το δικό τους προσωπικό ύφος.

Η υποενότητα εστιάζεται στη μελέτη έργων σημαντικών εικονογράφων και στην ανάλυση των επιρροών τους, τόσο από τον χώρο της τέχνης όσο και από το ευρύτερο πολιτιστικό πλαίσιο. Αρχικά, εξετάζονται οι βασικές αρχές της κριτικής ανάλυσης και ο τρόπος με τον οποίο οι σύγχρονοι εικονογράφοι επηρεάζουν την τέχνη. Η σημασία της κριτικής ανάλυσης για την ανάπτυξη προσωπικού ύφους αναδεικνύεται αφενός μέσω της μελέτης χαρακτηριστικών έργων και αφετέρου μέσω της συστηματικής εξάσκησης σε στοχευμένες πρακτικές δραστηριότητες. Μέσα από την ανάλυση εικονογραφήσεων γνωστών έργων, όπως η *Αλίκη στη Χώρα των Θαυμάτων* (*Alice in Wonderland*) του Arthur Rackham, οι εκπαιδευόμενοι/-ες, ανά ομάδες, αναζητούν μέσω Διαδικτύου εικονογραφήσεις διάσημων παραμυθιών και τις συγκρίνουν ως προς τις τεχνικές, τη χρήση φωτός και σκιάς, την ατμόσφαιρα και την αφήγηση της εικόνας. Με αυτή τη διαδικασία, εντοπίζουν στοιχεία που ενισχύουν τη δημιουργική έκφραση και συμβάλλουν στη διαμόρφωση προσωπικού εικαστικού ύφους. Παράλληλα, ασκούνται στην κριτική προσέγγιση των έργων αυτών μέσω παρατήρησης, σχολιασμού και καταγραφής καλλιτεχνικών χαρακτηριστικών. Για παράδειγμα, στο έργο του Rackham, θα εστιάσουν την προσοχή τους

στη ρομαντική, παραμυθένια αισθητική και την ιδιαίτερη χρήση φωτός και σκιάς που αποδίδουν την ονειρική ατμόσφαιρα.

Ως εργαστηριακή άσκηση προτείνεται ο σχεδιασμός εξωφύλλου βιβλίου, π.χ. για το βιβλίο *Η Αλίκη στη Χώρα των Θαυμάτων*. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες το φιλοτεχνούν μέσα από τη δική τους εικαστική προσέγγιση.

2.4.A.2 | ΑΝΑΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΑ ΜΕΣΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ

Η μαθησιακή υποεπενότητα εστιάζεται στον συνδυασμό τεχνικών και υλικών που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία εικονογραφήσεων, αξιοποιώντας αναλογικές και ψηφιακές μεθόδους. Σκοπός της υποεπενότητας είναι η ανάπτυξη δεξιοτήτων στις μικτές τεχνικές, η εξοικείωση με συνδυαστικές μεθόδους εικονογράφησης και η διερεύνηση τρόπων που οδηγούν στη δημιουργία ολοκληρωμένων εικαστικών έργων.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη μετάβαση από την αναλογική στην ψηφιακή διαδικασία, που επιτρέπει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να βελτιώσουν, να προσαρμόσουν ή να εμπλουτίσουν τα αρχικά τους έργα αξιοποιώντας τις δυνατότητες της ψηφιακής επεξεργασίας. Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες δημιουργούν εικονογραφήσεις σε αναλογικά μέσα, ενώ στη συνέχεια προχωρούν στην ψηφιοποίησή τους με τη χρήση σαρωτή υψηλής ανάλυσης, μέσω εξειδικευμένου λογισμικού επεξεργασίας εικόνας, πειραματιζόμενοι/-ες με τεχνικές όπως: α) βελτίωση χρωματικής ισορροπίας, φωτεινότητας & αντίθεσης για πιο δυναμική και καθαρή εικόνα, β) απομάκρυνση ατελειών, ρετουσάρισμα και λείανση λεπτομερειών, γ) ενσωμάτωση πρόσθετων γραφικών στοιχείων (textures, gradients, patterns), δ) χρήση φίλτρων & εφέ για την ενίσχυση του ύφους και της ατμόσφαιρας του έργου, ε) σύνθεση με επιπλέον σχέδια ή γραφικά που δημιουργούνται εξ ολοκλήρου ψηφιακά, στ) προσαρμογή διαστάσεων και ανάλυσης για χρήση σε διαφορετικές πλατφόρμες και μέσα προβολής κ.ά.

Ως εργαστηριακή άσκηση προτείνεται η εικονογράφηση αφίσας διαστάσεων 35x50 εκ. με επίκαιρο, κοινωνικό ή πολιτικό μήνυμα. Το αρχικό έργο θα δημιουργηθεί με ελεύθερη επιλογή υλικών, θα σαρωθεί και στη συνέχεια θα ακολουθήσει ψηφιακή επεξεργασία για χρωματική προσαρμογή και βελτίωση της σύνθεσης, διόρθωση ή προσθήκη λεπτομερειών για ενίσχυση της οπτικής σαφήνειας, επεξεργασία φόντου και προσαρμογή επιμέρους στοιχείων, ενσωμάτωση τυπογραφικών στοιχείων, τελικό ρετουσάρισμα και εξαγωγή του έργου σε διάφορες μορφές αρχείων. Με αυτή τη διαδικασία, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα κατανοήσουν τη δυναμική του συνδυασμού μικτών τεχνικών, αναπτύσσοντας πολύτιμες δεξιότητες που βρίσκουν εφαρμογή σε επαγγελματικό εκδοτικό περιβάλλον.

2.4.A.3 | ΑΡΧΕΣ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ: ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΡΥΘΜΟΣ

Αυτή η μαθησιακή υποεπενότητα εξετάζει τις βασικές αρχές, τις τεχνικές και τις αφηγηματικές δομές που επιτρέπουν τη δημιουργία αφηγηματικών σειρών μέσω εικόνων, ρεαλιστικών ή φανταστικών. Στόχος της υποεπενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες

να αναπτύξουν δεξιότητες στη δημιουργία και την οργάνωση αφηγηματικών σειρών, κατανοώντας τον τρόπο με τον οποίο οι εικόνες σε συνέχειες λειτουργούν ως μέσο επικοινωνίας και έκφρασης. Μέσω αυτής της διαδικασίας, αποκτούν την ικανότητα να αποτυπώνουν ιστορίες, αφηγήσεις και οπτικά σενάρια, ενισχύοντας τις αφηγηματικές και εικονογραφικές τους ικανότητες.

Αρχικά, εξετάζονται οι τεχνικές που επιτρέπουν τη ροή της αφήγησης μέσα από διαδοχικές εικόνες. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν τη δομή και τη δυναμική της εικονογραφημένης αφήγησης εξετάζοντας τη σύνδεση των εικόνων σε λογική και αφηγηματική συνέχεια, τη μετατροπή ιδεών και σεναρίων σε οπτική αφήγηση, τη χρονική ακολουθία και τις δυναμικές σκηνές που ενισχύουν τη δραματοουργία, τους τρόπους διαδοχής των καρτέ (storyboarding, comics, εικονογραφημένες ακολουθίες), που συμβάλλουν στην ανάπτυξη ρυθμού και έντασης στην αφήγηση, τον ρόλο της σκηνοθεσίας μέσω εικόνων, με έμφαση στη γωνία λήψης, την προοπτική και τη σύνθεση των καρτέ. Τέλος, εξασκούνται στη δημιουργία αφηγηματικών σειρών βασισμένων σε σενάρια, αποκτώντας δεξιότητες που εφαρμόζονται σε εικονογραφημένα βιβλία, comics, animation και κινηματογραφικά storyboards.

Ως πρακτική εφαρμογή προτείνεται η δημιουργία οπτικής αφήγησης σύντομης ιστορίας μέσω μιας σειράς 6 έως 12 καρτέ. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες επιλέγουν ένα αφήγημα (π.χ. ένα λαϊκό παραμύθι, μια πρωτότυπη ιστορία ή μια πραγματική ιστορία) για να το μετατρέψουν σε οπτική αφήγηση με σαφήνεια και συνοχή στη ροή των εικόνων, χρήση κοντινών και μακρινών πλάνων για αφηγηματική ένταση, σκηνοθετική προσέγγιση και οπτική οργάνωση της αφήγησης, χρωματική παλέτα και τεχνικές φωτισμού για ατμόσφαιρα και ύφος.

2.4.A.4 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ

Αυτή η μαθησιακή υποενοότητα επικεντρώνεται στη διαδικασία σχεδιασμού χαρακτήρων με έμφαση στη φυσιογνωμία, την απόδοση συναισθημάτων και την προσωπικότητα. Σκοπός της υποενοότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναπτύξουν δεξιότητες στη δημιουργία πρωτότυπων χαρακτήρων, οι οποίοι αντανakλούν πολιτισμικά και ατομικά χαρακτηριστικά, προσδίδοντας αυθεντικότητα και συναισθηματική απήχηση στο έργο τους. Αρχικά, εξετάζονται οι βασικές αρχές και οι τεχνικές ανάπτυξης των χαρακτήρων, από την αρχική ιδέα και το προσχέδιο έως την ολοκληρωμένη απεικόνιση. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν την απεικόνιση του ίδιου χαρακτήρα από διαφορετικές οπτικές γωνίες, τις τεχνικές απόδοσης συναισθημάτων όπως είναι ο θυμός, η χαρά, η λύπη, η έκπληξη, η αγωνία, ο θαυμασμός και η απογοήτευση, την έκφραση πολιτισμικών και ατομικών χαρακτηριστικών που ενισχύουν τη δυναμική του χαρακτήρα και την αφηγηματική συνοχή, τη σχέση μορφής, έκφρασης και αφηγηματικής λειτουργίας των χαρακτήρων, την ισορροπία μεταξύ φαντασίας και ρεαλισμού μέσα από τη μελέτη ποικίλων στιλ εικονογράφων. Τέλος, εξασκούνται στη δημιουργία πρωτότυπων χαρακτήρων με ιδιαίτερη έμφαση στην αφαιρετική ή

υπερβολική απόδοση χαρακτηριστικών, τη σταδιακή εξέλιξη ενός χαρακτήρα μέσω διαδοχικών προσχεδίων και επαναλήψεων, διασφαλίζοντας έτσι συνοχή και αναγνωρισιμότητα, καθώς και τη συσχέτιση χαρακτήρων με το πολιτισμικό τους υπόβαθρο, αναδεικνύοντας την προσωπικότητα και τον ρόλο τους στην αφήγηση.

Ως πρακτική εφαρμογή προτείνεται η δημιουργία πρωτότυπου χαρακτήρα που ενσαρκώνει συγκεκριμένη ατομική έκφραση και πολιτισμική ταυτότητα. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μπορούν να αντλήσουν έμπνευση από φανταστικούς κόσμους, ιστορικά γεγονότα, μυθοπλασίες, παραμύθια, ταινίες κ.ά. Μερικά παραδείγματα: μπορεί να επινοήσουν έναν φανταστικό χαρακτήρα από το μέλλον, έναν ήρωα βασισμένο σε παραδοσιακές λαϊκές αφηγήσεις, μια ανθρωπόμορφη φιγούρα με υπερβολικά χαρακτηριστικά που εκφράζουν συγκεκριμένα συναισθήματα κ.ά. Στην επόμενη υποενότητα προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες, εργαζόμενοι/-ες ανά ομάδες, να εντάξουν τους χαρακτήρες τους σε αφηγηματικές σειρές, τοποθετώντας τους σε κατάλληλο περιβάλλον στον χώρο και στον χρόνο.

2.4.A.5 | ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΚΑΙ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ

Σε αυτή τη μαθησιακή υποενότητα διδάσκονται οι τεχνικές οπτικής αφήγησης που ενσωματώνουν αποτελεσματικά χαρακτήρες και χώρο, αποδίδοντας νόημα μέσω της στρατηγικής τοποθέτησης αντικειμένων και στοιχείων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη σκηνοθετική προσέγγιση, ώστε η διαδοχή των εικόνων να ενισχύει το αφηγηματικό μήνυμα καθοδηγώντας παράλληλα την προσοχή του θεατή. Σκοπός της είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν δεξιότητες στη χωροθέτηση χαρακτήρων και αντικειμένων, ώστε να συνθέτουν σκηνές με δυναμική αλληλεπίδραση, ενισχύοντας τη ροή και την αλληλουχία μιας ιστορίας. Αρχικά, εξετάζονται οι βασικές αρχές οπτικής καθοδήγησης, που διαμορφώνουν χώρους εναρμονισμένους με τη δράση και τη δραματικότητα της αφήγησης. Συγκεκριμένα, αναλύονται α) η προτεραιότητα του χώρου έναντι του χαρακτήρα στη σκηνοθετική σύνθεση, σε συνάρτηση με το σενάριο, β) οι τεχνικές απόδοσης βάθους και προοπτικής, που ενισχύουν τη δραματικότητα της εικόνας, γ) η δυναμική απεικόνιση των μορφών και η κατευθυνόμενη κίνηση ώστε να δημιουργούνται σκηνές με σαφήνεια και εκφραστική δύναμη, δ) η σχέση του χαρακτήρα με το περιβάλλον και η επίδρασή της στη δραματολογία της αφήγησης, ε) τα έργα γνωστών εικονογράφων, που προσφέρουν πρότυπα για την ανάπτυξη σκηνοθετικής αντίληψης των εκπαιδευομένων.

Μέσω πρακτικών ασκήσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εμβαθύνουν στις τεχνικές χωροθέτησης, προσαρμόζοντας χαρακτήρες και αντικείμενα βάσει της αφηγηματικής γραμμής του σεναρίου. Παράλληλα, πειραματίζονται με τη ρύθμιση της κίνησης και των σημείων εστίασης στον χώρο ώστε να καθοδηγείται το βλέμμα του θεατή, δημιουργώντας διαδοχικές σκηνές που δίνουν έμφαση στον ρυθμό και την ένταση της αφήγησης. Ως εργαστηριακή άσκηση προτείνεται να εργαστούν στη σύνθεση σκηνών, οι οποίες εντάσσουν χαρακτήρες σε συγκεκριμένο σκηνικό πλαίσιο, συνδέοντας έτσι αυτή την ενότητα με την προηγούμενη.

2.4.A.6 | ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ ΒΙΒΛΙΑ, ΕΙΚΟΝΟΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΒΟΥΒΑ ΒΙΒΛΙΑ

Η μαθησιακή υποεπενότητα εστιάζεται στη δημιουργία οπτικών αφηγήσεων μέσω της εικονογράφησης, εξετάζοντας διαφορετικά είδη εκδόσεων, όπως τα εικονογραφημένα βιβλία (illustrated books), τα εικονοβιβλία (picture books) και τα βουβά βιβλία (wordless books). Τα έργα αυτά απευθύνονται σε διαφορετικές ηλικιακές ομάδες και αξιοποιούν την εικόνα είτε ως αυτόνομο αφηγηματικό μέσο είτε ως συμπληρωματικό στοιχείο του κειμένου, προσδίδοντας αισθητική αξία και αφηγηματικό βάθος. Σκοπός της υποεπενότητας είναι η ανάπτυξη γνώσεων για την εικονογράφηση αφηγηματικών έργων και για τον ρόλο της εικόνας στη μεταφορά της πλοκής και των συναισθημάτων. Επίσης, η υποεπενότητα αποσκοπεί στην απόκτηση δεξιοτήτων σύνθεσης εικόνων που υποστηρίζουν ή υποκαθιστούν το κείμενο, προσαρμοζόμενες στις ανάγκες διαφορετικών αναγνωστικών και θεματικών πλαισίων.

Αρχικά, εξετάζονται οι βασικές αρχές σχεδιασμού, όπως η συνοχή στην αλληλουχία των εικόνων, η επιλογή χρωματικών παλετών και η αποτύπωση συναισθημάτων και καταστάσεων που εκφράζονται αποκλειστικά μέσω της εικόνας, με ελάχιστη ή καθόλου χρήση κειμένου. Παρουσιάζονται, επίσης, διαφορετικές προσεγγίσεις στην αφηγηματική εικονογράφηση, εστιάζοντας την προσοχή στον τρόπο με τον οποίο οι εικόνες μπορούν να ενισχύσουν ή να υποκαταστήσουν το κείμενο, μέσα από την ανάλυση χαρακτηριστικών παραδειγμάτων για την κατανόηση των εικαστικών επιλογών και των αφηγηματικών τεχνικών διαφόρων δημιουργών.

Μέσω πρακτικών ασκήσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες συνθέτουν αφηγηματικές ακολουθίες με την εφαρμογή τεχνικών απεικόνισης κίνησης, χώρου και έκφρασης, δημιουργώντας εικονογραφημένα έργα που λειτουργούν ως ολοκληρωμένες αφηγήσεις, εξερευνώντας παράλληλα την ισορροπία μεταξύ εικόνας και κειμένου. Η εστίαση στην οργάνωση και την εικαστική προσέγγιση εικόνων και σκηνών θα τους επιτρέψει την ανάπτυξη προσωπικού εικαστικού ύφους, προσαρμόζοντας την προσέγγισή τους στις ανάγκες διαφορετικών θεματικών και ηλικιών.

Ως εργαστηριακή άσκηση προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εικονογραφήσουν εκ νέου ένα υπάρχον εικονογραφημένο βιβλίο ή εικονοβιβλίο, μετατρέποντάς το σε βουβό βιβλίο μέσω διαφορετικής σχεδιαστικής προσέγγισης.

2.4.A.7 | ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπενότητα εξετάζει τον καθοριστικό ρόλο της εικονογράφησης στην αποτελεσματική μετάδοση διαφημιστικών μηνυμάτων. Αναλύονται τεχνικές και στρατηγικές που συμβάλλουν στη δημιουργία οπτικών στοιχείων ικανών να προσελκύσουν το κοινό και να ενισχύσουν την αναγνωρισιμότητα προϊόντων ή υπηρεσιών. Στη διαφήμιση, η εικόνα δεν λειτουργεί απλώς συμπληρωματικά προς το κείμενο, αλλά αποτελεί βασικό μέσο έκφρασης, που προκαλεί συναισθήματα και μεταδίδει μηνύματα με άμεσο και εντυπωσιακό τρόπο. Σκοπός της υποεπενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν δεξιότητες σχεδιασμού για τη δημιουργία πρω-

τότυπων και δυναμικών εικονογραφήσεων, που ενισχύουν διαφημιστικές καμπάνιες. Μέσω αυτής της διαδικασίας, θα εξασκηθούν στη στρατηγική δημιουργίας εικόνων οι οποίες μεγιστοποιούν την απήχηση των μηνυμάτων τους.

Αρχικά, εξετάζονται οι βασικές αρχές της διαφημιστικής εικονογράφησης, συμπεριλαμβανομένης της επιλογής χρωμάτων, της σύνθεσης εικόνων, της χρήσης συμβολισμών και οπτικών μεταφορών και της ενίσχυσης της αναγνωρισιμότητας του προϊόντος. Επιπλέον, αναλύονται επιτυχημένες διαφημιστικές εκστρατείες που αξιοποίησαν εικονογραφήσεις για την αποτελεσματική μετάδοση των μηνυμάτων τους. Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξετάζουν τις διαφορές μεταξύ διαφόρων τύπων εικονογράφησης, όπως η εικονογράφηση προϊόντων ή υπηρεσιών, η αφηγηματική εικονογράφηση σε τηλεοπτικές διαφημίσεις και άλλες καλλιτεχνικές προσεγγίσεις. Μέσω στοχευμένων πρακτικών ασκήσεων, δημιουργούν έργα διαφήμισης, εργαζόμενοι/-ες σε ομάδες, ώστε να αναπτυχθούν ολοκληρωμένες διαφημιστικές καμπάνιες, οι οποίες συνδυάζουν στρατηγικές επικοινωνίας και σχεδιαστικά στοιχεία. Η διαδικασία αυτή θα τους επιτρέψει να εκτιμήσουν τη σημασία της σωστής διαχείρισης χρόνου και πόρων και θα τους προετοιμάσει για τις απαιτήσεις της επαγγελματικής αγοράς.

Ως εργαστηριακή άσκηση, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να ετοιμάσουν την εικονογράφηση μιας καμπάνιας για μια σειρά προϊόντων ή υπηρεσιών με δημιουργική και πρωτότυπη προσέγγιση. Οι ασκήσεις των ομάδων θα παρουσιαστούν στο σύνολο του τμήματος, δίνοντας στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες την ευκαιρία να αναπτύξουν δεξιότητες παρουσίασης και να αξιολογήσουν το έργο τους σε «επαγγελματικό» πλαίσιο.

2.4.A.8 | ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΩΝ-ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα εστιάζεται στη σημασία της εικονογράφησης για την αποτελεσματική μετάδοση σύνθετων πληροφοριών στους τομείς της επιστήμης, της τεχνολογίας και της μηχανικής. Εξετάζει μεθόδους και τεχνικές που διευκολύνουν την οπτική απόδοση δύσκολων εννοιών, ώστε να παρουσιάζονται με σαφή και ελκυστικό τρόπο, υποστηρίζοντας την κατανόηση αλλά και τη διάδοση επιστημονικών και τεχνολογικών δεδομένων. Στόχος είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν δεξιότητες σχεδιασμού που θα τους επιτρέψουν να μετατρέπουν περίπλοκες πληροφορίες σε ευδιάκριτα και καλαίσθητα γραφικά.

Αρχικά, εξετάζονται οι βασικές αρχές της επιστημονικής και τεχνικής εικονογράφησης, όπως είναι η ακριβής αναπαράσταση δεδομένων, η χρήση κατάλληλων χρωματικών παλετών και η σωστή επιλογή γραμματοσειρών που διευκολύνουν την ανάγνωση και την πρόσληψη πληροφοριών. Επίσης, αναλύονται παραδείγματα επιστημονικών και τεχνικών έργων στα οποία η εικονογράφηση διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην παρουσίαση πληροφοριών με τρόπο κατανοητό και φιλικό προς το κοινό. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα διερευνήσουν διάφορες μορφές εικονογράφησης, όπως διαγράμματα, γραφικές απεικονίσεις δεδομένων, ανατομικές και ιατρικές απεικο-

νίσεις, τεχνικά και μηχανολογικά σχέδια, εκπαιδευτικές εικονογραφήσεις, οδηγούς χρήσης, καθώς και εφαρμογές επαυξημένης πραγματικότητας (AR).

Μέσω πρακτικών ασκήσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να δημιουργήσουν γραφικά που αποδίδουν επιστημονικές ή τεχνικές έννοιες και να συνεργαστούν για την ανάπτυξη ολοκληρωμένων έργων, αποκτώντας εμπειρία στη διαχείριση και την οπτικοποίηση εξειδικευμένου περιεχομένου. Ως εργαστηριακή άσκηση προτείνεται η δημιουργία πολύπτυχων οδηγιών για χρήση σε διάφορα επιστημονικά και τεχνικά πεδία, όπως πολύπτυχο φυλλάδιο για την ερμηνεία γεωλογικών χαρτών, με χρωματικούς κώδικες, σύμβολα και πληροφορίες για τη μορφολογία του εδάφους, οδηγός χρήσης εργαστηριακού εξοπλισμού που παρουσιάζει μέσω εικόνων τη σωστή χρήση και συντήρηση συσκευών, πολύπτυχο φυλλάδιο με ανατομικά διαγράμματα, το οποίο αποτυπώνει με σαφήνεια τα μέρη του ανθρώπινου σώματος και τις λειτουργίες τους κ.ά.

2.4.A.9 | ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΜΕ ΚΟΛΑΖ: ΣΥΝΔΥΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα διερευνά τη δημιουργική διαδικασία του κολάζ ως μέσου εικονογράφησης, οπτικής αφήγησης και καλλιτεχνικής έκφρασης. Το κολάζ συνδυάζει ποικίλα υλικά, φωτογραφίες, αποκόμματα περιοδικών και εφημερίδων, χρωματιστά χαρτιά, υφάσματα και φυσικά στοιχεία, με σκοπό τη σύνθεση δυναμικών εικόνων με ιδιαίτερη υφή και πολυεπίπεδη αφήγηση. Η τεχνική αυτή αναπτύχθηκε στις αρχές του 20ού αιώνα και συνδέεται με καλλιτεχνικά ρεύματα όπως ο κυβισμός (Πάμπλο Πικάσο, Ζορζ Μπρακ) και ο ντανταϊσμός (Χανς Αρπ, Χάνα Χεχ), τα οποία αμφισβήτησαν την παραδοσιακή ζωγραφική και αναζήτησαν νέες μορφές έκφρασης μέσω ανασύνθεσης εικόνων και αντικειμένων της καθημερινότητας. Σκοπός της υποενότητας είναι η απόκτηση δεξιοτήτων στη σύνθεση εικόνων με δυναμική και χρωματική ισορροπία, ενισχύοντας έτσι τη συνοχή του έργου μέσα από την οπτική της αφήγησης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες πειραματίζονται με τον συνδυασμό διαφορετικών υλικών και τεχνικών, διερευνώντας νέες μορφές έκφρασης και δημιουργικότητας.

Αρχικά, μελετώνται οι βασικές αρχές και τεχνικές του κολάζ, η σημασία της υφής και της πολυεπίπεδης σύνθεσης, καθώς και η χρήση ετερόκλητων υλικών για τη δημιουργία οπτικών αφηγήσεων. Στη συνέχεια, διερευνώνται οι ιστορικές και οι σύγχρονες εφαρμογές του κολάζ στην εικονογράφηση, τη διαφήμιση, τη γραφιστική και τις εικαστικές τέχνες. Παράλληλα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες πειραματίζονται με διαφορετικές τεχνικές όπως το «κλασικό» κολάζ (χειροποίητες συνθέσεις), το αφηρημένο και εννοιολογικό κολάζ (μελέτη της αποδόμησης εικόνων και της δημιουργίας νέων νοημάτων) και το ψηφιακό κολάζ, μέσω των κατάλληλων λογισμικών. Με πρακτικές ασκήσεις, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα δημιουργήσουν έργα κολάζ, πειραματιζόμενοι/-ες με διάφορα υλικά και τεχνικές, αναπτύσσοντας παράλληλα την ικανότητα οπτικής σύνθεσης.

Στο πλαίσιο της εργαστηριακής άσκησης, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες, ατομικά ή ομαδικά, να δημιουργήσουν τη σύνθεση ενός εικαστικού ημερολογίου είτε με χειροποίητες είτε/και με ψηφιακές τεχνικές.

2.4.A.10 | ΝΟΜΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τη σημασία της πνευματικής ιδιοκτησίας και των νομικών ρυθμίσεων που διέπουν τη δημιουργία, τη χρήση και τη διανομή εικονογραφήσεων. Ειδικότερα, διερευνά θέματα που αφορούν την προστασία των δημιουργών, όσο και την αποφυγή νομικών παραβιάσεων οι οποίες μπορεί να έχουν σοβαρές οικονομικές και ηθικές συνέπειες στον χώρο της οπτικής επικοινωνίας.

Σκοπός της υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να εξοικειωθούν με τις βασικές αρχές της πνευματικής ιδιοκτησίας, τις διαδικασίες κατοχύρωσης δικαιωμάτων και τις νομικές δεσμεύσεις που προκύπτουν από τη χρήση εικονογραφικού περιεχομένου. Αρχικά, εξετάζονται έννοιες όπως οι άδειες χρήσης (licensing) και οι περιορισμοί στην εμπορική εκμετάλλευση εικονογραφήσεων, η δίκαιη χρήση (fair use) και οι ειδικές ρυθμίσεις για την ψηφιακή αναπαραγωγή και την τροποποίηση εικόνων, καθώς και οι διαφορές μεταξύ ελεύθερης χρήσης, προστατευμένης δημιουργίας και πνευματικής ιδιοκτησίας σε διάφορα νομικά πλαίσια. Παράλληλα, εξετάζονται τα θεωρητικά και πρακτικά νομικά ζητήματα που σχετίζονται με την εικονογράφηση. Αναλύονται: α) οι τύποι αδειών (π.χ. Creative Commons, εμπορικές άδειες) και οι νομικές συνέπειες της παράνομης αναπαραγωγής ή αλλοίωσης εικόνων, β) η χρήση εικόνων από ελεύθερες βάσεις δεδομένων καθώς και πότε απαιτείται αναφορά στον δημιουργό ή συγκατάθεση για εμπορική χρήση, γ) οι μελέτες περιπτώσεων που βοηθούν τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες να κατανοήσουν πώς να προστατεύουν τις δημιουργίες τους και να συνάπτουν συμβάσεις αδειοδότησης με ασφάλεια.

Ως εργασία, προτείνεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να συντάξουν ένα υποθετικό συμβόλαιο αδειοδότησης, ενσωματώνοντας βασικές νομικές ρήτρες για την προστασία των πνευματικών τους δικαιωμάτων. Μέσω αυτής της εργασίας, επιδιώκεται οι εκπαιδευόμενοι/-ες να υιοθετήσουν μια υπεύθυνη προσέγγιση στα ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας, ενώ παράλληλα να καλλιεργήσουν δεξιότητες στη διαχείριση δικαιωμάτων και συμβάσεων σε ένα «επαγγελματικό» πλαίσιο.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μίσσιου, Μ. (2020). *Βουβά κόμικς και εικονοβιβλία. Τεχνικές αφήγησης στα βιβλία χωρίς λέξεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο.
2. Σιβροπούλου, Ρ. (2004). *Ταξίδι στον κόσμο των εικονογραφημένων μικρών ιστοριών. Θεωρητικές και διδακτικές διαστάσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
3. Χιλ, Α. (2000). *Μαθήματα Ζωγραφικής. Προχωρημένα μαθήματα στο Σχέδιο και στο Σκίτσο*. Αθήνα: Εκδόσεις Ντουντούμη.

Συμπληρωματικές

1. Τσαρούχης, Γ. (2023). *Μαθήματα Ζωγραφικής, Χίος, 1981*. Αθήνα: Εκδόσεις Άγρα.
2. Museum of Modern Art (n.d.). Visit. Museum of Modern Art, New York.
Ανακτήθηκε στις 2 Μαΐου 2025 από: <https://www.moma.org/visit/>

2.4.B • ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΙΑΣ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Εφαρμογές σκιτσογραφίας», συνέχεια της ενότητας «Αρχές δημιουργίας σκίτσου», αναφέρεται σε μεθόδους, υλικά, μέσα, καθώς και στις σύνθετες τεχνικές οπτικής απεικόνισης μιας σειράς σκίτσων. Εστιάζει την προσοχή στην αφήγηση μιας ιστορίας, ενός παραμυθιού, ενός μυθιστορήματος, μιας τηλεοπτικής σειράς, ενός ντοκιμαντέρ, μιας κινηματογραφικής ταινίας, μιας τηλεοπτικής διαφήμισης με αναλογικά μέσα και υλικά (μολύβι, κάρβουνο, πενάκι, ποικιλία χρωστικών υλικών), αλλά και μέσω λογισμικών ψηφιακής σχεδίασης ή μικτών τεχνικών.

Ως προς το περιεχόμενο της μαθησιακής ενότητας, εξετάζονται ειδικά θέματα που αφορούν την πρακτική της αφήγησης βάσει σεναρίου και του σχεδιασμού σειράς σκίτσων χαρακτήρων, καθώς και την κριτική ανάλυση των ατομικών ή ομαδικών έργων μέσω της διαδικασίας προσχεδίων, διορθώσεων και τελικών προτάσεων. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να δημιουργήσουν αφηγήσεις μέσω ακολουθίας διαδοχικών σκίτσων, με πρωτότυπους ήρωες σε διάφορες μορφές, στατικές ή κινούμενες. Δημιουργούν σειρές κόμικς (comic-strip), έγχρωμες ή ασπρόμαυρες, με θέματα επικαιρότητας, πολιτικά, κοινωνικά, αστυνομικά, σούπερ ηρώων κ.ά., με τυπικούς διαλόγους αποτυπωμένους σε μορφή balloons, για παράδειγμα σειρές cartoons με χιουμοριστική διάθεση. Επίσης, σχεδιάζουν το storyboard ενός ντοκιμαντέρ, μιας τηλεοπτικής ή κινηματογραφικής ταινίας κ.ά. ως σημαντικό μέρος της διαδικασίας προ-παραγωγής (pre-production) βάσει σεναρίου, που αποτελείται από μια σειρά σκίτσων με τις βασικές σκηνές σε χρονολογική σειρά και διευκρινιστικές οδηγίες για το γύρισμα. Τελειοποιούν τα έργα τους στο χέρι ή/και με ψηφιακή επεξεργασία.

Η μαθησιακή ενότητα πραγματοποιείται σε εργαστήριο γραφικού σχεδιασμού, βάσει των προδιαγραφών του Οδηγού Κατάρτισης (Μέρος Γ2).

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Ανακαλούν γνώσεις και δεξιότητες από μαθησιακές ενότητες προηγούμενων εξαμήνων σχετικά με το αντικείμενο της σκιτσογραφίας,
- Επινοούν ιδέες και να τις αποτυπώνουν σε μορφή διαδοχικών σκίτσων βάσει σεναρίου,
- Σκιστάρουν δυναμικές φόρμες με ποιότητες αφαίρεσης και απλοποίησης, αποδίδοντας την αίσθηση του χώρου και της κίνησης,
- Δημιουργούν νέους χαρακτήρες-ήρωες με αφαιρετική απόδοση ατομικών και πολιτισμικών χαρακτηριστικών, βάσει σεναρίου,
- Σχεδιάζουν οικοδομήματα, αντικείμενα κ.ά. ενταγμένα σε χώρο,
- Σχεδιάζουν σειρές σκίτσων με κοινά μορφολογικά χαρακτηριστικά, που αφορούν σήμανση χώρων, οδηγιών συναρμολόγησης ή χρήσης προϊόντων κ.ά.,
- Σχεδιάζουν σε διαδοχική κίνηση ανθρώπινες ή ανθρωπόμορφες φιγούρες-ήρωες με αίσθηση της χρονικής διάρκειας,
- Δημιουργούν σειρές κόμικς (comic-strip), έγχρωμες ή ασπρόμαυρες, με θέματα επικαιρότητας, πολιτικά, κοινωνικά, αστυνομικά, σούπερ ηρώων κ.ά. και προσθήκη διάλογων αποτυπωμένων σε μορφή balloons,
- Σχεδιάζουν σειρές cartoons με χιουμοριστική διάθεση,
- Περιγράφουν τη μορφή των storyboard και τις τεχνικές δημιουργίας τους,
- Δημιουργούν σχεδιαστικές αφηγήσεις με γρήγορα σκίτσα (storyboard) με τις βασικές σκηνές, τις θέσεις-κλειδιά και τις σχετικές οδηγίες (π.χ. θέσεις κάμερας, είδος και διάταξη πλάνων, φωτισμός, ήχος, σκηνικά),
- Σαρώνουν τα σχέδιά τους μέσω σαρωτή για επιπλέον επεξεργασία ή προσθήκη χρωμάτων,
- Διαμορφώνουν το προσωπικό τους ύφος στα σκίτσα τους.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Αναλογικά/ψηφιακά μέσα / Ψηφιακή σχεδίαση/επεξεργασία / Συνδυαστικές μικτές τεχνικές / Προσχέδια/αφαιρετική σχεδίαση / Σενάριο (Scenario)/οπτική αφήγηση (Visual storytelling) / Σήμανση (Spatial signage) / Γελοιογραφία (cartoon)/ διάλογοι (Speech balloons) / Δημιουργία χαρακτήρων / Χωροθέτηση (Scene layout, Spatial composition) / Σειρά κόμικ (Comic script) / Γραφικό μυθιστόρημα (Graphic novel) / Οπτική αφήγηση σεναρίου (Storyboard).

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα
Θεωρία (0), Εργαστήριο (6), Σύνολο (6).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗ ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΙΑ
2	ΑΝΑΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΑ ΜΕΣΑ ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΙΑΣ
3	ΣΗΜΑΝΣΗ ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΕΣ ΜΕΣΩ ΣΚΙΤΣΩΝ
4	ΑΡΧΕΣ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗΣ ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΙΑΣ: ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΡΥΘΜΟΣ
5	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗΣ ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΙΑΣ
6	ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ
7	COMIC-SCRIPT ΚΑΙ GRAPHIC NOVELS: ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ ΙΣΤΟΡΙΩΝ
8	CARTOONS ΚΑΙ ΧΙΟΥΜΟΡΙΣΤΙΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ
9	ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΙΑ
10	ΟΠΤΙΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ ΜΕΣΩ STORYBOARD

Κείμενο αναφοράς

2.4.B.1 | ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗ ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΙΑ

Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα εξετάζει την πορεία και τη συμβολή των σκιτσογράφων, καθώς και τη θέση της τέχνης τους στο ευρύτερο ιστορικό, κοινωνικό και καλλιτεχνικό πλαίσιο. Σκοπός της είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να γνωρίσουν τις βασικές αρχές και τεχνικές που χαρακτηρίζουν διαφορετικούς καλλιτέχνες, να εμβαθύνουν στις επιρροές που άσκησαν ή δέχθηκαν και να αναπτύξουν κριτική σκέψη, ώστε να διαμορφώσουν το δικό τους προσωπικό ύφος. Η υποενότητα εστιάζεται στη μελέτη έργων σημαντικών σκιτσογράφων, την ανάλυση των τεχνικών τους και τη διερεύνηση των πολιτιστικών και καλλιτεχνικών επιρροών τους. Εξετάζονται οι βασικές αρχές της κριτικής ανάλυσης και ο τρόπος με τον οποίο σύγχρονοι σκιτσογράφοι επηρεάζουν την τέχνη και τα καλλιτεχνικά ρεύματα. Η σημασία της κριτικής ανάλυσης για την ανάπτυξη προσωπικού ύφους αναδεικνύεται μέσω της μελέτης χαρακτηριστικών έργων και της εμβάθυνσης στις θεματολογίες που επιλέγονται.

Μέσω της ανάλυσης χαρακτηριστικών σκίτσων από διαφορετικές χρονικές περιόδους, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα συγκρίνουν τεχνικές και αφηγηματικές προσεγγίσεις, εστιάζοντας την προσοχή στη χρήση της γραμμής, της σύνθεσης, της ατμόσφαιρας και της εκφραστικότητας των χαρακτήρων. Επίσης, θα αναζητήσουν και θα συγκρίνουν σκίτσα διαφόρων δημιουργών, εντοπίζοντας τεχνικά και αισθητικά χαρακτηριστικά (χρήση γραμμής, επίπεδο λεπτομέρειας, εκφραστικότητα, απόδοση περιβάλλοντος κ.ά.), και πώς τα έργα τους αντικατοπτρίζουν την εποχή, τις κοινω-

νικές αλλαγές και τις καλλιτεχνικές αναζητήσεις (π.χ. H. Daumier σε σύγκριση με R. Steadman, Hergé σε σύγκριση με M. Mignola, W. Disney σε σύγκριση με G. Tartakovsky, T. Nast σε σύγκριση με S. Bell και J. Giraud “Moebius” σε σύγκριση με K. Jung Gi).

Στο πλαίσιο της ατομικής εργαστηριακής άσκησης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα δημιουργήσουν ένα σκίτσο εμπνευσμένο από τις τεχνικές ή τη θεματολογία κάποιου από τους σκίτσογράφους που μελετήθηκαν, διαμορφώνοντας ένα έργο με τη δική τους προσέγγιση.

2.4.B.2 | ΑΝΑΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΑ ΜΕΣΑ ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΙΑΣ

Η παρούσα μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τις τεχνικές, τα υλικά και τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία σκίτσων, εστιάζοντας την προσοχή τόσο στην αναλογική όσο και στην ψηφιακή προσέγγιση. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες πειραματίζονται με αναλογικά υλικά αλλά και ψηφιακά εργαλεία σχεδίασης, με στόχο την παραγωγή ολοκληρωμένων έργων συνδυάζοντας τις δυνατότητες των δύο μεθόδων. Σκοπός της υποενότητας είναι η ανάπτυξη δεξιοτήτων στη χρήση ποικίλων τεχνικών και εργαλείων, να εξοικειωθούν οι εκπαιδευόμενοι/-ες με βασικές και σύνθετες διαδικασίες σκίτσογραφίας και να πειραματιστούν με τα διαφορετικά μέσα. Η διερεύνηση αναλογικών και ψηφιακών εργαλείων στοχεύει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων που διευκολύνουν τη δημιουργία σκίτσων, μέσα από την εφαρμογή τεχνικών που εμπλέκουν και συνδυάζουν τα δύο είδη. Επιμέρους σκοπός είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να ανακαλύψουν τρόπους που διευκολύνουν την παραγωγή καλλιτεχνικών έργων, συνδυάζοντας τα πλεονεκτήματα και των δύο προσεγγίσεων. Αρχικά, εξετάζονται οι βασικές τεχνικές της σκίτσογραφίας, με τη μελέτη των αναλογικών και ψηφιακών εργαλείων που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία έργων. Η υποενότητα περιλαμβάνει την εκμάθηση τεχνικών σκίτσου σε ασπρόμαυρη και έγχρωμη μορφή, καθώς και τη χρήση ψηφιακών εργαλείων σχεδίασης και επεξεργασίας, αξιοποιώντας έτσι τις δυνατότητες που προσφέρουν για σύνθετες εργασίες. Παράλληλα, δίνεται έμφαση στην εφαρμογή μικτών τεχνικών, όπου τα αναλογικά έργα σαρώνονται και επεξεργάζονται ψηφιακά για τη βελτίωση της σύνθεσης και την προσθήκη ή την επεξεργασία του χρώματος.

Η προτεινόμενη εργαστηριακή άσκηση περιλαμβάνει τη σχεδίαση μιας καρικατούρας ή μιας γελοιογραφίας με επίκαιρο κοινωνικό ή πολιτικό θέμα σε ασπρόμαυρη μορφή, η οποία στη συνέχεια θα σαρωθεί και θα χρωματιστεί ή θα διορθωθεί ψηφιακά μέσω του κατάλληλου λογισμικού. Αυτή η διαδικασία επιτρέπει στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες να αποκτήσουν πρακτική εμπειρία στη χρήση μικτών τεχνικών, συνδυάζοντας αναλογικά και ψηφιακά εργαλεία για την παραγωγή ολοκληρωμένων, υψηλής ποιότητας έργων σκίτσογραφίας.

2.4.B.3 | ΣΗΜΑΝΣΗ ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΕΣ ΜΕΣΩ ΣΚΙΤΣΩΝ

Αυτή η μαθησιακή υποενοότητα εξετάζει τη δημιουργική χρήση σκίτσων για τη μετάδοση μηνυμάτων και οδηγιών με τρόπο σαφή και ευδιάκριτο. Σκοπός της υποενοότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναπτύξουν σχεδιαστικές δεξιότητες για τη δημιουργία σκίτσων σήμανσης, που θα ανταποκρίνονται σε ανάγκες καθοδήγησης, ενημέρωσης ή πληροφόρησης σε ποικίλα περιβάλλοντα και προϊόντα. Δίνεται έμφαση σε θεματικές όπως οι τεχνικές σχεδίασης, η αισθητική οπτική παρουσίαση πληροφοριών για προϊόντα και υπηρεσίες, καθώς και ο αποτελεσματικός σχεδιασμός σημάτων για χώρους και προϊόντα.

Αρχικά, αναλύονται δείγματα επιτυχημένης σήμανσης για την ανάδειξη καλών πρακτικών και εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο τα σκίτσα επηρεάζουν την επικοινωνία πληροφοριών σε διαφορετικό περιβάλλον. Στη συνέχεια, μελετάται πώς οι σχεδιαστικές επιλογές επηρεάζουν την κατανόηση, την αποδοχή και την αλληλεπίδραση του κοινού με τα σήματα. Τέλος, μέσω κατάλληλων παραδειγμάτων και πρακτικών ασκήσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εμβαθύνουν στην τεχνική δημιουργία σκίτσων για εφαρμογές, όπως η σήμανση χώρων (π.χ. κτίρια, γραφεία, εκθεσιακά ή εμπορικά κέντρα, αθλητικές εγκαταστάσεις, ιατρικά κέντρα κ.ά.), η σχεδίαση οδηγιών χρήσης ή συναρμολόγησης καταναλωτικών προϊόντων και ο σχεδιασμός του περιβάλλοντος μιας ψηφιακής εφαρμογής. Τα παραδείγματα που θα σχολιαστούν μπορεί να περιλαμβάνουν οπτικό υλικό με ενδείξεις σήμανσης έκτακτης ανάγκης, κατευθυντήριες οδηγίες κυκλοφορίας σε δημόσιους χώρους, καθώς και σειρές σκίτσων για την καθοδήγηση των χρηστών σε σύνθετο ψηφιακό περιβάλλον.

Ως εργαστηριακή άσκηση προτείνεται η ανάθεση συγκεκριμένων πρακτικών έργων, όπως ο σχεδιασμός οπτικοποιημένων οδηγιών για συναρμολόγηση ή χρήση προϊόντων, η σήμανση κατευθύνσεων και πληροφοριών σε πολυδιάστατους χώρους ή άλλα συναφή θέματα. Μέσω αυτών των ασκήσεων, επιδιώκεται η απόκτηση ευχέρειας και ευαισθησίας στον σχεδιασμό και, παράλληλα, η ενίσχυση της αμεσότητας και τη σαφήνειας της επικοινωνίας στα έργα.

2.4.B.4 | ΑΡΧΕΣ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗΣ ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΙΑΣ: ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΡΥΘΜΟΣ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενοότητα εξετάζει τις βασικές αρχές, τις τεχνικές και τις αφηγηματικές δομές που επιτρέπουν τη δημιουργία αφηγηματικών σειρών μέσω σκίτσων. Σκοπός της υποενοότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναπτύξουν δεξιότητες στη δημιουργία και την οργάνωση αφηγηματικών σειρών, εμβαθύνοντας στη χρήση σκίτσων ως ένα μέσο επικοινωνίας και έκφρασης. Μέσω αυτής της διαδικασίας, οι συμμετέχοντες/-ουσες διδάσκονται να δημιουργούν και να αναπτύσσουν αφηγήσεις, ιστορίες, παραμύθια κ.ά. ενισχύοντας τις αφηγηματικές τους ικανότητες.

Αρχικά, εξετάζονται οι αφηγηματικές τεχνικές που επιτρέπουν τη ροή της αφήγησης μέσα από διαδοχικά σκίτσα με λογική σειρά. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εμβαθύνουν στη δημιουργία αφηγηματικών σειρών βασισμένων σε σενάρια, κάνοντας

εξάσκηση στο πώς να μετατρέπουν ιδέες και κείμενα σε εικόνες, αποτυπώνοντας γεγονότα ή μυθοπλασίες σε χρονική ακολουθία. Επιπλέον, διερευνώνται οι τρόποι διαδοχής καρέ καρέ, οι οποίοι διευκολύνουν τη ροή της αφήγησης, καθώς και οι στρατηγικές διάταξης των καρέ ανά σελίδα, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η αναγνωσιμότητα και η κατανόηση της ιστορίας από τον αναγνώστη, αναδεικνύοντας την αξία της «σκηνοθεσίας» μέσω σκίτσων για την επίτευξη ρυθμού, έντασης και κλιμάκωσης της αφήγησης. Μέσω κατάλληλων πρακτικών ασκήσεων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες έχουν την ευκαιρία να δημιουργήσουν αφηγηματικά δυναμικές σειρές σκίτσων, βασισμένες σε σενάρια κειμένου.

Η εργαστηριακή άσκηση που προτείνεται περιλαμβάνει τη δημιουργία μιας σύνοπτης φανταστικής αφηγηματικής ιστορίας γύρω από ένα αντικείμενο ή στοιχείο της φύσης (π.χ. ένα παλιό κλειδί, ένα λουλούδι, το νερό κ.ά.) με ανάπτυξη διαφορετικών μεγεθών καρέ σε μία ή περισσότερες σελίδες, σε ασπρόμαυρη και έγχρωμη εκδοχή, για σύγκριση των διαφορών στην αίσθηση. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες πειραματίζονται με την έννοια της αντίθεσης για την ενίσχυση του συναισθηματικού και αφηγηματικού αντικτύπου και παράλληλα εξασκούνται στην ανάπτυξη αφηγηματικής διαδοχής καρέ, ασπρόμαυρων και έγχρωμων σκίτσων με δυναμική συνοχή.

2.4.B.5 | ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗΣ ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΙΑΣ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα αναφέρεται στη διαδικασία σχεδιασμού χαρακτήρων με έμφαση στη φυσιογνωμία, την απόδοση συναισθημάτων και την προσωπικότητα, ενισχύοντας τη σύνδεση του θεατή με την αφήγηση. Σκοπός της υποενότητας είναι η ανάπτυξη δεξιοτήτων στη δημιουργία πρωτότυπων χαρακτήρων, οι οποίοι αντανακλούν πολιτισμικά και ατομικά χαρακτηριστικά, προσδίδοντας αυθεντικότητα και συναισθηματική απήχηση στο έργο. Αρχικά, εξετάζονται οι βασικές αρχές και οι τεχνικές ανάπτυξης χαρακτήρων, από την αρχική ιδέα, τα προσχέδια, έως την ολοκληρωμένη απεικόνιση. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξασκούνται στη σχεδιαστική απόδοση πρωτότυπων χαρακτήρων από διαφορετικές οπτικές γωνίες. Η ενότητα επικεντρώνεται στη σημασία απόδοσης συναισθημάτων (όπως είναι ο θυμός, η χαρά, η λύπη, η έκπληξη, η αγωνία, ο θαυμασμός, η απογοήτευση), με έμφαση στην έκφραση πολιτισμικών και ατομικών χαρακτηριστικών που ενισχύουν τη δυναμική ενός χαρακτήρα και την αλληλουχία στην αφήγηση. Μέσω κατάλληλων παραδειγμάτων, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν συγκριτικά έργα διάσημων σκιτσογράφων με ποικίλα στιλ χαρακτήρων, εστιάζοντας την προσοχή στη μορφή, την έκφραση και την γκάμα συναισθημάτων που αποπνέουν, ισορροπώντας μεταξύ φαντασίας και πραγματικότητας. Παράλληλα, μέσω πρακτικών ασκήσεων, δημιουργούν δικούς τους πρωτότυπους χαρακτήρες που αποτυπώνουν συγκεκριμένα συναισθήματα και πολιτισμικές ταυτότητες, εμπλουτίζοντας το αφηγηματικό τους έργο με μοναδικές φιγούρες σε συγκεκριμένο πλαίσιο. Τέλος, εξασκούνται σε τεχνικές αφαιρετικής ή υπερβολικής απόδοσης χαρακτηριστικών, εστιάζοντας την προσοχή τους στη διαδικασία εξέλιξης χαρακτήρων μέσω διαδοχικών προσχεδίων και επαναλήψεων, ώστε να επιτευχθεί συνοχή και οπτική συνέπεια.

Ως εργαστηριακή άσκηση, προτείνεται η δημιουργία πρωτότυπων χαρακτήρων από διαφορετικές οπτικές γωνίες, που ενσωματώνουν ατομική έκφραση και πολιτισμική ταυτότητα, αντλώντας έμπνευση π.χ. από χαρακτήρες: α) παραμυθιών που εκφράζουν καλοσύνη, σοφία ή και κακία («Σταχτοπούτα», «Κοκκινόσκουφίτσα»), β) μυθολογικών ηρώων ή θεοτήτων ελληνικής ή άλλης μυθολογίας, γ) συγκεκριμένο επαγγελματικό/κοινωνικό περιβάλλον και πολιτισμική ταυτότητα ή δ) εξωπραγματικής ή ονειρικής κατάστασης με υπερφυσικές οντότητες ή αστεία και παράλογα στοιχεία.

2.4.B.6 | ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ

Η εν λόγω μαθησιακή υποεπενότητα εξετάζει τα θεμέλια της οπτικής αφήγησης, δίνοντας έμφαση στην αλληλεπίδραση χαρακτήρων και περιβάλλοντος και στην τοποθέτηση αντικειμένων, ώστε να ενισχύεται το αφηγηματικό μήνυμα. Σκοπός της υποεπενότητας αυτής είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναπτύξουν δεξιότητες στη χωροθέτηση και τη σύνθεση αφηγηματικών σκηνών με συνεκτικότητα, ώστε να ενισχύσουν τη δραματικότητα και τη δυναμική της αλληλεπίδρασης μεταξύ χαρακτήρων και χώρου.

Αρχικά, εξετάζονται οι βασικές αρχές της οπτικής αφήγησης που αφορούν τη χωροθέτηση και τη σκηνοθεσία του καρέ. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν πώς η σωστή διάταξη των στοιχείων μέσα στο σκίτσο κατευθύνει το βλέμμα του θεατή, ενισχύει τη σύνδεση των χαρακτήρων με το περιβάλλον και αποδίδει την επιθυμητή ατμόσφαιρα της σκηνής. Αναλύονται οι τεχνικές τοποθέτησης αντικειμένων και χαρακτήρων, με έμφαση α) στη σύνθεση και τη δυναμική του κάδρου, ακολουθώντας κανόνες (κανόνες των τρίτων, χρυσή τομή), β) στην προοπτική και το βάθος πεδίου, για τρισδιάστατη αίσθηση του χώρου, γ) στη ροή της αφήγησης μέσω της τοποθέτησης χαρακτήρων και αντικειμένων για φυσική αλληλουχία των γεγονότων, δ) στην απλοποίηση των μορφών για ευανάγνωστη απόδοση της κίνησης και της δράσης. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν γνωστά έργα σκιτσογραφίας, αναλύοντας τον τρόπο με τον οποίο διαφορετικοί δημιουργοί διαχειρίζονται τον χώρο και τη σκηνοθετική προσέγγιση των καρέ. Μέσω πρακτικών ασκήσεων, πειραματίζονται στη διαμόρφωση σκηνών που ενσωματώνουν χαρακτήρες, αντικείμενα και περιβάλλον, με ή χωρίς διάλογο, τη χωροθέτηση των χαρακτήρων σε διαφορετικές αποστάσεις και γωνίες λήψης (π.χ. κοντινά, μεσαία, γενικά πλάνα) και τη διερεύνηση του ρυθμού της αφήγησης μέσα από τη διαδοχή των καρέ, για οπτική ροή και ένταση.

Ως εργαστηριακή άσκηση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να ενσωματώσουν τους χαρακτήρες που δημιούργησαν σε αφηγηματικές σκηνές δύο ή περισσότερων σελίδων με προσθήκη χωροθέτησης, η οποία συμβάλλει στην εμβάθυνση και τη δημιουργία δυναμικών, ελκυστικών σκηνών.

2.4.B.7 | COMIC-STRIP ΚΑΙ GRAPHIC NOVELS: ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

Αυτή η μαθησιακή υποεπενότητα εξετάζει τις βασικές αρχές και τις τεχνικές δημιουργίας comic scripts και graphic novels, εστιάζοντας την προσοχή στην αφηγηματική

ροή, τον σχεδιασμό χαρακτήρων και τη διαχείριση της πλοκής μέσω διαδοχικών καρτέ. Σκοπός είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αποκτήσουν δεξιότητες οπτικής αφήγησης και σύνθεσης ιστοριών, εκφράζοντας τις ιδέες τους ή τις ιδέες ενός συγγραφέα ή σκηνοθέτη, ενσωματώνοντας σύγχρονα κοινωνικά και πολιτικά θέματα. Παράλληλα, δημιουργούν πρωτότυπους χαρακτήρες και διαλόγους με μορφή speech balloons, ενισχύοντας έτσι την αλληλεπίδραση και την έκφραση συναισθημάτων.

Αρχικά, διερευνώνται οι διαφορές μεταξύ comic script και graphic novel ως προς τη δομή, το μέγεθος και τη θεματολογία. Comic scripts είναι σύντομες αφηγήσεις με χιουμοριστική, κοινωνική ή σατιρική προσέγγιση, με λίγα καρτέ, που η πλοκή τους ολοκληρώνεται μέσα σε μία ή λίγες σκηνές και απαντούν συχνά σε εφημερίδες ή περιοδικά. Graphic novels είναι εκτενέστερες, πολυσέλιδες αυτοτελείς αφηγήσεις (ιστορίες ή σειρές σε διαδοχικά τεύχη), που περιλαμβάνουν σύνθετους χαρακτήρες, βαθύτερη πλοκή και συχνά δραματική εξέλιξη. Εξετάζονται οι τεχνικές σχεδιασμού με προσοχή: α) στη χρήση ασπρόμαυρων ή έγχρωμων καρτέ, β) στην οπτική ροή και τον ρυθμό της αφήγησης, γ) στη διαχείριση χαρακτήρων και περιβάλλοντος με έμφαση στην κίνηση, την έκφραση συναισθημάτων και τη σκηνοθεσία του κάδρου, δ) στη δομή του διαλόγου μέσω των speech balloons, καθώς και στη σύνδεση κειμένου και εικόνας για μια ολοκληρωμένη αφηγηματική εμπειρία. Τέλος, παρουσιάζονται και αναλύονται δείγματα γνωστών comic scripts/graphic novels, με διαφορετικά στιλ σχεδίασης, τεχνικές αφήγησης και τρόπους ανάπτυξης των χαρακτήρων.

Ως εργαστηριακή άσκηση, προτείνεται η δημιουργία (ατομικά ή σε ομάδες) φανταστικής ιστορίας σε μορφή comic script ή graphic novel, μέσω πειραματισμού σε διαφορετικές τεχνικές, όπως είναι η εναλλαγή προοπτικής, η χρήση σκίασης και απόδοση του φωτός, ώστε να ενισχυθεί η ατμόσφαιρα της ιστορίας.

2.4.B.8 | CARTOONS ΚΑΙ ΧΙΟΥΜΟΡΙΣΤΙΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τη χρήση των cartoons ως μέσο χιουμοριστικής έκφρασης και κριτικής, με ιδιαίτερη έμφαση στην κοινωνική και πολιτική γελοιογραφία. Σκοπός είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναπτύξουν δεξιότητες δημιουργίας χιουμοριστικών αφηγήσεων, αξιοποιώντας τα cartoons ως μορφή επικοινωνίας αλλά και ως εργαλείο κριτικού σχολιασμού που αναδεικνύει κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα μέσα από την οπτική αφήγηση.

Αρχικά, εξετάζονται οι βασικές τεχνικές χιούμορ που χρησιμοποιούνται στα cartoons και τη γελοιογραφία, όπως η υπερβολή, η ειρωνεία, η παραμόρφωση και η αμφισημία. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν την κατασκευή χιουμοριστικής αφήγησης, εστιάζοντας την προσοχή στη σύνθεση χαρακτήρων με εκφραστικότητα που ενισχύει το σατιρικό ή κωμικό στοιχείο και την ανάπτυξη διαλόγων μέσα από “speech balloons”. Στόχος είναι η δυναμική αλληλεπίδραση των χαρακτήρων και η ενίσχυση της αφήγησης και της δομής των καρτέ, σε μια διαδοχή που δημιουργεί ροή και ενισχύει το χιουμοριστικό στοιχείο και την οπτική απεικόνιση κριτικών σχολίων,

μέσα από εικόνες συμβολισμού και ειρωνείας. Στη συνέχεια, αναλύονται έργα γνωστών γελοιογράφων και σκιτσογράφων, για τη μελέτη διαφορετικών στιλ και αφηγηματικών τεχνικών.

Μέσω κατάλληλων πρακτικών ασκήσεων, επιδιώκεται η δημιουργία πρωτότυπων χαρακτήρων και η ανάπτυξη ιστοριών με σατιρικό και χιουμοριστικό περιεχόμενο.

Ως εργαστηριακή άσκηση, προτείνεται η σχεδίαση μιας ολοκληρωμένης χιουμοριστικής ιστορίας σε μορφή cartoon, με πρωτότυπους χαρακτήρες και διαλόγους σε μορφή “balloons” που δημιουργούν άμεση συναισθηματική σύνδεση. Μέσα από αυτή τη δημιουργική διαδικασία, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα αποκτήσουν ευχέρεια στη χρήση του στοιχείου του χιούμορ ως αφηγηματικού εργαλείου, ικανότητα να σχολιάζουν την επικαιρότητα μέσω της τέχνης των cartoons και δεξιότητες στη σύνθεση σκηνών με σαφή και αποτελεσματικά μηνύματα. Θα λάβουν, επίσης, τα εφόδια ώστε να δημιουργούν cartoons με νοηματικό βάθος και ευρηματικότητα.

2.4.B.9 | ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΙΑ

Αυτή η μαθησιακή υποενότητα εξετάζει τον ρόλο της πολιτικής γελοιογραφίας και της σκιτσογραφικής δημοσιογραφίας στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης, την πολιτική κριτική και την κοινωνική σάτιρα. Από τον 19ο αιώνα έως σήμερα, η πολιτική σκιτσογραφία αποτελεί ισχυρό οπτικό εργαλείο σχολιασμού, χρησιμοποιώντας χιούμορ, υπερβολή και συμβολισμό για να σχολιάσει περίπλοκα κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα. Σκοπός είναι η κατανόηση της λειτουργίας και της επιρροής της πολιτικής σκιτσογραφίας στη δημοσιογραφία, η ανάλυση στιλ και τεχνικών οπτικής αφήγησης και η ανάπτυξη δεξιοτήτων δημιουργίας σκίτσων με σχολιαστικό και σατιρικό περιεχόμενο. Αρχικά, εξετάζεται η ιστορική εξέλιξη της πολιτικής σκιτσογραφίας από τις λιθογραφίες έως τους σύγχρονους σκιτσογράφους, όπως ο P. Chappatte και ο Gado (G. Mwampembwa). Παράλληλα, αναλύονται οι τεχνικές αφήγησης και εικονογράφησης, όπως είναι η υπερβολή των χαρακτηριστικών, η μεταφορά και ο συμβολισμός, που συμβάλλουν στη δημιουργία ισχυρών πολιτικών σχολίων. Έμφαση δίνεται στη σύγκριση διαφορετικών προσεγγίσεων, όπως η αιχμηρή πολιτική σάτιρα στη Δύση έναντι των πιο έμμεσων ή λογοκριμένων προσεγγίσεων σε χώρες με αυταρχικά καθεστώτα. Στη συνέχεια, διερευνώνται οι ηθικές διαστάσεις της πολιτικής σκιτσογραφίας, συμπεριλαμβανομένων των ζητημάτων λογοκρισίας, ελευθερίας της έκφρασης και πολιτικής ευθύνης των σκιτσογράφων.

Ως εργαστηριακή άσκηση, οι εκπαιδευόμενοι/-ες ερευνούν και συγκρίνουν τον τρόπο με τον οποίο διαφορετικοί σκιτσογράφοι σχολιάζουν το ίδιο πολιτικό ή κοινωνικό ζήτημα, εξετάζοντας τις τεχνικές, το ύφος και τη στόχευσή τους. Στη συνέχεια, σχεδιάζουν πρωτότυπο πολιτικό σκίτσο, που αποδίδει κριτικά ένα επίκαιρο ζήτημα όπως οι εκλογές, η κλιματική αλλαγή ή τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη χρήση συμβολισμών, αλληγοριών και οπτικής ειρωνείας,

ώστε οι εκπαιδευόμενοι/-ες να πειραματιστούν με τις δυνατότητες του σκίτσου ως μέσου έκφρασης και πολιτικού σχολιασμού. Η υποεπνότητα αυτή αποτελεί συνέχεια της υποεπνότητας «Αρχές δημιουργίας σκίτσου», η οποία έχει αντίστοιχη θεματική.

2.4.B.10 | ΟΠΤΙΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ ΜΕΣΩ STORYBOARD

Αυτή η μαθησιακή υποεπνότητα εξετάζει τη διαδικασία δημιουργίας storyboard ως βασικού εργαλείου προ-παραγωγής για οπτικοακουστικά έργα. Με έμφαση στη σχεδίαση σκηνών, τη σωστή τοποθέτηση της κάμερας και την ακολουθία πλάνων, η υποεπνότητα αναδεικνύει πώς το storyboard λειτουργεί ως οργανωτικός «οδικός χάρτης» που καθοδηγεί τη ροή και τη δομή της αφήγησης. Σκοπός της είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες να αναπτύξουν δεξιότητες στην οπτικοποίηση και σύνθεση βασικών σκηνών.

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες εστιάζουν σε τεχνικές δημιουργίας storyboard, από τον σχεδιασμό καρέ βασικών σκηνών έως τη λεπτομερή ανάλυση γωνιών και θέσεων κάμερας, και μελετούν τον τρόπο με τον οποίο οι συγκεκριμένες επιλογές στο storyboard ενισχύουν την οπτική ροή, τη συναισθηματική εμπλοκή του θεατή και τη συνοχή της αφήγησης. Εξετάζονται οι οδηγίες για τον φωτισμό και την κίνηση της κάμερας, στοιχεία που προσδίδουν βάθος και ενισχύουν τη δραματική ένταση κάθε σκηνής. Παρουσιάζονται παραδείγματα τηλεοπτικών και κινηματογραφικών παραγωγών, διαφημίσεις και ντοκιμαντέρ, με στόχο την αναγνώριση αποτελεσματικών τεχνικών και την κατανόηση της πρακτικής εφαρμογής τους στην αφήγηση.

Ως εργαστηριακή άσκηση, προτείνεται η δημιουργία διαδραστικού storyboard για μία σκηνή με εναλλακτικές αφηγηματικές επιλογές. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες (ατομικά ή σε ομάδες) επιλέγουν μία σύντομη σκηνή (π.χ. από ταινία ή σενάριο) και δημιουργούν δύο ή παραπάνω εκδοχές μετατρέποντας στοιχεία όπως α) οπτική γωνία και κίνηση της κάμερας (πρώτη εκδοχή με στατική κάμερα, δεύτερη εκδοχή με πιο δυναμικές λήψεις), β) ροή των καρέ (διαφορετική αλληλουχία σκηνών για αλλαγή ύφους ή έντασης της αφήγησης, γ) φωτισμό και σκιές (αλλαγή της συναισθηματικής ατμόσφαιρας), δ) τεχνικές αφήγησης (προσθήκη ή αφαίρεση ενός καρέ για επιτάχυνση ή επιβράδυνση της δράσης). Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες/-ουσες θα παρουσιάσουν τις διαφορετικές εκδοχές του storyboard, αναλύοντας τις επιπτώσεις των αλλαγών στην αφήγηση.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Μίσσιου, Μ. (2020). *Βουβά κόμικς και εικονοβιβλία. Τεχνικές αφήγησης στα βιβλία χωρίς λέξεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο.
2. Νικολαΐδης, Δ. (2012). *Καρέ-καρέ μαθήματα σκίτσου για αρχάριους. Τα πρώτα βήματα: φύση, πόλη, άνθρωπος, κουζίνα, σαλόνι, Νο1*. Αθήνα: Εκδόσεις Raster One.
3. Χιλ, Α. (2000). *Μαθήματα Ζωγραφικής. Προχωρημένα μαθήματα στο Σχέδιο και στο Σκίτσο*. Αθήνα: Εκδόσεις Ντουντούμη.

Συμπληρωματικές

1. Αρκάς. The official site. Ανακτήθηκε στις 30 Οκτωβρίου 2024 από:
<https://arkas.gr/comicsarch/>
2. The Cartoon Museum. (S.F.). *Ιστορία των κινούμενων σχεδίων και των κόμικς*. Ανακτήθηκε στις 30 Οκτωβρίου 2024 από:
<https://www.cartoonmuseum.org/>

2.4.Γ • ΨΗΦΙΑΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ

Περίληψη της μαθησιακής ενότητας

Η μαθησιακή ενότητα «Ψηφιακή αφήγηση» αφορά διαθεματικές εργασίες-projects εξαμήνου, που αναλαμβάνουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες, και αφορούν ολοκληρωμένες μελέτες έργων εικονογράφησης, σκίτσογραφίας και κινούμενης εικόνας μέσω προχωρημένων σύνθετων τεχνικών, είτε με αναλογικά μέσα και υλικά είτε με ψηφιακά εργαλεία, αλλά και με μικτές τεχνικές. Ως προς το περιεχόμενο της μαθησιακής ενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες καλούνται να συνδυάσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απέκτησαν από τις μαθησιακές ενότητες των προηγούμενων εξαμήνων. Τα ενδεικτικά θέματα που μπορούν να πραγματευθούν αφορούν τη δημιουργία σειράς εκφραστικών εικόνων μέσω οπτικοποίησης, με προορισμό περιοδικές εικονογραφημένες εκδόσεις, εικονογραφήσεις για διασκευές μυθιστορημάτων, e-books, σειρές τεχνικών οδηγιών συναρμολόγησης βιομηχανικών αντικειμένων, σειρές κόμικς (comic-strip) βάσει σεναρίου και άλλες έντυπες ή ψηφιακές εφαρμογές. Καλούνται, επίσης, να συνεργαστούν και να παρουσιάσουν ατομικές ή/και ομαδικές εργασίες. Οργανώνουν τα έργα τους σε φάκελο εργασιών (portfolio) ή ψηφιακά, για μελλοντική επεξεργασία ή/και ως συνοδευτικό αρχείο του βιογραφικού τους σημειώματος.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Όταν ολοκληρώσουν τη μαθησιακή ενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα είναι ικανοί /-ές να:

- Συνδυάζουν γνώσεις και δεξιότητες από συναφείς μαθησιακές ενότητες προηγούμενων εξαμήνων για τη δημιουργία σύνθετων έργων,
- Χρησιμοποιούν ευρεία γκάμα υλικών και ψηφιακών εργαλείων για την απόδοση των έργων τους,
- Σχεδιάζουν εικονογραφικό υλικό για μυθιστορήματα, εκπαιδευτικά και επιστημονικά δοκίμια, σειρές κόμικς (comic-strip) κ.ά.,
- Δημιουργούν αφηγηματικά βίντεο, όπως ντοκιμαντέρ, διαφημιστικά spots κ.ά.,
- Σχεδιάζουν ταινία κινουμένων σχεδίων με δημιουργία κατάλληλου σεναρίου και ενσωμάτωση ήχου,
- Διαμορφώνουν το προσωπικό καλλιτεχνικό τους ύφος στα έργα τους, αναπτύσσοντας τις σχεδιαστικές τους δεξιότητες,
- Συμπληρώνουν το χαρτοφυλάκιο (portfolio), αρχειοθετώντας τις εργασίες (εικονογράφηση, σκιτσογραφία) σε φακέλους για επίδειξη ή μελλοντική χρήση,
- Συνεργάζονται στη δημιουργία ομαδικών εργασιών-projects,
- Σχεδιάζουν τα έργα τους με οικολογική συνείδηση.

Βασικές έννοιες και λέξεις-κλειδιά

Αφήγηση βιβλίου / Εικονογράφηση παιδικού βιβλίου / Αφηγηματικά βίντεο / Εικονογράφηση κόμικς / Χαρτοφυλάκιο (Portfolio) / Εικονογράφηση συσκευασίας / Οδηγός οπτικού στιλ (Visual style guide).

Αριθμός ωρών διδασκαλίας της μαθησιακής ενότητας ανά εβδομάδα

Θεωρία (0), Εργαστήριο (8), Σύνολο (8).

Διάρθρωση των μαθησιακών ενοτήτων σε υποενότητες

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑΣ
1	ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ-ΑΦΗΓΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ
2	ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ-ΑΦΗΓΗΣΗ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ
3	ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ-ΑΦΗΓΗΣΗ ΚΟΜΙΚΣ (COMIC-STRIP)
4	ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΑ ΒΙΝΤΕΟ
5	ΟΔΗΓΟΣ ΟΠΤΙΚΟΥ ΣΤΙΛ-ΥΦΟΥΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (VISUAL STYLE GUIDE)
6	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ (PORTFOLIO)

Κείμενο αναφοράς

2.4.Γ.1 | ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ-ΑΦΗΓΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

Στην παρούσα μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τη διαθεματική εργασία εικονογράφησης βιβλίου. Το εικονογραφημένο βιβλίο αποτελεί εξεζητημένη και σύνθετη μορφή επικοινωνίας, αφού, καθώς οι λεκτικές πληροφορίες συμπληρώνονται από τις οπτικές, καθίσταται ασυνήθιστο ως αφήγημα αλλά και ως εικαστική τέχνη, επειδή εστιάζεται στις νοηματικές διαστάσεις των εικαστικών του στοιχείων.

Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εξοικειώνονται με τις μεθόδους, τα υλικά, τα μέσα, καθώς και τις σύνθετες τεχνικές οπτικής-εικαστικής απεικόνισης σειράς εικόνων, που αφορούν την αφήγηση μιας ιστορίας, ενός παραμυθιού, ενός μυθιστορήματος ενός άρθρου, μιας μυθοπλασίας κ.ά. με αναλογικά μέσα και υλικά (μολύβι, κάρβουνο, πένακι, ποικιλία χρωστικών υλικών και μέσων, ξυλομπογιές νερού, ακουαρέλες, τέμπερες, παστέλ, αερογράφο κ.ά.) καθώς και μέσω λογισμικών ψηφιακής σχεδίασης ή μικτών τεχνικών. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εστιάζουν τη σπουδή τους στον όρο «εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο», που χρησιμοποιείται χωρίς καμία διάκριση για τα δύο είδη βιβλίων τα οποία στην αγγλική γλώσσα ονομάζονται αντίστοιχα “illustrated book” και “picture book”, αν και η διαφορά μεταξύ τους είναι θεμελιώδης. Με τον όρο “illustrated book” (εικονογραφημένο βιβλίο) εννοείται το βιβλίο εκείνο στο οποίο το κείμενο υπερέχει έναντι της εικονογράφησης και η ιστορία εκτυλίσσεται ουσιαστικά μέσω των λέξεων. Ο όρος “picture book” (εικονοβιβλίο) αναφέρεται στο βιβλίο εκείνο στο οποίο η κατανόηση της ιστορίας είναι προϊόν συνεργασίας δύο τρόπων, του λεκτικού (των λέξεων) και του οπτικού (των εικόνων).

Ως άσκηση, προτείνεται ατομική εργασία με τρία ή τέσσερα σχέδια για εικονογράφηση των οδηγιών χρήσης ενός εργαλείου, π.χ. κατσαβίδι, ακολουθώντας τη μεθοδολογία αναπαράστασης του νοήματος των κειμένων.

2.4.Γ.2 | ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ-ΑΦΗΓΗΣΗ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ

Η συσκευασία ενός προϊόντος αποτελεί κομβικό σημείο της επαφής του κοινού με την επωνυμία, καθώς είναι η απτή πλευρά του brand και καθορίζει την αρνητική ή θετική ποιότητα της εμπειρίας του καταναλωτή. Γι' αυτόν τον λόγο, συνήθως δίνεται βάρος όχι μόνο στην αισθητική και τη συνοχή της οπτικής ταυτότητας του brand name (εικαστικό της συσκευασίας, οδηγίες, διαφορετικό χρώμα σε σειρές προϊόντων ίδιας συσκευασίας), αλλά και στη λειτουργικότητά του. Σκοπός της μαθησιακής υποενότητας είναι οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσα από κατάλληλες ασκήσεις, να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να δημιουργούν αφηγηματικές εικονογραφήσεις συσκευασίας.

Το περιεχόμενο της μαθησιακής υποενότητας εστιάζεται στη μελέτη και την εφαρμογή των βασικών μεθόδων δημιουργίας της συσκευασίας ενός προϊόντος. Συ-

χνά προκύπτει η ανάγκη για εικονογραφήσεις που εμπλουτίζουν την αφήγηση μιας συγκεκριμένης επωνυμίας. Οι εκπαιδευόμενοι/-ες, μέσα από διαδικασία σύνθεσης που αφορά την εικονογράφηση συσκευασίας, εστιάζουν την προσοχή στην αφήγηση της παρουσίασης ενός προϊόντος. Μελετούν το προϊόν και αναπαριστούν την κατευθυντήρια γραμμή προώθησης με την απεικόνιση του νοήματος μέσω κατάλληλου ύφους. Στη συνέχεια, ως προς την εικόνα, εξοικειώνονται με τα βασικά στοιχεία που πρέπει να έχει το design μιας συσκευασίας: να τραβάει την προσοχή του καταναλωτή-δέκτη, να ξεχωρίζει, να εμπνέει εμπιστοσύνη, να τον πείθει για το προϊόν, να τον προκαλεί να το αγοράσει και να αντέχει στον χρόνο ως προς τον τεχνικό σχεδιασμό, με τους περιορισμούς που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στη διαμόρφωση της εικονογράφησης (μεγέθη, χρώματα, κάλυψη επιφάνειας κ.ά.).

Προτείνεται ατομική εργασία με εικονογράφηση συσκευασίας ενός εμπορικού προϊόντος με δεδομένα μεγέθη π.χ. ετικέτας κυλινδρικής συσκευασίας ή χάρτινου κουτιού σε ανάπτυγμα, ακολουθώντας την κατευθυντήρια γραμμή προώθησης.

2.4.Γ.3 | ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ-ΑΦΗΓΗΣΗ ΚΟΜΙΚΣ (COMIC-STRIP)

Ένα κόμικ είναι μια ακολουθία από κινούμενα σχέδια, τακτοποιημένα σε αλληλένδετα πάνελ ώστε να σχηματίζουν μια συνεχόμενη αφήγηση, συχνά σε σειρά, με διαιλόγους και περιγραφές. Παραδοσιακά, κατά τον 20ό και τον 21ο αιώνα, δημοσιεύονταν σε ειδικές στήλες σε εφημερίδες και περιοδικά, αρχικά ασπρόμαυρα και στη συνέχεια έγχρωμα. Με την έλευση του Διαδικτύου, τα διαδικτυακά κόμικς άρχισαν να εμφανίζονται ως webcomics. Με την παρούσα μαθησιακή υποενότητα, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες ώστε να διαχειρίζονται διεξοδικά την εικονογράφηση των κόμικς ανεξαρτήτως περιεχομένου, χρησιμοποιώντας ευρεία γκάμα υλικών και ψηφιακών εργαλείων.

Μέσα από σειρά ασκήσεων, κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης μαθησιακής υποενότητας, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν αρχικά να δημιουργούν εικονογραφημένα κόμικς, έγχρωμα ή ασπρόμαυρα, με θέματα επικαιρότητας, πολιτικά, κοινωνικά κ.ά. με τυπικούς διαλόγους αποτυπωμένους σε μορφή balloons, βασισμένα πάντα σε ήδη διαμορφωμένο σενάριο. Με αυτόν τον τρόπο, διαμορφώνουν το προσωπικό καλλιτεχνικό τους ύφος στην ανάπτυξη των κόμικς, αναδεικνύοντας παράλληλα και τις σχεδιαστικές τους δεξιότητες. Επίσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες εφαρμόζουν καλές πρακτικές (όπως σωστή λήψη αποφάσεων, ποιότητα στα projects και διαχείριση χρόνου) που αφορούν τη διαδικασία για τη βέλτιστη παραγωγικότητα της ροής εργασιών των κόμικς, καθώς και τη διαχείριση του χρόνου εκτέλεσης. Επιπλέον, για την ολοκλήρωση των κόμικς, χρησιμοποιούν αναλογικά μέσα και υλικά (μολύβι, κάρβουνο, πένακι, ποικιλία χρωστικών υλικών), αλλά και λογισμικά μέσα ψηφιακής σχεδίασης ή μεικτών τεχνικών.

Ως ατομική ή ομαδική εργασία, προτείνεται εικονογράφηση κόμικ έξι έως οχτώ καρέ ακολουθώντας ένα σενάριο και προβλέποντας χώρους διαλόγων και αφήγησης.

2.4.Γ.4 | ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΑ ΒΙΝΤΕΟ

Τα αφηγηματικά βίντεο είναι ίσως το πιο αναγνωρίσιμο στιλ βίντεο, εκτός από τα κινούμενα σχέδια, καθώς χρησιμοποιούν κλασικά στοιχεία αφήγησης, όπως δημιουργία χαρακτήρων και δυναμικές σκηνές για να αφηγηθούν, για παράδειγμα, την ιστορία μιας επώνυμης εταιρείας με διασκεδαστικό και συναρπαστικό τρόπο ή ακόμα κι ένα μίνι ντοκιμαντέρ για τη ζωή των άγριων ζώων. Με αυτόν τον τρόπο, ο θεατής μπορεί εύκολα να παρακολουθήσει και να συνδεθεί με το αντίστοιχο βίντεο που του προκαλεί το ενδιαφέρον.

Η συγκεκριμένη μαθησιακή υποεπένδυση έχει στόχο την ανάλυση και την κατανόηση των τεχνικών δημιουργίας αφηγηματικών βίντεο, καθώς και τη σωστή επιλογή του κατάλληλου στιλ βίντεο, ανάλογα με τη θεματολογία που κάθε φορά επιλέγεται. Το στιλ είναι ένας ευρύτερος όρος που σχετίζεται με το ύφος και τα μηνύματα του αφηγηματικού βίντεο και επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζεται μια πραγματική ιστορία, ένα πραγματικό γεγονός (χρησιμοποιώντας γραφικά, σκίτσα, διαλόγους κ.ά.). Στο πλαίσιο αυτής της μαθησιακής υποεπένδυσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μαθαίνουν, μέσω εργασιών, να δημιουργούν εξ αρχής αφηγηματικά βίντεο, όπως ντοκιμαντέρ, διαφημιστικά spots κ.ά. στα οποία η εικόνα έχει τον κύριο λόγο της αφήγησης και, μέσω του μοντάζ, δημιουργείται ένα διαφορετικό νόημα από την πραγματικότητα. Εν κατακλείδι, μέσω αυτής της μαθησιακής υποεπένδυσης, οι εκπαιδευόμενοι/-ες αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για τη δημιουργία αφηγηματικών βίντεο.

Προτείνεται ως ατομική εργασία η δημιουργία ενός σύντομης διάρκειας διαφημιστικού spot π.χ. για την προβολή ενός χειμερινού θερέτρου, όπου στην αφήγηση κυριαρχεί η εικόνα.

2.4.Γ.5 | ΟΔΗΓΟΣ ΟΠΤΙΚΟΥ ΣΤΙΛ-ΥΦΟΥΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (VISUAL GUIDE STYLE)

Ένας οδηγός οπτικού στιλ-ύφους (Visual guide style) μιας εταιρείας ή ενός οργανισμού είναι ένα σύνολο οδηγιών και προτύπων που καθορίζει τις αρχές σχεδίασης οι οποίες χρησιμοποιούνται σε όλες τις επικοινωνίες της εταιρείας.

Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι/-ες μελετούν τα βασικά στοιχεία τα οποία ρυθμίζει ένας οδηγός οπτικού στιλ, όπως είναι η τυπογραφία, οι κατευθυντήριες γραμμές για το λογότυπο, η χρωματική παλέτα (κύρια και δευτερεύοντα χρώματα σε HEX, PANTONE, RGB, CMYK), οι έτοιμες διατάξεις για έντυπα, οι αναρτήσεις στα social media κ.λπ. Ο οδηγός στιλ εικονογράφησης (illustration style guide) είναι ένας εξειδικευμένος θεματικός τύπος που καθορίζει τη σχεδιαστική ταυτότητα των εικονογραφήσεων σε ένα έργο, εξασφαλίζοντας συνοχή, σαφήνεια και ευθυγράμμιση με την αφήγηση. Περιλαμβάνει στοιχεία όπως είναι η γραμμή σχεδίασης, η παλέτα χρωμάτων, οι τεχνικές σκίασης και η σύνθεση. Το κάθε στιλ εικονογράφησης είναι κατάλληλο για διαφορετικές εφαρμογές, π.χ. ο επίπεδος σχεδιασμός είναι ιδανικός για εφαρμογή σε ιστοσελίδες (UI/UX), infographics και εταιρικές ταυτότητες. Στη συνέχεια, γίνεται εκτενής αναφορά στα βασικά στοιχεία του οδηγού, όπως είναι ο προσδιορι-

σμός του πάχους των γραμμών, η σκίαση και ο φωτισμός (με ορισμό της κατεύθυνσης σε όλες τις εικονογραφήσεις), οι υφές και τα μοτίβα, οι βούρτσες και τα έτοιμα πρότυπα που χρησιμοποιούνται στη ροή εργασίας.

Ως ατομική εργασία, προτείνεται η παρουσίαση και η ανάλυση ενός δείγματος της κατηγορίας, όπως είναι ενδεικτικά ο Οδηγός Οπτικής Επικοινωνίας (Visual Guidelines) του λογοτύπου “Your Europe”, με έμφαση στα πρόσθετα γραφικά στοιχεία, δηλαδή τις διανυσματικές εικονογραφήσεις (vector illustrations), τα γραφικά, τα εικονίδια (icons) κ.ά. ή εναλλακτικά της «Οπτικής ταυτότητας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής» (European Commission Visual Identity).

2.4.Γ.6 | ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ (PORTFOLIO)

Κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης, η δημιουργία ενός χαρτοφυλακίου (portfolio) κρίνεται απαραίτητη για τους εικονογράφους, τους σκιτσογράφους και τις άλλες συναφείς ειδικότητες, επειδή η ανάπτυξη και η αξιοποίηση δεξιοτήτων αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη βαρύτητα στον σύγχρονο κόσμο της εργασίας. Η εν λόγω μαθησιακή υποενότητα επικεντρώνεται στον τρόπο με τον οποίο οι εκπαιδευόμενοι/-ες συμπληρώνουν ένα χαρτοφυλάκιο (portfolio) με τις εργασίες τους, το οποίο μπορεί να είναι σε φυσική ή και σε ψηφιακή μορφή. Ένα portfolio πρέπει να περιλαμβάνει πρωτότυπα σχέδια, εικόνες, animation, βίντεο κ.ά., με σκοπό τη συλλογή, την αρχειοθέτηση και τη διατήρηση τους, καθώς και την παρουσίαση σε εκδότες, καλλιτεχνικούς διευθυντές, media agencies και άλλους ενδιαφερόμενους για το έργο. Στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες εξηγείται η σημασία της οργάνωσης ενός χαρτοφυλακίου που αναδεικνύει τις δεξιότητες, το προσωπικό στυλ, τις διαφορετικές τεχνικές (π.χ. ακουαρέλες, σκίτσα, ψηφιακή εικονογράφηση κ.ά.), τις εφαρμογές (π.χ. εκδόσεις, παιδικά βιβλία, branding), και συνεισφέρει στην επιλογή και την αξιολόγηση των καλύτερων έργων, διατηρώντας τα οργανωμένα και εύκολα προσβάσιμα. Στη συνέχεια, γίνεται εκτενής αναφορά στη μεθοδολογία συμπλήρωσης του χαρτοφυλακίου (portfolio) για τη σωστή αρχειοθέτηση των εργασιών. Τέλος, εξετάζονται οι σχετιζόμενες ψηφιακές πλατφόρμες που προσφέρονται στο Διαδίκτυο και γίνεται αναφορά στο βιογραφικό (CV), ως συμπληρωματικό στοιχείο του χαρτοφυλακίου.

Ως ατομική εργασία, προτείνεται η ταξινόμηση σε φακέλους των εργασιών όλων των εργαστηριακών μαθημάτων των εκπαιδευομένων, ώστε να μπορούν να τις επιδείξουν ή να τις χρησιμοποιήσουν μελλοντικά ή/και ως συνοδευτικό του βιογραφικού τους σημειώματος.

Προτεινόμενες πηγές μελέτης

Κύριες

1. Male, A. (2007). *Illustration: A Theoretical & Contextual Perspective*. West Sussex, United Kingdom: AVA Publishing.
2. Male, A. (2019). *The Power and Influence of Illustration. Achieving Impact and Lasting Significance through Visual Communication*. London: Bloomsbury Visual Arts.

Συμπληρωματικές

1. Σιβροπούλου, Ρ. (2004). *Ταξίδι στον κόσμο των εικονογραφημένων μικρών ιστοριών. Θεωρητικές και διδακτικές διαστάσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
2. Wigan, M. (2009). *The Visual Dictionary of Illustration*. Switzerland: Ava Publishing.

3 | Διδακτική μεθοδολογία

Στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών συναντήσεων, αξιοποιείται η συμμετοχική ή/και η βιωματική διδασκαλία. Έχοντας ως σημείο εκκίνησης τις βασικές αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων αλλά και τη σύνδεση της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης με το πραγματικό περιβάλλον εργασίας, η εκπαίδευση έχει ένα διπλό σημείο αναφοράς: την ενεργή ανταπόκριση στις μαθησιακές ανάγκες της συγκεκριμένης κάθε φορά ομάδας εκπαιδευομένων και τις ανάγκες που προκύπτουν στο περιβάλλον εργασίας της συγκεκριμένης ειδικότητας.

Ο/Η εκπαιδευτής/-τρια οργανώνει και καθοδηγεί την εκπαιδευτική πράξη, επιλύει τυχόν προβλήματα, υποστηρίζει, ανατροφοδοτεί και ενδυναμώνει τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες. Διαμεσολαβεί, διευκολύνει και ενισχύει τη διαδικασία μάθησης, σε ομαδικό και σε ατομικό επίπεδο, συνδέοντας την κατάρτιση με τον κόσμο της εργασίας.

Η συμμετοχική και βιωματική εκπαίδευση διαμορφώνει ένα δημιουργικό περιβάλλον μάθησης και ενισχύει την αλληλεπίδραση εκπαιδευτή/-τριας και εκπαιδευομένων. Προσφέρει τη δυνατότητα να γίνουν αντιληπτές αλλά και να αξιοποιηθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία οι ανάγκες, οι ιδιαιτερότητες, οι δυνατότητες, οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι εμπειρίες της συγκεκριμένης ομάδας των καταρτιζομένων. Προσφέρει τη δυνατότητα να γίνουν πρακτικές και ρεαλιστικές συνδέσεις με το πραγματικό περιβάλλον εργασίας της συγκεκριμένης ειδικότητας.

Την υποστήριξη ενός αλληλεπιδραστικού περιβάλλοντος μάθησης ενισχύει η χρήση σύντομων εμπλουτισμένων εισηγήσεων και η συχνή εφαρμογή συμμετοχικών εκπαιδευτικών τεχνικών και μέσων. Ενδεικτικά, αναφέρουμε ότι η ενίσχυση της συμμετοχής των καταρτιζομένων υποβοηθείται ενεργά με την αξιοποίηση απλών τεχνικών όπως είναι ο καταγισμός ιδεών, οι ερωτήσεις-απαντήσεις ή η συζήτηση, οι ατομικές ή/και ομαδικές ασκήσεις εφαρμογής ή επίλυσης προβλήματος, η προσομοίωση, η εργασία σε ομάδες, η μελέτη της εκάστοτε περίπτωσης. Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες που αξιοποιούν τις παραπάνω ή ανάλογες εκπαιδευτικές τεχνικές αντλούν τα θέματά τους από τη θεματολογία της κάθε μαθησιακής ενότητας και από τα σχετικά ζητήματα που συνδέονται με το πραγματικό περιβάλλον εργασίας.

Η εκπαίδευση σε συγκεκριμένες –ατομικές ή/και ομαδικές– δραστηριότητες μέσα στην τάξη και στα εργαστήρια προετοιμάζει τα μέλη της ομάδας για τη συμμετοχή τους στην πρακτική άσκηση/μαθητεία. Η σταδιακή εξειδίκευση της γνώσης, η ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων/ικανοτήτων, καθώς και η καλλιέργεια κατάλληλων στάσεων και συμπεριφορών σε κρίσιμα ζητήματα δεοντολογίας, υγείας και ασφάλειας κ.λπ., προετοιμάζουν τη συγκεκριμένη κάθε φορά ομάδα εκπαιδευομένων για τα επόμενα βήματα. Το πρόγραμμα κατάρτισης συνδυάζει την απόκτηση θεωρητικών γνώσεων με την ανάπτυξη αναγκαίων πρακτικών δεξιοτήτων για την αποτελεσματική άσκηση του επαγγέλματος.

Σε ανάλογη κατεύθυνση, στο πλαίσιο της πρακτικής εφαρμογής της ειδικότητας, δίνεται και η δυνατότητα ανάπτυξης διαθεματικών προγραμμάτων/σχεδίων δραστηριοτήτων (projects), με σύγχρονη εφαρμογή διαφορετικών μαθησιακών ενοτήτων και θεματικών. Οι συγκεκριμένες δραστηριότητες μπορούν να αναπτύσσονται σε μεγαλύτερη ή μικρότερη χρονική έκταση και να συμπεριλαμβάνουν, ενδεικτικά, επισκέψεις σε χώρους εργασίας και εγκαταστάσεις παραγωγής, συναντήσεις με έμπειρους/-ες επαγγελματίες της ειδικότητας ή ειδικούς του συγκεκριμένου παραγωγικού τομέα και κλάδου, υλοποίηση ομαδικών εργασιών με συνδυασμό διαφορετικών μαθησιακών ενοτήτων υπό την καθοδήγηση ομάδας εκπαιδευτών/-τριών ή ακόμη και δημιουργία ομάδων εκπαιδευομένων με στόχο την αμοιβαία άσκηση, μελέτη και αλληλοδιδασκαλία. Το σύνολο των παραπάνω δραστηριοτήτων μπορούν να αξιοποιηθούν και αυτόνομα, ανεξάρτητα δηλαδή από την υλοποίηση ενός συνολικότερου project.

Η ανάπτυξη συνεργατικού κλίματος μεταξύ των εκπαιδευομένων και η καλλιέργεια σχέσεων εμπιστοσύνης με τους/τις εκπαιδευτές/-τριες συντελούν στη δημιουργία μιας κοινότητας μάθησης, η οποία μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα σημαντική για την ενίσχυση των διεργασιών μάθησης τόσο κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας όσο και πέρα από αυτή, σε περιόδους μελέτης ή/και προετοιμασίας για τις διαδικασίες αξιολόγησης/πιστοποίησης των γνώσεων και δεξιοτήτων που έχουν αποκτηθεί.

Η ενίσχυση της συνεργασίας και της δημιουργίας μιας κοινότητας μάθησης είναι δυνατόν να επηρεάσει και τον τρόπο μελέτης των εκπαιδευομένων προς μια πιο ενεργητική, δημιουργική στάση διερεύνησης και εξοικείωσης με τη γνώση. Η τήρηση προσωπικών σημειώσεων και η ανταλλαγή τους μεταξύ των εκπαιδευομένων, η μελέτη πρόσθετων βιβλιογραφικών –ελληνόφωνων και ξενόγλωσσων– πηγών, η αναζήτηση συμπληρωματικών ερεθισμάτων στο ευρύτερο κοινωνικό και επαγγελματικό περιβάλλον (παρακολούθηση οπτικο-ακουστικού υλικού, επαγγελματικών περιοδικών, εξέλιξης θεσμικού πλαισίου κ.λπ.), σχετικών με την επαγγελματική ειδικότητα, είναι δυνατόν να αποτελέσουν σημαντικά συστατικά για τη διαμόρφωση μιας ισχυρής σχέσης με την εξειδικευμένη επαγγελματική γνώση και τις δεξιότητες που απαιτεί το επάγγελμα.

Η παρακολούθηση ενός εντατικού προγράμματος κατάρτισης μεγάλης διάρκειας αναγκαστικά επιφέρει αλλαγές στην καθημερινότητα των εκπαιδευομένων. Η αποδοτική διαχείριση του καθημερινού χρόνου απαιτεί προσωπικό προγραμματισμό και φροντίδα. Η συστηματική πρόβλεψη ενός χρονικού διαστήματος μελέτης, καθημερινά, όπως και η τήρηση ενός ημερολογίου μάθησης όπου οι εκπαιδευόμενοι/-ες θα καταγράφουν την καθημερινή τους πρόοδο, αλλά ενδεχομένως θα σημειώνουν και ερωτήματα ή παρατηρήσεις σχετικές με την κάθε μαθησιακή ενότητα, μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμες και πολύ δημιουργικές πρακτικές ενίσχυσης των διαδικασιών μάθησης.

Η φοίτηση στις Σχολές Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης είναι περίοδος διαμόρφωσης μιας μελλοντικής επαγγελματικής ταυτότητας. Είναι η αρχή μιας νέας προσωπικής ιστορίας και μιας διαρκούς εξέλιξης μπροστά σε απαιτήσεις και αναγκαιότητες που χαρακτηρίζουν την κάθε επαγγελματική ειδικότητα. Είναι η ευκαιρία διασύνδεσης του/της κάθε εκπαιδευομένου/-ης με τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στάσεις που είναι κοινές στην επαγγελματική κοινότητα στην οποία σταδιακά θα ενταχθεί.

4 | Υγεία και ασφάλεια κατά τη διάρκεια της κατάρτισης

Για την προστασία των καταρτιζομένων, τόσο στην αίθουσα διδασκαλίας και στους εργαστηριακούς χώρους στη ΣΑΕΚ όσο και στον χώρο των επιχειρήσεων για την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης/μαθητείας, τηρούνται όλες οι προβλεπόμενες διατάξεις για τους κανόνες υγείας και ασφάλειας στην ειδικότητα και το επάγγελμα, αλλά και ευρύτερα, όπως προβλέπονται ιδίως από:

- Τον κώδικα νόμων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων (βλ. Ν. 3850/2010), όπως ισχύει.
- Τις διατάξεις του κτιριοδομικού κανονισμού (βλ. 3046/304/89-ΦΕΚ 59/Δ/3-02-89), όπως ισχύει.
- Τον κανονισμό λειτουργίας των εργαστηριακών κέντρων (ΦΕΚ 1318 Β'/2015), όπως ισχύει.
- Το ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021, κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ5/97484 με θέμα την «Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων», όπως ισχύει.
- Το ΦΕΚ 4146/Β/9-9-2021, κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. ΦΒ7/108652/Κ3, με θέμα το «Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας», όπως ισχύει.

Παρακάτω παρατίθενται οι βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας καθώς και ο σχετικός αναγκαίος ατομικός εξοπλισμός για τις συνθήκες άσκησης της ειδικότητας:

4.1 • Βασικοί κανόνες υγείας και ασφάλειας

Δεν προβλέπονται ειδικότερες ή επικαιροποιημένες ρυθμίσεις υγείας και ασφάλειας για την προστασία των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών/-τριών στους χώρους κατάρτισης των ΣΑΕΚ, αλλά και στον εκάστοτε επαγγελματικό χώρο υλοποίησης της πρακτικής άσκησης, πέραν των προβλεπόμενων στην κείμενη νομοθεσία, όπως ισχύει.

Ειδικότερα, προτείνεται η ΣΑΕΚ, στο οποίο λειτουργεί η ειδικότητα, σε συνεργασία με τα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑ.Λ.), τα εργαστηριακά κέντρα (ΕΚ), τα εξωτερικά εργαστήρια ή αντίστοιχα τους επαγγελματικούς χώρους όπου πραγματοποιούνται οι μαθησιακές ενότητες και η πρακτική άσκηση των εκπαιδευομένων:

- Να προβαίνει σε ρυθμίσεις ώστε να εκλείπουν οι κίνδυνοι για την υγεία σε σχέση με τη χρήση, τη διαχείριση, την αποθήκευση και τη μεταφορά ειδών και ουσιών, καθώς επίσης να φροντίζει για την πρόληψη τραυματισμών και ασθενειών,
- Να παρέχει τις απαιτούμενες πληροφορίες, οδηγίες, εκπαίδευση και εποπτεία για την προστασία της υγείας και της ασφάλειας κατά τη διεξαγωγή των μαθησιακών ενοτήτων και της πρακτικής άσκησης,

- Να διατηρεί οποιοδήποτε χώρο που χρησιμοποιεί σε ασφαλή κατάσταση, χωρίς κινδύνους για την υγεία των εκπαιδευομένων, των εκπαιδευτών, του διοικητικού προσωπικού και των πρακτικά ασκουμένων στους εργασιακούς χώρους,
- Να παρέχει κάθε αναγκαίο προστατευτικό εξοπλισμό για την υγεία και την ασφάλεια κατά τη διεξαγωγή των εργαστηριακών μαθημάτων και της πρακτικής άσκησης,
- Να ενθαρρύνει την υιοθέτηση υψηλών προδιαγραφών υγείας και ασφάλειας, προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι/-ες και οι εκπαιδευτές/-τριες να θεωρούν αναγκαία τη λήψη αυτών των μέτρων για την καλή υγεία και ασφάλεια.

4.2 • Μέσα ατομικής προστασίας

Δεν προβλέπονται ειδικότερα μέσα ατομικής προστασίας για την υγεία και την ασφάλεια των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών/-τριών στους εργαστηριακούς χώρους κατάρτισης των ΣΑΕΚ, αλλά και στον εκάστοτε επαγγελματικό χώρο υλοποίησης της πρακτικής άσκησης, πέραν των προβλεπόμενων στην κείμενη νομοθεσία, όπως ισχύει.

Ο εξοπλισμός κάθε χώρου διδασκαλίας, διεξαγωγής εργαστηριακών ασκήσεων και πραγματοποίησης της πρακτικής άσκησης θα πρέπει να πληροί τα διεθνή standards ασφάλειας, εργονομίας και ηλεκτρομαγνητικής προστασίας.

Προδιαγραφές υλοποίησης πρακτικής άσκησης

1 | Ο θεσμός της πρακτικής άσκησης

Η πρακτική άσκηση συνδέεται άρρηκτα με τη θεωρητική κατάρτιση, αφού κατά τη διάρκεια της οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες ανακαλούν τη θεωρητική και εργαστηριακή γνώση για να την εφαρμόσουν στην πράξη και να ανταπεξέλθουν στις εργασίες που τους ανατίθενται. Καλούνται να αναλάβουν συγκεκριμένα καθήκοντα και να δώσουν λύση σε πρακτικά προβλήματα, τα οποία ενδεχομένως ανακύπτουν, υπό την εποπτεία των εκπαιδευτών/-τριών. Έτσι, ο θεσμός της πρακτικής άσκησης στοχεύει στην ανάπτυξη επαγγελματικών ικανοτήτων/δεξιοτήτων σχετικών με την ειδικότητα, την ενίσχυση της επαφής με τον εργασιακό χώρο και την προετοιμασία των εκπαιδευόμενων για την παραγωγική διαδικασία, μέσω της απόκτησης εμπειριών ιδιαίτερα χρήσιμων για τη μετέπειτα επαγγελματική τους πορεία.

Αναλυτικότερα, η πρακτική άσκηση είναι υποχρεωτική για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες των Σχολών Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΑΕΚ) και θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση Βεβαίωσης Επαγγελματικής Κατάρτισης (άρθρο 27 του Ν. 4763/2020 για το Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης).

Παρακάτω, αναφέρονται χρήσιμες πληροφορίες για τον θεσμό της πρακτικής άσκησης, όπως περιγράφονται στη σχετική νομοθεσία,⁵ που αφορούν τις βασικές προϋποθέσεις, τον τρόπο και τους όρους υλοποίησης.

Διάρκεια πρακτικής άσκησης

Η συνολική διάρκεια της περιόδου πρακτικής άσκησης είναι εννιακόσιες εξήντα (960) ώρες. Οι ώρες πρακτικής άσκησης ανά ημέρα καθορίζονται σε τέσσερις (4) έως οκτώ (8), ανάλογα με τη φύση και το αντικείμενο της ειδικότητας κατάρτισης του/της ασκουμένου/-ης. Δεν επιτρέπεται η υπέρβαση του ημερήσιου ωραρίου πέραν των ωρών που ορίζονται στην ειδική σύμβαση πρακτικής άσκησης.

5 Οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στο Μέρος Δ' του εκπαιδευτικού εγχειριδίου και που αφορούν τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης, τους όρους υλοποίησης, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των πρακτικά ασκούμενων προέρχονται από το ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ5/97484. Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Όροι υλοποίησης πρακτικής άσκησης

Η πρακτική άσκηση δύναται να πραγματοποιείται σε θέσεις που προσφέρονται από φυσικά πρόσωπα, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ, δημόσιες υπηρεσίες, ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού και επιχειρήσεις. Εξαιρούνται οι φορείς:

- α) Προσωρινής απασχόλησης,
- β) Τα νυχτερινά κέντρα,
- γ) Παροχής καθαριότητας και φύλαξης,
- δ) Τα πρακτορεία τυχερών παιχνιδιών,
- ε) Κάθε επιχείρηση στην οποία δεν είναι εφικτός ο έλεγχος της εκπαίδευσης από τον αρμόδιο φορέα.

Ο/Η εκπαιδευόμενος/-η ΣΑΕΚ, προκειμένου να πραγματοποιήσει πρακτική άσκηση, υπογράφει ειδική σύμβαση πρακτικής άσκησης με τον εργοδότη, η οποία θεωρείται από τη ΣΑΕΚ φοίτησης. Η ειδική σύμβαση πρακτικής άσκησης δεν συνιστά σύμβαση εξαρτημένης εργασίας.

Βασικός συντελεστής για την επιτυχή υλοποίηση της πρακτικής άσκησης είναι και ο/η εκπαιδευτής/-τρια της επιχείρησης ή υπηρεσίας ο/η οποίος/-α αναλαμβάνει την παρακολούθηση και υποστήριξη των ασκουμένων. Σε αυτή την κατεύθυνση, ο/η εργοδότης/-τρια ορίζει έμπειρο στέλεχος συναφούς επαγγελματικής ειδικότητας με τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η ως «εκπαιδευτή στον χώρο εργασίας», ο/η οποίος/-α αναλαμβάνει την αποτελεσματική υλοποίηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στον χώρο εργασίας και την παρακολούθηση της προόδου του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης.

Η παρακολούθηση της προόδου του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης γίνεται μέσω του βιβλίου πρακτικής άσκησης. Αναλυτικότερα, σε αυτό καταγράφει ο/η ίδιος/-α ο/η πρακτικά ασκούμενος/-η κατά εβδομάδα τις εργασίες με τις οποίες ασχολήθηκε, αλλά και τα καθήκοντα που του/της ανατέθηκαν στον χώρο πραγματοποίησης της πρακτικής άσκησης. Κάθε εβδομαδιαία καταχώρηση ελέγχεται και υπογράφεται από τον/την εκπαιδευτή/-τρια στον χώρο εργασίας.

2 | Οδηγίες για τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η

2.1 • Προϋποθέσεις εγγραφής στο πρόγραμμα πρακτικής άσκησης

Η πρακτική άσκηση είναι υποχρεωτική για τους/τις εκπαιδευόμενους/-ες των Σχολών Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης και θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση Βεβαίωσης Επαγγελματικής Κατάρτισης.

Για την έναρξη της πρακτικής άσκησης στην ειδικότητα «Εικονογράφος – Σκιτσογράφος», οι εκπαιδευόμενοι/-ες πρέπει να έχουν συμπληρώσει το εξάμηνο Δ΄ της φοίτησής τους στις ΣΑΕΚ. Στην περίπτωση αυτή, μπορούν να τοποθετηθούν σε θέση πρακτικής της ειδικότητάς τους.

2.2 • Δικαιώματα και υποχρεώσεις του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης

Βασική προϋπόθεση για την επιτυχή υλοποίηση ενός προγράμματος πρακτικής άσκησης είναι η γνώση και η εφαρμογή των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων κάθε εμπλεκόμενου μέλους, όπως ορίζονται στην εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία.⁶ Στη συνέχεια, παρατίθενται κάποια δικαιώματα και υποχρεώσεις των πρακτικά ασκουμένων.

Δικαιώματα πρακτικά ασκουμένων

1. Τμηματική ή συνεχόμενη υλοποίηση της πρακτικής άσκησης.
2. Δυνατότητα αποζημίωσης, η οποία ορίζεται στο 80% του νόμιμου, νομοθετημένου, κατώτατου ορίου του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, ή όπως αυτό διαμορφώνεται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων ή αναλογικά εάν η ημερήσια διάρκεια της πρακτικής είναι μικρότερη των οκτώ (8) ωρών. Η αποζημίωση καταβάλλεται στον/στην πρακτικά ασκούμενο/-η μετά την ολοκλήρωση της πρακτικής άσκησης. Σε περίπτωση μη δυνατότητας χρηματοδότησης της αποζημίωσης της πρακτικής άσκησης, δεν υφίσταται η υποχρέωση αποζημίωσής της, παρά μόνο η υποχρέωση του/της εργοδότη/-τριας να αποδίδει τις προβλεπόμενες ασφαλιστικές εισφορές.
3. Υπαγωγή στην ασφάλιση του e-ΕΦΚΑ (πρώην ΙΚΑ-ΕΤΑΜ) για τον κλάδο του ατυχήματος. Για την ασφάλιση του/της ασκουμένου/-ης καταβάλλονται οι προβλε-

6 ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ5/97484. Πρακτική άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

πόμενες από την παρ. 1 του άρθρου 10 του Ν. 2217/1994 (Α' 83) ασφαλιστικές εισφορές, οι οποίες βαρύνουν το φυσικό ή νομικό πρόσωπο (εργοδότη) στο οποίο υλοποιείται η πρακτική άσκηση.

4. Δικαίωμα αναφοράς στη ΣΑΕΚ σε περίπτωση μη τήρησης των όρων πρακτικής άσκησης.
5. Δικαίωμα διακοπής πρακτικής άσκησης βάσει τεκμηρίωσης και έπειτα από σχετική δήλωση στη ΣΑΕΚ εποπτείας.
6. Αλλαγή εργοδότη/-τριας, εφόσον συντρέχει τεκμηριωμένος σοβαρότατος λόγος.
7. Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες δεν απασχολούνται την Κυριακή και τις επίσημες αργίες.

Υποχρεώσεις πρακτικά ασκουμένων

1. Τήρηση του ημερήσιου ωραρίου πρακτικής άσκησης, όπως ορίζεται στην ειδική σύμβαση.
2. Τήρηση των όρων υγείας και ασφάλειας του/της εργοδότη/-τριας.
3. Σεβασμός της κινητής και ακίνητης περιουσίας του/της εργοδότη/-τριας.
4. Αρμονική συνεργασία με τα στελέχη του/της εργοδότη/-τριας.
5. Προσκόμιση –όπου απαιτείται– όλων των απαραίτητων ιατρικών βεβαιώσεων για την εξάσκηση του επαγγέλματος.
6. Προσκόμιση στη ΣΑΕΚ των απαραίτητων δικαιολογητικών, πριν από την έναρξη και μετά τη λήξη της πρακτικής άσκησης, αλλά και σε περίπτωση διακοπής της.
7. Ενημέρωση σε περίπτωση απουσίας του/της ασκουμένου/-ης της επιχείρησης και της ΣΑΕΚ εποπτείας.
8. Τήρηση βιβλίου πρακτικής άσκησης, το οποίο διατίθεται από τη ΣΑΕΚ και στο οποίο αναγράφονται από τους/τις ασκούμενους/-ες κατά εβδομάδα οι εργασίες με τις οποίες ασχολήθηκαν και τα καθήκοντα που τους ανατέθηκαν στον χώρο πραγματοποίησης της πρακτικής άσκησης.
9. Προσκόμιση στο τέλος κάθε μήνα στη ΣΑΕΚ φοίτησης ή εποπτείας της πρακτικής άσκησης του βιβλίου πρακτικής άσκησης για σχετικό έλεγχο.
10. Υποβολή, μετά την ολοκλήρωση της πρακτικής άσκησης, του βιβλίου πρακτικής άσκησης στη ΣΑΕΚ φοίτησης, συμπληρωμένου με τις εβδομαδιαίες εκθέσεις, τον χρόνο και το αντικείμενο απασχόλησης, τις ημέρες απουσίας, και την επίδοσή του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης. Υποβολή του εντύπου λήξης (Βεβαίωση Παρουσίας) της πρακτικής άσκησης, συμπληρωμένου, υπογεγραμμένου και σφραγισμένου από τον/την εργοδότη/-τρια-νόμιμο/-η εκπρόσωπο του φορέα απασχόλησης, στο οποίο βεβαιώνεται ότι ο/η εκπαιδευόμενος/-η πραγματοποίησε την πρακτική άσκηση στην επιχείρηση/οργανισμό, καθώς και το χρονικό διάστημα αυτής.
11. Άμεση ενημέρωση της ΣΑΕΚ φοίτησης από τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η σε περίπτωση διακοπής της πρακτικής άσκησης και προσκόμιση του βιβλίου πρα-

κτικής και του εντύπου λήξης (Βεβαίωση Παρουσίας) με τις ημέρες πρακτικής άσκησης που έχουν πραγματοποιηθεί. Για να συνεχίσει ο/η εκπαιδευόμενος/-η την πρακτική άσκηση, για το υπόλοιπο του προβλεπόμενου διαστήματος, στον ίδιο ή σε άλλο φορέα απασχόλησης (εργοδότη/-τρια), θα πρέπει να ακολουθηθεί εκ νέου η διαδικασία έναρξης πρακτικής. Αν η διακοπή της πρακτικής άσκησης γίνει από τον/την εργοδότη/-τρια, τότε οφείλει ο/η τελευταίος/-α να ενημερώσει άμεσα τη ΣΑΕΚ φοίτησης του/της πρακτικά ασκουμένου/-ης.

2.3 • Φορείς υλοποίησης πρακτικής άσκησης

Κάθε πρακτικά ασκούμενος/-η πραγματοποιεί την πρακτική άσκηση σε τμήματα των φορέων απασχόλησης αντίστοιχα με την ειδικότητά του/της, με την εποπτεία υπευθύνου/-ης του φορέα, ειδικότητας αντίστοιχης με το αντικείμενο κατάρτισης.

Ειδικότερα, στην ειδικότητα «Εικονογράφος – Σκιτσογράφος» οι εκπαιδευόμενοι/-ες πραγματοποιούν πρακτική άσκηση σε τομείς που σχετίζονται με τη δημιουργία σκίτσων και εικονογραφήσεων σε φορείς/επιχειρήσεις όπως:

- Διαφημιστικές εταιρείες (Branding & Design, εικονογράφηση προωθητικού υλικού, με καθοδήγηση εμπειρότερου εικονογράφου ή καλλιτεχνικού επιμελητή).
- Δημιουργικά γραφεία (εικονογράφηση προωθητικού υλικού, με καθοδήγηση εμπειρότερου εικονογράφου ή καλλιτεχνικού επιμελητή).
- Εταιρείες Δημοσίων Σχέσεων (Public Relations), Εταιρείες Δημοσίων Υποθέσεων (Public Affairs), Εταιρείες Επικοινωνίας (εικονογράφηση προωθητικού υλικού, με την καθοδήγηση εμπειρότερου εικονογράφου ή καλλιτεχνικού επιμελητή).
- Εταιρείες Προβολής, Οργάνωσης και Εκμετάλλευσης Χορηγίων, Εταιρείες Event Marketing (εικονογράφηση προωθητικού υλικού, με την καθοδήγηση εμπειρότερου εικονογράφου ή καλλιτεχνικού επιμελητή).
- Εταιρείες-Γραφεία Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού (σκίτσα κτηρίων και διαμόρφωσης περιβάλλοντος, με την καθοδήγηση αρχιτέκτονα).
- Εκδοτικές εταιρείες (εικονογραφήσεις βιβλίων, εξωφύλλων, γραφημάτων, εκπαιδευτικού-επιστημονικού υλικού, ευχετήριων καρτών, χαρτών, ημερολογίων κ.ά. με την καθοδήγηση εμπειρότερου εικονογράφου ή επιμελητή εκδόσεων).
- Ημερήσιος και περιοδικός Τύπος (έντυπος και ηλεκτρονικός), εφημερίδες, περιοδικά (εικονογραφήσεις άρθρων τρέχουσας επικαιρότητας, εξωφύλλων, γελοιογραφίες, γραφήματα κ.ά. με την καθοδήγηση εμπειρότερου εικονογράφου ή καλλιτεχνικού επιμελητή ή αρχισυντάκτη).
- Επιχειρήσεις κινηματογραφικών και τηλεοπτικών παραγωγών (σκίτσα χαρακτήρων, στάδια κίνησης, πεδία βάθους, γραφικά και εικονογράφηση σεναρίων, με την καθοδήγηση εμπειρότερου εικονογράφου ή καλλιτεχνικού επιμελητή).

- Εταιρείες Παραγωγής Κινούμενων Σχεδίων & Εικονογράφησης (εικονογραφήσεις, γραφικά, animation), με την καθοδήγηση εμπειρότερου εικονογράφου ή καλλιτεχνικού επιμελητή).
- Επιχειρήσεις παραγωγής πολυμέσων (εικονογράφηση σεναρίων και γραφικών, με την καθοδήγηση εμπειρότερου εικονογράφου ή καλλιτεχνικού επιμελητή).
- Επιχειρήσεις σχεδιασμού βίντεο-παιχνιδιών (εικονογραφημένα σενάρια, σχεδιασμός χαρακτήρων, στάδια κίνησης, γραφικά, πεδία βάθους κ.ά. με την καθοδήγηση εμπειρότερου εικονογράφου ή καλλιτεχνικού επιμελητή).
- Εταιρείες σχεδιασμού και ανάπτυξης ιστοσελίδων (γραφικά UI, animation), με την καθοδήγηση εμπειρότερου εικονογράφου ή καλλιτεχνικού επιμελητή).
- Ψηφιακές πλατφόρμες πρακτορείων οπτικοακουστικού υλικού-εικονογραφήσεων (εικονογραφήσεις, γραφικά, με την καθοδήγηση εμπειρότερου εικονογράφου ή καλλιτεχνικού επιμελητή).
- Εταιρείες ανάπτυξης λογισμικού (εικονογράφηση ψηφιακού περιβάλλοντος, με την καθοδήγηση υπεύθυνου παραγωγής ή εμπειρότερου εικονογράφου).
- Εταιρείες προεκτύπωσης Γραφικών Τεχνών (σκίτσα και εικονογραφήσεις για έντυπα, με την καθοδήγηση υπεύθυνου παραγωγής ή καλλιτεχνικού υπεύθυνου).
- Εταιρείες εκτυπώσεων: Λιθογραφίας-offset, βαθυτυπίας, φλεξογραφίας, μεταξοτυπίας, ψηφιακής εκτύπωσης, συσκευασίας, κυτιοποιίας κ.ά. (σκίτσα και εικονογραφήσεις για έντυπα και συσκευασίες, με την καθοδήγηση υπεύθυνου παραγωγής ή καλλιτεχνικού υπεύθυνου).
- Εταιρείες επιγραφών και πινακίδων σήμανσης (εικονογράφηση πινακίδων, σχεδιασμός γραφικών).
- Φωτογραφικά εργαστήρια (ψηφιακή εικονογράφηση, σύνθεση εικόνων).
- Επιχειρήσεις σχεδιασμού ένδυσης και παραγωγής υφασμάτων (εικονογράφηση μοντέλων και μοτίβων, με την καθοδήγηση σχεδιαστή μόδας).
- Επιχειρήσεις παραγωγής διακοσμητικών αντικειμένων (διακοσμητική εικονογράφηση, με την καθοδήγηση ειδικού τεχνίτη κεραμικών, υαλικών, ξύλινων ή άλλων αντικειμένων).
- Επιχειρήσεις παραγωγής μοντέλων παιχνιδιών παραδοσιακής μορφής (σκίτσα και εικονογραφήσεις για παιχνίδια, με την καθοδήγηση υπεύθυνου παραγωγής ή καλλιτεχνικού υπεύθυνου).
- Επιστημονικοί φορείς (εικονογράφηση επιστημονικού υλικού, με την καθοδήγηση εμπειρότερου εικονογράφου ή επιστημονικής συντακτικής ομάδας).
- Μουσεία, φεστιβάλ, μορφωτικά ιδρύματα, ινστιτούτα ξένων χωρών κ.ά. (εικονογράφηση επικοινωνιακού και προωθητικού υλικού, με την καθοδήγηση εμπειρότερου εικονογράφου ή επιστημονικής συντακτικής ομάδας).
- Δημόσιες υπηρεσίες και οργανισμοί που διαθέτουν δημιουργικό τμήμα, όπως:
 - Βουλή των Ελλήνων, Δημόσια Τηλεόραση, Τηλεοπτικό Κανάλι της Βουλής, Βιβλιοθήκη, Βουλή των Εφήβων κ.ά.

- Υπουργεία: Παιδείας, Πολιτισμού, Τουρισμού, Αμύνης, Εσωτερικών, Εξωτερικών κ.ά.
- Εποπτευόμενοι φορείς: Γεωγραφική Υπηρεσία, Υδρογραφική Υπηρεσία Στρατού, Τυπογραφείο Στρατού, Κεντρική Υπηρεσία Προστασίας του Πολίτη κ.ά.
- Οργανισμοί: Εθνικό Τυπογραφείο, Στατιστική Υπηρεσία, Μουσεία, Πινακοθήκες, Βιβλιοθήκες, Δημόσια Τηλεόραση, ΕΟΤ, ΕΛΤΑ κ.ά.
- Γραφεία Τύπου: Περιφερειών και Δήμων.
- Γενικά Αρχεία του Κράτους κ.ά.

3 | Ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/-τριας της πρακτικής άσκησης

Ο/Η εργοδότης/-τρια της επιχείρησης που προσφέρει θέση πρακτικής άσκησης ορίζει ένα έμπειρο στέλεχος συναφούς επαγγελματικής ειδικότητας με τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η ως «εκπαιδευτή/-τρια στον χώρο εργασίας», ο/η οποίος/-α αναλαμβάνει την αποτελεσματική υλοποίηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στον χώρο εργασίας, την παρακολούθηση της προόδου των εκπαιδευομένων και την ανατροφοδότηση των υπεύθυνων εκπαιδευτών/-τριών στην εκπαιδευτική δομή.

Αναλυτικότερα, ο/η εκπαιδευτής/-τρια είναι το συνδετικό πρόσωπο του/της εργοδότη/-τριας της επιχείρησης με την εκπαιδευτική δομή (ΣΑΕΚ) και, κατά συνέπεια, έχει συνεχή συνεργασία με αυτήν. Επιπλέον, ο ρόλος του/της αφορά την παροχή συμβουλών, πληροφοριών ή καθοδήγησης, καθώς πρόκειται για ένα άτομο με χρήσιμη εμπειρία, δεξιότητες και εξειδίκευση, το οποίο υποστηρίζει την προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη των πρακτικά ασκούμενων.

4 | Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα της πρακτικής άσκησης

Κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης, επιδιώκεται η αναβάθμιση των γνώσεων, των επαγγελματικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων των σπουδαστών/-τριών ΣΑΕΚ, με αποτέλεσμα την ομαλή μετάβασή τους από την αίθουσα κατάρτισης στον χώρο εργασίας και μάλιστα κάτω από πραγματικές εργασιακές συνθήκες. Στο πλαίσιο αυτής της μετάβασης και της ομαλής ένταξης, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες καλούνται να καλλιεργήσουν όχι μόνο επαγγελματικές δεξιότητες που αφορούν την ειδικότητα και οι οποίες δεν εξαντλούνται στο πλαίσιο της αίθουσας κατάρτισης, αλλά και οριζόντιες δεξιότητες που ενισχύουν την επαγγελματική τους συμπεριφορά και καλλιεργούν την περιβαλλοντική αλλά και την επιχειρηματική κουλτούρα. Έτσι, η πρακτική άσκηση αποτελεί ένα προπαρασκευαστικό στάδιο κατά το οποίο αναβαθμίζονται οι γενικές και ειδικές γνώσεις, συντελούνται σημαντικές διεργασίες επαγγελματικού προσανατολισμού και διευκολύνεται η επαγγελματική ανάπτυξη του ατόμου.

Αναλυτικότερα, κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης, δίνεται η δυνατότητα στον/στην πρακτικά ασκούμενο/-η να ασκηθεί στις εργασίες που απορρέουν από τα επιμέρους μαθησιακά αποτελέσματα του προγράμματος κατάρτισης στην ειδικότητα. Η άσκηση μπορεί να επιτευχθεί μέσω της παρατήρησης της εργασίας, της συμμετοχής σε ομάδα εκτέλεσης της εργασίας, της καθοδηγούμενης εργασίας ή της δοκιμής/ αυτόνομης εκτέλεσης της εργασίας από τον/την πρακτικά ασκούμενο/-η.

Στον πίνακα που ακολουθεί, αποτυπώνονται οι ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων της πρακτικής άσκησης για την ειδικότητα «Εικονογράφος – Σκιτσογράφος» και οι αντίστοιχες ενδεικτικές εργασίες ανά ενότητα κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης. Επισημαίνεται ότι οι εν λόγω εργασίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους/τις πρακτικά ασκούμενους/-ες για τη συμπλήρωση του βιβλίου πρακτικής άσκησης.

**Πίνακας 3 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων
πρακτικής άσκησης**

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
A. «Οργάνωση και μεθοδολογία σχεδιασμού»	• Σχεδιασμός, με παρατήρηση, θεμάτων εκ του φυσικού ή αφηρημένων εννοιών, • Τήρηση αρχών σύνθεσης όπως: αναλογίες, άξονες, κλίσεις κ.ά., • Ανάδειξη όγκων και υφών με τη μέθοδο της φωτοσκίασης, • Επιλογή κατάλληλων χρωματικών συνδυασμών για την απόδοση της πραγματικότητας, ενός μηνύματος ή ενός συναισθήματος, • Συμμετοχή σε ενημερωτικές επαφές (brief) προσδιορισμού σχεδιαστικών αναγκών, • Μελέτη και ανάλυση περιεχομένου και στόχων των σχεδιαστικών θεμάτων, • Ανάλυση δεδομένων έρευνας/μελέτης για τον καθορισμό του περιεχόμενου του σχεδιασμού, • Προετοιμασία σχεδιαστικών υποδειγμάτων με οδηγίες «πελάτη» ή καλλιτεχνικού επιμελητή, • Σχεδιασμός έργων με τήρηση πλαισίου τεχνικών περιορισμών παραγωγής, • Παρακολούθηση της ορθής ενσωμάτωσης των έργων στο τελικό έργο παραγωγής, • Συνεργασία με άτομα συναφών ειδικοτήτων (εκδότες, συγγραφείς, επιμελητές, επιμελητές εικόνων, φωτογράφους, γραφίστες, διαφημιστές και επιστήμονες), • Τήρηση συμφωνημένου χρονοδιαγράμματος εκτέλεσης εργασιών.	Αναγκαία υλικά και μέσα σχεδιασμού: • υποστρώματα σχεδίου (χαρτιά, μπλοκ σχεδίου κ.ά.), • μολύβια, κάρβουνα, μελάνια, • βελόνες, • όργανα για σχεδιασμό πλέγματος (χάρακες, τρίγωνα), • καβαλέτα, • πινακίδες σχεδίασης, • χρώματα διαφόρων ειδών, • φάκελος αποθήκευσης, Μέσα επικοινωνίας και έρευνας: • τραπέζι συσκέψεων, • τηλεδιάσκεψη, • Διαδίκτυο, • βιβλιοθήκες, • τράπεζες υλικού.

συνέχεια >>

Πίνακας 3 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων πρακτικής άσκησης

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
Β. «Εικονογράφιση»	- Εφαρμογή των αρχών της οπτικής αντίληψης και της θεωρίας της σημειολογίας, - Ερμηνεία κειμένων και ιδεών για την παραγωγή εικονογραφήσεων, - Δημιουργία εικονογραφημένων ιστοριών με σειρά διαδοχικών σκίτσων και διαλόγων, - Δημιουργία πρωτότυπων συνθέσεων με αποφυγή έτοιμων σχεδιαστικών λύσεων (templates), - Χρήση αρχών και τεχνικών σχεδίασης για εφαρμογή σε σενάρια πραγματικού κόσμου, - Σχεδιασμός χαρακτήρων, αντικειμένων, περιβαλλόντων και συνθέσεων πλοκής με εικαστικές τεχνικές, - Διάκριση μεγεθών και οπτικών παραμορφώσεων στις συνθέσεις με βάση την προοπτική (foreshortening), - Προσαρμογή σχεδίων για έντυπες και ηλεκτρονικές δημοσιεύσεις, - Τήρηση της ισχύουσας νομοθεσίας περί πνευματικής ιδιοκτησίας κατά την παραγωγή έργων.	- Υλικά και μέσα σχεδιασμού, όπως αναφέρθηκαν στην ενότητα Α΄, - Φωτογραφική μηχανή, - Φωτοτράπεζα.
Γ. «Σκιτσογραφία» συνέχεια >>	- Σχεδιασμός σκίτσων μέσω αφαιρετικής διαδικασίας και απλοποίησης, - Ακολουθία σταδίων δημιουργίας-ανάπτυξης σκίτσων (προσχέδια, διαμόρφωση, χρώμα), - Απόδοση εμπύχωσης σε χαρακτήρες με συναισθήματα και κίνηση,	- Υλικά και μέσα σχεδιασμού, όπως αναφέρθηκαν στην ενότητα Α΄, - Μοντέλο σχεδίου.

συνέχεια >>

Πίνακας 3 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων πρακτικής άσκησης

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
« συνέχεια Γ. «Σκιτσογραφία»	- Απόδοση εκφράσεων και συναισθημάτων (σχεδιαστικά) στους «ήρωες» μιας ιστορίας, - Απόδοση οπτικοποιημένων ήχων με σκίτσα, - Σχεδιασμός πρωτότυπων γελοιογραφιών για την οργάνωση ιδεών με χιουμοριστική απόδοση, - Αναφορά στις βασικές αρχές απόδοσης κίνησης, - Εφαρμογή τεχνικών σχεδιασμού κίνησης (motion design) και τεχνικών ανάπτυξης animation.	
Δ. «Ψηφιακή αφήγηση» συνέχεια >>	- Εφαρμογή οπτικών, ψυχολογικών και ιδεολογικών κωδίκων για τον σχεδιασμό ψηφιακής αφήγησης, - Σχεδιασμός εικονογραφημένου σεναρίου (storyboard) με ακολουθία εικόνων και οδηγιών, για την οπτική εξέλιξη ενός διαφημιστικού σεναρίου, μιας μυθοπλασίας, ενός κινηματογραφικού ή άλλου έργου, - Δημιουργία εικαστικού περιεχομένου (concept art) και πεδίου βάθους (backgrounds) για ένα πλάνο ή μια σκηνή. Σχεδιασμός ψηφιακών γραφικών και χαρτογραφικών εικόνων σε 2D απεικονίσεις προς ένταξη σε πολυμεσικές εφαρμογές, - Αναγνώριση των αρχών λειτουργίας της μουσικής και των ήχων σε μια ταινία, - Αναφορά αφηγηματικών τεχνικών και τεχνικών λήψεων ενός οπτικοακουστικού έργου,	- Πλήρης σταθμός ηλεκτρονικής εργασίας (workstation) με ισχυρό υπολογιστή, μεγάλη οθόνη και κατάλληλα περιφερειακά, - Λογισμικά για ηλεκτρονική επεξεργασία εικόνων, γραφικών και κινούμενων εικόνων.

συνέχεια >>

Πίνακας 3 /// Ενότητες προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων πρακτικής άσκησης

ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ	ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ
« συνέχεια Δ. «Ψηφιακή αφήγηση»	Περιγραφή των βασικών αρχών συγγραφής και των σταδίων ανάπτυξης ενός σεναρίου.	
Ε. «Ανάπτυξη κουλτούρας δημιουργικών δεξιοτήτων»	- Παρακολούθηση τάσεων και εξελίξεων στα πεδία της ειδικότητας, για λόγους επαγγελματικής ετοιμότητας - Συγκέντρωση σε φακέλους «εικαστικού υλικού έμπνευσης» (inspiration images), σε υβριδική μορφή (έντυπα και ψηφιακά), - Μελέτη πρωτότυπου οπτικού και οπτικοακουστικού υλικού αναγνωρισμένων εικονογράφων και σκισσογράφων για την εξέλιξη του προσωπικού ύφους, - Κατάρτιση σε νέες τεχνολογίες για τη βελτίωση της παραγωγικότητας, - Καταγραφή ιδεών και προτάσεων με πρόχειρες μικρογραφίες σε σημειωματάρια (sketchbooks) για μελλοντική χρήση, - Πειραματισμός νέων υλικών και νέων τεχνικών εικονογράφησης, - Ετοιμασία ατομικού φακέλου εργασιών (presentation portfolio) ως εργαλείου προβολής του έργου τους στην αγορά εργασίας και συνοδευτικού του βιογραφικού τους σημειώματος.	- Πρόσβαση σε φυσικές και ψηφιακές βιβλιοθήκες με βιβλία και λευκώματα αναγνωρισμένων εικονογράφων-σκισσογράφων, - Ικανοποιητική γνώση και χρήση των υπηρεσιών Διαδικτύου για διερεύνηση εξελίξεων.

5 | Αναλυτικό περιεχόμενο προγράμματος πρακτικής άσκησης

5.1.A • ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Η πρακτική άσκηση στην οργάνωση και στη μεθοδολογία του σχεδιασμού αποτελεί ευκαιρία για τους πρακτικά ασκούμενους εικονογράφους-σκιτσογράφους να εφαρμόσουν τις θεωρητικές τους γνώσεις στην πράξη, σε επαγγελματικούς χώρους εργασίας. Οι ασκούμενοι/-ες καλούνται να παρατηρήσουν προσεκτικά το φυσικό περιβάλλον ή αφηρημένες έννοιες και να τα μεταφράσουν σε οπτικά στοιχεία. Θα εφαρμόσουν τις αρχές της σύνθεσης, όπως είναι οι αναλογίες, οι άξονες και οι κλίσεις, για να δημιουργήσουν ισορροπημένες και αρμονικές συνθέσεις. Θα μάθουν να χρησιμοποιούν τα γραφικά στοιχεία για να μεταδώσουν ένα συγκεκριμένο μήνυμα και να επιλέγουν τα κατάλληλα χρώματα για να εκφράσουν συναισθήματα. Οι ασκούμενοι/-ες, επίσης, καλούνται να ετοιμάσουν προσχέδια με βάση συγκεκριμένες οδηγίες/briefs «πελάτη» ή καλλιτεχνικού επιμελητή, να συμμετάσχουν σε ομάδες για την υλοποίηση μεγαλύτερων έργων, όπως είναι η δημιουργία ενός εικονογραφημένου βιβλίου ή μιας διαφημιστικής καμπάνιας, και να μάθουν να συνεργάζονται με άλλους επαγγελματίες για την επίτευξη ενός κοινού στόχου. Μαθαίνουν να οργανώνουν τον χρόνο τους και να παραδίδουν τα έργα τους εντός των προθεσμιών, ώστε να αναπτύξουν δεξιότητες διαχείρισης χρόνου και προγραμματισμού. Ερευνούν και μελετούν στοιχεία για να εντοπίσουν τάσεις και να δημιουργήσουν σχεδιαστικές προτάσεις που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς. Επιπλέον, εξασκούνται σε διάφορες τεχνικές σχεδίασης, όπως είναι η προοπτική, η ανατομία, η χρωματολογία και η φωτοσκίαση, και μαθαίνουν να επιλέγουν τα κατάλληλα υλικά (π.χ. μολύβια, κάρβουνα, χρώματα ή ψηφιακά εργαλεία, ενδεικτικά Adobe Photoshop, Adobe Illustrator, και άλλα).

Οι ασκούμενοι/-ες ενθαρρύνονται να δίνουν προσοχή στη λεπτομέρεια και να δημιουργούν σχέδια με υψηλή αισθητική ποιότητα. Επίσης, ενθαρρύνονται να μαθαίνουν να αξιολογούν κριτικά το έργο τους, να εντοπίζουν σημεία βελτίωσης και να παρουσιάζουν τα σχέδιά τους σε πελάτες ή ομάδες εργασίας, εξηγώντας τις επιλογές τους και δικαιολογώντας τις δημιουργικές τους αποφάσεις. Τέλος, είναι σημαντικό οι ασκούμενοι/-ες να απασχολούνται σε θέματα που αφορούν το γνωστικό τους αντικείμενο και να μην ετεροαπασχολούνται.

5.1.B • ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες καλούνται να αναλάβουν μια σειρά από εργασίες που θα τους βοηθήσουν να αναπτύξουν τις δεξιό-

τητές τους, να εξοικειωθούν με τα εργαλεία του επαγγέλματος και να αποκτήσουν μια ολοκληρωμένη εικόνα του ρόλου του εικονογράφου σε διάφορους τομείς. Θα έχουν την ευκαιρία να εφαρμόσουν στην πράξη τις αρχές της οπτικής αντίληψης, της σημειολογίας και της σύνθεσης, και θα μάθουν να μεταφράζουν ιδέες και κείμενα σε οπτικά στοιχεία, δημιουργώντας εικονογραφήσεις που είναι όχι μόνον ελκυστικές αλλά και αποτελεσματικές στην επικοινωνία του μηνύματος. Οι ασκούμενοι/-ες καλούνται αρχικά να πάρουν μέρος σε μια ενημέρωση (brief) για να λάβουν οδηγίες για το έργο που πρέπει να εκτελέσουν, καθορίζοντας το στίλ, το μήνυμα και τον κοινό-στόχο, να συλλέξουν πληροφορίες και να μελετήσουν παραδείγματα σχετικών έργων για να εμπνευστούν και να αναπτύξουν ιδέες. Με αρχικά σκίτσα (προσχέδια) οπτικοποιούν τις ιδέες τους με διαφορετικές προσεγγίσεις. Στη συνέχεια, δημιουργούν το τελικό έργο εφαρμόζοντας τις γνώσεις και αναπτύσσοντας τις δεξιότητες που έχουν λάβει και παρουσιάζουν το έργο τους σε έναν πελάτη ή σε μια ομάδα, εξηγώντας τις επιλογές τους και τις δημιουργικές αποφάσεις που έλαβαν. Επίσης, εξοικειώνονται με διάφορες τεχνικές και υλικά, αναπτύσσοντας ένα προσωπικό, καλλιτεχνικό ύφος μέσα από πρωτότυπες συνθέσεις, αποφεύγοντας τις έτοιμες λύσεις. Εξασκούνται στη χρήση διαφόρων εργαλείων και μέσων σχεδίασης, π.χ. μολύβια, πινέλα, ψηφιακά τάμπλετ και λογισμικά σχεδίασης, και μαθαίνουν να επιλέγουν τα κατάλληλα εργαλεία για κάθε έργο και να τα χρησιμοποιούν με αποτελεσματικό τρόπο.

Οι ασκούμενοι/-ες πρέπει να εστιάσουν την προσοχή τους στην ποιότητα του έργου τους, στη λεπτομέρεια και στην ακρίβεια, στην πρωτοτυπία, στην ανάπτυξη ενός προσωπικού στίλ, στην ικανότητα να επικοινωνούν αποτελεσματικά τις ιδέες τους και στην προσαρμοστικότητα σε αλλαγές και σε νέες προκλήσεις. Οι εργασίες που συνιστάται να μην αναλάβουν είναι αυτές που απαιτούν μεγαλύτερη εμπειρία και εξειδίκευση, όπως η διαχείριση πελατών, η οικονομική διαχείριση και η δημιουργία πολύπλοκων έργων εικονογράφησης.

5.1.Γ • ΣΚΙΤΣΟΓΡΑΦΙΑ

Κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης στη σκιτσογραφία, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες έχουν την ευκαιρία να εμβαθύνουν στις τεχνικές που απαιτούνται για να δημιουργήσουν ζωντανές και εκφραστικές ιστορίες. Θα μάθουν να χειρίζονται την κίνηση και την έκφραση για να δημιουργούν σειρές από σκίτσα που αφηγούνται μια ιστορία, με τεχνικές όπως το κλείσιμο του πλάνου, την κίνηση της κάμερας και τον διάλογο. Θα διερευνήσουν τρόπους αφήγησης ιστοριών για να δώσουν ζωή στους χαρακτήρες τους και θα αναπτύξουν την ικανότητα να δημιουργούν χιουμοριστικές και σατιρικές εικόνες, χρησιμοποιώντας την υπερβολή και την παρατήρηση των ανθρώπινων αδυναμιών. Εργασίες που μπορούν να εκτελούν είναι: να σχεδιάζουν ανθρώπους, ζώα ή αντικείμενα, απλοποιώντας τις μορφές και τονίζοντας τα χαρακτηριστικά τους, να σχεδιάζουν χαρακτήρες με προσωπικότητα και να τους τοποθετούν

σε διάφορες καταστάσεις. Εργασίες ειδικού ενδιαφέροντος είναι: τα κόμικς με διάφορα θέματα, με χρήση τεχνικών διάρθρωσης των καρέ και δημιουργίας εφέ, καθώς και τα κινούμενα σχέδια-animation, με χρήση παραδοσιακών ή ψηφιακών τεχνικών. Οι ασκούμενοι/-ες εισάγονται στις βασικές αρχές του animation μαθαίνοντας πώς να δημιουργούν την ψευδαίσθηση της κίνησης σε μια σειρά από στατικές εικόνες. Τα σημεία προσοχής, στα οποία προτείνεται να εστιάσουν, είναι η απλότητα των σκίτσων και η εκφραστικότητα, ώστε τα σκίτσα τους να μεταφέρουν το μήνυμα ή τα συναισθήματα. Άλλα ζητήματα είναι η διαχείριση του χώρου, με τη διάταξη των στοιχείων σε ένα καρέ για τις ανάγκες της αφήγησης, και ο πειραματισμός με διάφορα στιλ και τεχνικές, που πρέπει να τον ενθαρρύνει ο/η εκπαιδευτής/-τρια της επιχείρησης. Οι ασκούμενοι/-ες ενδέχεται να μην είναι σε θέση να αναλάβουν σύνθετες απαιτητικές εργασίες, όπως είναι η δημιουργία κόμικς για επαγγελματικές εκδόσεις ή η ανάπτυξη κινούμενων σχεδίων για την τηλεόραση. Ωστόσο, θα αποκτήσουν τις βασικές δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να αναλάβουν πιο σύνθετα έργα στο μέλλον.

5.1.Δ • ΨΗΦΙΑΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ

Οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες στον χώρο εργασίας συμμετέχουν σε μια σειρά εργασιών που καλύπτουν διάφορες πτυχές της ψηφιακής αφήγησης, από τη δημιουργία storyboard και concept art μέχρι την ανάπτυξη ψηφιακών γραφικών και την διερεύνηση της οπτικοακουστικής αφήγησης. Ένα από τα βασικά καθήκοντα είναι η δημιουργία ενός εικονογραφημένου σεναρίου (storyboard) με ακολουθίες εικόνων και οδηγίες βάσει σεναρίου, που θα καθοδηγεί την οπτική εξέλιξη ενός διαφημιστικού ή καλλιτεχνικού έργου με αποσπάσματα σεναρίου, διαλόγους και σχόλια. Οι ασκούμενοι/-ες δημιουργούν εικαστικό περιεχόμενο (χαρακτήρες, σκηνικά και αντικείμενα για ψηφιακό περιβάλλον), ενώ εξοικειώνονται με τα βασικά εργαλεία ψηφιακής σχεδίασης και επεξεργασίας εικόνας. Επίσης, μαθαίνουν τις βασικές αρχές της κινηματογραφικής «γλώσσας», όπως τη σύνθεση του πλάνου, την κίνηση της κάμερας κ.ά. Εξερευνούν τον ρόλο της μουσικής και των ηχητικών εφέ στη βελτίωση της αφήγησης και αναλύουν την τεχνική αφήγησης σε ταινίες και κινούμενα σχέδια. Ακόμα, εξοικειώνονται στην ανάλυση σεναρίων, ώστε να αναπτύσσουν χαρακτήρες και ιστορίες, στην ανάλυση του brief, που περιγράφει τον κοινό στόχο και τις απαιτήσεις του έργου, και πραγματοποιούν έρευνα για να συγκεντρώσουν πληροφορίες και να εμπνευστούν. Ένας ισχυρός υπολογιστής, με το κατάλληλο λογισμικό, είναι απαραίτητος για την εκτέλεση των εργασιών, ενώ η χρήση tablet με ψηφιακή γραφίδα είναι η συνήθης πρακτική που μπορεί να βελτιώσει την ακρίβεια και την ευκολία του σχεδίου. Κάθε στοιχείο του σχεδίου πρέπει να είναι καλά σχεδιασμένο και να συμβάλλει στην αφήγηση της ιστορίας, με οπτική συνέπεια στη δημιουργία του ενιαίου συνόλου.

Τα σημεία προσοχής, στα οποία πρέπει να εστιάσουν οι ασκούμενοι/-ες, είναι η προσοχή στην ανάπτυξη των χαρακτήρων, στην πλοκή και στο τέλος της ιστορίας,

στην αποτελεσματική χρήση των οπτικών στοιχείων για τη δημιουργία μιας ελκυστικής αφήγησης. Επιπλέον, οι ασκούμενοι/-ες θα πρέπει να είναι ανοιχτοί/-ές σε νέα εργαλεία και τεχνικές. Υπάρχουν ορισμένες εργασίες που ενδέχεται να μην είναι σε θέση να τις αναλάβουν, όπως η ανάπτυξη πολύπλοκων 3D ή η δημιουργία κινούμενων σχεδίων μεγάλου μήκους. Ωστόσο, θα αποκτήσουν τις βασικές δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να αναλάβουν πιο σύνθετα έργα στο μέλλον.

5.1.E • ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

Κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης, οι πρακτικά ασκούμενοι/-ες στον τομέα του εικονογραφικού σχεδίου και της σκηνογραφίας θα εμπλακούν σε εργασίες που θα ενισχύσουν τις δημιουργικές τους δεξιότητες και την επαγγελματική τους ετοιμότητα. Αυτές οι εργασίες περιλαμβάνουν την παρακολούθηση των τελευταίων τάσεων και εξελίξεων στον τομέα της εικονογράφησης. Η συγκέντρωση υλικού έμπνευσης σε φυσικούς και ψηφιακούς φακέλους θα επιτρέψει στους/στις ασκούμενους/-ες να αναπτύξουν μια προσωπική βάση δεδομένων, που θα λειτουργήσει ως πηγή έμπνευσης και αναφοράς για μελλοντικά έργα. Η μελέτη πρωτότυπων έργων αναγνωρισμένων εικονογράφων και σκισσογράφων ενισχύει την καλλιτεχνική τους αντίληψη και τους βοηθάει να εξελίξουν το προσωπικό τους ύφος, ενώ η εκπαίδευση σε νέες τεχνολογίες είναι απαραίτητη για τη βελτίωση της παραγωγικότητάς τους. Οι ασκούμενοι/-ες έχουν την ευκαιρία να πειραματιστούν με νέα υλικά και τεχνικές που ενθαρρύνουν τη δημιουργικότητά τους και την ανακάλυψη νέων μεθόδων εργασίας. Η καταγραφή ιδεών και προτάσεων σε sketchbooks είναι η καλή πρακτική που υποστηρίζει τη διαδικασία του brainstorming και προετοιμάζει το έδαφος για μελλοντικά έργα. Τέλος, η ετοιμασία ενός ατομικού φακέλου εργασιών (presentation portfolio) παρέχει στους πρακτικά ασκούμενους ένα ισχυρό εργαλείο για να μάθουν να παρουσιάζουν το έργο τους στο πλαίσιο της δημιουργίας του νέου επαγγελματικού τους προφίλ. Η πρόσβαση σε φυσικές και ψηφιακές βιβλιοθήκες, καθώς και η ικανοποιητική χρήση των διαδικτυακών υπηρεσιών, θα διασφαλίσουν ότι θα είναι πάντα ενημερωμένοι και έτοιμοι να ανταγωνιστούν σε έναν συνεχώς μεταβαλλόμενο τομέα, αφού θα μάθουν να οργανώνουν μεθοδικά έργα και πληροφορίες. Χρειάζεται, ακόμα, η ανάπτυξη δεξιοτήτων μέσω της διά βίου μάθησης σε έναν τομέα όπως είναι η εικονογράφηση που εξελίσσεται διαρκώς, η δημιουργία επαφών με άλλους εικονογράφους και επαγγελματίες του χώρου (επαγγελματική δικτύωση) και η ανάπτυξη προσωπικού στιλ, που προσφέρει αυτοπεποίθηση και οδηγεί τους ασκούμενους/-ες να πιστεύουν στις ικανότητές τους και να μη φοβούνται να πειραματιστούν.

5.2 • Μεθοδολογία υλοποίησης πρακτικής άσκησης

Για την επιτυχή υλοποίηση της πρακτικής άσκησης, απαιτείται συνέργεια των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και αγοράς εργασίας, αλλά και συνεργασία του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού που εμπλέκεται στη μαθησιακή διαδικασία και το οποίο περιλαμβάνει τον/την εργοδότη/-τρια που προσφέρει θέση πρακτικής άσκησης, τον/την εκπαιδευτή/-τρια στον χώρο εργασίας, τους/τις εργαζόμενους/ες στην επιχείρηση, καθώς και τον/την εκπαιδευτή/-τρια και τον/την επόπτη/-τρια από την πλευρά της εκπαιδευτικής δομής. Η εν λόγω συνεργασία αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την αναβάθμιση της ποιότητας του τρόπου εφαρμογής της πρακτικής άσκησης και για την πραγμάτωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων της ειδικότητας.

Στο πλαίσιο της μάθησης στον χώρο εργασίας, ο/η ασκούμενος/-η έρχεται σε επαφή με πραγματικά εργασιακά περιβάλλοντα, ασκείται σε πραγματικές εργασιακές συνθήκες και συνεργάζεται με επαγγελματίες της ειδικότητας ή άλλων ειδικοτήτων που απασχολούνται στην ίδια επιχείρηση. Για τον λόγο αυτόν, η ύπαρξη κουλτούρας μάθησης αποτελεί προαπαιτούμενο για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

Αναλυτικότερα, κομβικός είναι ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/-τριας της επιχείρησης ο/η οποίος/-α καλείται να λειτουργήσει ως μέντορας, να υποστηρίξει τον/την εκπαιδευόμενο/-η στη διερεύνηση των επαγγελματικών του/της στόχων, να ενθαρρύνει την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την απόκτηση νέων εμπειριών, ώστε να εισέλθει στον κόσμο της πραγματικής εργασίας. Επομένως, καλείται να δημιουργήσει ένα περιβάλλον εμπιστοσύνης και ασφάλειας που παρέχει στον/στην εκπαιδευόμενο/-η τη δυνατότητα δοκιμής και λάθους μέσω της ενθάρρυνσης της ατομικής πρωτοβουλίας. Απαραίτητα μεθοδολογικά βήματα από την πλευρά του/της εκπαιδευτή/-τριας της επιχείρησης για την ομαλή ένταξη των εκπαιδευομένων στο εργασιακό περιβάλλον και την προώθηση της συνεργασίας με το υφιστάμενο προσωπικό της επιχείρησης είναι η περιγραφή της θέσης πρακτικής άσκησης, ο προσανατολισμός στο έργο και η εναλλαγή εργασιακών θέσεων.

Ειδικότερα, ως προς την περιγραφή της θέσης πρακτικής άσκησης, ο/η εκπαιδευτής/-τρια καλείται να λάβει υπόψη τη συνοπτική περιγραφή της ειδικότητας και τις αρμοδιότητες/καθήκοντα όπως αποτυπώνονται στον οδηγό κατάρτισης, γεγονός που προϋποθέτει τη συνεργασία με την εκπαιδευτική δομή. Καλείται να τροφοδοτήσει τους/τις ασκούμενους/-ες με τις απαραίτητες πληροφορίες που αφορούν την εκτελούμενη εργασία, τις ευθύνες, τις δεξιότητες και την εκπαίδευση που απαιτείται, τις συνθήκες κάτω από τις οποίες γίνεται η εργασία και τις σχέσεις της με άλλες εργασίες.

Παράλληλα, απαραίτητος κρίνεται και ο προσανατολισμός στο έργο με στόχο να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι/-ες το εργασιακό περιβάλλον στο οποίο εντάσσονται, να λάβουν υπόψη τα χαρακτηριστικά και τον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης, να γνωρίσουν το προσωπικό της και να αναπτύξουν το αίσθημα του ανήκειν. Στο πλαίσιο του προσανατολισμού οι εκπαιδευόμενοι/-ες ενημερώνονται για την

ιστορία της επιχείρησης, την πολιτική της, τα προϊόντα ή υπηρεσίες, την κτιριακή υποδομή, τη γενική δομή, τους κανόνες συμπεριφοράς, την πολιτική προαγωγών, τα συστήματα αξιολόγησης κ.λπ.

Τέλος, προτείνεται η εναλλαγή των εργασιακών θέσεων (job rotation), κατά την οποία ο/η εκπαιδευόμενος/-η περνάει διαδοχικά από όλες τις συναφείς ή συσχετιζόμενες θέσεις εργασίας, μέχρι να ασκηθεί σε όλο τον κύκλο της εργασίας. Η συγκεκριμένη πρακτική μειώνει τη μονοτονία, την κούραση και, κατά συνέπεια, τα σφάλματα, ενώ αυξάνει την απόδοση και την ικανοποίηση. Ωστόσο, δεν συνιστάται για τις ειδικότητες που απαιτούν υψηλή ειδικευση και οι οποίες χρειάζονται χρόνο, επομένως ο/η εκπαιδευτής/-τρια πρέπει να λάβει υπόψη του τον περιορισμένο χρόνο (εξάμηνο) υλοποίησης της πρακτικής άσκησης. Τέλος, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι το μικρό μέγεθος της επιχείρησης μπορεί να λειτουργήσει ανασταλτικά στην εφαρμογή της εν λόγω πρακτικής.

Βιβλιογραφία

A | Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με την ειδικότητα

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

Αβέρωφ, Ε. (2011). *Εισαγωγή στην Οργανογνωσία*. Αθήνα: Εκδόσεις Φίλιππος Νάκας.

Αθουμαρίτου, Φ. & Καρακασίδης, Ν. (2002). *Τεχνολογία Γραφικών Τεχνών. Βιβλιοδεσία – Συσκευασία* (τόμος Γ'). Πάτρα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Albers, J. (2016). *Η αλληλεπίδραση των χρωμάτων* (μτφρ. Ι. Ποταμιάνος, Γ. Βρυώνη). Αθήνα: Εκδόσεις Αντιύλη.

Ambrose, G. & Harris, P. (2006). *Βασική Γραφιστική: Εικόνα*. Αθήνα: Εκδόσεις Dart Books.

Ambrose, G. & Harris, P. (2006). *Basics design 04: image*. Lausanne: AVA Publishing.

Αμούργη, Α., Βογιατζή, Μ., Καλαντζάκης, Δ. & Καλαντζής, Β. (2002). *Γραφιστική. Γραφιστική δημιουργία έντυπου υλικού* (τόμος Γ'). Πάτρα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Αντωνιάδης, Κ. (2002). *Γραφιστική. Φωτογραφία* (τόμος Β'). Πάτρα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

Αντωνοπούλου, Ν., Κούρτης, Κ. & Παπαδάκης, Χ. (1999). *Ελεύθερο Σχέδιο*. Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».

Αρκάς. The official site. Ανακτήθηκε στις 30 Οκτωβρίου 2024 από: <https://arkas.gr/comicsarch/>

Arnason, H. H. (2006). *Ιστορία της Σύγχρονης Τέχνης. Ζωγραφική, Γλυπτική, Αρχιτεκτονική, Φωτογραφία* (μτφρ. Φ. Κοκαβέσης). Αθήνα: Εκδόσεις Επίκεντρο.

Arnheim, R. (2005). *Τέχνη και οπτική αντίληψη. Η ψυχολογία της δημιουργικής όρασης* (3η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο.

Αρφαράς, Μ. Ε. (2010). *Το Ελεύθερο Σχέδιο. Συνθέσεις με μολύβι* (τόμος Α'). Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.

Ασωνίτης, Π. (2001). *Η εικονογράφηση στο βιβλίο παιδικής λογοτεχνίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

- Berger, J. (2011). *Η εικόνα και το βλέμμα* (μτφρ. Ε. Σταματοπούλου). Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Βιθυνός, Ε. & Λυμπεράκης, Α. (2002). *Η Τέχνη και η Επικοινωνία στις Γραφικές Τέχνες. Ιστορία της Τέχνης/Ιστορία των Γραφικών Τεχνών* (τόμος Α΄). Πάτρα: Εκδόσεις ΕΑΠ.
- Βιθυνός, Ε. (2019). *Ιστορία των Γραφικών Τεχνών – Β΄ ΕΠΑ.Λ, Τομέας Εφαρμοσμένων Τεχνών*. Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».
- Bordwell, D. & Thompson, K. (2012). *Εισαγωγή στην τέχνη του κινηματογράφου* (μτφρ. Κ. Κοκκινίδη). Αθήνα: Εκδόσεις ΜΙΕΤ (Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης).
- Bringhurst, R. (2001). *Στοιχεία της τυπογραφικής τέχνης* (μτφρ. Γ. Δ. Ματθιόπουλος). Ηράκλειο: Εκδόσεις ΠΕΚ (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης).
- Βρυωνάκης, Ν. (2008). *Διαχείριση χρώματος στις γραφικές τέχνες (Color management in print media and graphic arts)*, [Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, ΕΑΠ]. Πάτρα Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Ανακτήθηκε στις 14 Μαΐου 2025 από: <https://apothesis.eap.gr/archive/item/75490>
- Chavez, C. (2023). *Adobe Photoshop Βήμα προς Βήμα*. Αθήνα: Εκδόσεις Γκιούρδα.
- Γκούβη, Κ., Δημητριάδου, Λ., Καμπά, Ι. & Τσαμασλίδου, Β. (2000). *Γραφιστικές Εφαρμογές II – Γ΄ ΕΠΑ.Λ*. Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεις «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».
- Δημούλας, Χ. (2015). *Τεχνολογίες συγγραφής και διαχείρισης πολυμέσων. Τεχνικές μη γραμμικής αφήγησης στα νέα ψηφιακά μέσα*. Αθήνα. ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Ανακτήθηκε στις 20 Οκτωβρίου 2024 από: <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/4343>
- Διαμαντοπούλου, Α. Δ. (2009). *Μορφές με Ελεύθερο Χέρι*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
- Dondis, D. A. (2002). *Βασικές αρχές οπτικής παιδείας*. Πάτρα: Εκδόσεις ΕΑΠ.
- Ζαβρού, Ε. (2022). *Οι εξελίξεις στον κλάδο των Γραφικών Τεχνών και οι προοπτικές ανάπτυξης* [Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, ΕΑΠ]. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Ανακτήθηκε στις 14 Μαΐου 2025 από: <https://apothesis.eap.gr/archive/item/171055>

- Ζιρώ, Ο., Μερτζάνη, Ε. & Πετρίδου, Β. (2002). *Ιστορία της Τέχνης – Β΄ και Γ΄ ΕΠΑ.Λ.* Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».
- Field, S. (1986). *Το Σενάριο: Η τέχνη και η τεχνική (Οι βάσεις της σεναριογραφίας)*. Αθήνα: Εκδόσεις Κάλβος.
- Foster, H., Krauss, R., Bois, Y.-A., Buchloh, B. H. D. & Joselit, D. (2009). *Η Τέχνη από το 1900. Μοντερνισμός, Αντιμοντερνισμός, Μεταμοντερνισμός* (μτφρ. Ι. Τσολακίδου). Αθήνα: Εκδόσεις Επίκεντρο.
- Gombrich, E. H. (2011). *Το Χρονικό της Τέχνης* (μτφρ. Λ. Κάσδαγλη). Αθήνα: Εκδόσεις MIET (Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης).
- Θεοδωρίδης, Μ. & Χαλκιά, Κρ. (2005). «Είδη αφηγηματικής ροής στα κόμικς», στο Ο. Κωνσταντινίδου-Σέμογλου (επιμ.), *Εικόνα και Παιδί. Icon and Child* (σσ. 317-337, 719-720). Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Cannot Not Design Publications.
- Itten, I. (1975). *Σύνθεση και μορφή. Το βασικό μάθημα στο Bauhaus και αργότερα*. Αθήνα: Εκδόσεις Αντιύλη.
- Καλαμπάκας, Ε. & Κυριακούλάκος, Π. (2015). *Η οπτικοακουστική κατασκευή*. Αθήνα: ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Ανακτήθηκε στις 12 Ιουλίου 2024 από: <https://dx.doi.org/10.57713/kallipos-481>
- Kandinsky, W. (2011). *Σημείο, Γραμμή, Επίπεδο. Συμβολή στην ανάλυση των ζωγραφικών στοιχείων*. Αθήνα: Εκδόσεις Δωδώνη.
- Κολοκυθάς, Κ. (2015). *Ψηφιακά Μέσα στις Οπτικοακουστικές Τέχνες*. Αθήνα: ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Ανακτήθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2024 από: <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/3489>
- Kress, G. & Leeuwen, T. van (2010). *Η ανάγνωση των εικόνων. Η γραμματική του οπτικού σχεδιασμού*. Αθήνα: Εκδόσεις Επίκεντρο.
- Κωνσταντινίδου-Σέμογλου, Ο. (2005). *Εικόνα και παιδί. Icon and Child*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Cannot Not Design Publications.
- Κωνσταντόπουλος, Π. (2022). *Infographics. Μικρές ιστορίες για μεγάλα γεγονότα*. Αθήνα: Εκδόσεις Gramma.

- Λαζαρίνης, Φ. (2007). *Τεχνολογίες πολυμέσων: Θεωρία, υλικό, λογισμικό*. Αθήνα: Εκδόσεις Κλειδάριθμος.
- Λαζαρίνης, Φ. (2015). *Πολυμέσα*. Αθήνα: ΚΑΛΛΙΠΟΣ. Ανοιχτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Ανακτήθηκε στις 22 Οκτωβρίου 2024 από: https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/2045/3/00_master%20document.pdf
- Λιάβας, Λ. (2000). *Ελληνικά λαϊκά μουσικά όργανα*. Αθήνα: Εκδόσεις Υπουργείου Πολιτισμού.
- Machlis, J. & Forney, K. (1993). *Η Απόλαυση της Μουσικής. Εισαγωγή στην Ιστορία – Μορφολογία της Δυτικής Μουσικής*. Αθήνα: Εκδόσεις Fagotto.
- Μαρτινίδης, Π. (1991). «Κόμικς». *Τέχνη και Τεχνικές της Εικονογράφησης*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις ΑΣΕ.
- Ματθιόπουλος, Γ. Δ. (2009). *Ανθολόγιο ελληνικής τυπογραφία. Συνοπτική ιστορία της τέχνης του έντυπου ελληνικού βιβλίου από τον 15ο έως τον 20ό αιώνα*. Ηράκλειο: Εκδόσεις ΠΕΚ (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης).
- McKee, R. (2017). *Το Σενάριο: Ουσία, Δομή, Ύφος και Βασικές Αρχές*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Μίσιου, Μ. (2020). *Βουβά κόμικς και εικονοβιβλία. Τεχνικές αφήγησης στα βιβλία χωρίς λέξεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο.
- Μούρη, Ε. (2004). *Frame by Frame*. Αθήνα: Nexus Publications.
- Μυλωνάς, Κ. (1999). *Μουσική και Κινηματογράφος*. Αθήνα: Εκδόσεις Κέδρος.
- Νικολαΐδης, Δ. (2012). *Καρέ-καρέ μαθήματα σκίτσου για αρχάριους. Τα πρώτα βήματα: φύση, πόλη, άνθρωπος, κουζίνα, σαλόνι, Νο1*. Αθήνα: Εκδόσεις Raster One.
- Ουάιτ, Τ. (1989). *Το κινούμενο σκίτσο. Όλα τα μυστικά για την τεχνική του κινουμένου σκίτσου*. Αθήνα: Εκδόσεις Ντουντούμη.
- Παπασταμούλης, Κ. (2003). *Χρώμα-Σκίτσο και Αρχές Ελεύθερου Σχεδίου*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.

- Πολίτης, Α. & Γεωργιάδου, Ε. (2019). *Χρώμα & Χρωματική διαχείριση. Παράλληλα κείμενα*. Πάτρα: Εκδόσεις ΕΑΠ.
- Σάλτσμαν, Ε. (1983). *Εισαγωγή στη μουσική του 20ού αιώνα* (μτφρ. Γ. Ζερβός). Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη.
- Σεβαστάκης, Δ., Σπηλιόπουλος, Α. & Χαρίσης, Η. (2001). *Ελεύθερο Σχέδιο. Χρώμα – Γ΄ ΕΠΑ.Λ.* Πάτρα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».
- Σιάκας, Σ. Θ. (2020). *Τρισδιάστατος σχεδιασμός περιβάλλοντος-3D Modeling για Animation*. Από το *Stop Motion* στην *Τρισδιάστατη σχεδίαση στο Blender*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.
- Σιάκας, Σ. Θ. (2023). *Τρισδιάστατη κίνηση σε υπολογιστή-3D Computer Animation*. Από το *Stop Motion* στην *τρειςδιάστατη κίνηση-3D Animation στο Blender*. Αθήνα: Εκδόσεις Φαίδιμος.
- Σιβροπούλου, Ρ. (2004). *Ταξίδι στον κόσμο των εικονογραφημένων μικρών ιστοριών. Θεωρητικές και διδακτικές διαστάσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Σκαρπέλος, Γ. (2011). *Εικόνα και κοινωνία. Από την κοινωνική φωτογραφία στην οπτική κοινωνιολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.
- Σκαρπέλος, Γ. (2000). *Ιστορική μνήμη και ελληνικότητα στα κόμικς*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Σκλαβενίτης, Τρ. Ε. & Στάικος, Κ. (επιμ.). (2004). *Το έντυπο ελληνικό βιβλίο, 15ος-19ος αιώνας*. Αθήνα: Εκδόσεις Κότινος.
- Σούτου, Α. (2015). *Οι «Νέες» Γραφικές Τέχνες. Εξέλιξη και διαμόρφωση των παραδοσιακών γραφικών τεχνών στο νέο τοπίο των media. Έμφαση στην τεχνολογία, την αγορά και το επιχειρείν* [Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, ΕΑΠ]. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Ανακτήθηκε στις 14 Μαΐου 2025 από: <https://apothesis.eap.gr/archive/item/75690>
- Σταθάκης, Κ., Ελευθεριάδης, Ι. & Αντωνιάδης, Κ. (2002). *Η Τέχνη και η Επικοινωνία στις Γραφικές Τέχνες. Χρώμα (τόμος Γ΄)*. Πάτρα: Εκδόσεις ΕΑΠ.

The Cartoon Museum. (S.F.). *Ιστορία των κινούμενων σχεδίων και των κόμικς*. Ανακτήθηκε στις 30 Οκτωβρίου 2024 από: <https://www.cartoonmuseum.org>

Τσαρούχης, Γ. (2023). *Μαθήματα Ζωγραφικής, Χίος, 1981*. Αθήνα: Εκδόσεις Άγρα.

Wong, W. (1998). *Αρχές σχεδίασης με χρώμα. Ψηφιακή Σχεδίαση* (μτφρ. Τ. Πολίτης). Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.

Wood, B. (2023). *Adobe Illustrator βήμα προς βήμα*. Αθήνα: Εκδόσεις Γκιούρδα.

Χαλβελάκη, Μ. (2010). *Μια εισαγωγή στη Σημειολογία. Θεωρία και εφαρμογές*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

Χιλ, Α. (2000). *Μαθήματα Ζωγραφικής. Προχωρημένα μαθήματα στο Σχέδιο και στο Σκίτσο*. Αθήνα: Εκδόσεις Ντουντούμη.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Ambrose, G. & Harris, P. (2008). *The Fundamentals of Graphic Design*. Switzerland: AVA Publishing.

Blair, P. (1980). *Animation by Preston Blair. Learn How to Draw Animated Cartoons*. California: Walter T. Foster Publishing. Ανακτήθηκε στις 30 Οκτωβρίου 2024 από: <https://eclass.aegean.gr/modules/document/file.php/511154/Animation%20Books/Animation%20by%20Preston%20Blair.pdf>

Bokhua, G. (2022). *Principles of Logo Design: A Practical Guide to Creating Effective Signs, Symbols, and Icons*. Gloucester, MA, USA: Rockport Publishers.

Coles, S. (2012). *The Anatomy of Type: A Graphic Guide to 100 Typefaces*. New York: Harper Design.

Goethe, J. W. (1970). *Theory of Colours*. Cambridge, Massachusetts, USA: MIT Press Ltd.

Hart, J. (1998). *The Art of the Storyboard: Storyboarding for film, TV and Animation*. London, England: Focal Press.

Male, A. (2007). *Illustration: A Theoretical & Contextual Perspective*. West Sussex, United Kingdom: AVA Publishing.

Male, A. (2019). *The Power and Influence of Illustration. Achieving Impact and Lasting Significance through Visual Communication*. London: Bloomsbury Visual Arts.

Müller, J. & Wiedemann, J. (eds.). (2015). *Logo Modernism*. USA: Taschen.

Museum of Modern Art. (n.d.). Visit. Museum of Modern Art, New York. Ανακτήθηκε στις 2 Μαΐου 2025 από: <https://www.moma.org/visit/>

Rees, D. (2014). *How to Be an Illustrator*. London: Laurence King Publishing.

Scheichelbauer, R. E. (2013). *Drawing good paths*. Ανακτήθηκε στις 15 Οκτωβρίου 2024 από: <https://glyphsapp.com/learn/drawing-good-paths>

Smith, J., & Lotman, J. (1996). *Animation Art: The Later Years 1954-1993*. New York: Hardcover.

Wheeler, A. & Meyerson, R. (2024). *Designing Brand Identity: A Comprehensive Guide to the World of Brands and Branding* (6th edition). USA: Wiley.

Wigan, M. (2009). *The Visual Dictionary of Illustration*. UK.: Ava Publishing.

B | Βιβλιογραφικές αναφορές σχετικές με τη μεθοδολογία ανάπτυξης των εκπαιδευτικών εγχειριδίων

- Βαρβιτσιώτη, Ρ., Γούλας, Χρ., Θεοδωρή, Ελ. Καρατράσογλου, Ιάκ., Μαρκίδης, Κ., Μπαμπανέλου, Δ. & Νάτσης, Π. (2022). *Πρότυπος οδηγός κατάρτισης*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.
- Βαρβιτσιώτη, Ρ., Θεοδωρή, Ελ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2023). *Ανάπτυξη οριζόντιας εκπαιδευτικής μεθοδολογίας/Εκπαιδευτικός σχεδιασμός στο πεδίο της αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.
- Βαρβιτσιώτη, Ρ., Θεοδωρή, Ελ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2023). *Πρότυπο εκπαιδευτικό εγχειρίδιο*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.
- Βαρβιτσιώτη, Ρ., Θεοδωρή, Ελ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2023). *Πρότυπη τράπεζα θεμάτων*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.
- Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης. Τμήμα Σπουδών, Προγραμμάτων και Οργάνωσης Επαγγελματικής Κατάρτισης. (2020). *Οδηγοί σπουδών ειδικοτήτων ΙΕΚ του Ν. 4186/2013*. Ανακτήθηκε στις 5 Μαρτίου 2026 από: <https://gsvetlly.minedu.gov.gr/sxoles-anoteris-epaggelmatikis-katartisis-s-a-e-k/odigoi-katartisis-spoudon>
- Γούλας, Χ. & Λιντζέρης, Π. (2017). *Διά Βίου Μάθηση, Επαγγελματική Κατάρτιση, Απασχόληση και Οικονομία: Νέα Δεδομένα, Προτεραιότητες και Προκλήσεις*. Αθήνα: ΙΜΕ/ΓΣΕΒΕΕ, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ.
- Γούλας, Χ., Μαρκίδης, Κ. & Μπαμπανέλου, Δ. (2021). *Πρότυπο ανάπτυξης εκπαιδευτικών υλικών του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ* [Εσωτερική έκδοση]. Αθήνα: Ινστιτούτο Εργασίας της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας.
- Δημουλάς, Κ., Βαρβιτσιώτη, Ρ. & Σπηλιώτη, Χ. (2007). *Οδηγός Ανάπτυξης Επαγγελματικών Περιγραμμάτων*. Αθήνα: ΓΣΕΕ, ΣΕΒ, ΓΣΕΒΕΕ, ΕΣΕΕ.
- ΙΝΕ/ΓΣΕΕ. (2021). *Νέα βίντεο παρουσίασης επαγγελμαμάτων* [Video]. Ανακτήθηκε από: <https://oasi.inegsee.gr/>

- Καραλής, Θ., Καρατράσογλου, Ι., Μαρκίδης, Κ., Βαρβιτσιώτη, Ρ., Νάτσης, Π. & Παπαευσταθίου, Κ. (2021). *Μεθοδολογικές προσεγγίσεις ανάπτυξης επαγγελματικών περιγραμμάτων και πλαισίων εκπαιδευτικών προδιαγραφών προγραμμάτων*. Αθήνα: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ. Ανακτήθηκε στις 15 Μαρτίου 2022 από: https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2021/07/Me8odologia_EP_Ebook.pdf
- Λευθεριώτου, Π. (χ.χ.). *Η Εκπαιδευτική Διεργασία στην Εκπαίδευση Ενηλίκων*. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων, Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- Cedefop. (2014). *Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση στην Ελλάδα: Συνοπτική Περιγραφή*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Cedefop. (2014). *Terminology of European Education and Training Policy: A Selection of 130 Key Terms* (2nd edition). Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Cedefop. (2018). *Skills forecast, trends and challenges to 2030*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Ανακτήθηκε από: <https://doi.org/10.2801/4492>
- Kopnov, V. A., Shmurygina, O., Shchipanova, D., Dremina, M. A., Papaloizou, L., Orphanidou, Y. & Morevs, P. (2018). "Functional Analysis and Functional Maps of Qualifications in ECVET Context", in: *The Education and Science Journal*, 20(6), pp. 90-117. Διαθέσιμο σε: https://www.researchgate.net/publication/326242379_Functional_Analysis_and_Functional_Maps_of_Qualifications_in_ECVET_Context
- Mansfield, B. & Schmidt, H. (2001). *Linking Vocational Education and Training Standards and Employment Requirements: An International Manual*. European Training Foundation. Ανακτήθηκε στις 9 Ιουνίου 2020 από: https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/m/C12578310056925BC12571FE00473D6B_NOTE6UAET.pdf
- Μπουραντάς, Δ. Κ. (2002). *Μάνατζμεντ, Θεωρητικό υπόβαθρο, Σύγχρονες Πρακτικές*. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου.

Psifidou, I. (2009). "What learning outcome based curricula imply for teachers and trainers", in: *7th International Conference "Comparative Education and Teacher Training"* (June 29-July 3, 2009), vol. 7, pp. 183-188. Sofia, Bulgaria: Bureau for Educational Services.

Γ | Σχετική εθνική νομοθεσία

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με τις βασικές ικανότητες της διά βίου μάθησης (2006/962/ΕΚ). Ανακτήθηκε στις 15 Μαρτίου 2022 από: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2006/962/oj>

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 22ας Μαΐου 2018 σχετικά με τις βασικές ικανότητες της διά βίου μάθησης (2018/C 189/01). Ανακτήθηκε 15 Μαρτίου 2022 από: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=PL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=PL)

ΦΕΚ 1245/Β/11-04-2017. Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ1/54877/2017.
Τροποποίηση του Κανονισμού Λειτουργίας Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) που υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης (ΓΓΔΒΜ).

ΦΕΚ 1807/Β/2-7-2014. Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. 5954/2014. *Κανονισμός Λειτουργίας Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) που Υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης (ΓΓΔΒΜ).*

ΦΕΚ 2440/Β/18-7-2017. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ1/118932/2017.
Ρύθμιση Θεμάτων Επιδότησης και Ασφάλισης της Μαθητείας των Σπουδαστών των Δημόσιων και Ιδιωτικών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) και Σχολών Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ).

ΦΕΚ 254/Α/21-12-2020. Νόμος υπ' αριθμ. 4763/2020. *Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Διά Βίου Μάθησης, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/958 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2018 σχετικά με τον έλεγχο αναλογικότητας πριν από τη θέσπιση νέας νομοθετικής κατοχύρωσης των επαγγελματιών (ΕΕ L 173), κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας για το Ελληνογερμανικό Ίδρυμα Νεολαίας και άλλες διατάξεις.*

ΦΕΚ 3520/Β/19-9-2019. Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. 40331/Δ1.13521/2019.
*Επανακαθορισμός Όρων Ηλεκτρονικής Υποβολής Εντύπων Αρμοδιότητας
Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) και Οργανισμού Απασχολήσεως
Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ).*

ΦΕΚ 3938/Β/26-8-2021. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. Κ5/97484. *Πρακτική
άσκηση σπουδαστών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης αρμοδιότητας
Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.*

ΦΕΚ 4146/Β/9-9-2021. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. ΦΒ7/108652/Κ3.
Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας.

ΦΕΚ 566/Β/8-5-2006. Κοινή Υπουργική Απόφαση υπ' αριθμ. 110998/8-5-2006.
Πιστοποίηση Επαγγελματικών Περιγραμμάτων.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ

Συντακτική ομάδα

Ρένα Βαρβιτσιώτη

Ελένη Θεοδωρή

Κωνσταντίνος Μαρκίδης

Δέσποινα Μπαμπανέλου

Επιμέλεια σύνταξης

Δέσποινα Μπαμπανέλου

Το εκπαιδευτικό εγχειρίδιο συντάχθηκε στο πλαίσιο της Πράξης με τίτλο «Διαμόρφωση οδηγών κατάρτισης και εκπαιδευτικών εγχειριδίων Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (IEK)» με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 5069281 μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο-Ε.Κ.Τ.).

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

